

[inhoud](#)

Zuivelconsulent Groningen J. J. Huisman 1900-1926

en

1e Deel Groninger Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken

geplaatst als versie 2013-10-01

Inhoud

MAP Zuivelconsulent + GBvCZ 1900-1924

Jaar	Bron	Onderwerp	Blz.
Snelkeuze		Xxxx / 1905 / 1910 / 1915 / 1920 / BIJLAGEN	
1900			
1900-02-16	NvhN	Aanstelling zuivelconsulent J. Huisman	
1900-05-12	NvhN	Oprichtingsvergadering Groninger Bond v. Zuivelfabrieken.	
▲			
1901			
1901-09-04	NvhN	Verslag vergadering <i>Bond van Zuivelfabrieken in Groningen</i> .	
▲			
1902			
1902-02-23	NvhN	Nieuwolda: Lezing Huisman: Zuivel- en Kaasbereiding e.v. oprichting fabriek.	
1902-02-26	NvhN	Verslag vergadering <i>Bond van Zuivelfabrieken in Groningen</i> .	
1902-12-10	NvhN	Verslag vergadering <i>Bond van Zuivelfabrieken in Groningen</i> .	
▲			
1903			
1903-01-07	NvhN	Verslag vergadering Groninger Zuivelbond – GBvCZ	
1903-01-21	NvhN	Huisman over melkcontrole tijdens vergadering Rundveestamboek	
1903-02-22	NvhN	Over Verslag 1902 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1903-02-27	NvhN	Verslag vergadering Bond van zuivelfabrieken Groningen	
1903-06-27	NvhN	Verslag vergadering Bond van zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1904			
1904-02-17	NvhN	Opgericht <u>Botercontrolestation</u> Groningen – met ledenlijst	
1904-02-24	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1904-06-22	NvhN	Verslag vergadering Groninger Zuivelbond.	
1904-08-24	NvhN	Verslag 1e (?) vergaderde Botercontrolestation	
1904-11-23	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1905			
1905-03-15	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen – twee dl.	
1905-03-21	NvhN	Minister over hoofdtak Zuivelconsulenten.	
1905-03-22	NvhN	Over Verslag 1904 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1905-04-09	NvhN	Inleiding Huisman over proef met: 'De Melkmachine'.	
▲			
1906			
1906-03-23	NvhN	Over Verslag 1905 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	

1906-04-25	NvhN	Verslag vergadering Botercontrole-station Groningen.	
1906-11-14	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1907			
1907-03-06	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1907-05-02	NvhN	Over Verslag 1906 Zuivelconsulent Groningen	
1907-12-13	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1908			
1908-03-11	NvhN	Verslag verg. Groninger Bond van Zuivelfabrieken.	
1908-03-22	NvhN	Over Verslag 1907 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1908-12-09	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1909			
1909-03-10	NvhN	Over Verslag 1908 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1909-03-20	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1910	FNZ	Ledenlijst 1 jan 1910 uit FNZ jaarverslag	
1910-03-23	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1910-04-06	NvhN	Over Verslag 1909 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1910-12-16	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1911			
1911-02-23	NvhN	Leens GmVL: Verslag oprichting geitenfokvereniging – lezing Huisman	
1911-02-23	NvhN	Gegevens uit jr-verslag Botercontrolestation te Groningen.	
1911-02-23	NvhN	Gegevens uit jr-verslag Zuivelconsulent – Huisman 1910.	
1911-03-28	NvhN	Verslag verg. <i>Bond van Zuivelfabrieken Groningen</i> – lezing ‘pensioenregeling’	
1911-10-07	NvhN	Plannen om de zuivelconsulenten Rijkszuivelconsulent te maken	
1911-12-03	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen – botercontrole met Drenthe	
▲			
1912			
1912-04-01	NvhN	Bijeenkomst Zuivelconsulenten met standpunt	
1912-04-10	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1912-04-20	NvhN	Over Verslag 1911 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1912-10-10	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen – lezing over roomzuring	
1912-11-27	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1912-12-14	NvhN	Botercontrole en de Regering. – kan naar elders	
▲			
1913			
1913-03-12	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	

1913-03-20	NvhN	Gegevens uit jaarverslag 1912 Zuivelconsulent en Botercontrolestation	
1913-12-09	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1914			
1914-04-07	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1914-05-19	NvhN	Over Verslag 1913 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1914-06-30	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1914-12-01	NvhN	Verslag alg. verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1914-12-29	NvhN	Verslag buiteng. verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1915			
1915-03-05	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1915-05-18	NvhN	Over Verslag 1914 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1915-11-05	NvhN	Melkvoorziening in de Provincie Groningen – namen.....	
1915-11-26	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1915-12-03	NvhN	Verslag verg. Melkvoorziening prov. Groningen – dl en dl-2	
1915-12-21	NvhN	Verslag verg. provinciale Geitenfokverenigingen Groningen – Huisman	
▲			
1916			
1916-03-15	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1916-03-29	NvhN	Verslag vergadering van alle Zuivelfabrieken in Groningen	
1916-05-06	NvhN	N.V. Noordlaren omzetten naar Coöp. – Lezing voorz. Rooda	
1916-08-15	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1916-12-13	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1917			
1917-03-21	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1917-04-06	NvhN	Gegevens uit verslag 1916 Zuivelconsulentschap Huisman	
1917-07-24	NvhN	Verslag Groninger Bond van Zuivelfabrieken – 1e dl.	
1917-07-25	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen 2e dl.	
▲			
1918			
1918-01-16	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1918-12-12	NvhN	Verslag verg Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1919			
1919-04-09	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1920			

1920-12-08	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1921		Nog geen verslagen gevonden NvhN ontbreekt in H. archief	
1921-06-06	Alg.H	Voorzitter Rooda onverwacht overleden	
1921-12-21	Alg.H	Verslag verg. Bond v zuivelfabrieken in Groningen.	
1922			
1922-05-03	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in de Provincie Groningen	
1922-05-11	NvhN	Over Verslag 1913 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1922-07-19	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1922-11-22	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in de Provincie Groningen	
▲			
1923			
1923-	NvhN	Grote problemen Groninger Melkinrichting „ <i>Stad en Lande</i> ” – Zie MAP S en L	
1923-05-02	NvhN	Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen	
1923-05-05	NvhN	Over Verslag 1912 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1923-12-05	NvhN	Bond van Zuivelfabrieken in de Provincie Groningen.	
▲			
1924		Pas op ook in vervolgmap – GBvCZ dl-2	
1924-05-01	NvhN	Over Verslag 1923 werkzaamheden Zuivelconsulent Groningen	
1924-05-20	NvhN	Opheffing Zuivelconsulentschap – Gron. Veeteeldcons Ir. I Sybesma mee belast	
1924-12-17	NvhN	Verslag Ver. Bond van Zuivelfabrieken Groningen,	
▲			
xxxx		BIJLAGEN	
bijlage-2		Het Landbouwhuis	
bijlage-3		Botercontrolestation	
bijlage-4		6 aug. 1934 (Oud)-Zuivelconsulent J. J. Huisman op 70 jr.-leeftijd overleden	

Opmerking:

In de tekst is i.v.m. met betere zoekmogelijkheid voor 'Federale Ned. (zuivel)bond' e.d. steeds de afkorting FNZ. (zonder puntjes) gebruikt.

Vergadering *Genootschap van Landbouw en Nijverheid.* Afd. Nieuwolda en Nieuw-Scheemda.

De voorzitter wijt de minder goede opkomst aan het zeer slechte weer.....

[....]

Een missive waarin mededeeling wordt gedaan van de **benoeming van den heer J. Huisman tot zuivelconsulent in de provincie Groningen**. Door 't Genootschap van Nijverheid, de Maatschappij van Nijverheid in het Westerkwartier en den Veenkolonialen Landbouwbond is eene commissie van toezicht benoemd, bestaande uit de vijf leden: de heeren R. Dojer te Mee-den, G. A. Talens te Zuidhorn. J. R. de Weerd te Nieuwe Pekela, P. R. Bierema te Usquert en J. E. Sikkema te Grijpskerk. In overleg met den nieuwbenoemden consulent is eene leiddraad vastgesteld, volgens welken de heer J. Huisman zal werken. De werkzaamheden beslaan in hoofdzaak in :

- a) Het bezoeken der zuivelfabrieken, om zich op de hoogte te stellen met de wijze van exploitatie.
- b) Bovendien stelt de zuivel-consulent zich beschikbaar tot het geven van inlichtingen bij het ontwerpen of oprichten van zuivelfabrieken, of het wijzigen van bestaande fabrieken, wanneer die inlichtingen gevraagd worden.

Werkzaamheden, die voorloopig worden uitgesteld, zijn:

Het houden van voordrachten op plaatsen waar geene zuivelfabrieken zijn, met het doel om tot de oprichting daarvan op te wekken.

- a) Het houden van een cursus tot het oprichten en het onderzoek van melk op vetgehalte.
- b) Het houden van voordrachten over zuivelbereiding en kalverfokkerij.

Oprichtingsvergadering Groninger Zuivelbond

GRONINGEN, 11 Mei.

Onder presidium van den heer Rooda had in 't café „Prins” eene vergadering plaats van directeuren en bestuursleden van zuivelfabrieken in deze provincie.

Vertegenwoordigd waren van 37 fabrieken zoowel bestuursleden als directeuren – in deze provincie bestaan 39 van dergelijke inrichtingen. Door den heer J. J. Huisman zuivelconsulent, werd de wenschelijkheid en noodzakelijkheid van een provincialen bond op duidelijke wijze in het licht gesteld. Omtrent de toelating bestond nog al eenig verschil in meening. Of-schoon uitsluiting van speculatieve fabrieken wenschelijk scheen, zal dit bezwaarlijk gaan, omdat daardoor juist de verstandhouding van de op zuiver coöperatieven grondslag opgerichte fabrieken, tot de andere, vijandig, tenminste wantrouwend zal zijn. Inmiddels werd aangenomen voor aansluiting Statuten en Reglementen bij 't voorloopig bestuur in te zenden.

't Nut van boter- en kaaskeuring werd door den heer zuivelconsulent behandeld en tevens in hoeverre de fabrieken besmettelijke ziekten in de hand werkten.

In deze vergadering hadden de volgende benoemingen plaats:

Voor 't voorloopig bestuur al voorzitter de heer Rooda te Middelstum, als secretaris de heer H. Oterdoom te Bellingwolde.

Voor de commissie omtrent keuringen en hetgeen daarmee in verband staat, de fabrieken Usquert, Zuidbroek, Grijpskerk, Nieuwe-Pekela en Nieuwe-Schans.

Voor idem tot coöperatieven aankoop de fabrieken Loppersum, Hellum en Holwierde. De fabrieken Grijpskerk, Hellum en Wildervank zullen op de eerstvolgende vergadering een afgevaardigde zenden.

Hierna sluiting.

Nieuwsblad vd Dag 1900-05-17

Te Groningen is, onder voorzitterschap van den Heer J. Rooda, eene vergadering gehouden van directeurs en bestuurders van zuivelfabrieken, om voor deze provincie een bond op te richten. Van de 39 zuivelfabrieken waren 37 vertegenwoordigd.

De Heer J. Huisman, zuivel-consulent, betoogde de wenschelijkheid en de noodzakelijkheid van een Provincialen Bond.

Ook werd het nut van boter- en **kaaskeuring** besproken, benevens het in de hand werken van besmettelijke ziekten door de fabrieken.

Gekezen werden in het Voorloopig Bestuur: als Voorzitter de Heer J. Rooda, te Middelstum, en als Secretaris de Heer R. Oterdoom.

Voor de keuringen werden aangewezen de fabrieken te Usquert, te Zuidbroek, te Grijpskerk, te Nieuwe-Pekela en te Nieuwe Schans; voor coöperatieven aankoop de fabrieken te Loppersum, te Hellum en te Holwierde.

1901

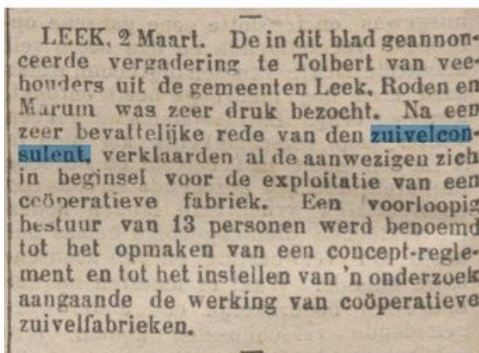
NvhN 1901-02-10

NvhN 1901-02-22

NvhN 1901-03-03

NvhN 1901-09-04

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Groningen

GRONINGEN: Hedennamiddag te één uur werd in het *café „Prins”* de algemeen vergadering gehouden van bovengenoemden bond.

Alvorens tot behandeling van de agenda word overgegaan, verkreeg de heer Huisman, zuivelconsulent, het woord over de vraag, door eenige aanwezigen aan het bestuur gedaan in een vorige vergadering, of het wenschelijk is een boterfabriek te De Leek speculatief in te richten. De heer Huisman zei dat zijn onderzoek niet met gunstiger uitslag was bekroond. Animo ontbrak er voor een dergelijke fabriek ten eenenmale, niettegenstaande een fabriek met inventaris tegen bijna sloopersprijs was te verkrijgen.

Onder de ingekomen stukken was een brief van de melkinrichting „*Vredewold*” te Groningen, waarin wordt gemeld, dat haar gebleken is dat te Groningen op de markt boter wordt verkocht onder den naam van „zuivere roomboter”. Deze boter wordt tegen een lageren prijs verkocht; een onderzoek heeft aan het licht gebracht dat die boter 38 pct, water bevat. Ze doet verder de vraag of het ook op den weg van den bond ligt om daarnaar onderzoekingen in te stellen.

De heer Huisman deelt een en ander over deze vervalschte boter mede en toont het gehalte aan door een proefneming.

Wordt besloten voor dit onderzoek een crediet van f25 toe te staan.

Een tweede schrijven van de *Groninger Maatschappij van Landbouw* te Winschoten, waarin wordt gevraagd of de bond ook bezwaren heeft tegen het opnemen van de verslagen der boterkeuringen in de meest gelezen dagbladen. De Maatschappij zal bericht worden dat de bond zijn goedkeuring niet kan geven aan dit schrijven.

Herbenoemd word tot bestuurslid, wegens periodieke aftreding, de heer Oterdoom J.Gzn. van Bellingwolde.

Punt 5 luidt: mededeelingen van den zuivelconsulent omtrent het onderzoek van monsters boter op gehalte vluchtige vetzuren.

Het was den heer Huisman gebleken dat er een daling was gekomen in de monsters. Er is over vergaderd wat de bond in dezen moet doen. Een feit is het dat er geen provincie is die zooveel produceert als Groningen. Wat kan de bond nu doen om een goeden afzet van boter te bevorderen? Tegenover België staan we machteloos. Ten slotte komt de heer Huisman tot de conclusie dat de monsters boter worden voorzien van een merk, waarop de inhoud der bus wordt vermeld. Om deze monsters te verkrijgen zullen personen rondgaan om die monsters in te zamelen en de bussen daarna voorzien van een duidelijk etiket.

De heer Bieleman, rijksboterinspecteur te Voorschoten, bij Leiden, zegt dat men overal in den lande bezig is het gevaar, dat dreigt, zooveel mogelijk af te wenden. Hem is medegedeeld, dat de cliëntéle alleen om het keuringsmerk iets geeft; de Belgische autoriteiten storen er zich in het geheel niet aan. Voorts gaf spr. nog eenige inlichtingen omtrent de noodzakelijkheid van de oprichting van botercontrolestations.

De heer Huisman wil, dat hem voortaan om de drie weken geregeld een monster door de directeuren der verschillende fabrieken ter onderzoek wordt gezonden. Spr. zou het onderzoek wel vaker willen doen, maar hij heeft meer werkzaamheden. Naast dat onderzoek zou spreker willen, dat hem werden gezonden monsters, genomen onder toezicht van 2 getuigen, of onder dat van een controleur. En wel twee fleschjes, een voor het onderzoek, en een om te bewaren. Wenschelijk zou ook zijn dat aan ieder fust, dat door de fabriek opgezonden wordt, een klein drukwerkje werd verbonden.

De aanwezigen verklaren zich, na eenige discussie, waarbij bezwaren werden geopperd tegen het karnen des middags twee uur door de fabrieken, om een onderzoek te doen, bereid om de drie weken een monster te zenden. Besloten wordt ook het bestuur een crediet van f 100 te verlenen, om de zaak tot een goed einde te brengen.

Punt 7 luidde: Export en verpakking van boter.

De heer Huisman zegt dat het ook de taak van den Bond is om nieuwe bronnen te zoeken voor den afzet van onze boter. Er zijn twee wegen.

Een mooi debiet in de eerste plaats is Hamburg, waar de boter geleverd zou kunnen worden aan de uitgaande schepen. Het tweede afzetkanaal is het Noorden van Frankrijk. Daartoe moet men zich op de hoogte stellen van de eischen, die daar worden gesteld, en van de verpakking. Het is wenschelijk, dat de fabrieken zenden onder één en dezelfde verpakking, waaraan alle zorg moet worden besteed. Willen we onze producten met goeden uitslag op de markt in Frankrijk brengen, dan moet men goede kwaliteit zenden.

De heer Wiglama, secretaris, doet eenige mededeelingen omtrent de verpakking in Noord-Frankrijk. De kisten komen spreker niet erg geschikt voor; ze zijn van vurenhout, zien er onogelijk uit en zijn lang niet reukvrij. Een exemplaar is ter vergadering aanwezig. Spr. heeft ook inlichtingen gevraagd omtrent de verpakking in Hamburg, maar totnogtoe zonder resultaat.

De heer Van Asperen vindt dat het niet aangaat om handel met Frankrijk te drijven zolang er geen koelwagens van Groningen rijden.

De heer Huisman raadt verzending in den zomer ook niet aan en zou een vast, geen weekproduct willen zenden. De tijd van verzending is nu geschikt, omdat ze in het najaar vooral boter in Noord-Frankrijk kunnen gebruiken. Evengroote stukken moeten ook verzonden worden. Het bestuur is bereid om met die fabrieken, welke geneigd zijn eens een proef te nemen in connectie te treden.

Hierna doet de heer Huisman eenige mededeelingen betreffende eene verruiling van vaatjesboter tijdens het vervoer door de exploitatie-maatschappij. Vandaag is een bestuurslid en een directeur van een fabriek bij spr. gekomen met de mededeeling dat hun was gebeurd dat van een $\frac{1}{16}$ vaatje boter, waarop het deksel was gespijkerd, tijdens het vervoer dat deksel was genomen en bedoeld vaatje tegen een met margarine was verruild. Zulk eene verruiling is reeds driemaal voorgekomen.

Er schijnt in N-Holland iemand te zijn, die het zaakje uithaalt. De persoon handelt niet heel geheimzinnig, want bij laat den stempel T op het deksel zitten. De dader is moeilijk aan te wijzen. De fabriek wil schadevergoeding aan de Maatschappij vragen en vraagt daarvoor den steun van den Bond.

Voorts keurt de heer Huisman het af, dat in fabrieken zuiver nieuwe margarinevaten voorkomen.

Besloten wordt dat de Bond tot de Maatschappij richt een adres, waarin de feiten worden genoemd en het verzoek der fabriek in kwestie wordt gesteund. Voorts kan bij den dir.-generaal van den landbouw om klaarheid in de zaak worden aangedrongen.

De heer Westerdijk dringt er nog op aan dat meer de hand wordt gehouden aan de geheimhouding bij de boterkeuringen.

De heer Huisman bepleit de wenschelijkheid om blikjes te vervangen door tubbetjes.

Aangenomen wordt, dat de Bond deze zaak ter hand neemt, en is men het eens met het bestuur dat de directeurs meer de geheimhouding betrachten.

De heer Bieleman geeft ten slotte als zijn voornemen te kennen dat hij de algemeene vergaderingen van den Bond in het vervolg, zal bijwonen en verzoekt hij aller medewerking om knoeierijen aan het licht te brengen.

Spr. dankt voor de welwillende ontvangst.

De voorzitter sluit alsnu onder een woord van dank de vergadering, na den heer Bieleman de verzekering, te hebben gegeven dat den Bond alles zal doen om knoeierijen aan het daglicht te brengen.

1902

NvhN 1902-02-23

Lezing Huisman: Zuivel- en Kaasbereiding en

oprichting eener dusdanige fabriek.

NIEUWOLDA: Over bovenstaand onderwerp sprak, zooals we reeds in 't kort meldden, de heer J. Huisman, zuivelconsulent, te Nieuwolda op de vergadering van de afd. „Nieuwolda en Nieuw-Scheemda.

Spreker begon met te zeggen dat hij het het beste vindt een indruk aan de vergadering te geven op welke manier boter- en kaas fabriekmatig worden bereid, waar na de leden dan zelf een oordeel kunnen vormen, wat in de practijk het verkiesse lijkt is. Spr. gaat eerst na: Wat de oorzaken zijn, dat men de boter fabriekmatig is gaan bereiden. De vroegere tusschenhandel van boter door opkooopers is verdwenen. Doordat de handel veel grootere eischen aan de boter stelt, wat kleur en kwaliteit betreft, en op onze boerderijen onmogelijk precies dezelfde kleur boter is te leveren, vooral door de groote rol, welke de bacteriën bij de verzuring van den room spelen, vermindert het debiet van boeren boter. Bij de fabriekmatige boterbereiding verkrijgt men precies dezelfde kleur boter, welke de groothandel vraagt, en onze vroegere boter op den wereldhandel niet gewild maakte. Bij fabriekmatige bereiding kan het melkvet geheel aan de melk worden onttrokken, bij de gewone bereiding niet. De meerdere onkosten der fabriekmatige bereiding worden gemakkelijk teruggevonden in de hoogere boterophrengst. De vrouw in de boerderij heeft bij de boterbereiding eene vrij moeilijke taak, zoodat onze huismoeders een fabriek met welkom begroeten.

Op het platteland neemt het gebruik van natuurboter sterk af; margarine wordt door de burgerij, arbeider en zelfs in boerderijen veel gebruikt. De gezeten burger verkiest de natuurboter boven de boerenboter; fabrieksboter zal steeds meer klanten trekken, boerenboter zal klanten verliezen.

De eenvoudige wijze der fabriekmatige bereiding is de handkrachtzuivelfabriek.

Spr. beveelt ze niet aan en wel om de volgende redenen:

- a. verwarming der melk in kookpotten; de gevoeligheid van het melkvet voor rook, is oorzaak dat de turfrook aan de door handkracht bereide boter is te proeven.
- b. de ontrooming is bij de handkracht minder goed dan bij de stoomfabrieken; bij laatste heeft men zoo goed als geen vetverlies.
- c. een ongelijkmatige snelheid bij het draaien der centrifuges, wat met den besten wil niet kan worden voorkomen.
- d. het niet bij machte zijn de verzuring te leiden.
- e. de moeilijkheid van wateraanvoer en het hiermee gepaard gaan van duren arbeid. Bij de stoomzuivelfabrieken zijn die bezwaren niet geldend.

De afzet der producten van de handkrachten wordt gevonden in Brabant, waar veel geknoeid wordt met boter, doch zoodanig, dat de verkoopers door de mazen van de hier bestaande boterwet weten te kruipen. Daar de stoomzuivelfabrieken bovendien altijd hetzelfde product leveren, hetgeen door den groothandel wordt gevraagd, zijn zij verre te prefereeren boven handkrachten.

De karnemelk van beide fabrieken staat gelijk. Met de opmerking, dat gepasteuriseerde ondermelk verre te prefereeren is boven karnemelk als veevoeder voor jongvee, wegens de schadelijke invloeden van melkzuur op het darmkanaal en het hierdoor ontstaan van besmettelijke ziekten, eindigt spr. het eerste deel zijner rede die warm werd toegejuicht.

Nadat spr. gewezen heeft op het belang eener fabriek, zou zij de ondermelk als karnemelk aan de burgerij kan verkoopen, besprak hij verder de fabricage van kaas uit de ondermelk, de zoogenaamde magere kaas. Spr. somde daarna de moeilijkheden op, waarmee de kaasfabrie-

ken hadden te kampen, wanneer er zeer veel ondermelk was, zooals in den zomer en de vraag naar kaas beduidend minder werd, dewijl er in dien tijd veel aardbeien, bessen, etc. worden gebruikt en de haring ook als concurrent optreedt. Tenslotte behandelt spr. de bereiding der volvette kaas. Deze bereiding echter gaat met vele moeilijkheden, ook al door de groote rol die de bacteriën hierbij spelen, gepaard en wordt door spr. als veel wisselvalliger gekenschetst, dan de zuivelbereiding. Met den besten wil is soms een goede kaas te maken. Door de Boekel-methode (toevoeging van lange wei) werd de kaasmakerij langen tijd verzekerd. De goede smaak leed echter onder die methode. Het voordeeligst is, dat niet de bereiding van volvette kaas op sommige tijden ook boterbereiding gepaard gaat. Deze methode geeft de hoogste opbrengst. De boterbereiding is absoluut zekerder.

Een zuivelfabriek (stoom) is te prefereeren boven een kaasfabriek, daar men niet alleen zekerder is, doch evengoed kaas kan bereid worden. Spr. schat de waarde van wei op $\frac{1}{4}$ der waarde van karnemelk.

De leveranciers van melk aan kaasfabrieken krijgen wei terug. Voor varkens is het echter een uitstekend voedsel; ook voor kalveren, zoo voor krachtvoer als toevoer, wordt gezorgd.

Dit weinige slechts van de hoogst leerzame rede. De voorzitter bracht een woord van dank aan den gevierden spr., welke luide instemming vond bij de gehele vergadering.

i

t

NvhN 1902-02-26

Verslag vergadering *Bond van Zuivelfabrieken in Groningen.*

GRONINGEN: In het café „Prins,” Gr. Markt, werd hedennamiddag half twee, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda, de eerste algemeene vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken in Groningen gehouden.

De voorzitter heette de aanwezigen welkom en wees op de gunstige resultaten, die zijn bereikt. Onze boterkeuringen, zei spr., zijn niet een wedstrijd; het doel is de gebreken, die de boter heeft, op te heffen. Het idee is dus anders dan een jaar te voren. Ook is er succes behaald met den aankoop van hulpmeststoffen en met de cijfers, verzameld omtrent boterbereiding en

gehalte. Het heeft het bestuur gespeten, dat de fabriek te **Leek** en **Zevenhuizen** niet op coöperatieven grondslag werd ingericht.

Na het lezen van de notulen door den waarnemenden secretaris, den heer J. J. Huisman, werden door den voorzitter mededeelingen gedaan.

In de eerste plaats werd medegedeeld dat door het bestuur besloten is om fabrieken, die informaties wenschen over een boterkoopman, die door tusschenkomst van het bestuur te verstrekken. Verder werd er voor gewaarschuwd om de contrólebewijzen voor de hechtheid van boter niet te doen in vaten, bestemd voor het binnenland. De tusschenhandel maakt er misbruik van.

Naar aanleiding van een onderzoek inzake de heffing van bedrijfsbelasting bij verschillende fabrieken, werd door den heer Huisman medegedeeld dat gebleken is dat met die heffing zeer wordt omgesprongen. De algemene indruk is echter dat Groningen er heel goed afkomt. Alleen Bellingwolde en Garmerwolde verkeeren in ongunstige conditie. In N.Brabant zijn in het geheel geen fabrieken aangeslagen.

Voorts werd medegedeeld dat niet meer aangesloten zijn Kiel-Windeweer en Garnwerd; het aantal aangesloten fabrieken bij den Bond bedraagt 27.

Ingekomen was een schrijven van den FNZ. betreffende het verkrijgen van handelsadressen in het buitenland. De Bond had er :500 verzameld.

Besloten werd dat het bestuur, zoo noodig, die zal vragen en aan de fabrieken verstrekken.

Harkstede werd als lid aangenomen.

Het jaarverslag dat aan de leden is toegezonden, werd onder dankbetuiging voor kennisgeving aangenomen.

Afschriften betreffende den détail-boterhandel in de stad Groningen zijn nog te verkrijgen bij den secretaris.

De heer Westerdijk rapporteerde, namens de desbetreffende commissie, dat de ontvangsten hebben bedragen *f* 682,85. de uitgaven *f* 814,31½ ; nadeelig saldo *f* 131,46½. Het tekort zal omgeslagen worden over *f* 1 per 100.000 K.G. verwerkte melk. Zoodoende zal er *f* 170 ontvangen worden.

Tot secretaris werd benoemd de heer J. Oost Elema te Toornwerd, wien daarvan kennis zal worden gegeven.

Daarna had de benoeming plaats van een commissie voor den coöp. aankoop van hulpmeststoffen. De werkzaamheden, die deze commissie in het vervolg zal verrichten, waren, volgens den voorz., zoovele, dat het bestuur gemeend heeft daarvoor een vaste commissie te benoemen, óók omdat dit meer in overeenstemming is met het reglement.

Vroeger werden die functiën waargenomen door het bestuur zelf, maar om bovengenoemde redenen was het wenschelijk, dat die werkzaamheden in andere handen overgingen. De commissie werd samengesteld uit de fabrieken van Grijpskerk, Hellum en Haren. Iedere fabriek kan nu één persoon aanwijzen.

Vervolgens werd in behandeling genomen de agenda van den FNZ. voor de algemeene vergadering in Maart. Dit vooral met het oog op de aan te vragen subsidie, groot *f* 8000, voor het aanstellen van nog een bezoldigd ambtenaar. Door de heeren Rooda en Huisman werd uiteengezet waarom zij tegen die subsidie op de laatste algemeene vergadering met den FNZ. hadden gestemd.

Niet was dit geschied omdat zij in principe tegen het aanvragen van subsidie waren, maar ze hadden gemeend, dat het geld beter besteed kon worden, omdat aan het aanstellen van zoo'n ambtenaar te groote financiële bezwaren zijn verbonden.

Algemeen ging men met de meening van het bestuur mee wat de aanvraag om subsidie betreft.

Er werd een motie aangenomen, die luidt: „De vergadering, overwegende dat art. 17 en 18 der statuten niet in overeenstemming zijn met de draagkracht der verschillende aangesloten bonden, besluit de aanvraag der subsidie bij de regeering uit te stellen tot eene herziening der statuten heeft plaats gehad.”

(De vergadering duurt voort).

NvhN 1902-02-27

In aansluiting op het verslag van de algemeene vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken, welk verslag we gisteren niet in zijn geheel konden opnemen, deelen we nog mede, dat op voorstel van den heer Westerdijk f 50 crediet werd toegestaan aan het bestuur, tot het voortzetten van het onderzoek van botermonsters, te koopen in de stad Groningen, om na te gaan of met het vervalschen van natuurboter wordt voortgegaan.

Ook werd f 200 crediet toegestaan voor de botercontrole, nadat de heeren Huisman en Bielema (de laatste is rijks-boterinspecteur te Voorschoten) het nut van die controle duidelijk hadden uiteengezet

Tot afgevaardigden naar de eerstvolgende algemeene vergadering van den FNZ. werden bij acclamatie benoemd de heeren S. Roorda en J. J. Huisman.

NvhN 1902-12-10

Verslag vergadering *Bond van Zuivelfabrieken in Groningen*

GRONINGEN: In het *café „Prins”*. Groote Markt, werd hedenmiddag één uur de algemeene vergadering van genoemden Bond gehouden.

De voorzitter, de heer S. Rooda van Middelstum, opende met een woord van welkom de vergadering, waarna de heer J. Oost Elema, de notulen las.

In verband met eene niet-kennisgeving aan de directeuren der verschillende fabrieken van deze vergadering, omdat de secretaris niet wist, dat dezen ambtshalve lid zijn, werd punt 5: verslag der commissie voor coöperatieve-aankoop van de agenda gebracht en zal in de Februari-vergadering worden behandeld. Het jaar is ook nog niet ten einde, zoodat de commissie moeilijk verslag zou kunnen uitbrengen.

Het bestuur had gemeend de benoeming van een afgevaardigde uit te stellen tot de volgende vergadering, omdat de statuten van den FNZ. nog niet zijn goedgekeurd.

Medegedeeld werd dat de fabriek te **Onnen** zich bij den Bond heeft aangesloten.

Het bestuur heeft besloten het volgend jaar weer drie directeuren uit te noodigen bij de boterkeuringen, die door den Bond worden gehouden.

Voorts deelde de voorzitter mede, dat de heer dr. Sjollema¹ de uitnoodiging van het bestuur heeft aangenomen om den Bond te vertegenwoordigen op de Donderdag a.s. in Utrecht te houden vergadering inzake de oprichting van rijks-boter-contrôle-stations.

De heer Sjollema acht één station voldoende, terwijl hij daarnaast wil zorg van prov. vereen. voor de contrôle. Het denkbeeld van den heer Sj. zal meer kans van slagen hebben. Ook komt de zaak goedkooper.

De heer Huisman, Zuivelconsulent deelde, naar aanleiding van zijn onderzoek naar de vetzuren aan de verschillende fabrieken, mede, dat dit jaar de titer-cijfers laag zijn geweest, terwijl er geen moeilijkheden met Engeland plaats hebben gevonden. Dat was twee jaar geleden wel het geval. Daaruit blijkt dat de bemoeiingen van het Bondsbestuur niet zonder resultaat zijn geweest.

Ook heeft dat bestuur stappen gedaan om in directe verbinding met Engeland te komen. Tenslotte wees de heer H. er op, dat in het buitenland een te hoog vochtgehalte strafbaar is gesteld.

De verschillende mededeelingen werden voor kennisgeving aangenomen.

Inzake een door den heer Van Asperen gedaan voorstel deelde de secretaris, namens de betreffende commissie, mede, dat het beter is de zaak uit te stellen, tot de FNZ. zijn reglement heeft herzien.

Naar aanleiding van een schrijven van den heer De Ruiters te Aduard, werd een drukke discussie gevoerd over verzekering der werklieden, noodig geworden door de Ongevallenwet.

Ook was ingekomen een schrijven van de FNZ., waarin wordt aangeraden zich ten aanzien der verzekering onderling te organiseeren en zich dan aan te sluiten bij de Centrale Risicobank te Amsterdam.

Over deze kwestie zal in eene den 16 Dec. a.s. te Utrecht te houden algemeene vergadering van den Ved. Bond worden beslist.

De voorzitter zeide, dat het moeilijk is uit te maken wat in dezen het beste zal zijn. Wanneer de klassificatie en zooveel meer bekend zal zijn, heeft men nog tijd. Bij het bestuur bestaat hierover verschil van gevoelen. Persoonlijk is spreker voor verzekering bij de Rijksbank, De heer Huisman zei, dat op dit oogenblik de Bonden heel gemakkelijk te vereenigen zijn. Wil men een massale verzekering, dan dient de aaneensluiting zoo groot mogelijk te zijn. Bij onderlinge verzekering heeft men dat voordeel, dat het gestorte geld ons eigendom blijft, wat bij verzekering bij de Rijksbank niet het geval is. Toch is spr. ook niet afkeerig van verzekering bij de Rijksbank.

Besloten werd, na discussie, voor deze zaak nog eene buitengewone vergadering uitte schrijven. Den fabrieken werd aangeraden met het oog hierop geen nieuwe contracten te sluiten. Ook werd niet ingegaan op het verzoek van den heer de R. om door den heer Posthuma, zuivelconsulent voor Drente, de zaak te doen uiteenzetten.

De concept-begroting van den FNZ. werd, omdat zij er zoo „mager” uitziet, niet behandeld. De Zuivelbond zal het volgend jaar f 62 contributie hebben te betalen.

Besloten werd op voorstel van den heer Westerdijk om ter tegemoetkoming in de laboratoriumkosten voor den zuivelconsulent eene bijdrage te verleen van 1 cent per 1000 liter.

Het bestuur had voorgesteld eene vaste bijdrage van f 200.

Herbenoemd werd met alg. stemmen tot lid in het bestuur de heer E. Botjes, van Zuidbroek.

De commissie voor het nazien der rekening bestaat thans uit Zuidbroek, Usquert en Grijskerk.

1 Dr. B. Sjollema was directeur van het Rijkslandbouwproefstation te Groningen.

De begrooting over 1903 werd hierna vastgesteld in ontvangsten en uitgaven tot een bedrag van f 1084,71½. Onder de ontvangsten is uitgetrokken f 627,42 voor omslag over 20.914.000 L. melk á 3 cent en is begrepen een saldo 1902 van f 30,29½ .

Naar aanleiding van eene vraag , stelde de heer Huisman de materiële- voordeelen van aansluiting bij den FNZ in het licht.

De heer Van Asperen had tegen het tegenwoordige puntenstelsel bij de keurinnen bezwaren, die hij ook had ten opzichte der contróle.

De voorz. merkte op dat de fabrieken goed doen vertrouwelijk aan den zuivelconsulent mede te deelen welke controleurs niet goed werken.

Het bestuur zal de zaak overwegen.

De heer Oterdoom besprak ten slotte de beveiliging der centrifuges in verband met de ongevallenwet.

Ter vergadering bleek dat onmogelijk te voldoen is aan de voorschriften van den inspecteur van den veiligheidsdienst. De voorschriften konden wel zoo gegeven worden, dat het gevaar geringer zou worden.

De heer Huisman vond ook dat de inspecteurs vaak voorschriften geven, waardoor het gevaar grooter wordt. Spr. gaf in overweging den afgevaardigden naar de vergadering van den FNZ. op te dragen deze zaak ter sprake te brengen.

Daartoe werd besloten

Na nog een paar opmerkingen werd de vergadering daarop gesloten.

1903

Nieuwsblad van het Noorden 1903-01-07

Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

In het café „Prins” werd hedenmiddag, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda van Middestum, eene buitengewone algemeene vergadering gebonden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen.

Na het lezen der notulen door den secretaris, den heer J. Oost Elema, werd o.a. door den voorz. medegedeeld, dat inzake het verzoek van het bestuur aan de verschillende fabrieken betreffende den hinder door den inspecteur der veiligheid nog maar weinig antwoorden waren ingekomen. De antwoorden en die, welke nog zullen inkomen, zullen toegezonden worden aan het bestuur van den FNZ., waarbij op verzoek dezer vergadering, de zaak aanhangig is gemaakt, om te gelegener tijd daarop te letten.

Nog deed de voorz. mededeeling van eene zaak, die het bestuur betreurt. De botercontroleur was nl. tevergeefs bij de fabrieken te Winschoten, Meeden, Wildervank en Bellingwolde geweest, om botermonsters te nemen. Hij had tijdig kennis van zijn bezoek gegeven. Men was reeds aan het karnen geweest of was er aan bezig. Spr. vroeg: wil men in 't Oldambt geen monsters laten nemen of is er iets, dat de zaak voor hen onmogelijk maakt? Meeden had hare excuses aangeboden.

De heer Smith aldaar deelde ter vergadering mede, dat de directeur der fabriek te Meeden hem gezegd had dat de controleur geen bepaalden dag had opgegeven.

De heer Huisman, Zuivelconsulent, zei, dat Oldambt van den aanvang af niets om de controle had gegeven. En toch is de zaak van zooveel belang. De vervalschingen nemen steeds meer en meer toe. Alle pogingen dienen in 't werk gesteld te worden om eene geregelde controle te krijgen. Ook in onze stad en in de omstreken wordt geknoeid. Gaat het zoo voort, dan zal onze boter op de wereldmarkt slechter worden betaald dan die, in Denemarken geproduceerd. In 't zuiden van ons land ziet men de zaak goed onder de oogen en maakt men strenge bepalingen. Onze fabrieken dienen dat voorbeeld te volgen.

De heer Smith, van Meeden, verzocht dat de secretaris van het bestuur ook bericht kreeg van de komst van den controleur, terwijl de heer Schuringa, van Wildervank, zei dat het bestuur niet aansprakelijk voor het geval is, omdat het niets van de komst af wist. Het bestuur wil juist in de goede richting werken.

Hierna kwam aan de orde het punt Ongevallenwet, eene zaak, die de vorige vergadering werd aangehouden. Het bestuur weet niet welk advies het moet geven.

De voorzitter zei, dat de meerderheid van het bestuur er voor is om voorloopig bij de Rijksbank aan te sluiten, omdat het moeilijk zal gaan voor 1 Febr. gereed te komen. Sluit men zich bij de Rijksbank aan, dan krijgt men na 5 jaren, wanneer gebleken is dat te veel is betaald, een deel terug. Voor eigen risico-verzekering hebben we nog geen statistieken. Aansluiting bij de Risicobank is niet goedkooper dan die bij de Rijksbank, omdat een deel der administratiekosten betaald moet worden. De administratiekosten bij eene premiebank zijn misschien geringer.

De heeren Westerdijk en Louwes verklaarden zich voor aansluiting bij de Rijksbank, de heeren Huisman en van Asperen waren voor eigen risico.

De heer Huisman verzocht de fabrieken, die aansluiten willen bij de Risicobank, daarvan spoedig aangifte te doen aan den heer Posthuma, zuivelconsulent te Assen, secretaris van den FNZ., en dezen hare statuten toe te zenden.

Het voorstel: in beginsel voor aansluiting bij de Rijksbank, werd met alg. stemmen aangenomen.

De voorzitter deelde hierna mede dat er zich omstandigheden kunnen voordoen, dat eene fabriek verhinderd wordt hare melk te verwerken. Worden hier voorwaarden vastgesteld voor onderlinge hulp, dan kunnen de omliggende fabrieken niet weigeren.

De concept-voorwaarden waarop deze hulp zal berusten, zullen aan de fabrieken worden toegezonden, terwijl het betreffende voorstel van het bestuur werd verdaagd.

De penningmeester, de heer D. J. Siccama te Noordhorn, verzocht opgave van de fabrieken van de hoeveelheid verwerkte melk, over het afgelopen dienstjaar.

Daarna sluiting.

NvhN 1903-01-21

Vergadering van het Ned. Rundveestamboek afd. „Groningen.”

Hedenmiddag had in het café Prins de gewone voorjaarsvergadering van de afd. „Groningen” plaats, welke zeer goed bezocht was.

De voorzitter, de heer J. Sijpkens, opende de vergadering, met een hartelijk woord van welkom en met een terugblik op het vorig jaar, waarin hij er op wees dat de gezondheidstoestand van het vee uitmuntend was en dat de geldelijke toestand mede goed was.

[...]

Daarna kwam ter sprake de in 1903 bij te houden melkstaten ad f 200, waarbij de heer Zijlma er op wees dat te veel in den melkvorm wordt gedreven, terwijl hij bezwaar had tegen de hoge kosten van melkonderzoek, door particulieren (niet-aangeslotenen bij de fabrieken) opgezonden. De heer Huisman (zuivelconsulent) gaf te kennen dat hij gaarne monsters van hier gratis wilde onderzoeken. Hij wees daarbij op het conserveeren der melk door een kleine toevoeging van kalium bigromaat in de monsters.

Uit de discussie die daarop volgde tusschen de heeren Wieringa, Venema, Wibbens, Iwema e.a., bleek, dat het monstertrekken der melk al heel moeilijk is. De heer Huisman beantwoordde de sprekers, waarin hij wees op het overdrevene der zaak. Tal van invloeden influenceeren op het gehalte der melk. Overigens bleek, dat het aanhouden der melkstaten toch zwarigheden heeft wegens de groote verschillen

NvhN 1903-02-22

Over Verslag Zuivelconsulent Groningen

Verschenen is in boekformaat (18 pag.) het verslag van de verrichtingen van den consulent voor de zuivelbereiding in de prov. Groningen over het jaar 1902. Daaruit blijkt weer ten duidelijkste dat de heer J. J. Huisman een zeer drukke taak heeft. Vele en velerlei toch zijn zijne werkzaamheden. In het afgelopen jaar vermeerderden zich zijne werkzaamheden in bijna ieder onderdeel, de mondelinge adviezen waren niet minder talrijk dan het voorgaande jaar en niet minder belangrijk dan de schriftelijke. Verschillende reizen waren daarvan het gevolg, terwijl 11 spreekbeurten door hem werden gehouden.

Voorts onderzocht de heer H. 400 monsters boter op titercijfer en refractometergetal, terwijl van 129 monsters boter vochtbepalingen zijn gedaan. Verder zijn onderzocht 7 monsters melk op vervalsching, 4 monsters water op geschiktheid voor boterwaschwasser. Er is 1 lactodensimeter gecontroleerd en er zijn 1262 monsters melk onderzocht op vetgehalte. Om in contact te blijven met de veefokkers en de veefokkerij bezocht de zuivelconsulent verschillende stierenkeuringen. De door den Bond van zuivelfabrieken uitgeschreven boterkeuringen worden door hem gedaan.

Kennismaking met het boekje zal voor velen zeer zeker haar nut hebben.

NvhN 1903-02-27

GRONINGEN, 26 Februari.

Verslag vergadering Bond van zuivelfabrieken.

In het café „Prins”, aan de Gr. Markt, werd hedenmorgen te tien uur, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda, van Middelstum, de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen. De vergadering was druk bezocht.

De voorzitter heette in zijn openingswoord de aanwezigen welkom, in het bijzonder de afgevaardigden van die fabrieken, welke nog niet bij den Bond zijn aangesloten.

De secretaris las daarna de notulen welke goedgekeurd en vastgesteld werden.

Onder de ingekomen stukken noemen we het verslag van de verrichtingen van den zuivelconsulent den heer J. J. Huisman.

De voorzitter constateerde dat het verslag zeer interessant is en er op wijst dat men in alle opzichten tevreden kan zijn over de werkzaamheid van den zuivelconsulent. Het verslag werd onder dank voor kennisgeving aangenomen,

Uit het jaarverslag van den secretaris, den heer J. Oost Elema, stippen we aan, dat het jaar 1902 een goed jaar was voor den Bond, niet slechts financieel door de zuivelprijzen maar ook moreel, daar de Bond in de goede richting werkte om de zuivelnijverheid te steunen door samenwerking en onderlinge hulp niet alleen, doch ook door te strijden tegen de knoeierijen in den boterhandel.

In het afgelopen jaar bedankten als leden van den Bond de fabrieken te **Kiel-Windeweer** en te **Garnwerd**. Harkstede trad als lid toe, terwijl Onnen, gem. Haren, met 1 Jan. 1903 lid van den Bond werd. Het getal aangesloten fabrieken in 1902 was 27. In 1903 zal het misschien 28 zijn. Verwerkt zijn in 1901 20.314.000 KG. melk.

Betrekkelijk de onderzoekingen van monsters boter zegt de zuivelconsulent in zijne gedrukte toelichting o.m.:

Er is geen uitzicht dat de buitenlandsche scheikundigen bij het beoordeelen van boter, afkomstig van Bondsfabrieken, voor het uitspreken van een oordeel in overleg zullen treden met het Bondsbestuur en daarom zal het zeer gewenscht zijn, dat, wanneer de aangewende pogingen om eene algemeene Nederlandsche botercontrôle in het leven te roepen, slagen, allen zich daarbij aansluiten. Bij de algemeene Nederlandsche contrôle zal echter een andere weg worden ingeslagen, welke op den duur meer succes belooft dan onze zwakke pogingen van thans.

Niet alleen zal het contrôlestation, waarbij men zich aansluit, karnmonsters verzamelen, ook zal zij van reeds geëxporteerde boter monsters nemen en de samenstelling daarvan vergelijken met de karnmonsters, en zal verder alles doen wat in haar vermogen is om zich zekerheid te verschaffen dat de bij haar aangesloten fabrieken die haar merk voeren op alle verpakkingen, slechts zuivere boter verzenden.

Wil men dat op de wereldmarkt in de prijsverhouding tusschen onze boter en die van andere landen niet eene voor ons ongunstige, wel eene gunstige verandering intrede, dan wordt het hoog tijd dat er iets gedaan wordt, zij het ook met eenige financiële opofferingen van den boterproducent.

Door den heer R. Feenstra, van Grijpskerk, werd, namens de desbetreffende commissie, verslag. uitgebracht over de werkzaamheden der commissie voor coöperatieven aankoop.

Daaruit bleek dat aanbesteed werd voor f 10.833,12½, terwijl geleverd werd door tusschenkomst der commissie voor een bedrag van f 14.340,66.

De commissie wijst aan het eind van haar verslag er op, dat in den regel coöp. aankoop gewenscht is, en zij doet dan ook met nadruk een beroep op de vergadering om zooveel mogelijk voor de volgende aanbesteding op te geven.

De voorzitter bracht een woord van dank aan de commissie en sloot zich aan bij hetgeen deze aan het slot van haar verslag zegt.

Verschillende grieven werden daarna besproken.

Het verslag zal worden gedrukt en aan elke fabriek een exemplaar worden gezonden.

De heer Westerdijk, van Usquert, bracht verslag uit over het nazien der rekening van den penningmeester, den heer Dj. Siccama, van Noordhorn.

Alles werd in de beste orde bevonden. De uitgaven bedroegen f 1031.89, de ontvangsten f 604,31; er is dus een nadeelig saldo van f 427.53.

Het bestuur stelde voor van het overschot, dat de coöp. aankoop heeft opgeleverd, 50 pct. te verdeelen onder de verschillende fabrieken, naar gelang van de hoeveelheden, die zij hebben betrokken ; 25 pct- aan den Bond en 25 pct. in de reservekas.

De heer Westerdijk stelde voor het geheele bedrag in de Bondskas te storten.

De heer Westerdijk trok, na discussie, zijn voorstel in, waarna het voorstel van het bestuur werd aangenomen.

Aangenomen werd een voorstel van het bestuur om f 50 toe te staan aan de coöp, commissie als tegemoetkoming voor hare vele werkzaamheden.

In beginsel werd besloten tot onderlinge hulp bij stoornis in het bedrijf.

Zoo nodig, zal men zich ook tot den Frieschen en den Drentschen Bond wenden. De concept-voorwaarden werden vastgesteld.

Tot afgevaardigde naar de algemeene vergadering van den FNZ. werd benoemd de heer S. Rooda, van Middelstum; tot zijn plaatsvervanger de heer S. Westerdijk, van Usquert.

De heer Fockens zei bij het benoemen van een afgevaardigde dat het niet zeker is of de heer Van Asperen (die in herstemmin kwam met den heer Rooda) bij zijne benoeming gevolg aan de opdracht zal kunnen geven; hij moet verlof van het bestuur hebben.

De heer Feenstra merkte op, dat hij het niet netjes vond dat de heer Fockens pressie uitoefende voor de stemming.

De heer Fockens antwoordde dat, ingeval een afgevaardigde wordt benoemd, het wenschelijk was dat er zekerheid bestond dat deze de vergadering ook ging bezoeken.

De heer Feenstra meende, dat een vereeniging trotsch mocht zijn op een directeur, die bekwaam genoeg werd geacht als afgevaardigde naar den F. N. Z. te worden gezonden.

De heer Fockens zeide de bekwaamheden van den directeur te Hellum zeer te waardeeren, maar meende dat het bestuur het telkens afwezig zijn van den directeur niet kan toestemmen.

Grijpskerk werd aangewezen om een lid te benoemen in de coöperatieve commissie; Hellum voor een lid in de financiële commissie.

Aan de orde kwam daarna punt 6 der agenda: Bespreking der in dit jaar te Groningen te houden tentoonstelling. Inleider de heer J. J. Huisman:

Het Bondsbestuur is van mening dat expositie voor iedere fabriek afzonderlijk met zulke bezwaren gepaard gaat, dat gestreefd moet worden naar een beter plan. In opdracht van het Bondsbestuur is de heer Huisman in connectie getreden met den heer mr. Süthoff, secretaris van het tentoonstellingscomité. De zuivelconsulent heeft twee plans, waaraan het volgende is ontleend:

Plan 1. Doel is: expositie met zuivere reclame. De fabrieken zenden iedere 14 dagen een tub boter in van 5 Kg., drie keer wordt gekeurd op de wijze zooals bij den bond gebruikelijk is, twee keer op bondskosten, een keer op kosten van het tentoonstellingscomité.

Plan 2. Expositie enz., dus geheel als in plan 1, maar in plaats van de kosteloze verstrekking van proefjes boter en kaas eene gelegenheid geven tot het koopen van flinke portie's boter, kaas, broodjes, melk, flesschen melk, chocolade en eieren. Dit vereischt meer uitgaven, vraagt meer risico; maar bij eenigszins slagen kunnen ook gemakkelijk alle onkosten terugverkregen worden, immers, indien 20 gram boter, 40 gram vette kaas, 1 kadetje en 1 glas melk te zamen voor 20 cts. worden verkocht, blijft er nog 10 cts. winst over of bij een verkoop van 100 portie's per dag f 600 totaal, bij een verkoop van 200 portie's per dag f 1200. Tot reclame kan verkocht worden 20 boter, 40 gram kaas, benevens een beschuitje, voor 10 cts. en zal de verkoop van melk per glas of gesteriliseerd in flesschen, eieren en chocolade in de namiddaguren een aardig duitje kunnen afwerpen. De kosten zijn bij raming voor plan 1 f 520, voor plan 2 f 1075.

Het tentoonstellingscomité, is vooral plan 2 zeer genegen en wellicht bereid tot gewichtige concessie's.

Dewijl bij gewone expositie de kosten voor iedere fabriek minstens f 20 (f 15 is minimum plaatsgeld) bedragen, verdient het overweging of niet iedere ~ fabriek daarvoor een evenredig deel zoo noodig zal bijdragen in het waarborfonds.

Getracht moet worden medewerking te verkrijgen van de kaasfabrieken.

De heer Huisman zeide in zijn toelichting dat door de expositie de detailverkoop van boter in de stad uitgebreid zal kunnen worden. Wij moeten alles doen om het verschil tusschen fabrieksboter en knoeiboter te doen uitkomen. Voorts besprak de heer H. de beide plans.

In beginsel werd besloten te exposeeren. Plan II werd bij acclamatie aangenomen.

Aangenomen werd een voorstel van den heer Westerdijk, dat over de aangesloten fabrieken (ook de kaasfabrieken) de kosten zullen worden omgeslagen naar gelang van de geleverde hoeveelheid melk, terwijl de fabrieken uitgenoodigd zullen worden te antwoorden of zij al of niet mee willen doen.

Het bestuur zal eene commissie, die alles zal regelen, benoemen. Een boter- en een kaasfabriek zullen ook zitting in de commissie hebben.

Ingezonden zal worden onder den naam: Bond van Zuivel- en Kaasfabrieken.

Hierna leidde de heer Huisman het punt in: Is het gewenscht om in Hunsingo, Fivelingo of Westerkwartier een cursus te houden inzake de zuivelbereiding?

De heer Huisman drong er op aan dat de aanwezigen in hun kring zullen werken om deelnemers te krijgen. Later kan naar bevind van zaken gehandeld worden.

De heer Bergsma vestigde de aandacht er op dat de botervaten slecht bij de Staatssp. behandeld worden. De Bond zou in dezen wel kunnen adresseeren.

Het voorstel vond geen ondersteuning.

Nog hadden eenige besprekingen plaats. Naar aanleiding van eene vraag deelde de heer Huisman mede dat het regel is dat de morgenmelk minder vet bevat dan de melk, die des avond

gemolken worden. Het ligt ook aan de melktijden. Het kan een combinatie van verschillende invloeden zijn.

Sluiting.

Verslag vergadering *Bond van Zuivelfabrieken te Groningen.*

Plan voor botercontrolestation in Groningen

GRONINGEN: Hedenmorgen om tien uur werd in het *café „Prins”* alhier een algemeene vergadering gehouden van bovengenoemden Bond.

De voorzitter, de heer S. Rooda, van Middelstum, deed, nadat de notulen waren gelezen en goedgekeurd, eenige mededeelingen naar aanleiding van het besluit der vorige vergadering, om op de Groninger tentoonstelling een expositie van boter vanwege den Bond te arrangeren. Het bleek, dat van den kant van het hoofdbestuur der tentoonstelling de belofte is gedaan, die niet nagekomen kan worden, omdat men zich, reeds gebonden had.

Na herhaalde besprekingen en overleg is toen overeengekomen, deze boterexpositiën van den Bond niet te doen plaats hebben. Daarna is de medewerking van het bondsbestuur gevraagd voor het organiseeren van een nationale zuiveltentoonstelling. Het bestuur heeft gemeend, die medewerking niet te moeten verleen, omdat bij het ontwerpen van de regeling dezer tentoonstelling de zuivelconsulent in deze provincie, de heer J. J. Huisman niet is gekend, ook niet nadat aan de zijde van het bondsbestuur een vingerwijzing hieromtrent was gegeven. Na eenig debat, waarbij werd betreurd, dat de zaak dezen loop heeft genomen, werd de houding van het bondsbestuur goedgekeurd.

De vraag werd hierna gesteld of, nu de Bond als zoodanig niet deelneemt aan de nationale zuiveltentoonstelling, de fabrieken elk voor zich, zich ook behooren te onthouden. Een enkele meende van niet, maar ten slotte besloot de vergadering elke aangesloten fabriek de vrijheid te laten, al of niet te exposeeren.

De fabriek **Usquert** werd aangewezen als lid van de commissie voer coöperatieven aankoop. De secretaris, de heer J. Oost Elema, had ontslag gevraagd van deze functie door zijne verkiezing tot lid der Prov. Staten en tot lid van het bestuur van het waterschap „Hunsingo”. Het bestuur betreurd het verlies van den heer Elema, maar moest voor genoemde motieven zwichten.

In zijne plaats werd gekozen de heer S. K. Westerdijk te Usquert, met wien de heer K. Pesma alhier en J. M. Bruins te Baflo waren aanbevolen.

Hierna werd een kwartier gepauseerd.

In de navergadering van afgevaardigden van alle boterfabrieken en handelaren in boter in deze provincie, werd behandeld het voorstel van het bestuur om een botercontóle- en onderzoekingsstation te Groningen op te richten.

De heer Rooda zette nog eens in het kort de motieven uiteen, die het bestuur aanleiding hadden gegeven genoemd voorstel te doen.

We hebben reeds een en ander uit de missive van de zuivelconsulent, den heer J. J. Huisman deze zaak betreffende medegedeeld, zoodat we van een uitvoerige uiteenzetting er van kunnen afzien. De voorzitter zeide een onderhoud te hebben gehad met den heer dr. Sjollema, die ook het idée wel goed vond, en dat ook de regeering misschien wel subsidie zou willen toestaan. Verder deelde de heer Rooda nog mede, dat de fabrieken **Bedum** en **Aduard** hebben medegedeeld, ook met het voorstel te sympathiseeren.

De heer Huisman trad daarna in uitvoerige bespreking van het voorstel. Hij betoogde, dat niet alleen de controle voor het buitenland gewenscht is, maar ook voor het binnenland. Wat de controle-stations betreft, in de meeste provinciën van ons land vindt men ze; echter niet in Groningen. Zoo hier een controle-station werd opricht, zou men kunnen zeggen, dat de controle in ons land algemeen is geregeld.

Hierna wenschte het bestuur het oordeel der aanwezigen te vernemen of het nut en de noodzakelijkheid van de oprichting van een boter-controlestation in Groningen wordt ingezien. De heer Van Asperen meende zich ernstig te moeten afvragen of het oprichten van een controle-station in Groningen wel gewenscht is. Hij meende, dat men beter deed zich bij Assen, waar een controle-station bestaat, aan te sluiten, vooral met het oog op samenwerking en ook wat de financiële zijde betreft.

De heer Huisman kwam sterk tegen de zienswijze van den vorigen spreker op. Alleen al uit een oogpunt, om met goeden uitslag de knoeierijen in den boterhandel te bestrijden, achtte hij aansluiting bij Assen niet goed. Maar daar komt nog bij, dat Assen niet met Groningen gemeenschappelijk werkt, en het zou ook zeer de vraag zijn, zeide spr., of men op een dergelijk besluit de goedkeuring van de betrokken autoriteiten kon erlangen. Wat den financiële kant der zaak betreft, spreker kon de verzekering geven, dat men in Groningen een veel goedkoper station zou kunnen krijgen dan in Assen.

Er ontspon zich een uitgebreide discussie over de al of niet billijkheid van de commissie, om in Assen een dergelijk station op te richten en niet in Groningen.

Tegen het zich aansluiten bij een botercontrole-station was niemand gekant. Het voorstel om de *Gron. Mij. van Landb. en Nijverheid* te verzoeken pogingen aan te wenden in Groningen een onderzoekings- en controle-station op te richten werd, na het bespreken der kosten, daaraan verbonden (niet meer dan 10 cent per 100 Kg. boter en 5 ct. voor aangekochte boter, buiten de te verwachten subsidie), aangenomen. 24 fabrieken verklaarden zich vóór het voorstel; één bleef buiten stemming.

De vergadering werd daarna gesloten.

1904

NvhN 1904-02-17

Opgericht Botercontrolestation Groningen

Eerste nummer maandblad vd. Groninger Zuivelbond

De commissie van het botercontrôlestation alhier, deelt in het eerste nummer van het maandblad van den Groninger Zuivelbond mede, dat zich voor de contróle hebben aangemeld: de melkinrichting en/of zuivelfabriek

Aduard	Grootegast
Baflo	Haren
Bedum	Loppersum
Bellingwolde	Marum
Borger- en Tripcompagnie	Meeden
De Wilp	Middelstum
Ezinge	Noordlaren
Farmsum	Noordwijk
Garmerwolde	Usquert
Glimmen	Wildervank
Grijpskerk	Winneweer
Groningen 'Vredewold' Kraneweg	Zevenhuizen
Groningen Oude Kijk-in 't Jatstraat	Zuidbroek
Groningen Boterh. Pelsterstr. J. Reitsma	

De commissie is met alles gereed; zij wacht echter met het in werking treden van het station, totdat zekerheid is verkregen over het bedrag der Rijkssubsidie. Slechts wanneer dit verkregen wordt tot een bedrag, als oorspronkelijk gevraagd, acht zij eene goede exploitatie mogelijk; wordt dit bedrag toegestaan, dan zal zoo spoedig mogelijk de benoeming van een controleur en scheikundige publiek gemaakt worden en de dienst aanvangen.

NvhN 1904-02-24

Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: In het café „Prins”, aan de Gr. Markt, werd hedenmorgen, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda, van Middelstum, de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen. De bij den Bond aangesloten fabrieken hebben we reeds vroeger vermeld.

De voorzitter heette in zijn openingswoord de aanwezigen welkom en zeide dat hij deze bijeenkomst met bijzondere opgewektheid kon openen, omdat 1903 een belangrijk jaar was voor den Bond. Het heeft aan den Bond immers bezorgd een botercontrole-station, waarnaar wij, zeide spr., zoolang hebben verlangd. De overtuiging dient ook bij de afnemers gevestigd te

worden, dat de fabrieken, aangesloten bij den Bond, zuivere natuurboter leveren. Met den wensch, dat die overtuiging meer en meer ingang moge vinden en dat dit jaar een goed zuiveljaar moge worden, opende spreker deze vergadering.

De heer S. K. Westerdijk, van Usquert, secretaris, las hierna de notulen, welke werden goedgekeurd en vastgesteld.

De voorzitter herinnerde aan het verschenen eerste nummer van het Maandblad, waarin officiële berichten van het bestuur, den zuivelconsulent en in 't bijzonder van den secretaris; zullen worden opgenomen. Spr. verzocht aan de besturen der fabrieken, om opgave betreffende de samenstelling van het bestuur, enz. te doen aan den secretaris.

Van de ingekomen stukken noemen we een schrijven van den gedelegeerde der regeering op het internationaal zuivelcongres te Brussel, waaruit bleek dat een internationale zuivelbond was opgericht. De gedelegeerde verzocht toetreding tot genoemden bond.

De voorzitter deelde mede dat het bestuur, na informaties, lid was geworden tegen eene contributie van 20 francs jaarlijks.

De heer J. Huisman, zuivelconsulent wees er op dat het een belangrijke stap is in de richting, om bij den uitvoer van boter aan de grenzen moeilijkheden te voorkomen.

De mededeeling werd voor kennisgeving aangenomen.

Het schrijven van den Veenkoloniale. Landbouwbond betreffende de oprichting van een eigen orgaan werd voor notificatie aangenomen.

Onder dankbetuiging werd eveneens voor kennisgeving aangenomen het door den heer Boersema, van Grijpskerk, uitgebrachte rapport van de commissie van coöperatieven aankoop.

De voorzitter vestigde er de aandacht op, dat, blijkens het verslag, te weinig gebruik wordt gemaakt van dezen aankoop. 't Is eene belangrijke zaak, zeide spr., die goed onder de oogen dient te worden gezien.

Der commissie werd dank gebracht. Het verslag zal in het Maandblad worden opgenomen.

De heer S. K. Westerdijk rapporteerde hierna, als afgevaardigde, over eene vergadering, welke, op uitnoodiging van den FNZ. te Arnhem was gehouden van verschillende commissies voor coöp. aankoop. Er was eene centrale commissie gevormd. Uit het rapport bleek dat nog niet de helft der bij den bond in deze provincie aangesloten fabrieken wenschte deel te nemen aan den coöp. aankoop van verschillende artikelen. De heer W. hoopte dat dit anders zal worden.

Dit verslag zal ook in het Maandblad worden opgenomen. De heer Westerdijk ontving den dank der vergadering.

Uit het fin. rapport bleek, dat alles in orde was bevonden. De ontvangsten hadden f 1100,81, de uitgaven f 1446,25 bedragen, zoodat er een nadeelig saldo is van f 345,44. De ontvangsten der coöp. commissie bedroegen f 572,66, de uitgaven f 349,95. Er is derhalve een voordeelig saldo van f 222,71.

De penningmeester werd onder dankbetuiging gedechargeerd.

Hierna werd gepauseerd.

Na de pauze werd tot lid in de commissie van toezicht op den zuivelconsulent herbenoemd de heer P. B. Bierema, te Usquert.

Besloten werd om de reglementen te laten drukken en, zoo noodig, te herzien.

De heer Huisman deelde mede dat de vorige week, op uitnodiging van den directeur-generaal, te 's Gravenhage eene vergadering was gehouden van afgevaardigden van boter-controlestations. Het plan is om van rijkswege de boter van een kenmerk te voorzien, waardoor de afnemer in staat wordt gesteld te zien of de boter al of niet in het contrôlestation is geweest. Het kenmerk bestaat in een stukje papier, waarop het Ned. wapen, met een onderschrift, het doel aangevende. De overtreder vervalt in eene straf, door het Rijk op te leggen.

Opgave werd hierna gedaan van de verschillende verpakkingen.

De heer Huisman deelde hierop mede dat, zoodra het bedrag der rijkssubsidie is vast gesteld, het boter-contrôlestation in werking zal treden. Voorts werd door den heer Huisman medege-deeld, dat hij, volgens aan hem gegeven opdracht, pogingen had aangewend om in het bezit te komen van eene kleurenkaart, die overeenkomt met de kleur der boter. 't Gaat moeilijk. Spreker zal echter trachten tot eene gewenschte oplossing te komen.

Verder zal in de volgende vergadering aan de orde worden gesteld het punt: uniforme boekhouding op de fabrieken, in te leiden door den heer Huisman, die het te druk heeft gehad om nu daarover te rapporteeren. De heer H. acht het wenschelijk dat de boekhouding eenigszins anders worde ingericht.

De heer Huisman verzocht hierna aan de directeuren, om uitgebreide jaarverslagen der fabrieken aan hem op te zenden ter opname in het Maandblad.

De heer Fockens kon zich met dat verzoek vereenigen, maar aanbeveling verdient het z.i. dat alles zoo nauwkeurig mogelijk wordt opgegeven.

De voorzitter vond het toezenden aan de fabrieken van formulieren ter invulling wenschelijk.

De heer Winters van Gerkesklooster, leidde alsnu een voorstel in van de Vereen. van directeuren van coöp. zuivelfabrieken, gevestigd te Assen, tot het instellen van 'n arbitrage-commissie inzake een eventueel onrechtvaardig ontslag van een directeur. De inleider betoogde dat de zaak is in 't belang van beide partijen. De commissie dient te bestaan uit onpartijdige deskundigen.

De heer Siccama van Grijpskerk, zei dat een onmogelijke positie het gevolg zal zijn wanneer een directeur in het gelijk wordt gesteld. 't Is beter dat een directeur dan de fabriek wordt gedupeerd. Het bestuur en de aandeelhouders kunnen beter oordeelen in het geschil. Spr. ziet niet veel heil in een Arbitrage-commissie en oordeelt dat de zaak niet in dezen Bond thuis behoort.

De heer Huisman zei, dat, waar twee kijven, beide wel schuld zullen hebben.

De directeur is echter ambtenaar en verantwoording schuldig. Samenwerking is noodig. De uitspraak zal niet bevredigen. De toestand is hier z.i. niet zoo, dat de zaak in de eerste plaats noodig of zelfs mogelijk is. Men kan wel de kwestie eens onder de oogen zien en de huish. reglementen der fabrieken nagaan.

De heer Winters antwoordde uitvoerig. Spr, zeide dat het hier de bevrediging van het rechtsgevoel betreft en verdedigde nader zijn voorstel. Spreker hoopte dat zijn ideeën ingang mochten vinden, waardoor zal komen vrede door recht.

De heer Fockens vond dat de Bond zich in deze zaak niet moet mengen

De Voorzitter meende dat nimmer beide partijen zich tot de arbitragecommissie zullen wenden.

Na dupliek van den heer Winters werd, na dankbetuiging aan dezen, van deze zaak afgestapt en de vergadering met de gebruikelijke plichtpleging gesloten.

MELKOPBRENGST.															
Stal I. Pulp.								Stal II. Geen Pulp.							
Datum.	No. 1.			No. 2.			1 en 2 samen per dag.	No. 3.			No. 4.			3 en 4 samen per dag.	Periode.
	Avond.	Morgen.	Per dag.	Avond.	Morgen.	Per dag.		Avond.	Morgen.	Per dag.	Avond.	Morgen.	Per dag.		
4/5 Dec.	6	8	14	7	9.5	16.5	30.5	7	9.5	16.5	6.5	8	14.5	31	Voor- periode.
10/11	7	9.5	16.5	7	9	16	32.5	7.5	9.5	17	6	8.5	14.5	31.5	
4/5 Jan.	7	10	17	8	11	19	36	10	12	22	8	12	20	42	Proef- periode.
11/12	8	10	18	8	10	18	36	9	12	21	7	12	19	40	
18/19	7	9.5	16.5	8	10.5	18.5	35	9	11	20	8.5	11	19.5	39.5	
22/23	8	10	18	9	11	20	38	9.5	11	20.5	9	10	19	39.5	
4/5 Feb.	8	10	18	8.5	10.5	19	37	9.5	12	21.5	8.5	11	19.5	41	Slot- periode.

BOTEROPBRENGST IN GRAMMEN.								
Data.	Stal I (pulp).		Stal II (geen pulp).		Samen		Gemiddeld p. dag	
	No. 1.	No. 2.	No. 3.	No. 4.	Stal I pulp.	Stal II geen pulp.	Stal I pulp.	Stal II. geen pulp.
4/5 Dec.	545.9	502.9	607.2	523.6	1048.8	1130.8	1104.2	1116.5
10/11	679.3	480.3	612.0	490.2	1159.6	1102.2		
4/5 Jan.	608.1	605.3	708.4	699.2	1213.4	1407.6	155.9	239.8
11/12	730.8	606.6	714.8	655.5	1337.4	1370.3		
18/19	603.4	568.0	664.8	627.9	1171.4	1292.7	1260.1	1356.3
22/23	679.0	639.4	716.7	638.0	1318.4	1354.7	33.2	18.1
4/5 Febr.	672.8	620.5	719.6	654.8	1293.3	1374.4	1293.3	1374.4

VERSLAG
 van eene veevoederproef,
 genomen door den **Zuivel-**
consulent en den Rijkslandbouwleeraar
 voor Groningen,
 in den winter van 1903/1904.

Doel van de proef was, een onder-
 zoek in te stellen naar de voeder-
 waarde van pulp bij melkkoeien, met
 betrekking tot melkopbrengst en vet-
 gehalte der melk.

Tevens zouden eenige gegevens wor-
 den verzameld omtrent den invloed van
 de pulpvoeding op de eigenschappen
 van de boter.

**Uitvoerige beschrijving van
 pulpvoeding en toename
 melk en 'boter'**

Verslag vergadering Groninger Zuivelbond.

Heden werd in het *café Prins* de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen. De voorzitter de heer S. Rooda, van Middelstum, presideerde. Buiten het bestuur waren een twintigtal fabrieken vertegenwoordigd, meest kleine fabrieken.

Onder het punt ingekomen stukken en mededeelingen, werden door den zuivelconsulent voor deze provincie den heer J. J. Huisman enkele mededeelingen gedaan over de kleurenkaarten en den cursus in het boekhouden voor directeurs.

Daarna kwam aan de orde het vraagpunt van het bestuur: Is het ook gewenscht eene boterexportvereniging op te richten?

De voorzitter lichtte dit vraagpunt toe. Hij zeide, dat de boterkwestie, die zich te Eindhoven voorgedaan heeft, wel niet onbekend zal gebleven zijn. De kooplieden in het zuiden willen geen boter koopen, die voorzien is van het Rijkmerk. Op de mijn van den Noord-Brabant-schen Zuivelbond hebben ze geweigerd, die te koopen, terwijl ze de boter van den N. Z. voor geboycot verklaarden. Een tiental groote firma's vereenigden zich tot een consortium met voldoende kapitaal tot het stichten en exploiteeren eener afzonderlijke mijn. De voorzitter was van oordeel dat die toestand niet kon worden bestendigd. Getracht moet worden te voorkomen, dat die kooplieden hun zin krijgen. Van het grootste belang is toch, dat ons land zuivere natuurboter levert, voorzien van een Rijkmerk. Niet alleen voor de kleine, doch ook voor de grootere fabrieken is dit van belang.

De heer Huisman leidde verder het vraagpunt in. Hij betoogde op verschillende gronden, dat, gezien de tegenwoordige toestanden in den boterhandel, de oprichting van een exportvereniging niet alleen wenschelijk doch ook noodig is. Op het oogenblik zei spr., is de toestand zoo, dat de Hollandsche boter aanzienlijk lager in prijs is dan de boter, die in het buitenland geproduceerd wordt, al is ze ook van dezelfde en vooral niet mindere kwaliteit. Om daarin verbetering te krijgen is slechts één weg aangewezen: de oprichting van een exportvereniging. De vraag, hoe die in te richten, zou hij het liefst door de vergadering zien beantwoord.

De heer Van Asperen betoogde ook de wenschelijkheid van de oprichting van een exportvereniging. Een aanmoediging des te meer, zei spr., is het speciaal beroep, dat op het Noorden wordt gedaan; een dringende eisch is het, omdat de reputatie van onze boter die beslist met de buitenlandsche boter kan concurreeren, op het spel staat.

De heer Fokkens was ook wel voor de oprichting, maar z.i. waren de financiën in deze zaak een bezwaar. De kleine fabrieken zouden er wel bij winnen, doch de groote niet.

De voorzitter en de zuivelconsulent bestreden het gezegde van dezen spreker, dat de groote fabrieken er niet bij zouden winnen. Indirect voordeel hadden ze er zeker bij.

Met op twee na algemeene stemmen (beide stemmen werden blanco uitgebracht) werd de wenschelijkheid van het oprichten van een exportvereniging uitgesproken.

Over de mogelijkheid werd nog al eenige discussie gevoerd. De heer Huisman achtte de oprichting voor bijna alle fabrieken mogelijk. Hij zette dit breedvoerig uiteen.

De heer Van Asperen was er niet voor boter in consignatie te verkoopen.

De heer Fokkens wilde, met het oog op de belangrijkheid van de zaak, het punt aanhouden tot een volgende vergadering.

Ten slotte werd besloten niet dadelijk de al- of niet-mogelijkheid van de oprichting uit te spreken, doch eene commissie van 5 leden te benoemen, om de mogelijkheid zoowel voor de groote als kleinere fabrieken te overwegen en een concept-reglement op te maken, teneinde de zaak in een volgende vergadering, zoo mogelijk, tot een goed einde te brengen.

Op voorstel van een der aanwezigen werd het bestuur opgedragen een dubbeltal voor deze commissie aan te wijzen. Het bestuur wees daarvoor de volgende heeren aan: Van Asperen, Hellum; Veenstra, Noordhorn; Wolters, Usquert; Vennema, Farmsum; Wigboldus, Meeden; Zondervan, Ezinge; J. E. Siccama, De Waarden; Fokkens, Schildwolde; Kadijk, Baflo; v.d. Veen, Haren.

Tot commissieleden werden met toevoeging van den voorzitter en den zuivelconsulent benoemd de hh. v. Asperen, Hellum; Veenstra, Noordhorn; Zondervan, Ezinge; J. E. Siccama, De Waarden, en Fokkens, Schildwolde.

Benoemd werd tot bestuurslid in de plaats van den heer Oterdoom, die bedankt heeft, de heer Van Asperen.

Daarna werd behandeld de vraag: „Zal het invullen van een beoordeelingslijst bij de boterkeuringen door een aan te wijzen vast drietal van directeuren geschieden of zal de tegenwoordige regeling bestendig worden?

Er ontstond zich een lange discussie, waarbij bleek, dat men elkander niet altijd begreep. Het slot was dat met meerderheid van stemmen aangenomen werd een voorstel van den hr. Kadijk, van Baflo, om bij de keuringen alleen het rapport der jury, bestaande uit 2 boterhandelaren, te laten beslissen.

De heer Van Asperen, die vooraf betoogd had, dat boter met geur en smaak even duurzaam te maken is als boter zonder deze eigenschappen, hoewel z.i. de jury daarmee niet altijd rekening houdt, betreurde het genomen besluit, omdat de directeuren nu buiten de keuringen gehouden worden. De heer Westerdijk van Usquert, antwoordde den heer van Asperen daarop dat het aan de directeuren altijd vrij staat, een paar hunner naar de keuringen af te vaardigen.

Blijkt dan uit hun rapport, dat er groot verschil van meening bestaat en dat de jury niet goed keurde, dan kan de zuivelbond nog overwegen of die jury niet door een andere moet worden vervangen.

Nadat nog eenig debat tusschen den heer Van Asperen eenerzijds en de heeren Huisman en Kadijk anderzijds had plaats gehad, werd besloten, thans van deze zaak af te stappen. Daarna werd de vergadering gesloten.

NvhN 1904-10-18

Landbouwveren. „Beerta.”

Vergadering van Zaterdag 15 October.

De heer N. Hagenus vraagt, of het geen overweging verdient dat door deze vereeniging pogingen worden aangewend om bij de Oldambster zuivelfabriek te Winschoten de melk per liter of per kilo betaald te krijgen, zooals vroeger, in plaats van de thans bestaande methode volgens vetgehalte. Spreker meent, dat het onderzoek naar het vetgehalte niet goed kan gebeuren.

Spreker gelooft gaarne dat het zoo goed mogelijk geschiedt, doch de bewijzen zijn voldoende voorhanden dat het niet in den haak is. Het is gebleken dat monsters, getrokken van dezelfde koeien, bij dezelfde voedermethode veel verschillen.

Aan de discussie over deze kwestie namen nog deel de heeren I. v. d. Wal, H. Dijkema, S. O. Kuiper, E. G. Muntinga, J. P. A. Mees en de voorzitter.

Eenparig was men van oordeel dat men in vergelijking bij andere fabrieken te min voor de melk ontvangt.

Besloten wordt de meening van de leveranciers in den omtrek te hooren en wanneer het meerendeel der melkleveranciers er ook zoo over denkt, zich met een verzoek tot de fabriek te wenden.

Verslag 1e vergadering *Botercontrôle-station Groningen*

GRONINGEN: - Hedennamiddag werd in het café „*Prins*” een algemeene vergadering gehouden van het „*Botercontrôle-station te Groningen*”, welke bijeenkomst gepresideerd werd door den heer R. P. Dojes van Uithuizen. De vergadering was druk bezocht.

De heer Dojes, de vergadering met een woord van welkom aan de aanwezigen openende, zeide dat door de bemoeiingen van den eminenten directeur-generaal van den Landbouw met den Rijksboter-inspecteur en den directeur van 's Rijks landbouwproefstation voor de provincie Groningen, ook hier een botercontrôle-station kon worden opgericht.

Over de geschiedenis van de boterindustrie sprekende, zeide de heer Dojes dat die industrie hier te lande in den laatsten tijd met reuzenschreden is vooruitgegaan. Door de betere methode, die in de laatste jaren bij de productie van boter gevolgd werd, is het boterbedrijf wel met 25 pct. gestegen. Met deze verblijdende feiten voor de oogen, wenschte de directeur-generaal v. d. landbouw nu een stap verder te gaan door te zorgen, dat de Nederlandsche boter die vroeger een zoo goeden klank in het buitenland had, weer haar goeden naam kon herwinnen. De Deensche boter heeft de Nederlandsche in hooge mate overvleugeld, en nu het gehalte onzer fabriekmatige boter weer vooruitgaat, wilde de dir.-generaal haar ook den goeden naam weer verschaffen. Vandaar het oprichten van boter-contrôle-stations.

De werking van die stations acht spr. grootendeels bekend. Van Rijkswege zal voor de goedgekeurde af te leveren boter een rijksmerk worden uitgereikt.

De bedoeling is, dat men op de buitenlandsche, speciaal de Engelsche markt, overtuigd wordt dat de boter voorzien van het Rijksmerk, zuivere natuurboter is en dat ze dus het vertrouwen herwint.

Spreker geloofde, dat men zich geluk mocht wenschen met het initiatief in dezen, door de regering genomen, en dat, indien getrouw de hand aan den hier bedoelden maatregel wordt gehouden, de Ned. boter-industrie haar goeden naam zeker weer zou terug krijgen. Het verheugde spreker, dat ook in deze provincie de sympathie voor het streven van de regeering zo groot is gebleken, wel 80 pct. van de in deze prov. zijnde fabrieken toch hadden zich aangesloten

Omtrent het boter-station in deze Provincie is door eene commissie ad hoe een reglement, dat reeds Kon. goedgekeurd is, ontworpen. Spreker kon niet nalaten die commissie voor de wijze, waarop zij zich van haar inderdaad moeilijke taak had gekweten, namens gecommiteerden uit het hoofdbestuur, een woord van dank te brengen.

Door den secretaris, den heer H. D. Ebbens v. N.-Beerta, werd medegedeeld, dat, 29 fabrieken zich hadden aangesloten. Door den heer **H. Huisman**, zuivelconsulent voor deze provincie werden enkele mededeelingen gedaan in verband met het reglement.

De heer **G. J. Bieleman**, rijksboterinspecteur, gaf vervolgens eenige inlichtingen over de Rijksvoorschriften. Spreker zeide, dat de regeering ten opzichte van de botercontrôle-stations een soort boekhouding eischt, die tweeledig is. Die boekhouding betreft het aantekenen van de geproduceerde en aangekochte boter. Zij moet dagelijks geschieden en de boeken zijn daarop ingericht. Dit is geen moeilijk werk. Moeilijker is het aanhouden van lijsten voor den verkoop.

Dit is zeer zeker een belangrijk iets, want daardoor kan men tot op zekere hoogte de fabriek controleeren. Spr. ging deze boekhouding, die hij een weinig omslachtig noemde, nader uiteenzetten en gaf een beschrijving van dan de te gebruiken stempel.

Verder zeide spreker, dat gebleken is, dat, waar de praktijk, die in verschillende zaken uitspraak moest doen, verbeteringen aan de hand doet, de regeering ook wel genegen is daaraan tegemoet te komen. Wanneer mocht blijken, dat met het invullen der boeken en het gebruiken van het Rijksmark zich moeilijkheden voordoen, dan zal het het beste zijn, dat men zich daaromtrent wendt tot het bestuur van het contrôle-station. Over de controle zelf, dacht spreker niet veel te behoeven mede te delen.

Hij wilde alleen zeggen, dat het buitenland al een heel andere houding ten opzichte van Nederlandsche boter aanneemt dan tot voor kort nog het geval was en, blijkens de hem geworden berichten uit verschillende landen, was, naar sprekers mening, de tijd niet ver meer af, dat men uit het buitenland hier zou komen, om zich met deze echt-nationale zaak vertrouwd te maken.

Over de wijze, waarop de contrôle in het algemeen zou worden ten uitvoer gelegd, had een drukke, maar zeer vruchtbare discussie plaats. Het bleek, dat allen het er over eens waren, dat de contrôle zoo spoedig mogelijk in werking diende te treden, nu alles als 't ware gereed was. Op voorstel van den heer Huisman werd besloten bij de betrokken autoriteit te vragen of het goed is, dat met de invoering van het Rijksmark met 1 Sept. a.s. begonnen wordt. Mochten daartegen bezwaren zijn, dan zal dit dadelijk ter kennis van de aangesloten fabrieken worden gebracht.

Voorts werd besloten dispensatie aan te vragen voor kleine partijen boter.

In den loop van de vergadering had eene benoeming van twee leden der commissie van toezicht op het contrôle-station plaats. Deze commissie moest uit de aangesloten fabrieken benoemd worden. Na een paar stemmingen bleek, dat gekozen waren de heren **S. K. Westerdijk** te Usquert en **J. D. Boersma** te Grijpskerk, die beide de benoeming aannamen.

De zaakrijke en uitstekend aan haar doel beantwoorde vergadering, om 1 uur begonnen, werd te circa halfvier door den voorzitter gesloten.

NvhN 1904-11-23

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen

Groningen: Hedenmiddag werd in 't café „Prins” eene algemene vergadering gehouden van den Bond van zuivelfabrieken in deze provincie. Zij werd gepresideerd door den voorzitter, den heer S. Rooda van Middelstum. En was buiten het bestuur, door ruim 20 afgevaardigden bezocht.

Door den voorzitter werd medegedeeld, dat een schrijven was ingekomen van het bestuur der stoomzuivelfabriek „Eensgezindheid” te Scharmer-Harkstede, houdende opzegging van het lidmaatschap van den Bond. Het adres werd voor kennisgeving aangenomen, evenals nog tal van andere ingekomen stukken, waaronder jaarverslagen. Maandbladen, enz van onderscheidene corporaties.

Ook was ingekomen een schrijven van de roomboter- en kaasfabriek „De Fidel” te Loppersum, houdende een ontevredenheidsbeteuging aan 't adres v.d. Firma Wiarda, vertegenwoordigster van de steenkolenmijn „Pro Demon”.

Het bestuur van genoemde boterfabriek had een lading steenkolen van de firma Wiarda moeten accepteren, die volgens het bestuur te duur in prijs was en die wel voor 1/3 deel fijn geweest was. Het bestuur wenschte deze handelwijze van genoemde firma aan het oordeel der algemeene vergadering te onderwerpen.

De commissie voor coöperatieven aankoop, die de grief onderzocht had, was van oordeel, dat zij moest opkomen tegen de meening van het bestuur der Loppersumsche fabriek, dat het met de bewuste kolen bedrogen zou zijn en dat men door coöperatieven aankoop niets voordeliger zou kunnen koopen dan elke fabriek afzonderlijk.

De balen waren goed en niet te duur; alleen was der commissie, zooals bij monde van den heer Van Asperen gezegd werd, gebleken, dat Loppersum het slecht had getroffen door 1/3 deel fijne kolen te ontvangen, maar de firma had voor die fijne kolen vergoeding gegeven. Over dit punt werd een nogal drukke discussie gevoerd, waarbij de afgevaardigde van de Loppersumsche fabriek de heer Braat zijn mening bleef handhaven, zooals die, in het adres van het bestuur van „De Fivel” was kenbaar gemaakt.

Tot lid van het bestuur werd de heer Siccama herkozen.

Aduard werd aangewezen om te benoemen een lid in de commissie van kasnaziening, terwijl ter benoeming van een lid in de commissie van coöperatieven aankoop, Loppersum werd aangewezen.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde naar de vergadering van den F. N. Z. werden respectievelijk herbenoemd de voorzitter en de secretaris, de heeren S. Rooda en S. K. Westerdijk.

Bij de behandeling van de begroting voor 1905 werd door den zuivel-consulent, den heer Huisman de opmerking gemaakt, dat door enkele leden van aangesloten fabrieken soms gezegd wordt, dat de Bond zooveel geld kost. Er kan daardoor een neiging ontstaan, om als lid van den Bond te bedanken. Het gevolg hiervan zal zijn, dat de contributie, wil men de werkzaamheden van den Bond niet verminderen, hooger wordt voor de fabrieken, die bij den Bond blijven aangesloten.

Dat is niet wenschelijk en evenmin is het goed, dat de Bond hare werkzaamheden gaat beperken. Het is dus noodig dat de Bond zoo sterk mogelijk blijft, wat het getal fabrieken betreft. Indien er bezwaren tegen de begroting mochten rijzen, dan hoopte spreker, dat die kenbaar gemaakt werden, opdat men, zoo mogelijk, andere maatregelen kan nemen, want bedanken als lid vond spreker het allerminste, wat men kon doen.

Door enkele leden werd over dit punt het woord gevoerd. Betoogd werd, dat men zou kunnen bezuinigen door niet zoo vaak boterkeuringen te houden. Aangezien de heer Huisman het echter niet wenschelijk achtte, dat de keuringen verminderden, werd in dezen geest geen voorstel gedaan.

De begroting werd onveranderd vastgesteld op een bedrag aan inkomsten en uitgaven van f107.50

Hierna werd bij monde van den heer Van Asperen, namens de daarvoor benoemde commissie, verslag uitgebracht omtrent het oprichten van een boterexportvereeniging. De commissie moest adviseeren niet tot het oprichten van dergelijke vereeniging over te gaan.

Verschillende omstandigheden hadden meegewerkt om dit advies te geven. Men had o.a. niet over genoeg materieel kunnen beschikken en velen hadden met wantrouwen hun cijfers aan de commissie overgegeven.

Het bestuur stelde voor niet tot oprichting van een boter-export-vereniging over te gaan. Dit voorstel werd aangenomen, terwijl eveneens een voorstel van het bestuur, toegelicht door

den heer Huisman werd aangenomen om het bestuur op te dragen omtrent het invoeren van een agenten-stelsel met een bepaalt voorstel in een volgende vergadering te komen.

Verder kwam op de agenda voor een voorstel van het bestuur, om art. 6 van het reglement voor boterkeuringen te wijzigen. Ook dit voorstel werd aangenomen. Aan genoemd artikel zal worden toegevoegd de bepaling. „dat in bijzondere gevallen het bestuur vrijstelling kan verleen.”

Het laatste voorstel, dat werd aangenomen was, om een adres te richten aan het congresbestuur van Veendam, om naast de landbouwtentoonstelling een tentoonstelling te houden van zuivelbereiding zoowel van werktuigen als van zuivel en daarvoor een som beschikbaar te stellen.

In verband hiermee werd op de begrooting uitgetrokken een som van f25 voor het eventueel toekennen van een medaille voor deze tentoonstelling, zoo het congres-bestuur het voorstel van den bond kon aannemen.

Ten slotte trad als spreker op de heer mr. A. Schilthuis alhier, chef van de Centrale Werkgevers-risicobank te Amsterdam, die de voordeelen ook voor den werkgever in het zuivelbedrijf uiteenzette van aansluiting bij de bank die hij vertegenwoordigt.

Met den heer Schilthuis wisselde over deze zaak van gedachten de heer Huisman die niet² de Centrale Werkgevers-risico-bank willende bestrijden zeide op het bij oogenblik liever te zijn aangesloten bij de Rijksverzekeringsbank.

Nadat nog eenige besprekingen hadden plaats gehad over de botercontrole speciaal wat betreft het gebruik van de papiertjes, met het Rijksmerk, werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

2 Kan ook 'met' zijn! (ZHN.)

1905

NvhN 1905-03-15

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN, 14 Maart. In het *café „Prins”*, Gr. Markt, werd hedenmiddag, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda, van Middelstuur, de algemeene vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken in deze provincie gehouden.

De voorzitter opent de goed bezochte vergadering, waarna de heer S. K. Westerdijk van Usquert, secretaris, lecture doet van de notulen, welke worden goedgekeurd,

De voorzitter heet vervolgens welkom de heeren Bieleman, rijksboterinspecteur te Utrecht, en Posthuma, secretaris van den FNZ. te Assen,³ in 't bizonder laatstgenoemde, wiens adviezen zeer op prijs zullen worden gesteld.

De voorzitter deelt hierna mede dat de secretaris, de heer Westerdijk, voorloopig zich ook heeft belast met het penningmeesterschap in de plaats van den heer Dj. Siccama, te Noordhorn, wien dank wordt gebracht voor hetgeen hij als zoodanig voor den Bond heeft gedaan.

Eenige ingekomen stukken worden voor kennisgeving aangenomen. Onder die stukken was een agenda van de algem. vergad. van den FNZ., welke op 11 April a.s. wordt gehouden.

Voorts eens missive van het bestuur van dien Bond, waarin gewezen wordt op het gevaar in ontheffing van het gebruik van het rijkscontrôlebotermerk.

De voorzitter noemt dit laatste eene belangrijke kwestie en hoopt dat de huismoeders er steeds op zullen letten of de boter ook voorzien is van het rijksmerk. Spr. brengt dank aan den FNZ.

Uit het jaarverslag, dat daarna door den secretaris wordt gelezen, stippen wij aan dat Harkstede en Onnen hebben bedankt. Dat wordt betreurd, doch de hoop wordt uitgesproken, dat de besturen der fabrieken het goede der zaak zullen inzien, en het ledental zal vermeerderen. Het aantal aangesloten fabrieken bedraagt thans 23. Er werden 8 boterkeuringen gehouden. Wat de botercontrôlestations betreft, er hebben zich reeds 43 fabrieken en handelaren aangesloten. Dat is een verblijdend feit.

Het verslag wordt onder dankbetuiging voor kennisgeving aangenomen.

De fin. commissie rapporteert hierna dat zij de rekening en verantwoording van den penningmeester heeft nagezien en in de beste orde heeft bevonden. De uitgaven bedroegen f 1306,02, de inkomsten f 991,86. Er is dus een nadeelig saldo van f 314,16.

Na eenige discussie wordt de rekening goedgekeurd en do penningmeester onder dankbetuiging gedechargeerd.

De heer Boersema van Grijpskerk, brengt alsnu verslag uit namens de betreffende commissie over den coöp. aankoop. De commissie wijst op de weinige ambitie, die in deze provincie voor de aanbestedingen getoond wordt. Aangedrongen wordt dan ook op meerdere aansluiting.

Enkele aanwezigen wijzen er op dat, speciaal wat de steenkool betreft, de winsten door aansluiting bij de commissie uit den FNZ. niet groot zijn. Bij groote hoeveelheden moet men toch, meende men, voordeliger kunnen knopen dan bij een klein kwantum.

3 Posthuma was van 1899 tot 1905 zuivelconsulent in Drenthe (ZHN.)

De heer Westerdijk antwoordt dat de commissie duurdere kolen heeft gekocht, om goede te krijgen. Voorts wijst spr. er op dat men door de commissie toch verschillende artikelen goedkooper heeft gekregen.

De heer Posthuma wijst er op dat de olie het grootste struikelblok der artikelen is en dat de centrale commissie verleden jaar door de firma Koning en Bienfait te Amsterdam olie heeft laten onderzoeken, om te constateeren de analyse daarvan. Zoo moeten anderen ook handelen.

Spr. stemt toe dat men olie elders wel goedkooper zal kunnen koopen, doch men staat dan bloot aan het gevaar, niet te weten wat men voor zijn geld krijgt. Zoo is het ook met de steenkolen, waarvan men de herkomst niet altijd weet. De commissie uit den Fed. Bond (FNZ.) draagt liever den naam van duur te zijn, dan bekend te staan, van geen goede kwaliteit te leveren.

De heer Huisman, zuivelconsulent, wijst er op, dat men niets aan koopen heeft, wanneer men niet weet wat men koopt.

De heer Bergsma, van Zuidbroek, wijst er op, dat hem bekend is dat landbouwers voor stoomgemalen en machines goedkooper steenkolen kochten van dezelfde kwaliteit, als de Bond levert

De heer Posthuma wijst er op dat in het geval, waarop de heer Bergsma doelt, wel sprake kan zijn van een tussenpersoon, die een deel van zijn provisie laat vallen. De commissie waakt zooveel mogelijk tegen knoeierijen.

De voorzitter zegt ook dat men de deugdelijkheid van een artikel moet weten en waar de heer Posthuma aangetoond heeft met een paar voorbeelden dat de centrale commissie goedkooper levert, daar hoopt spr, dat er meerdere aansluiting zal volgen.

De inkomsten der coöp. commissie hebben bedragen f 368,64, de uitgaven f 193,96. Er is dus een batig saldo van f 174.68.

Hiermede wordt van deze zaak afgestapt.

Alsnu komt aan de orde.,

„Welke resultaten kunnen de fabrieken mededeelen van hunnen boterhandel op Duitschland, België en Frankrijk.”

De heer Huisman meent dat men elkander zooveel mogelijk moet inlichten opdat men goed bekend worde met den boterhandel in het buitenland.

De heer Westerdijk merkt op dat Usquert een paar maand met Berlijn heeft gehandeld, doch is men daarmede opgehouden, omdat de prijzen niet zoo hoog waren als in Glasgow.

De heer Van Asperen acht het den besten weg dat men tracht langzamerhand zooveel mogelijk adressen in het buitenland te krijgen voor het slijten van boter.

De heer Vennema gelooft dat men niet voldoende met het buitenland kan handelen, omdat de kwantiteit boter in deze prov. niet voldoende is.

Een andere aanwezige merkt op, dat de afrekening in het buitenland, bijv. in Belgic, lang op zich laat wachten.

De heer Huisman antwoordt, dat van solide handelaren niet altijd gevraagd kan worden, dat zij coulant betalen.

De voorz. trekt uit de discussie de conclusie, dat het gewenscht is ook met het buitenland proeven te nemen en de boter daar op de markt te brengen tegen vaste prijzen.

De heer Bieleman wijst er op, dat, nu de Eng. koloniën meer en meer boter leveren aan Engeland, de producenten hier tijdig de bakens moeten verzetten. De uitvoer naar Duitschland en België door ons land neemt toe. Wenschelijk is, dat in het buitenland agenten worden aange-

steld, die zich bezig houden met het plaatsen van een bepaald soort boter uit een bepaalde streek.

De heer Huisman wijst er op, dat knoeierijen onzen afzet in het buitenland nog bemoeilijken. De heer Bieleman antwoordt, dat in het buitenland processen worden gevoerd om den knoei-handel tegen te gaan.

Na discussie wordt hierna verworpen met 9 tegen 2 st. het voorstel van het bestuur om de boterkeuringen en de maandbladen af te schaffen. (Slot morgen).

NvhN 1905-03-16 vervolg

In ons vorig nummer konden wij nog mededeelen dat verworpen was het voorstel van het bestuur, om, teneinde de kosten van den Bond te beperken, tijdelijk de boterkeuringen en de maandbladen af te schaffen. Vooraf werd echter, zooals te begrijpen was, nogal over het voorstel gediscussieerd.

De voorzitter zeide dat het bestuur met leedwezen het voorstel moest doen met het oog op de uitgaven. Spr. vond het jammer, want door de boterkeuringen viel er vooruitgang in de kwaliteit en de uniformiteit der boter te bespeuren. De fabrieken moeten erkennen dat de keuringen er toe hebben medegewerkt om de boter beter te doen maken. Ook is het jammer dat het maandblad niet langer kan verschijnen. De organisatie, die gevaar loopt bij vermeerdering der kosten, moet echter den doorslag geven. De heer Van Asperen liet zich met kracht in denzelfden geest uit. Het kan z.i. eene proef zijn.

De heer Zwart geloofde, dat, wanneer de keuringen worden afgeschaft, er meer leden zullen bedanken. De heer Vennema betoogde ook dat het wenschelijk is de keuringen niet af te schaffen; de kosten zouden kunnen worden gedragen buiten den bond om en de keuringen vereenvoudigd kunnen worden.

De voorzitter deed, als lid der vereen., het voorstel om de keuringen en het blad wel te behouden, tenminste voor dit jaar.

Uit den boezem der vergadering werd nog opgemerkt, dat sommige fabrieken de contributie toch wel zullen kunnen betalen. Daardoor zal haar bestaan zeker niet in gevaar worden gebracht.

Na nog eenige discussie werd het voorstel van het bestuur (afschaffing) in stemming gebracht en verworpen met 9 tegen 2 stemmen (Baflo en Zuidbroek.) Op voorstel van den heer Huisman werd eene commissie benoemd om het bestuur van advies te dienen inzake den te volgen weg bij de a.s. keuring. De commissie bestaat uit de heeren Huisman, Wolters (Middelstum) en Vennema (Farmsum.).

De heer Vennema had namelijk voorgesteld voortaan bij de keuringen één jurylid te hebben. Besloten werd het punt: „kaascontrôle” aan te houden tot de volgende vergadering, alsmede dat betreffende de tegenwoordige botermijnen en botermarkten, met het oog op den vergevorderden tijd.

Op de vraag van den voorzitter, of iemand nog iets in het midden had te brengen, zei de heer Siccama, van Zuidhorn, dat, naar aanleiding van eene opmerking van de Gezondheidscommissie naar, in het reglement hunner fabriek was opgenomen de bepaling, dat melkleveranciers niet mogen leveren, wanneer te hunnen huize eene besmettelijke ziekte heerscht. Thans ondervindt men daarvan last. Spr. vroeg of er meer fabrieken met dergelijke bepalingen zijn en of in het algemeen de wetgever in dezen iets kan doen. De heer Posthuma antwoordde, dat in menig huish. reglement zulk eene bepaling voorkomt. Het punt zal in de volgende verg. weer ter sprake worden gebracht. Naar aanleiding eener vraag, deelde de heer Posthuma

mede, dat de FNZ.-Bond een informatie bureau heeft. Na een woord van dank sloot de voorzitter daarop de vergadering.

NvhN 1905-03-21

De Minister over hoofdtak Zuivelconsulenten.

Door den minister van W., H. en N. is dezer dagen aan verschillende landbouwmaatschappijen en commissiën eene missive verzonden, waarin gezegd wordt, dat het hem raadzaam voorkomt, dat, daar de werkzaamheden der zuivelconsulenten zich niet zelden uitstrekken tot aan gelegenheden, die min of meer verwijderd verband houden met de eigenlijke zuivelbereiding, deze ambtenaren in het bijzonder hunne aandacht blijven schenken aan de verbetering van de kwaliteit der zuivelproducten, vooral met het oog op de sinds eenigen tijd ingevoerde botercontrole onder rijkstoezicht.

Mocht dit laatste tengevolge hebben, dat de naar het oordeel van verschillende maatschappijen en commissiën, zich daardoor niet voldoende aan de andere hem opgedragen werkzaamheden kan wijden, zoodat technische hulp voor dien ambtenaar hieruit zou moeten voortvloeien, dan verzoekt de minister hun, dit punt tot een onderwerp van bespreking te maken en hem hunne voorstellen te dezer zake vóór 20 April a.s. te doen toekomen, opdat kan overwogen worden, in hoeverre op de Staatsbegroting voor het volgende jaar meerdere gelden voor dit doel bij de wetgevende macht zouden kunnen worden aangevraagd.

In verband hiermee zou de minister gaarne het oordeel van bedoelde maatschappijen vernemen omtrent de aanstelling van veeconsulenten.

NvhN 1905-03-22

Gegevens uit Jr.-verslag Zuivelconsulent J. J. Huisman 1904

Wij ontvingen het verslag van de werkzaamheden van den consulent voor veeteel en zuivelbereiding in de prov. Groningen over 1904. Daaruit blijkt opnieuw welk een drukken werkring de heer J. J. Huisman heeft.

Behalve de gewone onderwerpen, werd dikwijls gevraagd naar adressen van afnemers van boter in Duitschland en België doordat de boterprijzen in Engeland het geheele jaar niet konden concurreren. Naast het geven van adressen moest dan ook ingelicht worden over de andere handelsurantiën, invoerrecht, vracht het omrekenen van guldens in marken en francs tot het berekenen van den vraagprijs. Dit is een dankbaar werk geweest, menige fabriek heeft een betere markt of afnemer voor de boter gevonden en het had ten gevolge, dat vooral in den laatsten tijd men in het buitenland komt vragen om meer adressen en om meer inlichtingen over de boterprijzen in ons land gedurende de laatste jaren.

99 personen kwamen den heer H. persoonlijk opzoeken, voor het merendeel natuurlijk directeuren, bestuursleden van fabrieken of commissies van besturen om te spreken over technische moeilijkheden in bedrijf, organisatie of boekhouden, over eventueel aan te brengen veranderingen in gebouwen en machinerieën, echter ook personen uit andere provinciën.

Op het laboratorium werden onderzocht 2064 monsters melk, een aantal aanzienlijk grooter dan in voorgaande jaren. Nog onderzocht de heer H. verschillende andere monsters melk en 204 monsters boter op gehalte aan vluchtige vetzuren, refractometer en vocht. Tot het nagaan van verschillende bedrijfsstoornissen of om andere oorzaken is 26 keer een reis gemaakt naar 17 fabrieken en twee boerderijen.

Er werden 32 vergaderingen bezocht van den Groninger zuivelbond, de botercontrôle de Groninger koemelkers, eenige algemeene vergadering van zuivelfabrieken en enkele landbouwverenigingen. Bovendien vervulde de heer H. acht keer een spreekbeurt en wel te Pieterburen, Loppersum, Middelstum, Holwierde, Hollum, Appingedam, Winsum en Woldendorp.

De lessen aan de rijkslandbouwwinterschool konden geregeld worden gegeven.

De 7 Sept. 1904 is te Appingedam de eerste les gegeven voor 12 deelnemers aan een cursus voor directeuren en personen, die dat willen worden; een hunner trok zich spoedig terug, terwijl van de overigen 7 zeer getrouw en 4 vrij getrouw de tot dusverre gegeven lessen bijwoonden.

NvhN 1905-04-09

Inleiding Huisman over een proef met 'De Melkmachine'.

Het navolgende rapport werd in de laatste vergadering uitgebracht aan de afdeling „Groningen” der *Groninger mij. van Landbouw*:

Mijne Heeren !

Door het beleid van uwen voorzitter is het gelukt alle financiële bezwaren te overwinnen, om eene melkmachine in werking te kunnen krijgen. U verzocht mij de beproeving te willen leiden.

Het is u bekend, dat de machine eerst beproefd zou worden op een boerderij nabij Groningen, door den eigenaar welwillend ter beschikking gesteld. Het mocht niet gelukken de machine daar goed in werking te krijgen, de bedrijfsboer had het daarvoor te druk, de werkman wilde niet gelooven, dat ze ooit wat kon presteeren: „Hou. wil dat ding zooveel kracht hebben as 'n kerel?” en gebruikte de machine slechts een paar keer per week bij onwillige, driespeende koeien. Daar is vrij wat tijd mede te loor gegaan, waardoor het nemen van een langdurige proef moest vervallen.

In den heer Westers vond ik iemand, die zelf de machine wel wilde hanteeren; zijn verslag, dat hier volgt,⁴ is dus op ervaring gegrond.

Het is uw wensch, dat ter gelegenheid der Paaschveetentoonstelling de machine in werking zal worden gesteld. Er moet gebruik gemaakt worden van koeien, welke niet aan het melken met de machine gewoon zijn. Wij wenschen vooruit kenbaar te maken, dat naar alle waarschijnlijkheid :

1. sommige koeien zeer onwillig zullen zijn en misschien niet eens te melken;
2. anderen eerst de melk sterk zullen optrekken en de melk ook verder niet goed zullen laten schieten;
3. het uitmelken niet zo goed zal gaan als bij koeien, welke aan de machine gewoon zijn;
4. de benodigde tijd per koe waarschijnlijk grooter zal zijn tengevolge van dat alles.

4 Het betreft hier een proef met een Andersen's melkmachine . **Nog plaatsen in melkmachine-MAP (ZHN.)**

Om een welwillende kritiek bij die beproeving mogen wij dus wel vragen.

U verwacht ten slotte wellicht een antwoord op de vraag of het gebruik dezer machine ieder-een kan worden aanbevolen. Nu u medegedeeld is, welke ervaringen met haar zijn opgedaan, zal het u niet verwonderen, dat ik daarvoor de verantwoordelijkheid nog niet op mij durf nemen. Wel geloof ik zeker, dat de machine, zoals zij thans is, op bepaalde boerderijen met succes gebruikt kan worden. Zij verdient de volle aandacht der landbouwers, omdat het wel waarschijnlijk is, dat er een machine uit groeit, welke in een groote behoefte voorziet. Door een veel langere ervaring, dan waarover wij kunnen beschikken, zal moeten worden uitgemakt of de zuiging verzwakt of versterkt moet worden of toevallig juist goed is, of de bekers nog zijn te verbeteren en welke omstandigheden misschien bezwaar opleveren voor onze plaatselijke toestanden.

Geen enkele machine was ineens volmaakt, ook bij deze zal dit wel het geval zijn. Ik hoop dan ook, dat tengevolge van onze voorloopige beproeving de machine op boerderijen, welke daarvoor in de eerste plaats in aanmerking komen, in gebruik wordt genomen.

De Zuivelconsulent voor Groningen J. J. HUISMAN.

1906

NvhN 1906-03-23

Verslag over 1905, Zuivelconsulent te Groningen J. J. Huisman

Het verslag van de werkzaamheden van den consulent voor **Veeteelt en Zuivelbereiding** in de Provincie Groningen, den heer J. J. Huisman is over het jaar 1905 niet zoo omvangrijk als dat van vorige jaren. Dit is tot op zekere hoogte verblijdend, omdat daaruit blijkt, dat deze werkzaamheden meer constant worden en de arbeid meer geregeld wordt. Toch zijn er nog vele toevallige werkzaamheden, waartoe de heer Huisman zijn hulp verleent, ze beslaan in het verslag meer dan een bladzijde.

Het grootste deel der zuivelfabrieken in deze provincie werd twee of meermalen bezocht. Drie fabrieken werden door hem geholpen aan een tijdelijken directeur. Zes spreekbeurten werden door hem gehouden, 42 vergaderingen werden bijgewoond.

Op het laboratorium werden onderzocht 2093 monsters melk. Onder deze waren een drietal groote zendingen van gezondheidscommissien, ten doel hebbende om vervalsching van consumtiemelk te constateeren.

„Het bleek wel,” aldus schrijft de heer Huisman, „dat melkvervalschen niet overal even sterk wordt gedaan, toch is het te vreezen, dat sommige commissies aan de Overheid zullen vragen bij verordening vast te stellen, welk minimum vetgehalte en soortelijk gewicht de melk zal moeten hebben, zal zij als volle melk verkocht worden”.

„Zulk een verordening is wel heel gemakkelijk voor den tot het onderzoek geroepen chemist, zij maakt echter, dat tot de limiet door een weinig met het onderzoek vertrouwde lui steeds ongestraft vervalscht kan worden, terwijl eerlijke lui bekeurd worden, zoodra hunne melk abnormaal is, zooals onder overeenkomstige omstandigheden den zuivelbereiders bij den boterhandel maar al te duidelijk is gebleken. Voor onze toestanden zou het beter zijn, dat iedere veehouder, die melk bestemmen wil voor verkoop, dit vooraf ten gemeentehuize moet te kennen geven, onder verklaring, dat hij ten allen tijde het nemen van stalmonsters zal toestaan, eveneens contróle zal gedogen over zijn geheel bedrijf en zoodra deze abnormaal blijkt, deze een andere bestemming zal geven.

„Dat er in de steden vooral erg geknoeid wordt, bewees wel het onderzoek der Groningsche commissie; dat het publiek zich ook aan de vervalsching gewent, bewees eene uit eene stad afkomstige dominé's mevrouw in onze provincie, die de melk van haren leverancier terugzond, met de klacht, dat ze veel te vet was, te zwaar te verteren en daardoor niet bruikbaar”.

We schreven met opzet deze geheele zinsnede uit het verslag af om het belangrijke er van. Deze uitspraken van een zuivelconsulent hebben veel waarde, omdat zij gegrond zijn op een rijke ervaring.

Het verslag deelt verder nog mee, welke onderzoeken zoowel door den heer Huisman zelf als door den botercontroleur, den heer G. Stel, werden verricht. De zuivelconsulent leidde de boterkeuringen voor den Groninger Zuivelbond, hij fungeerde bij zes dezer als jurylid-verslaggever en redigeerde de maandbladen. Zes veekeuringen werden door hem bezocht. Hij maakte deel uit van de examencommissie voor de landbouw acte en gat les, om hiervoor voor te bereiden, in de zuivelbereiding. Verder wordt nog verslag gedaan van den cursus in zuivelbereiding, welke te Appingedam werd gegeven, terwijl tevens de lessen in zuivelbereiding aan de Rijkslandbouwschool geregeld konden voortgaan, aangevuld door practisch melkonderzoek in het daarvoor bestemd laboratorium in het gebouw van het Rijksproefstation.

NvhN 1906-07-20

Kaas-controlestation.
Het eerste kaascontrolestation in ons land is thans in werking. De vereeniging is gevestigd te Hoorn, waar ook het laboratorium gevestigd is in het gebouw van het zuivelconsulentschap. 21 kaasboeren en 4 kaasfabrieken hebben zich thans aangesloten met eene gezamenlijke productie van 385.000 kaasen per jaar.
Al deze leden hebben zich bij gezegeld contract verbonden alleen kaas te bereiden en in den handel te brengen, welke minstens 40 pct. i/d. droge stof bevat. Op de overtreding daarvan zijn ooge geldboeten en een recht van royement door het bestuur gesteld. De namenlijst der aangeslotenen is bij den secretaris der vereeniging, den heer df. L. T. C. Scheij, **zuivelconsulent** voor Noord-Holland, te Hoorn, op aanvraag verkrijgbaar. Voorloopig komen de kazen nog ongemerkt in den handel.

Verslag vergadering Botercontrole-station Groningen.

GRONINGEN: In het „*Huis de Beurs*”, werd hedennamiddag onder voorzitterschap van den heer J. Bs. Westerdijk een vergadering gehouden van aangeslotenen bij het Botercontrole station te Groningen.

Uit het jaarverslag van den secretaris, den heer H. D. Ebbens, bleek, dat gecommitteerden uit het hoofdbestuur der Groninger Maatschappij van Landbouw en Nijverheid het bestuur van het Botercontrole-station als volgt samenstelden: R. P. Dojes, Uithuizen, voorzitter, H. Rein- ders Usquert, vice-voorzitter, H. D. Ebbens, Nieuw-Beerta, secretaris, J. Sijpkens, Winscho- ten, penningmeester, H. D. J. Uniken, Oude-Schans en F. J. Oosthoff, Finsterwolderpolder. De heer Dojes trad op 31 Dec. Als voorzitter af, om te worden opgevolgd door den heer J. Bs. Westerdijk te Uithuizermeeden.

In het verslag wordt er op gewezen, dat enkele keeren een aangeslotene moest worden herin- nerd óf aan het voldoende aandrukken der rijksmerken, óf dat de fabriek ten allen tijde, ook hij afwezigheid van den directeur, den heer Huisman, zuivelconsulent, toegankelijk moet nijn voor den rijksbotervisiteur, den controleur van het B. C. G. en de andere, tot inspectie be- voegde ambtenaren. De commissie van toezicht heeft nog geene boete voor deze tekortkomin- gen toegepast; zij wenscht er echter nadrukkelijk op te wijzen, dat bij haar 't streven voorzit elke onachtzaamheid te straffen welke niet verklaard kan worden doorbuitengewone omstan- digheden buiten den wil van den overtreder.

In 't geheel zijn bij het station aangesloten 45 fabrieken en handelaren.

De ontvangsten hebben het afgelopen jaar bedragen *f*2683,85, de uitgaven *f*2360,53½ zoodat er een batig saldo aan kas is van *f*323,31½.

Het verslag en de rekening werden goedgekeurd.

Door den heer Huisman werd naar aanleiding van het verslag nog opgemerkt, dat het Gronin- ger Botercontrole-station er ten opzichte van dat in Gelderland en Overijsel best voorstaat, hoewel de aangeslotenen bij t Groninger Botercontrole-station slechts 10 cts. contributie be- talen Per 100 kilogram tegen Gelderland en Overijsel 13 à 13½ cts. per kilogram.

Tot lid van de commissie van toezicht werd met algemeene stemmen herkozen de heer J. D. Boersma te Grijpskerk.

Door den heer Huisman werd nog eens nadrukkelijk gewezen op de noodzakelijkheid van het aandrukken der rijksmerken, aangezien er een streven gaande is, om het niet goed aandrukken streng te straffen en wel met een minimum boete van *f*25.

Over rijksmiddelen in 't algemeen werd uitgebreide discussie gevoerd. Verschillende leden gaven hierover hunne meening te kennen.

Door den heer Van Asperen werd voorts de vraag gesteld, of er ook moeite gedaan zullen worden, dat binnenlandsche, goede boter niet in handen van knoeiers komt.

De vergadering werd daarna door den voorzitter gesloten.

Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: Hedennamiddag werd in 't café „Prins”, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda van Middelstum, een algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*.

Naar aanleiding van een circulaire over het zuivelcongres in Den Haag, werd op voorstel van het bestuur besloten lid van dit congres te worden.

Voorts was ingekomen een schrijven van den FNZ., waarin de vraag werd gesteld: worden er ook door aangesloten en niet-aangesloten fabrieken pogingen aangewend, om de boter uit de handen van de knoeiers te houden? Naar aanleiding van deze missive, heeft de secretaris, de heer S. H. Westerdijk, een schrijven aan de aangesloten boterfabrieken gericht, met verzoek om inlichtingen, doch van nog maar weinige fabrieken was bericht ingekomen. Met het oog op de belangrijkheid van deze zaak werd nogmaals door den voorzitter aangedrongen op bericht. Het schrijven van den FNZ. werd daarna voor kennisgeving aangenomen.

Door den voorzitter werd medegedeeld, dat ingekomen was een diplôme d'honneur met medaille voor een inzending boter op de tentoonstelling te Luik. Een en ander ging vergezeld van een schrijven, waaruit blijkt, dat het diploma is toegekend voor.....een inzending vogels. Het diploma was dus niet aan juiste adres, zoodat besloten werd het terug te zenden met verzoek de fout te herstellen. Op de medaille werden geen aanmerkingen gemaakt.

Daarna werden door den heer Posthuma, van 's-Gravenhage, secretaris van den FNZ., enkele mededeelingen gedaan over den boterverkoop aan de verschillende mijnen in ons land. Aan de mijn te Arnhem werd in de maand Oct. gemiddeld betaald 119½, aan die te Den Bosch 118. Maastricht 120½, Meppel 115, Leeuwarden 121½ en Sneek 120 ½.

De prijzen aan de mijnen te Arnhem, Den Bosch en Meppel bleven dus achter bij die te Leeuwarden, Sneek en Maastricht. Opmerkelijk noemde de heer Posthuma het, dat nog zoveel boter naar de mijn in Den Bosch werd gezonden, waar de verzending naar Arnhem even gemakkelijk kon geschieden en waar hogere prijzen werden gemaakt. Over deze zaak ontspon zich eenig debat met het resultaat, dat ten slotte van de zaak werd afgestapt.

Als bestuurslid moest aftreden de heer van Asperen. Hij werd als zoodanig met algemeene stemmen herbenoemd.

Usquert werd opnieuw aangewezen als fabriek, welke een persoon zal benoemen in de commissie voor coöperatieven aankoop. Deze commissie is nu samengesteld uit de fabrieken Grijskerk, Loppersum en Usquert.

Als fabriek, welke iemand zal aanwijzen in de commissie tot het nazien der rekening (vacature Winschoten, niet herkiesbaar), werd Noordlaren door het lot aangewezen, tegen Winsum, die evenveel stemmen bekam. In bedoelde commissie hebben nu zitting de fabrieken Aduard, Loppersum en Noordlaren.

Met het oog op de pogingen, die zullen worden aangewend om buitengewone leden te werven, werd, op voorstel van het bestuur, besloten om de bijdrage van buitengewone leden van f 1.50 op f 1.- te brengen.

In verband met dit besluit werd de vraag besproken, welke pogingen zouden kunnen worden aangewend, om buitengewone leden te werven. Het bestuur stelde voor een missive aan de

aangesloten fabrieken te zenden teneinde dat schrijven op haar jaarvergadering te doen behandelen.

In dit schrijven zal worden aangedrongen om pogingen in 't werk te stellen uit de aandeelhouders buitengewone leden te werven. Dit voorstel werd aangenomen, nadat de heer Bergsma als zijn meening had te kennen gegeven, dat hij, althans wat zijn omgeving betreft, van dezen maatregel niet veel heil verwachtte.

Hierna kwam een voorstel van het bestuur aan de orde, om het verzoek te richten tot den FNZ. om hare algemeene vergadering van het volgend jaar in onze provincie te houden. Door den voorzitter en den heer Huisman zuivelconsulent, werd dit voorstel sterk aanbevolen. Het bestuur had gedacht voor dit doel een post van f 150 op de begrooting te brengen.

Dat voorstel van het bestuur werd zonder discussie of hoofdelijke stemming aangenomen en het bestuur voor een en ander een blanco crediet van f 150 verleend.

Besloten werd te trachten het Maandblad van den Bond op te lossen in het *Officeel Orgaan* van den F. N. Z.

Bij de behandeling van de begrooting voor 1907 werd het salaris van den secretaris, die nu ook penningmeester is geworden, van f 50 op f 75 gebracht. De kosten van den zuivelconsulent werden weer op f 175, vastgesteld.

Het voordeeltje van den coöperatieven aankoop werd op f 60 begroot. Ten slotte werd de begrooting vastgesteld op een bedrag aan ontvangst en uitgaaf van f 1150.

Bij het laatste punt der agenda: voorstellen en mededeelingen, werd door den voorzitter medegedeeld, dat de fabriek Glimmen zich bij den Bond had aangesloten, hetgeen een verblijvend verschijnsel werd genoemd.

De vergadering werd daarna gesloten.

1907

NvhN 1907-03-06

Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN, Hedennamiddag werd in 't *café „Prins”* onder voorzitterschap van den heer S. Rooda van Middelstum, de algemeene vergadering van den Groninger Zuivelbond gehouden. De bijeenkomst was vrij druk bezocht en werd bijgewoond door den heer Grave, voorzitter van den Drentschen Zuivelbond en den heer Klaterbosch,⁵ zuivelconsulent voor de provincie Drenthe, zulks in verband met het voorstel van het bestuur tot het houden van wekelijksche boterkeuringen in vereeniging met den Drentschen Zuivelbond.

Door den voorzitter werd medegedeeld, dat 30 buitengewone leden tot de vereeniging waren toegetreden. Omtrent het onderzoek, ingesteld naar de olie, die geleverd werd door de commissie van coöperatieven aankoop en door een fabriek, was gebleken, dat de olie van de commissie belangrijk beter en goedkooper was gebleken dan die van de fabriek.

5 J. C. van Weydom Claterbos (ZHN.)

Door den secretaris, den heer S. Westerdijk, werd het jaarverslag uitgebracht. Daaruit bleek, dat de hoeveelheid melk, die er aan de fabrieken verwerkt was, grooter was dan voorgaande jaren, nl. 24.122.778 kilo en wel de fabriek Aduard 1.021.848 Kg., Baflo 344.182, Bedum 370.000, Bellingwolde 148.400, Farmsum 673.517, Ezinge 1.809.242, Garmerwolde 553.471, Glimmen 979.739, Grijskerk 5.924.400, Haren 953.593, Leens 215.677, Loppersum 1.799.918, Meeden 516.820, Middelstum 1.819.788, Noordlaren 906.663, Hellum 1.134.704, Slochteren 1.397.635, Usquert 835.580, Winschoten 1.004.621, Winsum 678.360, Zuidbroek 819.360, Woltersum 215.260.

Voor de fabrieken, alsmede voor de melkleveranciers was het een goed jaar, daar de boter het geheele jaar door goed in prijs, soms, zelfs zeer hoog was. Het getal fabrieken blijft gelijk, namelijk 22. Op de vraag aan fabrieken gericht, welke maatregelen door haar zijn genomen, om te zorgen dat de boter uit handen der knoeiers blijft, was van de 22 aangesloten fabrieken, van 13 een antwoord ontvangen. Kon men zeggen, dat in 10 fabrieken gezorgd werd, dat de boter uit handen van knoeiers blijft, 3 waren twijfelaars en 9 fabrieken zonden geen antwoord in.

Het afgelopen jaar werden 7 boterkeuringen gehouden. Hierover durf ik, zegt de secretaris, eigenlijk geen oordeel uitspreken, maar als leek valt het mij toch op, dat de fabrieken, sedert de keuringen zijn gehouden, er op vooruit zijn gegaan. Het blijkt echter, dat 7 keuringen te weinig zijn, om er op te kunnen bouwen. De kas laat echter niet toe meerdere keuringen te houden.

Het verslag werd onder dankzegging aan den secretaris goedgekeurd, nadat een der leden den wensch had te kennen gegeven, dat het verslag mocht worden opgenomen in het Nieuwsblad van het Noorden.

Nadat de afgevaardigden van den Drentschen Zuivelbond had welkom geheeten, werd besloten aan de centrale boterkeuringen deel te nemen niet alleen, doch om dit verplichtend te stellen.

Medegedeeld werd, dat de algemeene vergadering van den FNZ. voorloopig was vastgesteld op 10 en 11 Juli te Groningen.

De rekening van den penningmeester werd goedgekeurd. De ontvangsten bedroegen f 1179,52½, de uitgaven f 888,33½, batig saldo f 291,19. Hetzelfde geschiedde met de rekening van de commissie voor coöperatieven aankoop; de inkomsten bedroegen f 553,84, de uitgaven f 369,60, batig saldo f 184,24.

De rekening over het depôt van de commissie van coöperatieven aankoop luidt als volgt: uitgegeven voor verschillende goederen f 1313,40½, inkomsten van goederen aan de fabrieken geleverd f 791,25, te kort f 519,25 ½. Voor dit bedrag waren echter goederen in depot aanwezig. Ook deze rekening werd goedgekeurd.

Vervolgens kwam aan de orde het voorstel van het bestuur - hierboven reeds genoemd - tot het houden van wekelijksche boterkeuringen in vereeniging met den Drentschen Zuivelbond. De besturen van den Drentschen en Groninger Zuivelbond hebben overwogen of samenwerking in dezen niet mogelijk is. In hoofdzaak kwamen zij tot de volgende conceptregeling: de keuringen worden geleid door 3 personen, 2 aan te wijzen door den Drentschen Bond (46 fabrieken) en 1 door den Groninger Bond (23 fabrieken) met de zuivelconsulenten als adviseerende leden,

Zij worden gehouden in het landbouwhuis te Assen, nadat de boter eene week in den kelder aldaar heeft gestaan. De fabrieken moeten in potten en kistjes, welke verstrekt worden (iedere fabriek is 16 stuks benodigd, kosten ongeveer f 7) zonder oproeping iederen Woensdag fran-

co als postpakket inzenden. In iederen pot moet 2 K.G. en 1 ons boter (tot den rand gevuld.) Na 8 dagen, des Donderdags wordt de boter door een jury gekeurd, iedere fabriek krijgt dadelijk per post bericht van den uitslag van zijn monster. Van de ingezonden boter wordt 1 ons afgetrokken voor gewichtverlies bij de keuring, de rest wordt betaald met f 1 per K.G. franco, terwijl bovendien eens per drie maanden de ledige potten en kisten franco worden teruggezonden.

Van de fabriek Grijpskerk was een schrijven ingekomen, waarin het bestuur van die fabriek zijn spijt uitdrukte over het feit, dat Assen voorloopig als plaats van bedoelde keuringen was aangewezen. Het bestuur stelde de vraag of de Groninger Bond op zich zelf geen keuring in het leven kon roepen.

Na een uitvoerige toelichting van den heer Huisman en na ampel debat verklaarde de vergadering zich met 40 tegen 2 stemmen vóór het houden van bedoelde keuringen.

De vraag kwam daarna ter sprake of de keuringen door den Groninger Bond zelfstandig zullen worden gehouden dan wel in vereeniging met den Drentschen Bond, zulks voor een proeftijd van één jaar.

Besloten werd samen te werken met den Drentschen Bond en de keuringen te Assen te houden. In verband met dit besluit werd aan de fabriek Grijpskerk daarentegen voor den tijd van één jaar vergunning verleend aan de boterkeuringen in Leeuwarden deel te nemen.

De boete voor niet-inzending werd op f 1 bepaald.

De voorzitter feliciteerde den Bond met het genomen besluit, omdat men door de boterkeuringen zeer zeker een machtig wapen in handen tegen de knoeiers zou kunnen krijgen en sloot daarna de vergadering.

NvhN 1907-05-02

Gegevens uit jaarverslag Zuivelconsulent Huisman 1906

GRONINGEN: Uit het verslag, dat de Zuivelconsulent voor de provincie Groningen, de heer J. J. Huisman over het jaar 1906 aan de commissie van toezicht heeft uitgebracht, blijkt weer opnieuw van hoevelerlel aard de werkzaamheden zijn, die van hem gevorderd worden en hoe zeer van zijn kennis en ervaring op het gebied der zuivelindustrie wordt partij getrokken. In 1906 had hij voor zijn werk meer dan 500 correspondenties te verzenden, een groot getal als men bedenkt, dat hierbij niet gerekend is de correspondentie, welke hij voert als directeur van het Botercontrôlestation.

In het verslag maakt de heer Huisman melding van enkele belangrijke gevallen, waarnaar hij een onderzoek heeft ingesteld. Zoo b.v. de vraag hoeveel melk er door het pasteuriseren verloren gaat in gewicht. Een uitgebreid en nauwgezet onderzoek bracht o. m. aan 't licht, dat proefnemingen op kleine schaal ten dezen een onzuiver resultaat gaven de zuivelconsulent had het begroot op ongeveer 2 procent, een getal, dat aan de hand van gegevens eener Duitse fabriek waarschijnlijk iets te laag is geschat. Nauwkeurige cijfers zijn nog niet te geven.

Dezelfde Deutsche fabriek (te Stolp in Pommeren) gaf in haar jaarverslag goedoverwogen cijfers van de afschrijvingen op het materieel.

„Maar al te dikwijls zien wij - zegt de heer H. - daarvoor bij onze fabriek een ronde som bepaald, welke som abnormaal hoog, echter ook wel veel te laag is. Te Stolp werd afgeschreven: op de gebouwen 2½ pct, op koelinrichting, machines, werktuigen en gereedschappen 15 pct., op het meubilair 5pct., op paarden en wagens 15 pct. Met den heer H. zijn we van oordeel, dat een afschrijving als deze, mits zij op voldoende gegevens berust, rationeeler is dan het noemen van een percentage en masse, dat dikwijls berekend wordt naar het meer of mindere voordeel, dat behaald is, wat al een heel slechte maatstaf is.

In het rapport wordt verder veel gesproken over den invloed van lage temperaturen op de vastheid van de boter, een vraagstuk dat ten nauwste verband houdt met het bestrijden der knoeierijen in den boterhandel. Zeer belangrijke gegevens worden hierover medegedeeld, waaruit blijkt welke invloeden in dezen moeten worden bestreden tijdens de bewerking. Een slotconclusie wordt niet gegeven, maar wel blijkt uit het overzicht, dat de fabrieken aan de kwestie der temperatuur, waaronder de bewerking van den boter plaats vindt, haar volle aandacht mogen schenken, ook in verband met de omstandigheid, dat er in sommige landen voorschriften zijn gemaakt waarbij boter met een hooger vochtgehalte dan 16 pct. niet verkocht mag worden.

In het rapport wordt verder nog mededeeling gedaan van de wijze, waarop het gehalte van de melk, die door een landbouwer aan een fabriek werd geleverd, buiten de fabriek om, werd gecontroleerd. Ook wordt een geval medegedeeld, waaruit blijkt hoe een ingewonnen advies van den zuivelconsulent voor den betrokken landbouwer een belangrijk voordeel opleverde. De heer Huisman woonde in 1906 49 vergaderingen bij van zuivelbond, landbouwmaatschappijen, botercontrôlestations of van verschillende commissies; hij bezocht eenige veekeuringen, hield een zestal spreekbeurten en reikte heel wat melklijsten uit. Voorts werden nog 1751 melkmonsters onderzocht en gaf de heer H. geregeld les aan de Rijkslandbouwwinterschool. Het verslag geeft den indruk, dat het arbeidsveld van den zuivelconsulent zich nog steeds uitbreidt, maar ook het vertrouwen, waarin hij zich van de zijde der veehouders mag verheugen, grooter wordt.

NvhN 1907-12-13

Verslag vergadering Groninger Zuivelbond

GRONINGEN: Hedenmiddag werd in het *café „Prins”*, Gr. Markt, de algemeene vergadering gehouden van de *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen* onder voorzitterschap van den heer S. Rooda te Middelstum.

In zijn openingsrede herinnerde deze aan twee belangrijke momenten na de vorige vergadering, n.l. de algemeene vergadering van den FNZ., waar vertegenwoordigers uit alle oorden des lands aanwezig waren en ook de directeur-generaal van den Landbouw, de heer Lovink. Spr. dankte de heeren en Van Asperen voor de wijze, waarop zij de bezoekers der vergadering ontvangen hebben, en de Vereeniging Vreemdelingenverkeer, die den heeren gelegenheid gaf, het belangrijkste van onze stad te zien.

Het tweede belangrijke voorval was de tentoonstelling in Den Haag, waar de Groninger inzendingen zoowel op Nederlanders als op vreemdelingen een uitstekenden indruk maakte. Voor zijn werk in verband met deze tentoonstelling wordt den heer Posthuma dank gebracht, na een woord van hulde aan de fabrieken te Baflo, Ezinge, Grijpskerk, Hellum, Noordlaren,

Groningen – (*Stad en Lande*), Usquert, Winschoten en Winsum, die op de Haagsche tentoonstelling onderscheidingen behaalden met hare inzendingen, drukte spr. zijn spijt uit, dat zoo vele fabrieken in het Noorden nog steeds niet zijn aangesloten, en drong er op aan, dat ze spoedig tot aansluiting zullen overgaan.

Spr. deelde ten slotte mede, dat „*Stad en Lande*” is toegetreden.

Ingekomen is een mededeeling van de fabriek Leens, die bedankt wegens de hooge prijzen der boterkeuring. Dit en verschillende andere andere stukken werden voor kennisgeving aangenomen.

Als bestuurslid in de vacature-E. Botjes werd de heer E. Botjes herkozen.

Verkozen werd als lid in de commissie tot coöperatieven aankoop, in plaats van de fabriek te Loppersum, die aftreedt, de fabriek Glimmen, die den afgevaardigde moet aanwijzen. Als lid tot nazien der rekening, vac.-Aduard, werd Helling benoemd.,

Hierna werd behandeld de begroting 1908.

Een gedachtenwisseling ontstond over de kwestie van de boterkeuring. Hierbij werden verschillende bezwaren geopperd tegen de boterkeuring te Assen. Men wil liever een keuring te Groningen, zij 't dan om de 14 dagen, dan een wekelijksche te Assen, al wenscht men natuurlijk als 't kán een wekelijksche te Groningen.

Ook werd gezegd, dat de Groningsche boter in den zomer slapper is dan die in Assen en dan niet mee kan.

De heer Huisman zette uiteen, dat men een wekelijksche keuring moet hebben, daar men zoo beter de gebreken van de boter leert kennen. Het verschil ten nadeele van de Groningsche boter met de Drentsche kan geen bezwaar zijn, om met Drenthe samen te werken. Men kan dit verschil door verbeterde bewerking pogen op te heffen en wat geur en smaak betreft kan men concurreeren.

De kosten worden door samenkeuren met Drenthe zoo klein mogelijk. Verder is voorloopig nog geen geschikt keuringslokaal in Groningen te vinden.

Als bezwaar werd hierna nog ingebracht, dat, waar men vroeger de boter kon vergelijken met die van andere fabrieken, dit nu niet kan.

Wat de kosten betreft, die zouden zeer goed een afzonderlijke keuring veroorloven.

De voorzitter deelde mede, dat 't plan bestond, een driemaandelijksche tentoonstelling te houden en een algemeen driemaandelijksch verslag uit te geven, wat zeker het best mogelijke overzicht geeft. Bovendien geeft de keuring een waarborg. En de kosten van een afzonderlijke keuring zijn beslist veel hooger dan de kosten nu zijn.

Na lange discussie werd ten slotte besloten, nog 5 maanden in Assen te laten keuren en dan later een nadere beslissing te nemen.

De begroting werd in ontvangst en uitgaaf vastgesteld op f 1098.

Nu werd behandeld de vraag: „Hoe komt het dat vrij groote hoeveelheden boter uit de stad naar de landbouwers worden gezonden?”

De heer Huisman kreeg hierover 't woord. Hij zette uiteen, hoe de landbouwers boter uit de stad betrekken, die óf aan de Waag wordt gekocht, of bij handelaren. Misschien is de boter goedkooper en de oorzaak zal waarschijnlijk liggen in het hoogere vochtgehalte, zoodat de prijs veel lager is, maar ook de boter minder vet is.

Een onderzoek moet worden ingesteld welke boter door de landbouwers uit de stad wordt betrokken. De heer Huisman heeft zich bereid verklaard een onderzoek in te stellen van monsters, bij landbouwers genomen, en hij nodigt de fabrieken in streken, waar boter wordt ingevoerd, uit, monsters te nemen bij landbouwers van zulke boter. Blijkt dan, dat het hooger

vochtgehalte oorzaak is van lagere prijs, dan zal de bond moeten en kunnen optreden ten gunste der fabrieken. In de volgende vergadering kan men dan naar aanleiding de verkregen gegevens met een voorstel komen.

Gesproken werd nog over examens van den FNZ. o. a. voor assistent-beheerder. De F. N. Z., wil geen diploma's geven voor beheerder, maar alleen voor assistent-beheerders die op kleine fabrieken beheerder kunnen worden, die geen oud-leerling van de Zuivelschool kunnen betalen, en ook daar, waar geen door deze school gediplomeerden solliciteeren.

Vele fabrieken kunnen niet iemand betalen, die een kostbare en degelijke opleiding in Bolsward gehad heeft en voor wien dus niet een tractement van f 700 tot hoogstens f 1000 voldoende is.

Tenslotte ging de vergadering in beginsel met het plan van examens van den F. N. Z. mee. Over een voorstel van den heer Boersema, boete op te leggen aan de leden, die niet op vergaderingen vertegenwoordigd zijn, zal het bestuur op de volgende vergadering advies uitbrengen.

De vergadering werd hierna gesloten.

1908

NvhN 1908-03-11

Verslag verg. Groninger Bond van Zuivelfabrieken.

Hedenmorgen werd in het café „Prins”, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda van Middelstum, de algemeene vergadering van den *Bond van Zuivelfabrieken in Groningen* gehouden.

Na opening door den voorzitter, die allen, en in 't bijzonder den heer Posthuma, welkom heette eerd door den secretaris, den heer S. K. Westerdijk het verslag over 1907 uitgebracht. Hieraan ontleenen we, dit thans 21 Fabrieken aangesloten zijn. De fabrieken te Leens en Bellingwolde bedanken als lid, terwijl „Stad en Lande” (Groningen) als zoodanig toetrad.

Over 1906 werden 24.122.778 kilo's melk verwerkt, In 1907 bedroeg dit aantal 29.031.623, wat een verschil van 5000.000 kilo's oplevert.

Er werden in het afgelopen jaar twee algemeene en tien bestuursvergaderingen gehouden. De boterkeuringen hadden wekelijks plaats.

De ontvangsten van de *commissie van aankoop* bedroegen *f* 619,72, de uitgaven *f* 378,08½, zoodat er een saldo was van *f* 241,63½.

De commissie stelt voor wijziging te brengen in de samenstelling ervan. Zij wenscht, dat de secretaris van den Bond permanent lid worde en dat de beide andere leden niet herkiesbaar zijn.

In het depôt was bij den aanvang van het jaar voor *f* 1316,31 goederen aanwezig, er was voor *f* 1104,56 uitgehaald, zoodat er nog aanwezig was *f* 211,75.

Blijkens het verslag van de commissie, belast met het nazien der rekening en verantwoording over 1907, bedroegen de inkomsten van den Bond *f* 1489,91, de uitgaven *f* 1510,09, zoodat er een nadeelig saldo was van *f* 20,18, voornamelijk te wijten aan de kosten der algem. vergadering.

Alles werd in orde bevonden en de penningmeester onder dankzegging gedechargeerd. Ingekomen waren enkele rapporten van verslagen, die alle voor kennisgeving werden aangenomen.

Hierna kwam aan de orde de behandeling "en de vraag. „*Zal de Bond van Groningen inzake de gemeenschappelijke boterkeuringen met den Drentschen blijven samenwerken ?*. Het eerst werd het woord verleend aan den heer Van Asperen, die met den heer Huisman onderzocht had wat het voordeeligste was. Het resultaat van dat onderzoek is geweest, dat het iets voordeeliger is, dat Groningen het alleen doet, omdat wellicht gebruik kan gemaakt worden van een lokaal van de rijkslandbouwschool. De keuring in Assen kost *f* 925. Men ontvangt een restitutie van *f* 200, zoodat de werkelijke kosten zouden bedragen *f* 725. De kosten van Groningen alleen zouden bedragen *f* 687. Wanneer men echter een lokaal moest huren zou het nadeeliger worden.

De commissie gaf der vergadering in overweging met Assen te blijven samenwerken. Na eenige discussie, waarin het vóór en tegen van samenwerking werd besproken werd besloten nog voor dit jaar met Drenthe te werken, met de bepaling, dat de commissie zal trachten te bewerken, dat het volgend jaar de keuring hier zal worden gehouden.

De heer Posthuma, secretaris van den FNZ. B., hield daarna een rede over dien Bond. Na te hebben aangetoond, dat ook hij den FNZ. onbekend onbemind maakt, ging hij tot opsomming der verschillende voordeelen, die uit samenwerking voortvloeien, over. Als zoodanig noemde hij een hand van vertrouwen, die ontstaat door de vergaderingen; een zekere ontwikkeling door de te houden lezingen. Bovendien kan men door algemeene samenwerking sommige storingen in het bedrijf voorzien. Verder geeft de Bond gelegenheid tot contróle; hij heeft een informatiebureau ingesteld en heeft boterkeuringen in het leven geroepen.

Deze keuringen, die in 't begin 4 maal per jaar gehouden werden, vinden nu wekelijks plaats. De boterexport is bovendien door middel van den Bond zeer verbeterd. Voor de kleinere fabrieken zijn de botermijnen opgericht; de handelsmerken en de garantiebewijzen hebben den boterhandel zeer bevorderd. Wat moet dat alles kosten? vroeg spr. Slechts 3 cent per 1000 liter melk; dat is niet veel.

Een xxxxxxxxxxxxxx (rechter deel tekst ca 12 letters niet leesbaar)
gedeelte van die kosten worden xxxxxxxxxxxxxx
gedekt door coöperatieven aankoop
50 pct. der kosten wordt reeds
teruggekregen. Bovendien heeft

onderlinge verzekering tegen ongeva
In deze 4 jaar is aan die onkosten
acht duizend gulden. Door sam
worden nog den knoeierijen de kop
tevens kan men met meer succes
regeering aankloppen om dezen
maatregel

Spreker bracht hier een eeresaluut
directeur-generaal en sprak den w
dat de niet-aangeslotenen om de aan
lid zouden worden, want eerst wa
fabrieken tot den Bond behooren
doende kracht ontwikkelen.

Na nog eenige opmerkingen van
aanwezigen, werd de vergadering
hartelijk woord van dank aan den
door den voorzitter gesloten.

NvhN 1908-03-22

Gegevens uit Jaarverslag Zuivelconsulent Huisman

Aan het thans verschenen en ons toegezonden verslag van de werkzaamheden van den zuivelconsulent voor de provincie Groningen, over het jaar 1907, ontleenen we het volgende:
De correspondentie nam in omvang toe, en werden verzonden 608 brieven, briefkaarten en rapporten. Behalve de correspondentie is bureauwerk verricht door het maken van verslagen of rapporten terwijl het wijzigen van statuten voor de fabrieken te De Wilp, Garmerwolde, Zevenhuizen en Winschoten, het ontwerpen van die voor de zuivelfabriek en melkinrichting „*Stad en Lande*” te Groningen, het ontwerpen van een huishoudelijk reglement voor de stoomzuivelfabriek te Marum ook gerekend moeten worden. Van 100 personen of corporaties teekende de zuivelconsulent een bezoek ten zijnent aan.

In den loop van het jaar werd de medewerking van den zuivelconsulent gevraagd tot het veranderen van de handkrachtzuivelfabriek te De Wilp in eene stoomkracht, van turbinebedrijf in eene stoomkracht te Laude, gem. Vlachtwedde, het maken van eene inrichting voor kaasbereiding te Ezinge, het installeren der zuivelfabriek en melkinrichting „*Stad en Lande*” te Groningen en het voorbereiden eener verandering, in stoombedrijf van de handkrachtfabriek te Zevenhuizen. Als over een paar maanden deze laatste fabriek gereed is dan is van de zes handkrachtfabrieken, welke voor eenige, jaren in Zuid-Westerkwartier voorkwamen, slechts de handkracht te Grootegast overgebleven. Er is door de besturen en directeurs der fabrieken en ook door den zuivelconsulent heel wat gewerkt moeten worden om dit resultaat te verkrijgen; het is den zuivelconsulent aangenaam te kunnen constateeren dat bij de veranderde fabrieken de voordeelen van stoombedrijf in 1907 zeer duidelijk ook voor de veehouders zijn aan het licht getreden.

Bijgewoond werden ambtshalve 71 vergaderingen. Spreekbeurten werden op 9 plaatsen vervuld.

Op het laboratorium werden onderzocht 1709 melkmonsters, evenals vorige jaren voor 't grootste gedeelte voor veehouders die melklijsten bijhouden en hunne melkmonsters niet aan eene fabriek onderzocht kunnen krijgen en voor de contróle op de melklijsten welke is ingesteld door de afd. Groningen van het N. R. S.

Verder werden onderzocht 15 monsters centrifugemelk, 15 monsters boter op vochtgehalte, eenige butyrometers op juistheid, een monster zwavelzuur voor melkonderzoek en 2 monsters water op geschiktheid voor gebruik voor boterwasschen.

Botercontrolestation

Tegelijk met bovengenoemd verslag werd ons toegezonden het verslag van het botercontrôlestation Groningen, over datzelfde jaar.

Uit dit verslag blijkt, dat aangesloten waren 48 fabrieken en boterhandelaren.

Totaal werden onderzocht 1250 monsters boter (met inbegrip van de monsters, die door karnen in 't laboratorium waren verkregen). En wel van 1085 monsters het gehalte aan vluchtige vetzuren, 1182 het refractometergetal en 1145 het watergehalte.

NvhN 1908-12-09

Verslag vergadering van de Groningen Zuivelbond

GRONINGEN: Hedennamiddag werd in 't *café „Prins”* onder voorzitterschap van den heer S. Rooda van Middelstum, een algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen*.

Door den voorzitter werd medegedeeld, dat een schrijven was ingekomen van den heer Croesen⁶ van Zwolle, waarbij te kennen werd gegeven, dat hij verhinderd was deze vergadering, waarin hij zou inleiden het vraagpunt betreffende het in 't leven roepen van een kwaliteitsmerk, bij te wonen.

Verder was o. a. ingekomen een schrijven van het bestuur van den Drentschen Zuivelbond, waarin te kennen werd gegeven, dat die bond besloten had aan den Groninger Bond te berichten, de kosten in de boterkeuring van *f*375 tot *f*500 te verhoogen.

Aan de orde kwam daarna de wekelijksche boterkeuring.

Door den voorzitter werd dit punt toegelicht. Spreker zeide, dat er thans, ook na de verhoging van de bijdrage door den Drentschen Zuivelbond, alle reden is voor den Groninger Bond om een zelfstandige keuring te Groningen te houden, te meer daar hier een geschikte gelegenheid voor is gevonden. Wel zullen die keuringen hier eenigszins meer kosten, maar daar staat tegenover, dat de boter weer naar de verschillende fabrieken teruggaat. Volgens den voorzitter zijn de kosten geraamd op *f*750.

Op een vraag van een der aanwezigen, wanneer de samenwerking met Assen zou ophouden indien het voorstel van het bestuur werd aangenomen, werd geantwoord, dat dit waarschijnlijk met 1 Jan. zou geschieden, doch de geregelde boterkeuringen zouden in Groningen niet eerder dan April kunnen worden gehouden.

Er werd over dit punt nogal eenige discussie gevoerd.

De heer Huisman zuivelconsulent, betreurde het, dat de samenwerking met Assen zoo spoedig zou ophouden, vooral ook, omdat daar uitstekende juryleden waren.

De heer Van Asperen zeide, dat de boterkeuringen in Assen zeer zeker aan de hoogste eischen voldoen, maar spreker meende toch, dat de Groninger Zuivelbond geen andere weg open staat dan de keuringen in 't vervolg te Groningen te houden.

6 In dit verslag geschreven als Croesen, moet zijn Croessen – zoekverbetering! (ZHN.)

Ten slotte werd het voorstel van het bestuur, om zelfstandige boterkeuringen in Groningen te houden, zonder hoofdelijke stemming aangenomen. In bespreking kwam vervolgens de zeer belangrijke vraag: zijn de fabrieken bereid mede te werken tot het in 't leven roepen van een kwaliteitsmerk?

Dit vraagpunt zou worden ingeleid door den heer Croessen uit Zwolle. De heer Croessen was verhinderd, doch de heer Posthuma, secretaris van den FNZ. die ter vergadering aanwezig was, verklaarde zich bereid inlichtingen te geven, indien deze gewenscht werden.

De voorzitter memoreerde in 't kort de geschiedenis van deze kwestie en herinnerde er aan, dat in de bestuursvergadering van 20 Oct. van den F. N. Z. een door den heer Croessen ontworpen reglement voor het kwaliteitsmerk met begroting en toelichting ter tafel gebracht. Door het bestuur werd besloten de voorbereiding van deze zaak voor de algemeene vergadering op te dragen aan het dag. Bestuur in overleg met den heer Croessen.

Het dag. bestuur en de heer Croessen hebben daarop de zaak nader besproken op 27 Oct. en het resultaat is geweest, dat een reglement werd ontworpen, dat verschenen is in het Bondsorgaan van 9 Nov.

In dit reglement staat o.m.: Door den F. N. Z. worden maatregelen genomen, door het mogelijk zal zijn, aan fabrieken welke dit wenschen, een attest over de kwaliteit hunner boter af te geven.

Dit attest zal afgegeven mogen worden bij boter van goede hoedanigheid en stevigheid.

Om het gebruiksrecht van het attest te kunnen verkrijgen moeten de fabrieken aan de volgende eischen voldoen: Zij moeten lid zijn van een der provinciale bonden van coöp. zuivelfabrieken, aangesloten bij den F. N. Z. of wel buitengewoon lid zijn van den F. N. Z. Zij moeten aangesloten zijn bij een der botercontrolestations onder rijkstoezicht. Zij moeten in hare statuten of huishoudelijke reglementen bepalingen hebben opgenomen, waardoor de levering van slechte melk voorkomen kan worden, terwijl de raad van beheer de overtuiging moet hebben, dat aan die bepalingen ook de hand gehouden wordt. De inrichting van en de zindelijkheid in de fabriek moet zoodanig zijn, dat naar het oordeel van den raad van beheer de mogelijkheid bestaat, dat de fabriek regelmatig een goed product maakt.

Zij moeten de room of de volle melk, bestemd voor de boterbereiding op een temperatuur van ten minste 80 graden Celsius verhitten.

Zij moeten op de boterkeuringen van den F. N. Z. een cijfer behalen, dat naar het oordeel van den raad van beheer voldoende is.

Met het oog op de kosten is een begroting van f 5300 opgemaakt. Uit deze begroting volgt, dat men zich voorstelt, dat per keuring gemiddeld 60 fabrieken zullen opkomen, om te trachten, het recht te verkrijgen, tot de volgende keuring een attest bij de boter te mogen afgeven. Het bestuur van den FNZ. meent, dat deze fabrieken de kosten der keuringen moeten betalen. Verder wordt verondersteld dat het gebruik van het attest zal kunnen worden verleend aan een aantal fabrieken, welke te zamen 5.000.000 Kg. boter produceeren gedurende de tijden, dat zij het recht hebben attesten af te geven.

De voorzitter zeide, dat het bestuur van den Groninger Zuivelhond in hoofdzaak gaarne wilde zien uitgemaakt, of men in beginsel voor het invoeren van een kwaliteitsmerk is.

De heer Fokkens van Grijpskerk maakte de bezwaren bekend, die bij het bestuur van zijn fabriek hadden bestaan tegen de invoering van een kwaliteitsmerk.

Zoo ook de heer Smit van Meeden, die meening was, dat op tal van kleine leveranciers niet zou kunnen worden toegezien. Met den heer Fokkens was deze spreker van meening dat Groningen voor deze zaak nog niet rijp

De heer Posthuma van 's-Gravenhage gaf een nadere toelichting van het voorstel van de FNZ. Op den voorgrond staat, zeide deze spreker, dat wij een kwaliteitsmerk wenschelijk achten, doch de fabrieken moeten het willen, anders moet de zaak maar weer blijven rusten.

De heer Elzenga van Winsum vroeg, of het wel op den weg ligt van den F. N. Z. om een kwaliteitsmerk in te voeren. De bond toch vertegenwoordigt maar een deel van fabrieken.

De heer Boersma van Grijpskerk verzette zich niet tegen invoering van een kwaliteitsmerk, maar wel tegen het reglement, zooals het er ligt.

De heer Huisman van Groningen zeide te gelooven, dat de F. N. Z. in dezen wel wat hard van stal was gelopen, waar de voorbereiding zwak is geweest. Spreker noemde verschillende punten, die er op wijzen dat het niet wenschelijk is, dat deze zaak dadelijk wordt afgehandeld, maar dat de F. N. Z. zich eerst moet afvragen, wat de bond in eigen boezem heeft te doen alvorens met een voorstel tot invoering van een kwaliteitsmerk te komen.

De heer Fokkens van Grijpskerk was van oordeel, dat men wel besluiten kon in beginsel tot het invoeren van een kwaliteitsmerk te komen, al is de practische uitvoering voor deze provincie van het reglement, zooals het daar ligt, ook onmogelijk.

De heer Bergma achtte het van groot belang alvorens te komen tot het invoeren van een kwaliteitsmerk, de grondstof, de melk, te verbeteren.

De voorzitter zeide, dat het een het ander niet insluit. We willen, zeide spreker, alle middelen aanwenden, om onze boter te verbeteren en een van die middelen is het invoeren van een kwaliteitsmerk, wat echter de verbetering van de grondstof niet uitsluit.

De heer Van Asperen raadde aan in overleg te treden met de *Melk-hygiënische Vereeniging*, en den *Speculatieven Bond van Zuivelfabrikanten*. Daarna werd tot stemming overgegaan.

De vergadering verklaarde zich in beginsel met 53 tegen 10 stemmen vóór de invoering van een kwaliteitsmerk.

Tot lid in de commissie van toezicht op den zuivelconsulent werd herkozen de heer P. B. Bierema te Usquert.

Bij het punt vragen en voorstellen vestigde de heer Fokkens van Grijpskerk er de aandacht op, dat de Drentsche Zuivelbond diploma's uitreikt. Spreker deed de vraag, of het bestuur van den Groninger Bond ook dergelijke diploma's wenschte uit te reiken.

De voorzitter zeide, dat het bestuur de opmerking van den heer Fokkens in overweging zou nemen.

De vergadering werd daarna gesloten.

1909

NvhN 1909-03-10

Verslagen van den Zuivelconsulent Groningen J. J. Huisman

Van den heer J. J. Huisman alhier ontvingen wij het verslag zijner werkzaamheden als zuivelconsulent voor de provincie Groningen over 1908. Erblijkt uit, dat hij voortdurend een groote werkzaamheid ontwikkelt al zijn de zaken, waarvoor zijn advies gevraagd wordt, niet steeds even belangrijk.

Door zijn kantoor worden 603 correspondenties verzonden over de meest uiteenlopende zaken. Daaronder waren ook rapporten aan fabrieksbesturen of besturen van landbouwverenigingen. De beantwoorde vragen waren van allerlei aard, zoowel commerciëel als technisch. Eén rapport, over het oprichten eener fokverenigiug, is bijna in zijn geheel in het verslag opgenomen. Het resultaat daarvan is dat met veler medewerking zulk eene vereeniging is tot stand te brengen., zóó ingericht, dat zij voor den veehouder weinig kosten en bezwaren meebrengt, maar toch ook zóó werkende, dat hare resultaten voldoende betrouwbaar zijn. In onze provincie werkt nog slechts één fokvereniging n.l. te Noord- en Zuidbroek.

Bij de mededeeling hoe vaak hij mondeling advies moet uitbrengen (127 keer) bespreekt de heer H. het noodzakelijke van het in den handel brengen van een karn, geschikt voor handkracht, die gemakkelijk gaat en vlug karnt, voor zooveel deze combinatie mogelijk is.

In het hoofdstuk over het bezoeken van fabrieken memoreert de Zuivelconsulent de contróle van het Bureau voor landbouwwerktuigen en -gebouwen te Wageningen, dat goede diensten bewijst. Bezocht werden 13 fabrieken éénmaal, 26 tweemaal en 7 drie of meermalen. Hieraan wordt vastgeknoopt eene beschouwing over de beste wijze om van den last van schuim te worden bevrijd.

In een bespreking van boterkeuringen wijst de schrijver er vervolgens op, dat z.i. het extra bewerken van den boter bedenkelijke, afmetingen gaat aannemen en de kwaliteiten, die men bereikt, niet altijd werkelijke goede kwaliteiten zijn, maar dikwijls slechts schijn.

Over de kwaliteit van karnemelk is hier te Groningen nog al wat te doen geweest, doordat de directeur van den gemeentelijken keuringsdienst niet te veel water wilde toelaten. Het blijkt, dat de samenwerking van beide heeren de kwaliteit van de hier ter stede verkochte karnemelk ten goede is gekomen.

De zuivelconsulent woonde 74 vergaderingen bij, fungeerde op vele keuringen als jurylid, bezocht enkele andere en vervulde 12 spreekbeurten op vergaderingen.

In zijn laboratorium werden onderzocht 1558 melkmonsters, eenige botermonsters en kaasmonsters. Voorts gaf de heer isman nog een cursus voor opleiding van fabriekspersoneel, in de wintermaanden lessen aan de rijkslandbouwwinterschool en in den zomer een cursus voor onderwijzers, die voor de akte landbouwkunde werken.

..

Verslag Botercontrolestation

Het verslag van het Botercontrôlestation begint met de mededeeling van de mutaties in het bestuur. De commissie van toezicht bestond uit de heeren S. Toxopéus te Zuurdijk, S. K. Westerdijk te Usquert, J. Zuidhof te Noordhroek. J. D. Boersema te Grijpskerk en den directeur van het Rijkslandbouwproefstation te Groningen.

Het botercontrolestation is tot flinke ontwikkeling gekomen. Op twee na zijn alle zuivelfabrieken in deze provincie er bij aangesloten. De gestelde contributie bleek voldoende en het reservefonds, is al bijna op de reglementaire hoogte. De productie der aangesloten fabrieken bedroeg in 1908 1.880.000 K.G.

De ontvangsten bedroegen in 1908:

aan rijkssubsidie	f	850,--
van aan geslotenen	„	2410,13½
aan gekweekte rente	„	27,98
Totaal	f	3288,11½

De uitgaven bedroegen:

voor exploitatie	f	1938,20½
in de reservekas	„	716,23
betaald voorschot aangeslotenen	„	384,34
door het Rijk te restitueeren reisk.	„	80,75
Totaal	f	3119,52½

Het station bezit:

kosten der inrichting	f	489,3
reserve	„	2212,46½
Totaal	f	2701,76½

Er werden 1264 monsters boter onderzocht. Eens is eene boete van f 40 opgelegd. Aan het verslag zijn toegevoegd een lijst van wenken tot het verkrijgen van boter met een normaal vochtgehalte, een tabel van de resultaten van het onderzoek op dit gehalte en tal van graphische overzichten betreffende het gehalte aan vluchtige vetzuren.

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen

Gistermiddag had in 't café „Prins” de algemeene vergadering plaats van den Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

De voorzitter de heer S. Rooda, opende deze eerste vergadering in 1909. Hij bracht een woord van dank aan den en den voorzitter en den secretaris van den Alg. Ned. Zuivelbond (FNZ.) voor hunne aanwezigheid op deze vergadering. Spr. bracht een woord van hulde aan deze beide heeren voor hetgeen ze voor den Bond hebben gedaan.

Verder maakte de voorzitter nog gewag van de vooruitgang, die is waar te nemen op het gebied van zuivelindustrie. Niet alleen is de inrichting der fabrieken verbeterd, doch door de botercontrole is de kwaliteit van de boter verhoogd en hebben de zuivelproducten in het buitenland een beteren naam gekregen. Dit is, zeide de voorzitter, voor een groot deel te danken aan den voorzitter en den secretaris van den A. N. Z. B., ⁷ (FNZ.) die op het oogenblik een rondreis maken bij de verschillende afdeelingen.

Van de ingekomen stukken vermelden we dat Woltersum voorloopig lid van den bond blijft, en de bedanking dus intrekt.

Aan het verslag van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk, ontleen we dat de bond in 1908 bestond uit 22 fabrieken. In 1908 werden 35 miljoen L. melk verwerkt tegen 29 miljoen in 1907. Door het bedanken van Bellingwolde en het toetreden van Marum, als lid, bleef het aantal gelijk. Over de prijzen der producten kan de bond tevreden zijn. Er zijn 8 bestuursvergaderingen gehouden en 3 algemeene.

De boterkeuringen, die vroeger gehouden werden met de afdeeling Assen zijn na 1 Jan. wekelijks gehouden te Groningen in een ruimte, die welwillend is afgestaan door de melkijnderting „*Stad en Lande*” welke inrichting hiervoor een woord van dank toekomt

De rekening en verantwoording van den Penningmeester, uitgebracht bij monde van den heer Hoenderken van Noordlaren geeft de volgende cijfers: Ontvangsten f 1270,43, uitgaven f 952,20, 20, batig saldo f 318,23. Ontvangsten van het coöp. aankoop depot f 1433,55, uitgaven f 1809.55½, nadeelig saldo f 376,00½.

Voor korting is ontvangen f 611,70, verzonden aan de fabrieken f 557,20½, batig saldo f 84.49½.

De rekening en verantwoording werd goedgekeurd en de penningmeester met een woord van dank gedechargeerd.

De heer Boetsma van Grijskerk, bracht daarna een uitgebreid verslag uit van de commissie voor coöperatieven aankoop.

Hierna kwam aan de orde de bespreking van inzending op de tentoonstelling, welke gehouden zal worden vanwege de maatschappij Westerkwartier.

Het bestuur stelde voor in de eerste plaats een boterkeuring te houden, een zogenaamde wedstrijd en daarvoor eenige premies beschikbaar te stellen. Tevens een kaaskeuring (er zijn tegenwoordig 14 á 15 fabrieken, die kaas fabriceren) De keuring zou ook voor niet-aangesloten

7 Algemene Nederlandsche Zuivel Bond of Federatieve Bond, werd alleen in de beginperiode gebruikt. In de transcriptietekst steeds veranderd in FNZ. (Federatieve Nederlandsche Zuivelbond.) – i.v.m. betere zoekmogelijkheid zonder puntjes! (ZHN.)

toegankelijk zijn. Transport kunnen, zeven etc. worden ook voor inzending wenschelijk geacht. Het bestuur wenscht hiervoor f 150,- beschikbaar te stellen.

De heer Siccama, Grijskerk, wil dit bedrag op f 200 zien gebracht.

De heer Huisman, zuivelconsulent, ging daarna een uitgebreid overzicht geven omtrent hetgeen op die tentoonstelling zou kunnen worden ingezonden door den bond. Spr. noemde o. a. boter, kaas en onderdeelen, betrekking hebbende op de melkwinning. Verder werd nog door spr. medegedeeld, dat de melkinrichting „Stad en Lande” f 25 voor deze tentoonstelling beschikbaar zou stellen.

Het voorstel van ‘t bestuur om aan de tentoonstelling deel te nemen, werd daarop bij acclamatie aangenomen.

Op voorstel van den lieer Siccana werd besloten het bestuur een crediet te verleen van f 200

De heer Huisman stelde nog voor naast de keuring van gezouten boter ook eene van ongezouten te houden.

Dit zal aan de *betrekkelijke* commissie worden overgelaten.

De bespreking: of het in ‘t algemeen belang niet wenschelijk is, dat in sommige gevallen (b.v. bij vervalsching, grove onreinheid of iets dergelijks) de leveranciers niet van de eene fabriek naar een naburige zusterfabriek kunnen overgaan, werd ingeleid door den heer IJ. Van Asperen, directeur van „Stad en Lande”.

Spr. vond, dat de bond van zuivelfabrieken in de eerste plaats maatregelen moest nemen om het overloopen van leveranciers, die zondigen tegen het zuivelreglement, te voorkomen. Dit zou kunnen gebeuren door een commissie van 3 personen te benoemen (1 uit den zuivelbond te kiezen, 1 uit de Maatschappij van Landbouw en een lid, door deze twee vereenigingen te kiezen), die dan de eventueele kwesties zou onderzoeken.

De heer Fokkens betoogde, dat wanneer de fabrieken alle coöperatief werkten en er geen Naamlooze Vennootschappen waren, de overlooperij spoedig gedaan zou zijn.

De voorzitter stelde daarop voor een commissie te benoemen, die in een volgende vergadering met een uitgebreid rapport zal uitkomen en die bevoegd zou zijn om een concept-reglement te maken, met het verzoek aan de fabrieken om zich daaraan te houden.

De heer Huisman vond nog gelegenheid op te merken, dat de kwesties zeer goed konden worden voorkomen, wanneer de besturen van verschillende fabrieken meer met elkander in overleg traden.

De heer Pashtuma, secretaris van den FNZ. was van meening dat voor Naaml. Vennootschappen wel dezelfde bepalingen waren te maken als voor de coöperatieve fabrieken. Spr. kon zich uitstekend met het voorstel van den voorzitter vereenigen.

Het voorstel van den voorzitter om een commissie te benoemen, werd daarna aangenomen.

De heer Huisman, zuivelconsulent, leidde daarna de bespreking van de resultaten van de boterkeuring in. Volgens het uitgebracht verslag is het verschil tusschen de verschillende inzendingen niet verbazend groot. Wat de geur en smaak betreft, hieraan kan nog meer gedaan worden. Vervolgens werd aangegeven op welke manier aan de gebreken tegemoet gekomen kan worden. In vastheid staat de boter beslist achter bij die der zusterprovinciën.

Een woord van dank werd gebracht aan den heer Huisman. Tevens werd een woord van hulde gebracht aan de jury van de boterkeuringen.

Op de agenda van de a.s. Dinsdag te Utrecht te houden algemeene vergadering komt voor de ontslagname van den secretaris van den FNZ., den heer Posthuma. De afd. betreurt dit aftre-

den zeer en bracht een, woord van dank aan den heer Posthuma voor hetgeen hij voor den bond deed.

Omtrent het punt tentoonstelling ter gelegenheid van het internationaal zuivelcongres te Boedapest, gaf de voorzitter van den FNZ. Eenige inlichtingen. Spr. wenschte, dat deze afd. evenals andere zou mededoen aan het inzenden van geschriften, statistieken enz. en er aan verbinden een boterinzending. De voorwaaarden van inzending zijn zeer voordeelig. Zoo mogelijk zal de beste plaats aan Nederland worden gegeven, en de kosten voor inzending zullen voor iedere fabriek slechts *f* 10 bedragen. De inzending moet 2 K.G. boter bedragen.

Bij het punt aanvragen van kwaliteitsattesten ontspon zich nog al eenige discussie. De heer Groeneveld merkte op, dat sommige fabrieken niet altijd even goede monsters hadden. Spr. merkte op, dat de boter soms 8 % gezouten werd, welke boter gevraagd werd door sommige landbouwers voor hun personeel.

Tot leden van de commissie van beheer werden alsnu aangewezen de heeren .J. E. Sikkema, P. Folkens en IJ. Asperge
Het voorstel van den heer Fokkens, gedaan in de vorige vergadering, om diploma's uit te reiken voor de beste boter, werd aangehouden tot de volgende vergadering.
Aan de verschillende commissies werd een woord valt dank gebracht.

De voorzitter van den FNZ., de heer a'Escury bracht aan de afdeeling nog den dank voor de schitterende ontvangst, die den FNZ. bond in 1907 door de afd. Groningen is bereid en voor de woorden van welkom. Verder sprak spr. de beste wenscheu uit voor de afdeeling. De meeste medewerking is ondervonden van de zijde van de Groninger afdeeling. Er zijn bij de zuivelfabrieken nog te veel, die niet zorgen voor de ouden van dagen. Spr. hoopte dat de verzekering bij de fabrieken grooten ingang zou vinden.

De heer Posthuma nam daarna afscheid van de afd. Groningen. Spr. verlaat 1 Mei de betrekking van secr. van den zuivelbond, doch zijn streven zal nog steeds zijn de zuivelindustrie te bevorderen,

De heer Siccama deed nu de vraag of het aanbeveling verdient de ondermelk door te condenseeren op prijs te brengen.

De heer d'Escury antwoordde, dat de Federatieve Bond dit gaarne onderzoeken zal.

De heer Huisman wenschte, dat ook de Federatieve bond zich met de kaasindustrie bemoeide.

Hierna sluiting der vergadering.

1910

Uit jr.-verslag FNZ.
Gegevens 1910 GBvCZ

Bond van Zuivelfabrieken in Groningen.

Bestuur op 1 Januari 1910.

S. Rooda, Middelstum, *Voorzitter*.
S. K. Westerdijk, Usquert, *Secretaris-Penningmeester*.
Dj. Siccama, Noorhorn.
A. v. Delden, Meeden, *Vice-Voorzitter*.
E. Botjes, Zuidbroek.
I.J. v. Asperen, Groningen.

Afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde in 't bestuur van den F. N. Z.

S. Rooda.
S. K. Westerdijk.

De commissie voor coöperatieve aankoop.

J. D. Boersema, Grijskerk.
M. Stelwagen, Ezinge.
S. K. Westerdijk, Usquert.

De commissie voor de boterkeuring.

J. D. Boersema, Grijskerk.
G. Wolters, Usquert.
J. J. Huisman, zuivelconsulent, Groningen.

Onze gewone leden is afgenomen met één, n.l.
Loppersum.

Buitengewone leden zijn met 2 verminderd en is
nu 26.

Begroting 1910 aan inkomsten en uitgaven f 1734,23.

Fabrieken te:	Aantal K.G. verwerkte Melk.	Voorzitter.	Directeur.
Aduard . . .	1,308,011	J. Bolt, Aduard	F. de Jong
Baflo . . .	590,652	E. Kadijk, Baflo	P. A. Groeneveld
Bedum . . .	527,823	D. C. W. Meijer, Bedum	K. Schipper
Ezinga . . .	2,831,415	M. Th. Brouwers, Aduaderzijl	M. Stelwagen
Farmsum . .	713,909	G. H. Glas, Loppersum	E. O. Toxopœus
Garmerwolde	786,585	P. W. Dijksterhuis, Garmerwolde	G. Borgman
Glimmen. . .	948,695		G. Ebbinge
Grijskerk . .	8,729,954	D. van Dellen, Grijskerk	J. D. Boersema
Haren . . .	807,795	R. Koops, Haren	J. v. Hamelen
Hellum . . .	1,275,359	L. Adriani, Schildwolde	Th. G. de Boer
Marum . . .	2,453,563	B. J. Bosma, Marum	M. v. d. Kamp
Meeden . . .	782,555	M. F. Smid, Meeden	K. Wigboldus
Middelstum .	3,241,216	J. A. v. Bergen, Middelstum	K. Wolters
Noordlaren .	879,228	A. S. Haddering, Noordlaren	F. L. Boersma
Slochteren .	1,733,839	W. Oomkens, Slochteren	J. v. Wijk
Stad en Lande	2,044,687	L. Jensma, den Ham	I.J. van Asperen
Usquert . . .	1,076,922	P. B. Bierema, Usquert	G. Wolters
Winsum . . .	1,749,431	K. L. Poll, Winsum	J. M. Elzinga
Woltersum . .	349,436	N. Oosterhuis, Overschild	J. Beukema
Winschoten .	624,015	A. Busscher,	H. in 't Veld
Zuidbroek . .	1,489,631	Th. Huisman, Noordbroek	S. Bergsma
	34,944,751		

Verslag vergadering Bond van zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: Hedennamiddag vergaderden in het *café „Prins”* de leden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen.

Wegens ziekte van den voorzitter, den heer S. Rooda van Middelstum, werd de vergadering gepresideerd door den heer A. van Delden van Meeden, vice-voorzitter, die alle aanwezigen in het bijzonder den heer Reitsma,⁸ algemeenen secretaris van den FNZ., welkom heette op deze eerste vergadering in 1910.

Aan het jaarverslag, uitgebracht door den secretaris den heer S. K. Westerdijk, ontleen we, dat het ledental in den loop van het jaarr met 1 is verminderd, n.n. de zuivelfabriek te Loppersum. De hoeveelheid melk, die door de verschillende fabrieken is verwerkt, was zeer bevredigend. Werd er gedurende het vorige jaar bij 22 fabrieken 36.302.097 K.G. melk verwerkt, dit jaar was dit voor een zelfde aantal fabrieken 37.357.827 K.G., waarbij nog geteld kon worden een goede 600.000 K.G. van Winschoten .

Wat de prijzen betreft, was het afgelopen jaar ook bevredigend, de kaasprijzen, waren in het begin van het jaar niet zoo hoog als in 't laatst, ze stegen aanmerkelijk. De boterprijzen waren het geheele jaar best.

Dit kan er, volgens de meening van den secretaris, bevorderlijk aan zijn de veehouderij eer uit te breiden, dan in te krimpen. Alleen de stroo- en hooiprijzen waren extra hoog.

In het bestuur is geen verandering gekomen. Er waren dit jaar 2 algemeene en 7 bestuursvergaderingen.

De keuring werd met 1 Jan. niet meer met Drenthe, maar alleen voor dezen bond in Groningen gebonden, door de welwillendheid van de fabriek „*Stad en Lande*” te Groningen. Later had de keuring plaats in een der lokalen van de winterlandbouwschool, hetgeen zeer voldeet. De keuring geschiedt door de heeren J. Huisman en Pel. Het nuttige van de keuring blijkt voortdurend.

Het verslag werd onder dankbetuiging aan den secretaris goedgekeurd.

Door de desbetreffende commissie was de rekening en verantwoording nagezien en in de beste orde bevonden. De inkomsten bedroegen f 1914,08, de uitg. f 1808,59⁵ en het saldo f 105,48⁵

Eveneens werd in orde bevonden de rekening van den coöperatieven aankoop. De ontvangsten bedroegen f 1652,73, de uitgaven f 1492,32, en het voordeelig saldo f 160,41.

De penningmeester werd onder dankbetuiging gedechargeerd.

In het verslag van de commissie voor coöperatieven aankoop wordt gezegd, dat verbetering merkbaar is. Toch zijn er nog verscheiden fabrieken, die niet zijn aangesloten.

Er werd gewezen op de groote voordeelen die aan den centralen aankoop verbonden zijn en de hoop uitgesproken dat de achterblijvers zich alsnog mochten aansluiten.

Hierna gaf de heer J. J. Huisman, zuivelconsulent een lezing over de boterkeuringen over 1909. Spr. zeide te mogen constateeren dat die keuringen bleken heel goed te werken. De gehaltesbewerking was veel beter geworden, ook wat betreft geur en smaak valt verbetering te

8 Stond Reitsema, in 'Boek Geluk' echter Reitsma, waar in voor heb gekozen. (ZHN.)

bespeuren. De lastigste gebreken, die dit jaar zijn voorgekomen zijn iets vettig, goor en kook-smaak. Spr. noemde hiervan de oorzaken.

Deze gebreken zijn echter niet zoo erg meer als de vroegere en gemakkelijker te overwinnen. De heer J. J. Huisman gaf nu eenige reisindrukken van Hongarije. Hem werd door den voorzitter een woord van dank gebracht voor de interessante lezing.

Na nog eenige mededeelingen werd de vergadering gesloten.

NvhN 1910-04-06

Gegevens uit Verslag van zuivelconsulent Huisman

In zijn verslag over het afgelopen jaar zegt de heer Huisman, zuivelconsulent voor de provincie Groningen, dat waarschijnlijk doordat fok- en contrólevereeningen in deze provincie nog weinig voorkomen, de behoefte aan cursussen in melkonderzoek nog niet gevoeld is.

Voor opleiding van fabriekspersoneel wordt een cursus gegeven, welke twee jaren duurt. In de vier wintermaanden gaat het bezoeken veelal moeilijk en staan de lessen stil. Toen op 10 Maart 1909 de lessen werden hervat, bedroeg het aantal deelnemers nog 9, die voor verreweg liet grootste gedeelte de lessen tot het einde getrouw volgden.

De heer Huisman gaf voorts les aan de Rijkslanbouwwinterschool te Groningen, aan den onderwijzerscursus en aan den huishoudcursus aan de Rijkslanhouwwinterschool te Veendam.

Verschillende lezingen werden daarenboven door hem gehouden en is voor het bezoeken van fabrieken en boerderijen op 34 dagen een reis gemaakt. De heer Huisman meent, dat er in den geheelen dienst van het zuivelconsulentschap zal worden verkregen door de aanstelling van een assistent. In het laboratorium werden in het afgelopen jaar 1457 monsters melk onderzocht

De gezondheidstoestand van het vee was goed, er valt alleen op te merken dat de „wrang” nog te veelvuldig voorkwam, zoomede het ontijdig verwerpen der vrucht en het niet drachtig willen worden der koeien.

De weiderij en de hooioogst hebben zeer geleden door het ongunstige weder; tot 20 Juni was het te koud en zonder regen; de zomer bracht te weinig warmte en veel teveel water, zoodat de hooioogst vrijwat beneden normaal bleef. In weidestrecken met veel melkerij is minder melkvee opgezet dan het vorige jaar, duidelijk merkbaar aan den verminderden melkaanvoer hij de betreffende fabrieken. Hetzelfde is waar te nemen in streken met kleine bedrijven, waar men gewoon was hooiland te huren en het gewonnen hooi des winters te vervoederen aan melkvee (gemeente Haren, Zuid-Westerkwartier). In streken met overwegende bouwbedrijven is het te kort aan hooi niet merkbaar aan de melkproductie; deze nam veelal nog toe vergeleken bij het voorgaande jaar; door het voeren van kaf, het toenemend verbouwen van groenvoedermiddelen, die gedeeltelijk geënsileerd worden, kon in het ontbrekende worden voorzien door den aankoop van krachtvoeder en zijn door de verlaagde vee prijzen in het najaar meer melkkoeien gestald.

De vrij wat minder dan normale grasgroei is vooral gevoeld in streken met overwegend vetweiderij; daar waren geen hooilanden in reserve, er is te weinig gras gegroeid voor de dieren, om vet te worden, en door het algemeen gebrek aan voeder waren de prijzen van pas gekalfd melkvee in het najaar veel lager dan waarop bij den inkoop gerekend was.

Algemeene veranderingen in de kwaliteit van de boter en de kaassoorten zijn niet opgevallen.

Tot verbetering van de kwaliteit der boter houdt de Groninger Zuivelbond wekelijksche boterkeuringen, de boter wordt beoordeeld door een boterhandelaar en den zuivelconsulent. De 20 aangesloten fabrieken nemen aan deze keuringen geregeld deel, bij velen is een ernstig streven naar kwaliteitsverbetering duidelijk merkbaar.

De prijs der boter hield zich goed; in Januari, Februari, Maart en Juli was zij lager maar in September, October, November en December ongeveer evenveel hooger dan in 1908. De kaasprijzen waren voor alle soorten vrijwat hoger dan in 1908 ; was toen de handel bepaald stug, thans was hij zeer willig.

Ten slotte merkt de heer H. op, dat in meerdere plaatsen (te Grijpskerk is een contrólevereniging en te Usquert een volledige fokvereniging opgericht) men werkzaam is om tot de oprichting van eene fokvereniging te geraken. Aan het verslag is toegevoegd een overzicht van het onderzoek naar den zuurgraad van karnemelk, gezuurde en ongezuurde ondermelk en wei op het tijdstip als het aan het jongvee verstrekt wordt.

NvhN 1910-12-16

Verslag vergadering Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: Hedenvoormiddag werd in het *café „Prins”*, onder presidium van den heer S. Rooda van Middelstum, de algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen*.

Bij de opening der vergadering wees de voorzitter er op, dat het afgelopen jaar voor onze veehouders een goed jaar is geweest. Het vee verkeerde in een gunstigen toestand, er werd een hoge prijs besteed en het gras was goed. Maar juist nu kwam bij spreker de vraag op, of men in deze goede jaren ook moet letten op de magere jaren, die kunnen komen. En in verband daarmee stelde spreker een tweede vraag en wel deze: moeten we ook pogingen in het werk stellen meer stabiliteit aan de fabrieken te krijgen?

Spr. beantwoordde deze vraag bevestigend en achtte het noodig dat men wel wilde overwegen de wenschelijkheid om de fabrieken zooveel mogelijk op coöperatieven grondslag in te richten, omdat men dan meer stabiliteit zal krijgen. Verder werd door spreker er de aandacht op gevestigd, dat het overweging verdient in deze goede jaren ook meer voor het personeel in de toekomst te doen, hetzij door het toetreden tot een pensioenregeling, hetzij door een fonds te stichten, waarin zoowel de betrokken personen als de fabrieken kunnen storten.

Op deze woorden volgde een hartelijk applaus.

Medegedeeld werd, dat zich had aangesloten de fabriek Holwierde, terwijl door enkele andere fabrieken de statuten van den Bond waren opgevraagd.

Als bestuurslid werd herkozen de heer S. Rooda die deze benoeming wederom aanvaardde. Tot lid in de commissie van Coöperatieven Aankoop (aftr. lid de fabriek Grijpskerk) werd gekozen de fabriek Zuidbroek.

Tot lid in de commissie tot het nazien der rekening over 1910 (aftr. lid de fabriek Hellingum) werd benoemd de fabriek Meeden.

In de plaats van den heer G. Wolthers te Usquert (vertrokken) werd tot lid in de commissie voor de boterkeuring benoemd de heer H. in 't Veld te Winschoten.

De begroting werd vastgesteld op een bedrag van f 1683 aan inkomsten en uitgaven.

De vergadering werd daarna gesloten. Van 1 tot 2 uur werd in 't *café „Prins”* een boterkeuring gehouden.

Leens Lezing Huisman „*De veredeling van het geitenras*”.

LEENS. 22 Febr. Het bestuur der afdeling „Leens” der Groninger Maatschappij van landbouw en Nijverheid voorzitter de heer H. J. Zijlma te Zuurdijk, hield gisteravond in 't hotel „Ceres” alhier een vergadering, waartoe geitenhouders, in 't bijzonder arbeiders uit de gemeenten Kloosterburen, en Ulrum, die belang stellen in het oprichten van eene vereeniging tot veredeling van het geitenras, waren uitgenodigd, ter bespreking van het boven omschreven doel.

Ongeveer 50 personen, meest arbeidersgeitenhouders uit bovengemelde gemeenten, hadden aan de oproeping gehoor gegeven en volgden met onverdeelde aandacht den spreker, den heer J. J. Huisman, zuivelconsulent voor de prov. Groningen. Spreker had tot onderwerp gekozen:

„*De veredeling van het geitenras*”.

In het verbeteren van geitenrassen, zeide spreker, zijn andere landen ons vooruit gegaan. In Zuid-Duitschland b.v. houden de besturen der gemeenten de mannelijke geiten in en gebruiken de besten voor fokmateriaal. Begrijpelijkwijls is daar de geitenteelt in jaren hard vooruit gegaan en treft men daar uitstekende melkgeiten aan. Voornamelijk worden daar de bekende „Toggenburgers” en „Sanen” gehouden. Het Sanenras wordt veel in de provincie Hessen ge-weekt en de houders daarvan zijn vol lof en de melkopbrengst overtreft verre die van onze in-landsche geiten. Vele rammen worden dan ook voor ons land uit deze streek betrokken en daar nu het Rijk het veredelen van plantensoorten e.a. subsidieert, heeft het ook ingezien, dat veredeling van het geitenras diende te worden gesteund. Een geitenfokvereniging ontvangt jaarlijks pl.m. f 30 subsidie voor iederen ram, terwijl ook nog de provinciale vereeniging het hare er toe bijdraagt.

Zich meer tot het doel en werken eener geitenfokvereniging bepalende, zeide spr., dat de jongen, die gefokt worden aan de leden of aan de vereeniging moeten worden verkocht. Ieder lid betaalt jaarlijks 40 à 50 cent of minder contributie, al naar gelang zoo'n vereeniging rendeert. Daarvoor kan ieder lid eenmaal een geit laten dekken. Wil men meerdere geiten laten dekken, dan wordt een zeker bedrag betaald, dat ten bate der vereeniging komt. Niet-leden kunnen dit eveneens laten doen, doch betalen meer dekgeld. Voor het onderhoud van een ram wordt 30 à 40 gulden toegestaan.

Er wordt een stamboek gehouden voor de raszuivere dieren. De vereeniging houdt jaarlijks vergadering, ziet de financiën na en besteedt de(n) ram(men) uit. Te Groningen of andere groote plaats in de provincie wordt eene algemeene vergadering gehouden, waarvoor de plaatselijke vereenigingen afgevaardigden benoemen.

Spr. wees er nog op, dat, wil men zuiver ras hebben, steeds volbloed Sanen mannelijk-en vrouwelijk fokmateriaal moet worden aangekocht.

De „Toggenburgers” zijn zwaarder gebouwd dan de „Sanen” en eischen meer voedsel, doch de melkopbrengst verschilt niets.

Enkele personen stelden nog vragen, die welwillend door den spreker werden beantwoord. Do voorzitter bedankte hierna den spreker voor zijne heldere uiteenzetting en hoopte, dat, mocht de vereeniging nog iets niet duidelijk zijn, zij op zijne medewerking mocht rekenen.

Er werd thans overgegaan tot de benoeming van het voorloopig bestuur, bestaande uit 3 leden van iedere gemeente (Leens, Ulrum en Kloosterburen), De gehouden stemmingen hadden tot uitslag dat voor Leens werden gekozen: F. Walsma en G. van der Meulen (een gekozen lid wenschte voorloopig onbekend te blijven), voor Ulrum: M. van der Schaaf, M. Karnstra en K. Jager en voor Kloosterburen: J. van der Velde, J. Wierenga en P. Mulder.

De voorzitter deelde nog mede, dat de afdeeling „Leens” der Gr. M. v. L. en N. een renteloos voorschot van *f* 100 zal geven voor den aankoop van rammen en dat door haar een persoon zal worden aangewezen, die de leiding van een en ander op zich zal nemen. Van de geitenvereniging te Uithuizermeeden was een schrijven ingekomen, waarin een paar rammen ten verkoop worden aangeboden. De voorzitter ried aan hierop in te gaan, mede met het oog op het heerschende mond- en klauwzeer, waardoor de invoer van buitenlands kan worden bemoeilijkt.

Staande de vergadering traden van de gemeente Leens 24, van de gem., Ulrum 14 en van de gem. Kloosterburen 6 personen als lid toe.
Daarna sluiting.

NvhN 1911-02-23

Gegevens uit jr-verslag Botercontrôlestation te Groningen.

In het jaarverslag van het Botercontrôlestation Groningen over 1910 wordt gezegd, dat het B.C.G. zegenrijke gevolgen bewees aan de producenten, waardoor dient erkend, dat het hoofdbestuur der Maatschappij van Landbouw en vooral zijne Gecommitteerden eene nuttige instelling hebben tot stand gebracht en op goede grondslagen doen rusten. De zorg voor het B. G. G. berust thans bij het hoofdbestuur van den Groninger Landbouwbond.⁹

Uittredingen of schrappingen hadden niet plaats. Op 31 Dec. jl. waren aangesloten 42 fabrieken, waaronder de drie melkinrichtingen hier ter stede, benevens zeven handelaren, wier contributies *f* 1701,61 en wier voorschotten *f* 477,20 bedroegen.

De ontvangsten hebben bedragen *f* 3176,60, waaronder *f* 517,01 aan boeten. De exploitatie-ontvangsten beliepen *f* 2302,49. De uitgaven bedroegen *f* 3167,97½, voor exploitatie *f* 2213,33 Aan salarissen werd uitgegeven *f* 1518,75. Er is een batig saldo van *f* 8,62½. Op 1 Jan. bedroeg de kas *f* 666,19 ½. De uitgaven voor ex-xxxxxx (regel ontbreekt)

Exploitatie-saldo 1 Jan. j.l. *f* 231,20½. De voorschotrekening wijst aan een bedrag van *f* 651,41½. De totale reserve bedraagt *f* 2820,70, de balans heeft een cijfer van *f* 3310. De begroting voor 1911 toont een eindcijfer van *f* 3150,87 aan uitgaven en *f* 3150,75 aan ontvangsten.

Wat de scheikundige onderzoekingen aangaat, werden totaal 1399 monsters onderzocht tegen 1330 in 1909.

9 Federatie van div. Groninger Landbouwbonden opgericht 1909 weer opgeheven in 1919. Zie op [www](http://www.zuivelhistorienederland.nl).

Gegevens uit jr-verslag Zuivelconsulent J. J. Huisman.

Blijkens het verslag van de werkzaamheden van den zuivelconsulent voor de prov. Groningen (den heer J. J. Huisman) over 1910, hadden zich voor de cursussen in melkonderzoek aangemeld 27 personen voor een volledigen cursus, waarvan 2 directeuren en 25 assistenten en vrijwilligers of naar hunne woonplaats 19 uit Groningen, 5 uit Drenthe en 3 uit Friesland. Voorts waren er zes personen voor de gedeelten van den cursus voor botermaker, negen voor controleur, vier voor kaasmaker en twee voor centrifugist. Het groote aantal personen, dat zich aanmeldde voor een volledigen cursus, maakt wenschelijk, dat de commissie van toezicht overweegt of allen zullen worden toegelaten, die de lagere school hebben afgelegen.

Aan de winterschool te Groningen is door den heer Huisman van 1 Jan. tot 1 April vier uur en van 1 Oct. tot 1 Jan. zes uur per week les gegeven volgens rooster en lesuren. Aan den huishoudcursus, verbonden aan de Rijkslandbouwwinterschool te Veendam, zijn tusschen 8 April en 1 Aug. acht lessen gegeven, ieder van twee uur.

In onderscheidene plaatsen werden lezingen gehouden. Bij het bezoeken van fabrieken werd de inrichting en de wijze van werken nagegaan. Te vaak is gewezen moeten worden op een onvoldoenden toestand van den vloer, o.a. hebben 11 fabrieken nog een vloer van plat gemetselde steenen.

Het aantal ingekomen stukken bedraagt 794, terwijl 781 brieven of briefkaarten verzonden werden. Het bleek, dat aan onderscheidene fabrieken de waarde van eene geregeld bijgehouden technische boekhouding wordt onderschat en dus maar nagelaten. Opdat er tusschen de verschillende fabrieken wat meer samenwerking en wat minder concurrentie kome, is getracht kringen te stichten, opdat kleine vergaderingen van fabrieksbesturen periodiek gehouden worden, teneinde onderlinge belangen vriendschappelijk te bespreken. De totstandbrenging van kringen is in Westerkwartier, Hunsingo en Fivelingo geslaagd.¹⁰

In de behoefte aan laboratoria en personeel is thans voldoende voorzien. Sedert 1 October is een assistent in dienst.

Er werden ingezonden 739 monsters melk, karnemelk of room, waarvoor de volgende specificatie gegeven kan worden:

Door den controleur der Prov. Comm. zijn op vetgehalte onderzocht 444 melkmonsters, door fabrieken zijn 29 dito monsters ingezonden voor vetbepaling, 1 om te onderzoeken op vervalsing en 51 monsters centrifugemelk op vetgehalte; door een gezondheidscommissie zijn 6 monsters ingezonden voor bepaling van S. G. en vetgehalte, door veehouders voor het zelf bijhouden van melklijsten 124 monsters, terwijl gemeentelijke verordeningen op melkverkoop oorzaak waren, dat zes monsters karnemelk werden ingezonden om het vetgehalte en het S.G. van het serum te bepalen.

De gezondheidstoestand van het rundvee was gunstig, alleen „wrang” kwam nog al eens voor. Bij de varkens was dit anders, de varkenspest of borstziekte heeft een groot aantal offers gevraagd en sommige landbouwers, die in het najaar geen vlekziekte meer verwachtten en hun-

¹⁰ Dat zijn de gebieden westelijk en ten noorden van de stad Groningen. In de stad Groningen en het gebied er om heen (Gorecht), Oost Groningen en de Veenkolonien is de samenwerking dus blijkbaar nietgelukt. (ZHN.)

ne dieren daartegen niet lieten inenten, ondervonden dat vlekziekte ook wel in den winter kan optreden.

De toestand van de weiderij was gedurende den geheelen zomer gunstig. De grasgroei begon vroeg, na een winter zonder vorst kwam veelal droog en matig warm weder, zoodat de weiden er ruim half April mooi uitzagen, daarna kwam de koude periode van een 14 dagen met erge nachtvorsten, waardoor het gras hard verminderde, maar na 8 Mei kwam regen en een voldoende temperatuur. De grasgroei bleef verder gunstig den geheelen zomer door tot laat in den herfst. Er kwam veel hooi van goede hoedanigheid, alleen leed deze in sommige perioden door te veel hemelwater.

De kwaliteit en de prijzen van boter, vette en magere kaas waren naar wensch, vooral de kaas-prijzen; de melkveehouders hadden dus een goed jaar. Ook de veeweiders ging het goed, in verhouding waren de prijzen van droogstaande drachtige koelen en vare koeien in het voorjaar niet hoog, zoodat zij door meer dan voldoende weide en stijgende prijzen ook wel een goed jaar moesten maken.

Nieuwe fabrieken zijn niet opgericht.

De kleinere fabrieken te Spijk en Vriescheloo zijn stop gezet, er zijn teekenen, die er op wijzen, dat grootere fabrieken met flinke hoeveelheid melk ondanks meerdere vervoerkosten de kleinere fabrieken overvleugelen.

Het aantal stierhouderijen bleef beperkt, doordat particulier initiatief in de behoefte aan goede stieren voorziet; echter schijnt eene neiging tot toename waarneembaar. Fok- tevens contrôle-verenigingen werden opgericht te Stedum, Middelstum, en Garmerwolde, terwijl wederom op enige andere plaatsen naar totstandkoming gestreefd wordt.

Door onderzoekingen werd bevestigd dat de aan boter toegeschreven „metaalsmaak” werkelijk, tengevolge van slecht metaalgerei, veroorzaakt kan worden.

Des te meer zal het gebrek op den voorgrond treden, naar gelang de boter veel melkserum insluit en de zuurgraad van 't karnsel hoog is.

Verslag verg. Bond van zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: Hedennamiddag werd in het *café „Prins”* de algemeere vergadering gehouden van de Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen, order presidium van den heer S. Rooda, van Middelstum.

De voorzitter heette de talrijke aanwezigen hartelijk welkom en hoopte, dat de besprekingen op deze bijeenkomst mochten leiden tot verbetering van het product, opdat ons land zijn goeden naam van vroeger, ook in het buitenland, zou kunnen handhaven.

Onder de ingekomen stukken waren enkele rapporten van den meester-stoker, waaromtrent de voorzitter en de heer Reitsma, secretaris van den FNZ., nadere inlichtingen gaven.

Uit het jaarverslagen van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk, van Usquert, stippen we aan, dat het ledental van den Bond gelijk bleef. Moest men verleden jaar Loppersum als lid verliezen, dit jaar had men het voorrecht, dat de fabriek te Holwierde zich bij den Bond aansloot.

Bij de 22 fabrieken, die hij den Bond zijn aangesloten, is meer melk geleverd dan vorige jaren en heeft de bond het cijfer nog niet kunnen boeken als van het verlopen jaar n.l. 37.423.000 kilo's melk, dat was in 1906 nog slechts, 24.000.000.

Blijkens het verslag der financiële commissie hebben de inkomsten voor den coöperatieven aankoop bedragen *f* 1089,48, de uitgaven *f* 1058,06, saldo *f* 31,42, De inkomsten van den Bond voor Zuivelfabrieken bedroegen *f* 1678,24½, de uitgraven *f* 1650,93½, saldo *f* 27,31.

Door den heer Reitsma, secretaris van den FNZ., werd besproken het onderwerp: *‘pensioen-verzekering voor het personeel in de zuivelindustrie’*.

Spreker stelde voorop, dat hij die verzekering niet beschouwde als een gunst van de industrie, maar als een plicht. Maar ook, wanneer men de zaak van den moreelen zoowel als van den practischen kant bekijkt, zal men moeten erkennen, dat in de zuivindustrie een schare mannen aan 't werk is waaronder veel uitstekende werkers zijn en waarvoor iets gedaan moet worden. Iemand zeide spreker, die zijn beste krachten lange jaren in de fabriek heeft gegeven en die door een ander moet worden vervangen, mag die maar zóó aan den dijk worden gezet? Is dat in 't belang van ons vak? vroeg spreker, en zou haar dat niet tot schande strekken?

Men kan op verschillende wijze zorgen voor een ouden arbeider. Om het over te laten aan de „goefheid” van den werkgever, achtte spreker niet goed. Het beste kwam spreker voor te zorgen voor een pensioenverzekering, waarbij spreker uitvoerig stilstond.

(De vergadering duurt voort.)

Plannen om zuivelconsulenten rijkszuivelconsulent te maken

De Minister Van Landbouw Handel en Nijverheid wil van de zuivelconsulenten Rijksambtenaren maken, omdat z.i. gerust mag worden gezegd, dat het stelsel: de zuivelconsulenten als ambtenaren van landbouwverenigingen werkzaam te stellen, in het algemeen genomen niet aan de verwachting heeft beantwoord, dat dit stelsel niet voldoende waarborg oplevert, dat belangrijke bedrijfstakken, die het hier geldt, behoorlijk worden behartigd, terwijl eindelijk, niet tegenstaande het Rijk belangrijke bedragen voor deze zaak uitgeeft, het niet beschikt over organen tot ontwikkeling der zuivelbereiding.

Men zoude, zegt de Minister, kunnen overwegen de zuivelconsulenten in dienst te stellen van de organisaties op zuivelgebied. Bedenkt men echter, dat sommige dier organisaties weinig kracht kunnen ontwikkelen en slechts over een deel eener provincie werkzaam zijn, voorts, dat de coöperatieve en speculatieve fabrieken hare eigen organisaties hebben, en ten slotte dat in die streken, waar de kaasbereiding nog op de boerderij plaats vindt en voor den zuivelconsulent een ruim arbeidsveld open ligt, geene belangrijke organisaties bestaan, dan zal het duidelijk zijn, dat ook in deze richting geene oplossing is te vinden.

De eenige voldoende oplossing is zijns inziens gelegen in de aanstelling der zuivelconsulenten tot Rijksambtenaren..

De bezwaren ten aanzien van de salaris- en pensioensregeling zijn dan opgeheven en evenals voor de behartiging van de belangen van akkerbouw, tuinbouw en onderwijs (de Rijksland- en Tuinbouwleeraren), beschikt de Regeering dan ook over de noodige organen ter bevordering van de zuivelbereiding.

Het is dan ook mogelijk tot een betere arbeidsverdeling te komen.

Terwijl nu een zeker getal zuivelconsulenten in aangrenzende provinciën werkzaam is, zowel op zuivel- als veeteeltgebied kan dan eene specialiseering plaats vinden en de een meer in 't bijzonder zijne aandacht wijden aan de zuivelbereiding b.v. in een tweetal provinciën en de ander op het gebied der veeteelt werkzaam zijn. Naarmate de zuivelbereiding zich concentreert in stoom-zuivel- en kaasfabrieken zal ook het arbeidsveld van den zuivelconsulent zich wijzigen. Met deze wijziging kan veel beter rekening worden gehouden, wanneer de organisatie uit een middelpunt wordt geleid, dan wanneer zij provinciegewijs plaats vindt.

Geschiedt hunne benoeming niet meer door Commissiën en vereenigingen, doch door het Rijk, dan kan voor eens opleiding der zuivelconsulenten worden zorg gedragen. Dit is nu niet mogelijk, daar de maatschappijen en commissies voor die opleiding geen zorg kunnen dragen en het Rijk daartoe moeilijk kan overgaan, zoolang de zekerheid niet bestaat, dat de al dus opgeleide personen ook zullen worden aangesteld.

Voor die opleiding moeten zijns inziens onverwijld maatregelen worden getroffen, ten einde het mogelijk te maken in eventueel ontstaande vacatures naar eisch te voorzien.

Het ligt in de bedoeling de aanstelling der zuivelconsulenten tot Rijksambtenaren successievelijk te doen plaats vinden, beginnende met die, wier positie geregeld moet worden of slecht geregeld is.

Deze reorganisatie behoeft, in de veronderstelling, dat de betrokken provinciën hare bijdragen voor de zuivelconsulenten aan het Rijk willen blijven geven voorloopig geene meerdere uitgaven te vorxxren.

Het bedrag van f 1800, meer aangevraagd, is bestemd voor de verhoging van de wedden van enkele dezer ambtenaren en zal ook zonder die reorganisatie nodig zijn.

ADUARD, 15 Juni. Voor het eerst organiseerde de heer P. Schut te Hoogemeeden een kermis. Aan de ringrijderij per fiets namen 37 rijders deel. De prijzen werden respectievelijk gewonnen door de heeren: A. Klootsema te Harkstede, W. Winkel te Onderdendam, K. Woltjer te Harkstede en T. Klootsema te Harkstede. Door 't mooie weer was er veel publiek op de been, zoodat deze perzik smaakt naar meer.

— De **geitenfokvereniging** alhier hield hare eerste tentoonstelling.

Aangegeven waren 4 oudere witte geiten zonder horens. Prijswinnaars werden de geiten van K. Tilma f 2.50, S. Mulder f 1.50 en B. Knot f 0.50. Van de 13 eenjarige geitjes werden prijswinnaars de geitjes van B. Zijlstra f 2.50, E. Holtrop f 2, T. Westra f 1.50, M. Helmus f 1 en K. Tilman f 0.50.

Na afloop hield de heer **Huisman**, zuivelconsulent een lezing in 't logement „Harkema” over de geitenfokkerij, die wel in den smaak viel van het niet te talrijk publiek.

NvhN 1911-12-13

Verslag verg. Bond van zuivelfabrieken Groningen

Groningen: Onder presidium van den heer S. Rooda alhier, werd gistermiddag in 't *café Prins* de algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*. De vergadering, waarvan we gisteren het verslag wegens plaatsgebrek moesten laten overstaan, was druk bezocht.

De voorzitter heette allen welkom, in 't bijzonder de afgevaardigden uit Drenthe. Was 1910 een goed zuiveljaar, over 1911 is dat niet zoo luide te roepen. Door te weinig gras en het slechte drinkwater hadden vele fabrieken te weinig melk en al was de prijs bevredigend, toch kan dit voor vele fabrieken de teleurstelling niet wegnemen. Geenszins hoeft echter zo'n ongunstig jaar een reden tot ontmoediging te zijn; want immers zulke jaren werken op des te krachtiger organisatie en een sterk organisatie, dat is toch het alleen gewenschte, daardoor kan de productieprijs worden verlaagd enz.

De organisatie kan, wat de eenling niet kan, dat heeft de Ned. Zuivelbond (FNZ.) reeds bewezen. Spr. betuigt dan echter zijn spijt over het feit, dat er nog zoovele fabrieken zijn, die nog niet bij den bond zijn aangesloten en hij hoopt, dat daarin spoedig verandering moge komen.

Ingekomen was een afschrift van het adres door den FNZ. aan de Staten-Generaal gezonden, waarin wordt aangedrongen, om de zuivelconsulenten tot Rijksambtenaren te maken, met verzoek, dat door den bond in deze provincie bij Eerste en Tweede Kamer afgevaardigden voor de provincie wordt aangeklopt om steun te dezen opzichte, benevens een afschrift van een adres der Groninger Landbouwbond, van denzelfde strekking.

Besloten werd zich tot de diverse Kamerleden schriftelijk te wenden.

In de plaats van den heer van Asperen, vertrokken, werd als bestuurslid gekozen de heer In 't Veld directeur van „*Stad en Lande*”, alhier, die de benoeming in beraad wenschte te houden, hetgeen hem werd toegestaan,

De fabriek te Ezinge word wederom aangewezen, om een lid te benoemen in de commissie voor coöperatieven aankoop.

De fabriek te Winsum zal een lid moeten aanwijzen, tot nazien der rekening.
Al lid in de commissie voor de boterkeuring werd aangewezen, in de plaats van den heer Boersma, de heer ten Have, te Ezinge.
In behandeling kwam vervolgens de agenda voor de algemeene vergadering van de FNZ. 20 Dec. a.s. in Utrecht te houden, waarover eenige discussie ontstond.

Aan de orde was nu de bespreking aangaande een gemeenschappelijke boterkeuring met Drenthe

In eenige gecombineerde vergaderingen van beide besturen der provincies, waar toen een commissie van onderzoek is ingesteld, is deze kwestie besproken. Deze commissie vindt het zeer wenschelijk hiertoe over te gaan en heeft een gedetailleerd plan uitgewerkt.

De heer Bergsma vond het vreemd, dat nu weer samengewerkt zal worden met Drenthe. Vroeger is dit toch ook gebeurd, en Drenthe heeft zich toch uit eigen wil toen afgewend. Zoo er echter toch toe, besloten wordt, zou hij nog willen voorstellen, een aparten boterkeurder aan te stellen, waar de heer Huisman, de zuivelconsulent, reeds met werk is overladen.

De voorzitter ging de geschiedenis van vroeger, toen Drenthe zich afscheidde, nog eens na. Waarom zou die afscheiding nu een beletsel kunnen vormen? Vergeven en vergeten zij de leus, temeer, waar de organisatie er belang bij heeft en dat is toch de hoofdzaak. En wat den heer Huisman betreft, hij acht dien den rechten man op de rechte plaats.

De heer de Jong, afgevaardigde van den provincialen bond in Drenthe, sloot zich daar geheel bij aan.

De heer Huisman verklaarde, dat zijn werkzaamheden niet zullen lijden, als hij tot keurder wordt aangewezen, hetgeen hij uitvoeriger toelicht. Tevens wees hij op de wenschelijkheid van samenwerking.

De heer Siccama kon zich met de verdeling der kosten niet vereenigen. Deze worden geraamd op f 1000 en de eene helft zal gedragen worden door beide bonden naar den maatstaf der deelnemende fabrieken, de andere helft naar de hoeveelheid melk, door de fabrieken het afgelopen boekjaar geleverd. Waar Drenthe nu minder aangesloten fabrieken heeft ¹¹ en naar hij meent evenmin meer melk heeft, zag hij er financieel geen voordeel in.

De voorzitter en de heer Huisman trachtten aan te toonen, dat er van financieële nadeelen geen sprake is. Voordeel hoeft niet: Een zwakkeren bond te steunen, achtten zij plicht in dit geval. En bovendien, de kwaliteit van de boter te verbeteren, moet toch hoofdzaak zijn en dat zal er ongetwijfeld het gevolg van zijn.

De heer Boersma achtte het gevaarlijk.

De heer Bergsma ontwikkelde nieuwe bezwaren tegen het instellen van den heer Huisman als boterkeurder. Hij achtte, het wenschelijk den heer Huisman geheel voor zuivelaangelegenheden te houden.

De heer de Jong brak nogmaals een lans voor den heer Huisman.

De heer de Lange wilde in antwoord aan den heer Siccama, meedeelen, dat de bond in Drenthe alle moeite doet, meer leden te krijgen, waarin hij gesteund wordt door den landbouwbond in die provincie, zoodat verwacht mag worden, dat dit zeker tot resultaat zal leiden. Voorts wees

¹¹ Door interne problemen – zie MAP DBvCZ – in 1908 / '09 hadden 16 fabrieken hun lidmaatschap van de Dr. Bond opgezegd, de totale melkhoeveelheid van de Bondsfabrieken nam met meer dan 45 pct. af! (ZHN.)

spr. er nog op, dat er nog verscheidene dingen zijn, die gezamenlijk wel mogelijk zijn, doch gescheiden niet, zooals b.v., administratieve en technische controle enz.

De heer Huisman bepleitte nog eens samenwerking, evenals nog eenige andere heeren, ook uit moreel oogpunt bekeken.

Met 58 stemmen vóór, 8 tegen en drie blanco werd tot samenwerking besloten.

De begroting voor het dienstjaar 1912 word in ontvangsten en uitgaven vastgesteld op *f*1752. Hierna werd de vergadering gesloten..

1912

NvhN 1912-04-01

Bijeenkomst Zuivelconsulenten met standpunt

In een vergadering van het *Ned. Instituut van Landbouwkundigen*, Zaterdag te Utrecht gehouden, is in behandeling gekomen een rapport van de commissie inzake het zuivelconsulentenwezen. De commissie, bestaande uit de heeren V. R. IJ. Croessen, F. E. Posthuma en B. v.d. Burg, kwam tot de volgende conclusies:

- 1) De zuivelconsulent moet slechts adviseerend optreden en zich beperken tot het geven van raad omtrent alles wat betrekking heeft op de bereiding van zuivelproducten, in de eerste plaats van boter en kaas uit de melk.
- 2) Bij het geven van advies moet steeds in het oog gehouden worden, dat het zuivelbedrijf een onderdeel uitmaakt van het organisch geheel landbouw.
- 3) Op grond van het onder 2 genoemde en in verband met de opleiding van den landbouwkundige in den zin der wet, van den veearts en van den scheik. ingenieur, moeten de landbouwkundigen beschouwd worden als de personen, waaruit uitsluitend zuivelconsulenten gekozen dienen te worden.
- 4) Bij een eventuele regeling voor het geheele land van het toezicht op het voortbrengen van, consumptiemelk zal naast het oordeel van hygiënisten, veeartsen en belanghebbenden, ook dat van den landbouwkundige in den zin der wet gehoord moeten worden.

Bij de besprekingen over het rapport wees de heer Reitsma er op, dat de eerste conclusie niet beantwoord aan de praktijk. Aan deze conclusie werd daarop toegevoegd dat de zuivelconsulent ook organiserend zal optreden.

NvhN 1912-04-10

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: In *café Prins* vergaderde gistermiddag de *Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen*, onder voorzitterschap van den heer S. Rooda, die in zijn openingswoord de hoop uitsprak, dat het den bond in 1912 goed mocht gaan en allen in 't bijzonder het nieuwe bestuurslid, den heer In 't Veld, welkom heette.

Voorts deed hij eenige mededeelingen over het condensatieplan, hetwelk nog niet verder is gekomen.

Aan den FNZ. zal dank gebracht worden voor de wijze waarop hij in dezen zijn medewerking heeft verleend.

Er wordt nog steeds voortgegaan met het zoeken naar een goed kaasmerk.

In 1911 is het gelukt, wat de prijzen der boter betreft op dezelfde hoogte te komen als de Deensche boter, een gelukkig verschijnsel.

Aan de cursussen voor machinist wordt reeds deelgenomen resp. door 16, 7 en 10 jongelui, Verspreid zal worden een propagandageschriftje van den Alg. Ned. Zuivelbond (FNZ.), speciaal onder de niet-aangesloten fabrieken om deze te trachten tot toetreding over te halen.

Door den heer Huisman is een verslag opgemaakt over boterkeuringen.

Door den heer S. K. Westerdijk, secretaris, werd vervolgens het jaarverslag uitgebracht. Daaraan ontleenen we, dat het ledental stationair is gebleven en 22 bedraagt. Een nieuw lid is toegetreden, de fabriek te Onnen en de hoop wordt uitgesproken, dat dit voorbeeld navolging moge vinden.

Hoewel 1911 door droogte en het Heerschen van mond- en klauwzeer verre van gunstig was, is er toch meer melk door de gezamenlijke fabrieken geleverd dan in 1910. Was dit toen 37.423.000 K.g. in 1911 bedroeg het 37.825.000 K.g., wellicht een gevolg van uitbreiding der melkerij. De prijzen waren buitengewoon hoog, vooral voor kaas. Geen jaar misschien is de gemiddelde melkprijs zoo hoog geweest.

Tot bestuurslid werd gekozen, in plaats van den heer v. Asperen, die vertrok, de heer, In 't Veld.

Het punt „controle” is nog steeds aan de orde en met Drenthe zal deze waarschijnlijk eens werkelijkheid worden. Wekelijks wordt er met Drenthe samen een boterkeuring gehouden in een der lokalen van de rijkslandbouwwinterschool. Er zijn twee keurmeesters, één door Groningen, één door Drenthe aangewezen, bijgestaan door den zuivelconsulent den heer Huisman.

Onder dankbetuiging werd 't verslag goedgekeurd, evenals het verslag van de commissie voor coöperatieven aankoop, waaruit bleek, dat de vooruitgang belangrijk is te noemen.

De kascommissie heeft alles in de beste orde bevonden, zoodat de penningmeester onder dankbetuiging werd gedechargeerd.

Voor de coöperatie (aankoop) bedroegen over 1911 de uitgaven *f* 1303,34½, de inkomsten *f* 1285,72, zoodat er een tekort is van *f* 17,62½, echter daardoor gedekt, omdat de magazijnvoorraad beduidend grooter is.

De uitgaven voor de afdeeling bedroegen *f* 1439,62½, de inkomsten *f* 1743,61 zoodat er een batig saldo is van *f* 303,98½.

Door den heer U. Kooistra, secretaris van den Frieschen zuivelbond, werd ingeleid de bespreking over controle op de fabrieken, een der eerste vereischten. Spr. ging in den breede na, wat hij onder deze controle verstaat en hoe deze moet worden toegepast en welke voordeelen daaraan zijn verbonden. In Friesland bestaat deze controle dan ook reeds.

Op deze inleiding volgde een geanimeerde bespreking, waarna besloten werd in beginsel een controledienst in te voeren.

De aanwezigen zouden de kwestie in de bestuursvergadering hunner fabriek ter sprake brengen en aan het bestuur van de afd. Groningen zal dan worden meegedeeld, of men controle wenscht of niet, hetgeen voor 1 Juni dient te geschieden.

De controle zal driemaandelijksch of jaarlijksch zijn. De kosten voor driemaandelijksche controle wordt geraamd op *f* 40 per jaar.

Hierna werd de vergadering gesloten.

Verslag van den Zuivelconsulent Huisman 1911

Aan het verslag van de werkzaamheden van den Zuivelconsulent voor de provincie Groningen over het jaar, 1911, is het volgende ontleend:

Voor de cursussen in melkonderzoek en ter opleiding van fabriekspersoneel hadden zich aangemeld 27 personen voor den volledige cursus, 6 voor de gedeelten van den cursus voor botermaker; 4 voor kaasmaker, 9 voor, contróleur, en 2 voor centrifugist. Voor den volledige cursus werden 20 personen toegelaten, hiervan kwam 1 niet op, insgelijks een centrifugist.

Van 1 Februari tot 20 December werden 41 theoretische lessen gegeven, ieder van 3 uur.

De cursus voor botermaker is ten einde gevolgd door drie personen, die voor contróleur door zes, voor centrifugisten door 1, terwijl voor het kaasmaken nog twee en voor de volledige cursus nog acht deelnemers overbleven. De opkomst was zeer bevredigend.

Behalve deze theoretische lessen werden aan de deelnemers, daartoe in groepen van 3 personen verdeeld, praktische lessen van 3 uur ieder, gegeven door, den assistent-zuivelconsulent. De praktische lessen zijn medegemaakt door 14 deelnemers van den cursus.

Aan de Rijkslandbouwwinterschool alhier, is door den consulent van 1 Januari tot 1 April en van 1 October tot 30 December telkens 6 uur per week les gegeven aan den cursus te Groningen voor onderwijzers 8 uur.

Aan den huishoudcursus, verbonden aan de Rijkslandbouwwinterschool te Veendam 8 lessen, ieder van 2 uur.

Lezingen zijn gehouden te: Zuidhorn, Farmsum, Zevenhuizen, Lutjewinkel, Leens, Den Andel, Winsum, Ezinge, Harkstede, Westerlee, Oostwold (W.)- Hellingum, Appingedam, Schildwolde, Den Andel, Westeremden, Slaperstil, Slochteren, Uithuizermeeden en Bellingwolde.

Door den consulent werden 2 fabrieken vijfmaal, 3 fabrieken driemaal, 11 fabrieken tweemaal, 20 fabrieken eenmaal en 8 fabrieken niet bezocht, vier door den zuivelconsulent niet bezochte fabrieken zagen den assistent resp. 3, 6, 7 en 8 maal verschijnen. Op verzoek woonde de heer Huisman vergaderingen van fabrieksbesturen bij, ter behandeling van aan te brengen veranderingen in gebouwen en werktuigen of ter bespreking van belangrijke zaken.

Op de boerderijen wordt in onze provincie weinig meer aan boterbereiding gedaan, dus ook weinig hulp gevraagd.

Besturen van rundveefokverenigingen vroegen bijwoning van vier bestuursvergaderingen de assistent ging bij elke vereeniging tweemaal proefmelken en melkonderzoeken.

Ook op het uitrekenen der afgesloten melklijsten wordt eene uitvoerige contróle aangehouden.

Opdat de volbloed exemplaren van de ingevoerde vreemde geitenrassen en hunne afstammelingen steeds te onderkennen zouden zijn werd een boekhouding voor de Saanengeiten en voor de Toggenburgers aangelegd.

In het afgelopen jaar werd van 186 personen een bezoek over zuivelzaken genoteerd.

Het aantal ingekomen stukken bedroeg 695 terwijl 756 brieven of briefkaarten werden verzonden. Bij de dreigende invasie's van het mond- en klauwzeer in het voorjaar en in Juli werden in de eerste plaats de fabrieken in welks omgeving de ziekte was voorbekommen en later ook de andere, er op gewezen dat ze zooveel mogelijk moesten medewerken om verbreiding tegen te gaan door de afvalproducten aan de fabriek te pasteuriseren. Aan dezen wenk is vrij getrouw gevolg gegeven.

Er werden in het laboratorium onderzocht 675 monsters melk. Van boter werden 10 bepalingen gedaan op gehalte aan vluchtige vetzuren in 12 monsters werd het lichtbrekingsgehalte bepaald en in 19 monsters het vochtgehalte, 1 monster amyl-alcohol werd ter onderzoek ingezonden en voor drie fabrieken werd nagegaan of het beschikbare water geschikt was voor gebruik bij de boterbereiding.

De gezondheidstoestand van het vee in het ambtsgebied was goed, behalve het optreden van het mond- en klauwzeer. De invasie van Februari en Maart werd door afmaking met succes bestreden; toen echter in Juli gansch Friesland besmet geraakte, kwam, de ziekte ook over de Provinciale grenzen en bleef in geheel Westerkwartier weinig vee verschoond. In de meeste gevallen trad de ziekte zachttaardig op en al konden de genomen maatregelen van het veearts-nijkundig staatstoezicht de ziekte niet keeren, tegengehouden in haren loop is ze wel; zoodat in het Oostelijk gedeelte der Provincie (Westerwolde, de Veenkoloniën, Duurswold en Fivelingo) maar enkele stallen zijn aangetast voor de opstalling. Van dien tijd af ging de ziekte hard verminderen.

Door de voortdurende hitte en droogte was de grasgroei den ganschen zomer ongunstig, In het voorjaar liet de groei ook te wenschen over, in begin April kwamen erge nachtvorsten voor met guren oosten wind, daarna werd het wel zachter, maar toch bleef het weder koel zonder regen; eerst in het begin van Mei kwam eene behoorlijke warmte. Konden de koeien van de vetweiders door de hoeveelheid voedsel in den aanvang slechts matig groeien, de latere warmte en droogte ontnam de gelegenheid voor vetworden geheel terwijl het mond- en klauwzeer de rest deed. Vet vee van behoorlijke kwaliteit kwam dit najaar weinig uit de wei-de, terwijl de handel in den regel goed was, maar soms ook stokte. Het kalfvee leed in het najaar vooral door het mond- en klauwzeer, de handel hierin hoewel soms wat opfleurend; was gewoonlijk niet in overeenstemming met de inkoopsprijzen.

De kwaliteit en ook de prijs van de boter, was naar wensch, in de eerste zomermaanden: was de prijs wel iets lager als in het voorafgaande jaar, maar toen door de droogte op, vele plaatsen voedergebrek kwam, werd de prijs der boter zooveel hooger, dat de mindere opbrengst aan melk daardoor wel werd vergoed. Gedurende het heerschen van mond- en klauw, zeer leed de kwaliteit der, kaas aan sommige fabrieken. De prijzen waren tot in den voorzomer goed, in den zomer liepen ze op tot ongekende hoogte, in den herfst gingen zij wel wat terug, maar tot het einde van het jaar bleven ze zeer hoog.

Nieuw opgericht werden de fok- en contrólevereenigingen „Samenwerking” te Holwierde; die te Ezinge en die te Slaperstil, gemeente Hoogkerk. Te Winsum kwam een contrólevereniging tot stand en aan het eind van het jaar ging men voor zulke vereniging ook werken in Zuid-Westerkwartier.

De eerste geitenfokverenigingen hebben met de behaalde resultaten zeer aanstekelijk gewerkt; nieuwe verenigingen kwamen te Baflo, Leens, Warffum, Pieterburen, Thesinge, Bellingwolde en Sellingen, waardoor er eene groote behoefte is aan invoer van vrouwelijk fokmateriaal. Alle nieuwe verenigingen wenschen geiten van het Saanenras aan te schaffen.

Het verslag is vergezeld van verslagen over het boter-contróle-station, alhier, en van de boterkeuringen van den Groninger Zuivelbond, beide over 1911,

Verslag gezamenlijke verg. Zuivelbonden Groningen en Drenthe.

GRONINGEN: In 't café „Prins” had hedennamiddag een vergadering plaats van afgevaardigden van De Drentsche en Groninger Zuivelbonden.

De voorzitter van den Groningschen bond de heer S. Rooda, van hier, opende de vergadering.

Als spreker trad op de heer J. J. C. Ament, van Roermond, met het onderwerp : „Het zuren van den room”.

Spr. noemde het zuren van den room een zeer gewichtige zaak voor de boterbereiding, Sprekers bedoeling was om na te gaan in hoeverre de nieuwe inzichten omtrent het roomzuren kunnen worden aangepast aan de praktijk. Te dien einde gaf spreker eerst een korte inleiding van het zuringsproces.

Bij het zuringsproces heeft men te doen met 4 soorten bacteriën n.l. bacteriën, welke melkzuurgisting veroorzaken; bacteriën, welke uit melkzuur andere zuren en gassen afscheiden; bacteriën, welke in hoofdzaak eiwitstoffen afscheiden, en tenslotte de boterzuur bacteriën.

Spr. weidde uitvoerig uit over de bacteriën, ging daarna het verloop van de melkzuurgisting na en besprak eenige zaken, die van invloed zijn op het verloop der melkgisting.

Spr. wees er op, dat in de praktijk de toestanden van de melk over het geheele land verschillend zijn. Men dient dus ten eerste rekening te houden met de melk als grondstof; niet de melk, zooals die aan de fabriek is afgeleverd. Het wel gelukken van het maken van goede boter hangt voor een groot deel af van de grondstof.

Hierna volgde een bespreking over het zuren van den room het gewichtigste proces, dat bij de boterfabrikatie plaats heeft. Aan het zuren wordt zeer verschillend zorg gegeven. Spr. geloofde echter niet dat men zich hier in Nederland rekenschap genoeg geeft van de verschillende zaken, die in lateren tijd aan 't licht zijn gekomen omtrent het werken en leven van de melkzuurbacteriën. Is het niet noodig vroeg spr. om het moederzuur geregeld te controleeren? Men moet nauwkeurig op de hoogte zijn van het verloop der zuren. Ieder boterdirecteur zou dan op de hoogte blijven van de energie der melkzuurbacteriën.

Hierna werd het woord gegeven aan de vergadering om te zien in hoeverre de praktijk aan hetgeen de heer Ament heeft gezegd, kan worden aangepast. Hiervan werd weinig gebruik gemaakt.

De heer Ament wees er nog op, dat houten vaatwerk meer wordt aanbevolen, omdat de melkzureH nog wel willen inwerken op zelfs zwaar vertinde emmers. Ook moet de room gedurende het gistingsproces met rust worden gelaten.

De voorzitter bracht den spreker een woord van hartelijken dank en de vergadering bleek hierme in te stemmen.

De heer J. J. Huisman, deed naar aanleidingen van deze lezing nog eenige mededelingen en drong er op aan, dat de zaak nog eens onder de oogen werd genomen.

Een vrij drukke bespreking volgde nu over de lange-melkbacterie. de lange-weibacterie en de slijmbacterie.

Kort verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: In 't *café „Prins”* werd gisterenmiddag de algemeene vergadering gehouden van den bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

De voorzitter, de heer S. Rooda van Groningen, deelde mede, naar aanleiding van de a.s. FNZ. jaarvergadering te Utrecht, dat Maandag een spoedeisende vergadering te Amsterdam is gehouden waarvan we gisteren het resultaat hebben vermeld.

De heer O. Reitsma, secretaris van den FNZ. lichtte de daar aangenomen motie uitvoerig toe. Hierna werd de agenda voor de algemene vergadering behandeld, De begroting, die daar in ontvangst en uitgaaf op f 17.000.¹²

De heer. E. Botjes werd herkozen als bestuurslid.

De fabriek Zuidbroek werd herkozen om een lid aan te wijzen in den coöperatieven aankoop. Voor de aanwijzing van een lid in de commissie tot nazien der rekening 1912 werd gekozen (wegens het bedanken van Haren) de fabriek Glimmen.

Als lid van de commissie voor de boterkeuring werd gekozen de heer Cornelis, directeur van de zuivelfabriek Winschoten.

De begroting over 1913 werd vastgesteld in ontvangst en uitgaat op f 1851.

De heer J. J. Huisman zuivelconsulent te Groningen, deelde nog het een en ander naar aanleiding van de boeten, die dit jaar maar al te vaak door het (boter)contrôlestation eens aangesloten is opgelegd.

Hierna werd de vergadering gesloten.

Landbouw-Brieven.

Botercontrole en de Regering.

nog naar elders

De controle van zuivere natuurboter, voorzien van het Rijksmerk, is geen zorg van onze Regeering, maar feitelijk een particuliere zaak. De Regeering verleent haar steun aan deze controle, voorzover ze de Rijksmerken beschikbaar stelt met het uitdrukkelijk beding, dat onze botercontrolestations er voor te waken hebben, dat deze Rijksmerken niet door onwaardigen gebruikt worden. Op onze botercontrolestations ligt dus de dure verplichting, om streng toe te zien, dat alleen die boter van het Rijksmerk voorzien kan worden, die afkomstig is van fabrieken, waar beslist geen margarine of andere kunstboter verwerkt wordt. Bovendien stellen deze stations nog streng als eisch, dat het watergehalte binnen zekere grenzen blijft. Bij de minste aanwijzing, dat de geleverde boter geen zuivere natuurboter zou zijn met niet meer dan 15½ pct. water, worden fabrieken, die zulke boter leveren, van de controle uitgesloten.

Het gebeurt nog al eens, dat aan personen, die natuurboter leveren, het verder voeren van het Rijksmerk ontzegd wordt, nadat van te voren reeds gewaarschuwd was. Ook gebeurt het, dat personen, die aanvraag doen, om boter onder controle der Boterstations te mogen leveren,

¹² Niet zeker of dit bedrag klopt! (ZHN.)

daartoe geen vergunning wordt gegeven. Dat zijn in hoofdzaak gevallen waar naast natuurboter ook kunstboter bereid of verkocht wordt. De contrôlestations meenen terecht, dat voor zulke fabrieken geen voldoende waarborg bestaat, dat er steeds onvervalschte natuurboter geleverd wordt.

Het is langs scheikundige weg soms moeilijk uit te maken, of men met zuiver natuurboter, of met een mengsel van natuurboter en margarine te doen heeft. En juist daarom wenschen de boter-contrôlestations alleen die fabrieken tot geregelde contrôle en het voeren van het Rijksmerk toe, te laten, waarvan vaststaat, dat ze geen kunstboter verwerken.

In het voorloopig verslag van de behandeling der landbouwbegroting werd door eenige leden der Kamer de vraag gesteld, of het al of niet toelaten van fabrieken en boterhandelaars tot genoemde contrôle niet uitsluitend een zaak van de regeering moest zijn.

De heer J. Mesdag, zuivelconsulent voor Friesland komt in een artikel, in het Friesch Weekblad van 30 Nov. j.l. met kracht hiertegen op.

De strijd tegen botervervalsing is volgens de geschiedenis steeds door particulieren aangeboden. Door langdurig geknoei was onze boter op de Engelsche markt geheel verdrongen. Friesland vooral heeft zich groote geldelijke opofferingen getroost, om daarin verbetering te brengen. Het eerste Boter-contrôlestation is gesticht door de *Friesche Maatschappij Van Landbouw* in 1901.

In de statuten en reglementen van genoemd contrôle-station staat nauwkeurig beschreven, aan welke voorwaarden iemand zich te houden heeft, die zich aan genoemde contrôle wil onderwerpen. Daarin staat o.a. dat geen boterproducent tot deze contrôle wordt toegelaten, die rechtstreeks of zijdelings betrokken is bij de fabricatie of handel in kunstboter. Het komt ons voor, dat onze bofercontrôle hij deze bepaling staat, af valt, juist, omdat de kunst(boter) het zoover gebracht heeft, dat ze een mengsel van natuurboter en kunstboter kan maken, dat scheikundig niet van geheel zuivere natuurboter te onderscheiden is, althans niet met boter, die in de wintermaanden uit melk of room geproduceerd wordt.

In genoemd voorloopig verslag bij de Landbouwbegroting voor 1913 wenschen eenige Kamerleden daaraan te tornen. De heer Mesdag zegt:

„De regeering kan zich hiermede niet inlaten, omdat de botercontrôle is een particuliere en geen Rijkscontrôle. Alleen kan de Regeering de voorwaarden wijzigen, waarop het gebruik van het rijksmerk is toegestaan, maar zeer zeker zal zij die voorwaarden nooit zoodanig wijzigen, dat personen tot de contrôle kunnen worden toegelaten, voor wier handelingen de besturen der botercontrôlestations niet kunnen instaan.

Het recht van de contrôlestations, om iemand van de contrôle af te wijzen, of verdere contrôle te ontzeggen, moet een onmisbaar recht zijn, zullen de controlestations een gunstigen invloed op den afzet van onze boter in het buitenland voortdurend kunnen blijven uitoefenen.

Mocht aan den weisch van eenige leden worden voldaan, dan zullen in Friesland onmiddellijk maatregelen overwogen worden, om er voor te zorgen, dat de Friesche boter (een afzet van plm. 15 miljoen Kg. per jaar) op de buitenlandsche markten duidelijk onderscheidbaar blijft van boter, afkomstig van margarinefabrieken en van personen, die namen vragen, welke bij den boterhandel in binnen- en buitenland een zeer slechten klank hebben.

Hen in onze Vereeniging te dulden, gaat niet. Mocht men ons dwingen, deze fabrieken en personen tot de contrôle toe te laten, dan neemt de strijd, die zooveel geld en inspanning gekost heeft, opnieuw een aanvang.

Dat is duidelijk genoeg gezegd. We kunnen er alleen nog dit aan toevoegen. De contróle van natuurboter is een heel andere zaak, dan de contróle van kunstmeststoffen en voederartikelen. Het is niet voldoende, dat men kan aantonen, dat boter voldoet aan de eischen, welke men moet stellen voor het vetgehalte en het watergehalte. Het vet moet afkomstig zijn van zuivere melk of room, zonder bijmengsels van andere vetstoffen dus. En dat is juist zoo heel moeilijk. Daarom stellen de botercontrólestations als eisch, dat personen of fabrieken, die melk- of roomboter onder contróle willen verkoopen en daarvoor dus een goeden prijs willen bedingen, geen andere botervetten in hunne fabrieken verwerken.

Worden ze daarop betrap, dan wordt de verdere contróle onmiddellijk opgezegd.

Het is ons dan ook niet duidelijk, waarom eenige leden der Kamer ter wille van enkele knoeiers aan de bestaande bepalingen willen tornen. De heer Mesdag deed een goed werk, dat eens duidelijk uiteen te zetten.

1913

NvhN 1913-02-15

RUISCHERBRUG, 13 Febr. Gisteravond hield onze landb. vereeniging eene buitengewone vergadering, met het doel om hier eene geitenfokkerij-vereeniging op te richten. Als spreker trad op de heer J. J. Huisman, **zuivelconsulent** te Groningen, die op zeer duidelijke wijze het nut van de geitenfokkerij uiteenzette en verklaarde, op welke wijze rijkssubsidie voor dat doel te bekomen was. Een krachtig applaus en een woord van warmen dank aan den voorzitter was het loon voor den spreker. Staande de vergadering gaven eenigen zich als lid op voor de op te richten vereeniging.

NvhN 1913-03-12

Bond van Zuivelfabrieken.

GRONINGEN: In 't café „prins” werd gisternamiddag de algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*.

De voorzitter heer S. Rooda van Groningen, wees er in zijn openingswoord op, dat in 1912 goede boterprijzen zijn gemaakt, doch minder goede kaasprijzen en dat de kaas-kwestie nog steeds hangende is. Een deel wenscht één merk, een ander verschillende merken, doch spr. geloofde wel, dat de bond met het kaasmerk op den goeden is.

Het verheugde spr., dat de hoeveelheid melk, welke aan de aangesloten fabrieken wordt verwerkt, grooter is dan vorige jaren en dat 3 groote fabrieken zijn toegetreden. Een belangrijke kwestie is de boterkeuring. Spr. wees er op, dat uniformiteit in kleur moet worden verkregen. Verder merkte spr. nog op, dat de bond staat voor een belangrijk jaar met het oog op de tentoonstelling te Den Haag, waarop de bond ook zal inzenden, evenals op die, welke te Gent wordt gehouden.

Ingekomen was o. a. een schrijven van de *Directie van den Landbouw*, waarin een kelder in de Middelbare Landbouwschool wordt beschikbaar gesteld voor de vanwege den bond te Groningen te houden wekelijksche boterkeuringen.

Aan het jaarverslag van den heer S. K. Westerdijk, van Usquert, ontleen we, dat met voldoening op het afgelopen jaar kan worden teruggezien. Er traden 3 fabrieken als lid toe, n.l. die te Harkstede, Onnen en de Wilp. Het aantal aangesloten, vereenigingen bedroeg op 1 Jan. 1913 14. De verwerkte hoeveelheid melk ging wederom flink vooruit. In 't geheel werd door de aangesloten fabrieken verwerkt 48.291.492 K.G. melk, een vermeerdering van 10.000.000 vergeleken met 1912.

De boterkeuringen worden wekelijks in vereeniging met den Drentschen bond gehouden in een der kelders van de Landbouwwinterschool en voldoen, volgens het jaarverslag, wel.

Die rekening en verantwoording van den penningmeester, den heer S. K. Westerdijk, was nagezien en in orde bevonden. De ontvangsten bedroegen f 2077,85½, de uitgaven f 1410,62½ en het batig saldo f 667,23.

Het verslag betreffende den coöperatieven aankoop werd uitgebracht. De ontvangsten bedroegen *f* 1799,71½, de uitgaven *f* 1925,09 en het nadeelig saldo *f* 125,37½.

In de plaats van den heer Dj. Siccama te Grijpskerk, die als bestuurslid had bedankt, werd als zoodanig gekozen de heer T. Meijer van Grijpskerk.

Hierna sprak de heer Kuperus van Grouw over: „Onze boterhandel”. Wil men, aldus spr., den afzet van de producten bevorderen, dan moet men hoge eischen stellen aan de kwaliteit. Sedert de oprichting der zuivelfabrieken is de kwaliteit der boter veel verbeterd en de botercontrole heeft de knoeierijen bestreden. De kwaliteitsverbetering wordt verkregen door de geregelde boterkeuringen en de samenwerking tusschen de fabrieken, waardoor zaken kunnen worden verricht, die, voor ieder afzonderlijk onmogelijk zijn te verkrijgen.

Spr. wees op het gebrek aan samenwerking tusschen de coöperatieve zuivelfabrieken met betrekking tot den afzet. Door ongeorganiseerd te handelen, wordt de kwaliteitsverbetering ernstig benadeeld en de betekenis der boterkeuringen verminderd; alleen door samenwerking kan de boterhandel worden ontwikkeld. Het algemeen belang is, dat de kwaliteit en zuiverheid van onze boter overal wordt geroemd, en spr. kan zich geen bevordering van de export voorstellen zonder coöperatie.

Welwillend beantwoordde spr. verschillende vragen.

Nadat de heer Kuperus nog het een en ander had medegedeeld omtrent de werking van de Friesche Zuivelexportvereniging wees de heer J. J. Huisman, zuivelconsulent te Groningen, er op, dat deze kwestie reeds eerder in den bond is besproken. Het wilde er bij spr. niet in, dat de bond een exportvereniging zou kunnen stichten, omdat de aanvoer niet geregeld zal zijn. Alleen in den zomer is er genoeg boter, in den winter echter niet. Aansluiting bij een andere vereniging kwam spr. beter voor.

De heer J. J. Huisman bracht vervolgens verslag uit van de boterkeuring 1912 en deelde mede, dat dit winter meer dan anders monsters boter voorkwamen van onvoldoende stevigheid. Het vermoeden werd uitgesproken, dat dit veroorzaakt werd door het voeren van grote hoeveelheden soja en Delftsche veekoeken. Spr. waarschuwde voor een te eenzijdige voeding en was van oordeel, dat soja en Delftsche veekoeken als bijvoer moeten worden beschouwd. Daarna werd de vergadering gesloten.

NvhN 1913-03-20

Botercontrolestation Groningen en Gegevens jr.-verslag Zuivelconsulent

Aan het verslag Van het Botercontrôlestation Groningen over 1912 ontleen wij, dat wegens een te hoog vochtgehalte in geproduceerde of in voorraad zijnde boter 35 maal een boete werd opgelegd tot een totaal bedrag van *f* 273,60.

De fabriek te Grootegast werd gesloten, andere verandering in de aangeslotenen kwam er niet, zodat thans zijn aangesloten 42 fabrieken en 6 handelaren, met een totaal aan contributie van *f* 2300,46.

De ontvangsten bedroegen *f* 4161,40, de uitgaven *f* 3241,10, zodat er een voordelig saldo was van *f* 919,30.

De totale reserve bestaat uit f 3527,70½ en het gehele bezit f 4017,00½.

De begroting 1913 sluit in uitgaaf en ontvangst met f 3265,61½

1271 monsters boter werden onderzocht.

De boterproductie der aangeslotenen bedroeg in 1912 2.400.000 K.G.

Aan het verslag van de werkzaamheden van den zuivelconsulent voor de provincie Groningen, de heer J. J. Huisman, ontlenen, we, dat voor een cursus voor controleur zich 34 deelnemers aangaven, zodat splitsing nodig was. De zuivelconsulent zou er voor zijn een volgend jaar geen nieuwe cursus te geven, doch met deze deelnemers de stof te herhalen en aan te vullen.

Voorts werd meegedeeld, hoeveel uren les gegeven is aan onderwijzerscursussen, landbouwwinterscholen enz. en dat 12 lezingen zijn gehouden en 75 vergaderingen werden bijgewoond. 45 reizen werden gemaakt, om fabrieken, boerderijen enz. te bezoeken. Speciaal op een deugdelijke boekhouding wordt aangedrongen. 114 personen brachten den consulent een bezoek.

Het aantal geschreven brieven en briefkaarten bedroeg 1002, dat der ingekomen stukken 802.

De inrichting van het laboratorium wordt voldoende geacht.

850 monsters melk werden onderzocht en 69 butyrometers op juiste schaal gecontrôleerd.

De gezondheidstoestand van het vee was bevredigend; de veehouders hebben een goed jaar gehad.

NvhN 1913-04-04

Bij K. B. zijn met ingang van 1 April benoemd tot rijks-zuivelconsulent de heeren J. J. Huisman, **Zuivelconsulent** te Groningen en J. G. v. Weydom Claterbos, idem te Assen.

Zuivelconsulenten Drenthe en Groningen zijn ingaande 1 april Rijks-zuivelconsulent geworden

NvhN 1913-06-07

Keuring van Geiten
te ADUARD,
op Zaterdag 14 Juni a.s.,
's nam. 4 uur, bij J. HARKEMA.
's Avonds 6 uur **LEZING**
van den heer **J. J. HUISMAN,**
Zuivelconsulent
Het Bestuur der Geitenfokv.

NvhN 1913-12-09

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: In 't café „Prins” werd hedennamiddag de algemene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

De voorzitter de heer S. Rooda van Groningen, opende de vergadering met een woord van welkom. Spr. zeide dit met bijzondere opgewektheid ex xoen, omdat de afgelopen zomer zeer belangrijk was, vooral door de tentoonstellingen op zuivelgebied, gehouden te Den Haag en Gent. Op die tentoonstellingen hebben verschillende Groninger fabrikanten zeer eervolle onderscheidingen of bekroningen behaald. Spr. feliciteerde die fabrieken hiermede en sprak de hoop uit, dat die fabrieken, welke met hun inzendingen niet zoo gelukkig waren, den moed niet zullen laten zakken. Groningen moet, aldus spr., nog schitterender voor den dag komen, en de fabrieken moeten meer inzenden.

Medegedeeld werd, dat alle aangesloten fabrieken hebben toegestaan, dat iemand, die vanwege den Bond een monster boter komt nemen ongeveer op denzelfden tijd, als een monster voor de keuring wordt genomen.

Voor de in stookcursus is geen voldoende deelneming. Komt er niet meer aangifte, dan zal die cursus niet kunnen doorgaan.

Als bestuurslid werd herkozen de heer A. van Delden met 33 stemmen. De heer P. Dijksterhuis verkreeg 28 stemmen.

De heer van Delden achtte het beter, dat uit een anderen hoek van de provincie een bestuurslid werd gekozen en bedankte voor zijn herbenoeming.

Hierna werd de heer Dijksterhuis gekozen met 38 stemmen.

De voorzitter feliciteerde den heer Dijksterhuis met zijn benoeming, doch drukte zijn spijt er over uit, dat de heer Van Delden die zooveel in 't belang van den Bond heeft gedaan, uit het bestuur treedt.

Als lid in de commissie voor coöperatieven aankoop, werd wegens aftreding van de fabriek Ezinge, die niet weer in aanmerking wenschte te komen, de fabriek Noordlaren, mede hebben zitting in die commissie de fabrieken Usquert en Zuidbroek.

In de commissie tot nazien der rekening werd wegens aftreding van de fabriek Meeden gekozen de fabriek Holwierde. Mede zitten in die commissie de fabrieken Winsum en Glimmen. De heer H. ten Have te Ezinge werd herkozen als lid in de commissie voor boterkeuring. Het tweede lid is de heer Cornelissen te Winschoten.

Vervolgens kwam in behandeling de begroting 1914. Zij werd vastgesteld in ontvangst en uitgaaf op f 2171,00. De post onvoorziene uitgaven bedraagt f 511,00.

Onder de ontvangsten komt voor omslag 48.000.000 K.G., melk à 3½ cent f 1680.00.

Besproken werd de agenda der algemene vergadering FNZ.

Op die vergadering zal de heer S. K. Westerdijk een woordje spreken over den boterverkoop te Arnhem, die, zooals de voorzitter zeide, zeer bevredigende resultaten afwerpt, en dien verkoop in bescherming nemen tegen den aanval van den heer Veeman, het vorig jaar op die vergadering gedaan.

Op de begroting komt een post voor van f 3000 voor een werktuigkundig Ingenieur.

De vraag was gesteld, of deze functie niet kan worden vereenigd met die van leeraarmachinist.

De heer O. Reitsma, secretaris van de FNZ., lichtte deze post toe en wees er op, dat gebleken is, dat heel veel fabrieken prijs stellen op deskundige voorlichting van een werktuigkundig ingenieur. Voor een dergelijken ambtenaar is er werk genoeg. Nodig is een deskundige controle en deze komt ten goede aan de fabrieken.

Een half jaar lang hoeft een werktuigkundig ingenieur voor de FNZ. gewerkt en deze dient moet orden voortgezet.

Dat deze functie zal kunnen worden vereenigd met die van leeraar-machinist, ontkent spr.,

De Leeraar Machinist is een zeer kundig vakman in de machinekamer, doch daarom is hij nog niet in 't algemeen een werktuigkundige.

Een boterfabriek heeft meer noodig dan een goed ingerichte machinekamer. Bovendien heeft de leeraar-machinist werk genoeg.

Besloten werd voor dezen post te stemmen.

Aan de orde kwam het voorstel om meer bekendheid te geven aan de boterkeuring.

De heer Boersma van Grijpskerk gaf een inleiding.

(De vergadering duurt voort – niets gevonden bij 10 dec.)

1914

NvhN 1914-04-07

Verslag verg Bond van zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: Hedennamiddag hield de Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen eene algemeene vergadering in het *café „Prins”*.

De voorzitter de heer S. Rooda opende de vergadering met een woord van welkom en constateerde, dat blijkens de cijfers van de jaarlijks door de fabrieken verwerkte kilo's melk, het zuivelbedrijf jaar op jaar in omvang toeneemt. Gezegd mag worden dat de zuivelbereiding, hoewel nog geen hoofdzaak in het landbouwbedrijf, daarvan toch een belangrijke factor, uitmaakt.

Daarna werd voorlezing gedaan van ingekomen stukken. Naar aanleiding van het ingekomen verslag der boterkeuring van den Groningen en Drentschen Zuivelbond wees de heer J. J. huisman op de overdreven strengheid der keuring.

Uit het verslag van den secretaris bleek, dat de toevoer van melk aan de fabrieken stijgende is, terwijl het aantal fabrieken gelijk bleef. De geleverde melk ging met 4½ miljoen kilo vooruit, zodat zij het vorige jaar 52.800.000 kilo bedroeg.

Volgens het rapport der kascommissie was de rekening in orde bevonden. De ontvangsten bedroegen *f* 2947,59, de uitgaven *f* 1735,63, een batig saldo dus van *f* 1211,96.

In het verslag van de commissie voor coöperatieven aankoop werd melding gemaakt van een tekort van *f* 236,21½, dat evenwel gedekt werd door aanwezige goederen, zodat het voordelig saldo *f* 52,78½ bedroeg.

Tot bestuurslid in de plaats van den heer In 't Veld, die wegens drukke bezigheden heeft bedankt, werd gekozen de heer H. ten Have te Ezinge.

Nadat door den heer Reitsma de wenschelijkheid was betoogd om op het Intern. Zuivelcongres te Bern waar het kaasvraagstuk vooral naar voren zal worden gebracht, zich te doen vertegenwoordigen, werd besloten dat de Bond te Groningen, evenals vele andere en misschien alle een afgevaardigde zal zenden, welke het bestuur uit zijn midden zal aanwijzen.

NvhN 1914-05-19

Verslag Werkzaamheden Zuivelconsulent Huisman

Aan het verslag van de werkzaamheden van den Rijks-Zuivelconsulent voor de provincie Groningen, den heer J. J. Huisman, over het jaar 1913 ontlenu we, dat het laboratorium zijn gewone diensten bewees voor het onderzoek van melkmonsters, voor kleine onderzoekingen welke gevraagd werd den door fabrieken en voor de practische lessen voor controleurs. Onderzocht werden 747 monsters melk en ondermelk.

De zuivelbereiding en de veehouderij hadden beide in 1913 een gunstig jaar. De hoeveelheid aan de fabrieken geleverde melk nam wederom niet onbelangrijk toe, de prijzen van boter en kaas waren meer dan bevredigend, zodat ook de melkprijzen goed konden zijn. Gelukkig is in

dezen voorspoedige tijd ook een ernstig streven merkbaar om voor instandhouding van het bedrijf zelf te zorgen. Op de meeste plaatsen gaat het aanvullen en verbeteren van de werktuigen geleidelijk en valt de verbetering alleen op als men enige jaren terugziet; altijd is dit niet mogelijk, soms moet ook in eenmaal een grote stap worden gedaan. Wordt deze goed voorbereid en daarna goed uitgevoerd dan staat de fabriek ook als minder gunstige jaren mochten komen, in een conditie, dat zij de grondstof zoo voordelig mogelijk kan bewerken.

Het bereiden van kaas in de fabrieken neemt geregeld toe, doordat de leveranciers een te grote hoeveelheid ondermelk vers krijgen voor veevoeder.

De kwaliteit van de boter en de kaas gaat geleidelijk vooruit, de daaraan bestede zorg zal zich vooral lonen als eens tijden, van overproductie komen, want dan zullen de producten van dat land het eerste genomen worden, dat zich erop heeft toegelegd ze aan de eischen te doen beantwoorden, welke de concurrenten menen te moeten stellen.

De prijs der boter was over het grootst gedeelte van het jaar wel iets lager als over het voorgaande jaar, maar bleef zeer bevredigend; met de kaasprijzen ging het op gelijke wijze. De toestand der weiderij was over het gehele jaar meer dan bevredigend.

De koopprijs van het rundvee was steeds zeer hoog, eerst in den aanvang van 1914 kwam daarin een val, bij de beste dieren ongeveer f 30 per stuk.

Ook de schapenfokkerij gaf zeer goede uitkomsten, de lammeren waren duur.

De Londensche biggen, zouters en slachtvarkens waren ook goed in prijs, de graanprijzen waren echter ook vrij hoog, zodat, als men graan moest aankopen voor voeder de resultaten der varkenshouderij daardoor wel werden beïnvloed.

De geitenfokkerij breidt zich nog voortdurend uit. De ambitie voor fokverenigen, enz. neemt nog toe.

De erkende volbloed schapenfokkerijen van buitenlandsche rassen bleven werkzaam en leverden eene gewenschte hoeveelheid fokmateriaal, verkocht werden 45 rammen.

De *Prov. Commissie voor de Varkensfokkerij* acht het wenschelijk, dat in Westerwolde voortaan ook geregistreerd vrouwelijk fokmateriaal wordt aangehouden, de beerhouderijen zich dus veranderen in folverenigen.

NvhN 1914-06-30

Kort verslag verg. Groninger Bond van Zuivelfabrieken

Hedenmiddag vergaderde in 't café „Prins” de *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen* onder voorzitterschap van den heer S. Rooda.

Ingekomen was een schrijven, meldende de opheffing der bestaande zuivelfabriek en de oprichting eener coöp. te Glimmen. Besloten werd deze, zoodra blijkt, dat de statuten niet in strijd zijn met het reglement van den bond, als bij den bond aangesloten te beschouwen.

De voorzitter bracht verslag uit van zijn reis naar en zijn bezoek aan Bern, bij gelegenheid van het zuivelcongres, waarheen hij door het bestuur van den bond was afgevaardigd.

Daarna was aan de orde een voorstel tot het aanstellen van een technisch ambtenaar in overleg met den Zuivelbond van Drenthe en het Bestuur van den FNZ., die voor dat doel heeft toegestaan de som van f 1000

Bij de bespreking bleken twee stromingen te bestaan, sommigen meenden dat de functionaris in de eerste plaats een uitstekende botermaker moest zijn, anderen dat meer op wetenschappelijke opleiding moest worden gelet. Rekening willende houden met beide inzichten, stelde de voorzitter tenslotte voor als resultaat van de bespreking in deze vergadering het volgende ter kennis van den FNZ. c.q. de daarvoor aangewezen commissie te brengen:

„De Gron. Bond geeft in overweging, dat er een flinke praktische ambtenaar wordt benoemd, die echter minstens het diploma FNZ. moet hebben, terwijl men nog liever ziet dat hij in het bezit is van een diploma van de zuivelschool te Bolsward”, welk voorstel werd aangenomen.

De vergadering sprak verder als haar wensch uit, dat de benoeming van den ambtenaar en de regeling van diens werkzaamheden zal worden opgedragen aan eene commissie bestaande uit de voorzitters der beide bonden (Groningen en Drenthe), de beide zuivelconsulenten en den algemeene secretaris.

Voorts werd besloten, dat door den Groninger bond een crediet van f 300 zal worden verleend voor de benoeming van den technischen ambtenaar in de, onderstelling dat Drenthe hetzelfde zal doen.

Eindelijk werd aan het Bestuur nog een blanco crediet verleend voor de ontvangst van de afgevaardigden der verschillende bonden op de algemene vergadering van de FNZ. op 22 Juli, waarna de vergadering werd gesloten.

NvhN 1914-12-01

Verslag verg. alg. Bond van zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: In ‘t café „Prins” werd hedenmorgen de algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen* onder presidium van den heer S. Rooda alhier.

De voorzitter memoreerde hetgeen in de laatste drie maanden geschied was op zuivelgebied en wees allereerst op de benoeming van den oud-secretaris, den heer Posthuma, tot Minister van L. H. en N. Spr. wijdde eenige zeer waardeerende woorden aan den nieuwen Minister en sprak de hoop uit, dat hij veel moge doen voor den landbouw in ons vaderland. Aan den algemenen secretaris, den heer Reitsma, bracht spr. hulde voor het vele, dat hij gedaan heeft in de tegenwoordige moeilijke omstandigheden.¹³

De heer J. J. Huisman zuivelconsulent, bracht in het midden, dat de banketbakkers klagen over het niet aan hen willen leveren van boter door fabrieken.

Een zeer drukke discussie ontspan zich over de vraag, wie eventueel zal worden benoemd als technisch ambtenaar voor de bonden te Groningen en Drenthe. Met bijna algemene stemmen sprak de vergadering zich uit voor de aanstelling van een mr. botermaker.

Als bestuurslid werd herkozen de heer T. Meijer.

In plaats van het aftredend lid, der fabriek Zuidbroek, werd in den coöperatieven aankoop tot lid gekozen de fabriek Winsum.

¹³ De Grote oorlog – WO-I – brak begin augustus 1914 uit. Een oorlog waar ons land en zijn bevolking totaal niet op was voorbereid. Eerste effecten waren hamsteren van zilvergeld en levensmiddelen, waartegen de regering al na enkele dagen met speciale maatregelen tegen optrad..... (ZHN.)

Tot lid in de commissie tot het nazien der rekening (aftredend de fabriek Winsum) werd gekozen de fabriek Marum; terwijl tot lid in de commissie voor de boterkeuring werd herkozen de heer Cornelis van Winschoten.

De begroting sluit in ontvangst en uitgaaf met f 2341.

Nog werd besproken de agenda voor de algemene vergadering FNZ., waarna de vergadering werd gesloten.

NvhN 1914-12-29

Verslag buiteng. verg. Bond v. zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: In 't café „Prins” werd hedennamiddag een buitengewone algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*, onder presidium van den heer S. Roodavan Groningen.

Medegedeeld werd, dat de fabrieken te Zevenhuizen en Noordwijk tot den Bond zijn toegetreden.

Besloten werd om de eischen voor den aan te stellen ambtenaar in handen te stellen van den FNZ., echter onder voorwaarde, dat Drenthe op zijn besluit (om een ambtenaar te benoemen met diploma Rijlszuivelschool), terug komt en zich onvoorwaardelijk onderwerpt aan 't besluit van den FNZ.

Ingekomen was een voorstel van den heer J. M. Elzinga om controle in te voeren voor de melkbascules en op het vetgehalte.

De voorzitter was van oordeel dat men eerst aan de fabrieken moet vragen of ze zich verbinden willen de melk per k.g. te ontvangen, of ze onder controle willen staan en of ze voldoende gewichten in voorraad willen hebben voor Controleering.

De heer J. J. huisman zuivelconsulent, zou willen beginnen met de fabrieken die iets voor controle gevoelen.

De vergadering verklaarde zich in beginsel voor het oordeel van den voorzitter.

Het voorstel van den heer Huisman om voor die contróle een aparte afdeeling te stichten werd verworpen.

Besloten werd om diploma's uit te reiken aan de fabrieken, die de meeste punten hebben op de boterkeuring.

De commissie voor de boterkeuring en de Zuivelconsulent zullen op de volgende volgende vergadering met details komen.

1915

NvhN 1915-03-05

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: In het café „Prins” werd gistermiddag de algemeene vergadering van den Bond van zuivelfabrieken in de Prov. Groningen gehouden.

De heer T. Meijer van Visvliet resideerde wegens ongesteldheid van den voorzitter den heer S. Rooda.

De voorzitter heette allen welkom, in het bijzonder de, gasten. n.l. de heeren Claterbos, zuivelconsulent in Drenthe, Ten Hoope, districtsveearts alhier, Eriks, vertegenwoordiger van den Frieschen Bond, A. Roerbroek, afgevaardigde van den F.N.Z.¹⁴, en de spreker, prof. B. v.d. Burg, te Wageningen.

Spreker deelde verder mede, dat de fabrieken te Noordwijk en Zevenhuizen zich bij den Bond hadden aangesloten.

Ingekomen was o.m. een schrijven dat de fabriek te Aduard stop is gezet, tengevolge van de hooge, prijzen, die voor de kaas worden betaald, en een idem van den Zuivelbond „Friesland” betreffende de regeling der kaasvoorziening voor binnenlands gebruik in Friesland.

„Friesland” stelt voor waar in Groningen niet zulk eene regeling bestaat, zicht nopens deze aangelegenheid, bij dien Bond aan te sluiten, teneinde gezamenlijk de kosten te dragen.

Blijkens het jaarverslag van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk, te Usquert, zijn thans 25 fabrieken aangesloten. Op 1 Jan. 1913 bedroeg het aantal kilo's geleverde melk aan de aangesloten fabrieken 48 miljoen, in 1914 53 miljoen en nu 63 miljoen eene vermeerdering alzo van 10 miljoen. De oorlog deed zich op vele zaken geducht gevoelen. Wat de zuivel betreft, gelukkig konden door de hoogere prijzen – dank zij de medewerking van regeering en N.F.Z.B. – de aanvankelijk geleden verliezen worden gedekt, zoodat gezegd kan worden, dat 1914 een goed jaar was voor de zuivel. Ook voor den Bond was het een goed jaar.

Het jaarverslag werd onder dankbetuiging goedgekeurd.

De heer Schenk (Holwierde) rapporteerde namens de kascommissie, dat de rekening en verantwoording van den penningmeester in de beste orde was bevonden. Wat betreft den centralen aankoop, bedroegen de ontvangsten f2203,04½ en de uitgaven gld. 2304,81½, zoodat er een nadeelig saldo van f101,77. Omtrent de financ. regeling van de Bonds zaken werd medegedeeld, dat de inkomsten f3550,30 en de uitgaven f2158,42. Voordeelig saldo 1391,88 gld.

De heer Westerdijk rapporteerde vervolgens, namens de commissie voor coöp. Aankoop. In het verslag wordt er op gewezen, dat het aantal fabrieken, dat meedoet aan dien aankoop, voor uitbreiding vatbaar is.

Aansluiting is gewenscht, omdat men zeker in goede en gecontroleerde waren te krijgen.

Ook dit verslag werd goedgekeurd.

De afgevaardigde van Winschoten bracht verslag uit van de commissie voor de boterkeuring omtrent puntenstelsel voor het bekomen van een diploma.

De vergadering vereenigde zich met het voorstel der commissie, dat het gemiddeld aantal punten 65 moet zijn en dat een fabriek gedurende een jaar niet vaker dan 15 maal beneden 6 mag komen. Gekeurd moet worden op geur, smaak en gehalte.

¹⁴ In knipsel stond N.F.Z.

De commissie werd voor hare moeite bedankt.

De heer B. v.d. Burg, hoogleraar te Wageningen, hield hierop eene lezing over pasteurisatie aan de fabrieken, waarvan we een verslag moeten achterwege laten, wegens overvloed van meer belangrijk algemeen nieuws.

Na de rede ontspon zich nog een kort debat, waaraan werd deelgenomen door de heeren Ten Hoope, districtsveearts, Huisman, zuivelconsulent en Ten Have van Ezingen en De Vlas van Hoogeveen.

Ten aanzien van het bovenaangehaalde schrijven van den Frieschen. Bond werd besloten, dat het bestuur van den prov. Gron. Bond zich tot alle, kaasmakende fabrieken in deze provincie zal wenden met het verzoek alsnog tot bedoelde regeling te treden.

Hierna werd de vergadering gesloten.

NvhN 1915-05-18

Verslag van den Rijkszuivelconsulent over 1914

Aan het ons toegezonden jaarverslag over 1914 van de werkzaamheden van den Rijkszuivelconsulent voor de provincie Groningen ontleen we het volgende:

Een woord van dank wordt gebracht voor hetgeen wijlen de heer G. A. Talens, lid der zuivelcommissie voor het zuivelconsulentschap deed.

Bij den aanvang van 1914 werd een cursus voor controleurs en één voor botermakers gegeven. In den winter 1914-1915 werd een cursus voor kaasmakers gehouden. Verder werd les gegeven aan de Middelbare Landbouwschool, de Rijkslandbouwwinterschool, aan den huishoudcursus te Veendam en aan den Onderwijzerscursus te Groningen.

De bureauwerkzaamheden nemen elk jaar in omvang toe.

Aan het laboratorium werden onderzocht 871 monsters melk, voor de controle van de Prov. Commissie 408. controle- en fokverenigingen, 211, ingezonden monsters 214, waarvan ongeveer 120 van een controlevereniging die door mobilisatie den controleur kwijt werd, 6 monsters centrifugemelk, 1 geitenmelk, 5 bepalingen van het soortelijk gewicht en 16 op Storchsche reactie.

De gezondheidstoestand van het vee was goed, plaatselijk had men zeer veel last van het besmettelijke verwerpen. In de maand Augustus en later trad bij de varkens de vlekziekte vrij erg op.

Het weder was in de maanden Maart en April te koud en te nat, het vee kwam daardoor niet vroeg in de weide. In Mei was de grasgroei gunstig. De hoeveelheid verkregen hooi was goed, de kwaliteit verschillend. De opstalling van het vee geschiedde iets vroeger daar de weiden in het najaar minder gras gaven dan gewoonlijk.

De veeprijzen waren reeds in het voorjaar hoog, in den zomer liepen ze iets terug. In Augustus kwam door den oorlog een groote val; dit herstelde, zich wel wat, maar tot het einde van het weideseizoen niet voldoende, zoodat de weiders, die hun vee dan verkoopen, geen voordeelig jaar hadden. In December werden alle vleeschprijzen hoog.

De prijzen der diverse soorten kaas stonden dikwerf zeer ongelijk tegenover elkaar. Ofschoon er tijdelijk in December een reactie intrad, bracht denkkelijk de bereiding van magere kaas met flink vetgehalte het meeste voordeel. De sterk schommelende marktwaarde der zuivelprodukten was oorzaak, dat de fabrieken niet alle even voordeelige prijzen voor de melk konden betalen.

Het verslag, der Rundveefokkerij zegt, dat de werkzaamheden der fok- en controle-vereenigingen geen aanleiding geven tot bijzondere opmerkingen. Het bezoek aan de controleurs is onverwacht, de boeken worden ingezien en monsters melk ter controle, van de bepalingen van het vetgehalte meegenomen en op het laboratorium onderzocht, totaal 211 stuks.

Het getal folkverenigingen, aldus het verslag van de Provinciale Commissie tot bevordering van de Geitenfokkerij in Groningen, nam met 2 toe, n.l. die te Blijham en Oostwold (O.) Mag de oprichting van nieuwe verenigingen een stap in de goede richting zijn, nog belangrijker is de uitbreiding van het fokmateriaal bij de reeds bestaande verenigingen. Die uitbreiding van het fokmateriaal levert het voordeel op, dat de keuze der bokken groter wordt.

NvhN 1915-11-05

Melkvoorziening in de provincie Groningen.

Zooals men weet, heeft de Minister van Landbouw voor de oplossing van de moeilijkheden, welke met betrekking tot de voorziening van melk voor de bevolking van ons land zijn gerezen, de medewerking van de Commissarissen der Koningin ingeroepen en acht hij de instelling van commissiën dienaangaande gewenscht. Gevolg gevende, aan de uitnodiging van den Minister, heeft de Commissaris der Koningin in onze provincie omtrent de samenstelling dier commissiën overleg gepleegd met verschillende personen, met het resultaat, dal hij de provincie in vier districten heeft verdeeld.

District I: omvat de gemeenten Groningen, Adorp, Hoogkerk, Noorddijk en Haren.

District II: Aduard, Ezinge, Oldehove, Grijpskerk, Zuidhorn, Oldekerk, Grootegast, Leek en Marum.

District III: Ulrum, Kloosterburen, Leens, Eenrum, Winsum, Baflo, Warffum, Usquert, Uithuizen, Uithuizerveen, Kantens, Middelstum, Bedum, Ten Boer, Stedum, Loppersum, 't Zandt, Bierum, Appingedam, Delfzijl en Termunten.

District IV: Nieuweschkans, Beerta, Finsterwolde, Nieuwolda, Midwolda, Scheemda, Slochteren, Hoogezand, Sappemeer, Noordbroek, Zuidbroek, Meeden, Muntendam, Veendam, Wildervank, Nieuwe Pekela, Oude Pekela, Winschoten, Wedde, Bellingwolde, Vlagtwedde en Onstwedde .

Voor elk district wordt eene commissie ingesteld.

In de commissie voor het eerste district werden benoemd de heren U. G. Schilthuis, lid van Gedeputeerde Staten en voorzitter der sub-commissie inzake de Voeding van Mensch en Dier in deze provincie, als voorzitter, en als leden de heren **J. J. Huisman**, Rijkszuivelconsulent, dr. G. H. Leopold, directeur van den gemeentelijke keuringsdienst van eet- en drinkwaren, en **S. Rooda**, voorzitter van den Bond van Zuivelfabrieken in Groningen, allen wonende te Groningen.

In de commissie voor het tweede district de heren G. de Vries, burgemeester der gemeente Oldenove, als voorzitter, en **J. D. Boersma**, directeur van de Stoomzuivelfabriek te Grijpskerk en P. Westers, lid van den Raad der gemeente Oldekerk te Oldekerk, als leden in de commissie voor het derde district de heren J. D. Jensema, burgemeester der gemeente Stedum, als voorzitter, en H. K. Jansen, directeur van de coöperatieve stroocartonfabriek „De Eendracht” te Appingedam en **S. N. Westerdijk** secretaris van de Bond van Zuivelfabrieken in Groningen, wonende te Usquert als leden.

In het vierde district de heeren mr. H. I. Schönfeld, burgemeester der gemeente Winschoten, als voorzitter, en J. Kok, directeur der Rijkslandbouwwinterschool te Veendam, en A. G. Mulder, vice-voorzitter van den Veenkolonialen Boerenbond en secretaris van de commissie van toezicht op de door het Rijk en de provincie gesubsidieerde proefvelden, wonende te Sappemeer, als leden.

Voor de gehele provincie wordt ingesteld eene centrale commissie bestaande uit de vier leden der commissie uit district 1, en de heren voorzitters der commissiën, van de overige districten. Voorzitter van deze centrale commissie zal zijn de heer Schilthuis, **secretaris de heer Huisman**.

Binnenkort zal eene vergadering worden gehouden voor eene bespreking van de taak der commissiën, zomede om te beraadslagen over de wijze, waarop met de verschillende burgemeesters in deze, provincie zal kunnen worden samengewerkt.

NvhN 1915-11-26

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: Onder voorzitterschap van den heer S. Rooda te Groningen werd heden in het café “Prins” de algemene vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken in deze provincie gehouden.

In zijn openingswoord wees de voorzitter er op, dat het een goed jaar is geweest voor de vee- en zuivelboeren; dankbaar mag men zijn, dat ons land nog buiten deze menschenlaching staat. Dat het voor onze Regeering steeds een moeilijke taak blijft zoowel om onze neutraliteit te handhaven als om het economische verkeer zooveel mogelijk in zijn gewone baan te houden is te begrijpen.

Dat er meermalen met strakke hand moet worden ingegrepen, is verklaarbaar. Dat de vrije handel in onze zuivelprodukten wordt belemmerd ligt voor de hand. De taak van onze bedrijfsleiders is daardoor omvangrijker geworden. Dat de Regeeringsmaatregelen niet altijd worden goedgekeurd, vindt zijn oorzaak, aan de eene zijde hierin, dat de vrijheid in ons doen en laten te veel wordt aangetast, en aan de andere zijde, dat onze handelingen nog te onbeperkt hoogtij vieren.

Allerminst verdient de Minister van Landbouw echter den blaam, dat er voor de boeren wordt gezorgd en niet voor de eters. Te vaak wordt vergeten, dat de groote moeilijkheid niet is in het verschil tusschen de producenten en consumenten, doch dat daartusschen ligt eene schare bedrijven, welker belangen niet mogen worden verwaarloosd.

Zullen landbouw, nijverheid handel, industrie, fabriekswegen zich blijven kunnen ontwikkelen, dan moet de vrijheid zoo weinig mogelijk aan banden worden gelegd, opdat, wanneer straks de oorlog een einde heeft genomen, de normale toestand weer is ingetreden, en alles zijn gewonen gang kan gaan.

De toekomst mag niet worden voorbijgezien met het oog op de verbetering der sociale toestanden. Spr. verdedigde krachtig de houding van minisier Posthuma, die reuzenwerk heeft verricht en als groot organisator in zijne zeer moeilijken omvangrijken taak moet worden gesteund. Spr. drong verder aan op eensgezindheid, teneinde het daarheen te leiden, dat in de komende jaren de fabrieken de zekerheid hebben, dat er steeds voldoende grondstof is, om daardoor met de minst mogelijke uitgaven de meest mogelijke opbrengsten te verkrijgen. De

leveranciers zullen de melk blijven leveren, wanneer hun de zekerheid wordt gegeven, dat de volle netto waarde van het product in hun bezit komt, welke zekerheid zij thans niet hebben.

Blijft de toestand zooals hij thans is, dan is het gevaar niet denkbeeldig, dat voor de melk een te lage prijs moet worden betaald, waardoor het aantal melkkoeien steeds achteruit gaat. Laten de leden van onze zuivelfabrieken zei spr., thans de handen ineenslaan en den melkleveranciers de zekerheid geven, dat de volle waarde van het product, in hunne zakken vloeit, dan zal het niet uitblijven of de verplichte levering van melk zal de exploitatie laag houden en de netto opbrengst der melk verhoogen.

Ten slotte stond spr. stil bij de groote klachten over te hooge melkprijzen in 't algemeen en de consumptiemelk in 't bijzonder, waarbij hij wees op de grootere uitgaven voor de melkveehouders. Spr. Eindigde met te zeggen: Niet dat wij uitsluitend het oog willen richten op datgene, wat direct het zuivelbedrijf betreft, doch ook ten opzichte van de melkvoorziening hebben wij een open oog voor de nooden en behoeften van degenen die minder financieel krachtig zijn. Sterker willen wij ons maken als organisatie! (applaus)

Verschillende ingekomen stukken werden voor kennisgeving aangenomen.

Tot bestuurslid werd herkozen de heer S. Rooda met 68 stemmen.

Tot lid in de commissie van coöperatieve aankoop werd gekozen de fabriek Marum met 21 stemmen (aftr. Noordlaren) Meeden had 20 stemmen.

Gekozen werd tot lid der kascommissie (aftr. Glimmen) de fabriek te Baflo met het lot tegen Meeden, de Wilp en Onnen.

Tot lid in de commissie voor de boterkeuring werd gekozen de heer J. Boersma van Grijskerk met 24 stemmen (vacature-H. ten Have) .

Aan de orde kwam het verslag van de proef ingesteld door den Gron. Zuivelbond over de kwaliteit van ter keuring ingezonden monsters en de gewone kwaliteit der boter. Voorgesteld wordt door den heer Huisman niet verder met eene proef door te gaan met het oog op de reeds bereikte resultaten.

De secretaris van den Ned. Fed. Zuivelbond (FNZ.) zou gaarne zien doorgegaan met het nemen van proeven, althans wanneer er niet te veel werk aan verbonden is.

Dit bleek niet het geval te zijn, zoodat onder instemming besloten werd nog een jaar met de proef door te gaan.

Inzake melkcontrôle en de controle op werktuigen deelde de secr., de hr. S. Westerdijk van Usquert, mede, dat blijkens de 23 ingekomen antwoorden 11 fabrieken vóór contrôle waren; 1 fabriek had zich buiten stemming gehouden, terwijl de andere fabrieken tegen contrôle waren. Met het oog op dit resultaat achtte spr. het gewenscht, dat thans uitgemaakt werd wie er vóór en wie er tegen is. Spr. juicht. de zaak overigens toe.

Is men voor contrôle, dan, zei de voorzitter is het de bedoeling een afzonderlijk ambtenaar aan te stellen op een jaarlijks salaris van f 1500. De fabrieken moeten dan f 1000 bijdragen, het bestuur zal f 500 geven.

Uit de besprekingen, die verder gevoerd werden, trok de voorzitter de conclusie, dat men op 't oogenblik er niet voor is om thans verder met de zaak voort te gaan maar om er over 1 of 2 jaar op terug te komen.

Het geleverde werk behoudt niettemin zijn historische waarde.

De secretaris van den FNZ. pleitte voor contrôle, die, wanneer zij goed is, tengevolge zal hebben, dat steeds meer fabrieken zich bij haar zullen aansluiten De kosten van f 1500 achtte spr. niet groot. Mochten onverhoopt fabrieken afvallen, dan nog zal men niet met den ambtenaar

verleggen behoeven te zitten, door hem eene schadeloosstelling te geven. Gewenscht is, eene positieve uitspraak omtrent de contróle.

De voorzitter merkte op, dat het bezwaar is van tegenstanders, dat hoogstens de helft vóór contróle was. Spr. stelde nu voor, dat de vóórstemmers zich, kunnen terugtrekken wanneer niet $\frac{2}{3}$ vóór controle is. Er werd gestemd.

De uitslag was, dat 14 fabrieken zich in beginsel vóór contróle verklaarden en 6 tegen; 1 blanco. Tegen stemden Slochteren, Marum, Noordwijk, Harkstede, Glimmen en Hellingum. Vóór waren Zevenhuizen, de Wilp, Noordlaren, Winschoten, Ezinge, Baflo, Zuidbroek, Winsum, Grijpskerk, Middelstum, Onnen, *Stad en Lande* (Groningen), Garmerwolde en Usquert. De aangesloten fabrieken zullen $\frac{2}{3}$ der kosten dragen. Het betrekkelijke reglement werd alsnu behandeld en vastgesteld.

Bericht was ingekomen van den districtsveearts ten Hoopen dat de fabriek te Glimmen stop is gezet, omdat er niet voldoen gepasteuriseerd is. Deze maalregel zal op elke fabriek worden toegepast, wanneer onder het vee van een der leden mond- en klauwzeer is uitgebroken. De heer ten Hoopen werd uitgenodigd ter vergadering te komen, omdat een der aanwezigen, in verband met genoemde ziekte hem wenschte te spreken.

De voorzitter zeide nu, dat het oogenblik gekomen is, om onze fabrieken in coöperatieve om te zetten; Aduard is reeds vóórgegaan. Er zal dan een gezonde toestand geboren worden. Spreker zeide dit ter inleiding van de kwestie: “een model-instructie voor directeurs en fabrieken” en - om volgens voorstel van het bestuur een propaganda-commissie van 5 personen te benoemen, die trachten zal de bestaande vennootschappen te vervormen in coöp. verenigingen en voor dit doel een crediet toe te staan van f 200.

De heer Roebroekx, Ned. Landbouwkundige, werkzaam bij de FNZ., zette de werkzaamheden van genoemde commissie uiteen. Ook zal deze zich met de inwendige organisatie kunnen bemoeien, met sociale aangelegenheden en met de regeling der positie van den directeur.

De heer Fokkens van Schildwolde, deelde mede, dat zijne, fabriek besloten had, de zaak krachtig te steunen.

De heer Huisman zuivelconsulent noemde de losse leveranciers den kanker der fabrieken; zij moeten weg. De fabrieken moeten bij blijven, dan zal het hoofd er zich kalm aan kunnen wijden. De fabriek moet zóó ingericht worden, dat de melkbereiding er voor de streek zoo voordelig mogelijk geschiedt: Ezinge is vóórgegaan. Er is daar reeds een kloek stuk werk gedaan. Ook elders wordt gewerkt.

Na nog enige discussie verklaarde men zich vóór het voorstel.

Behandeld werd thans het voorstel van het bestuur, dat de kaasfabrieken geen kaas maken in den vorm van Edammer en Goudsche met minder dan 20 pct. vet in de droge stof.

De heer Boersma van Grijpskerk, wees er op, dat onze kaas nu gaat naar het buitenland, naar streken, waar ze vroeger niet kwam. Daarom moet zij zóó smakelijk worden gemaakt, dat zij er verder ook heengaat; een nieuw afzetgebied dus. Voorts wees hij er op dat in Engeland geklaagd wordt, dat het kaas krijgt die niet aan de verwachtingen beantwoordt. Dat moet worden voorkomen. Spr. vroeg, of 't niet mogelijk is om, wanneer men goedkopere kaas wil, deze dan in anderen vorm te leveren bijv. in broodvorm.

De secretaris van den FNZ., de kwestie nog nader toelichtende, merkte op, dat, wanneer eene fabriek niet in staat is te leveren overeenkomstig hetgeen de gemeenschap van haar vraagt, zij moet op houden te bestaan.

De heer Huisman zeide, dat we zorgen moeten voor den goeden naam van ons zuivelproduct, en dat de kaas betaald wordt naar hetgeen zij is. Aan goedkopere kaas moet zulk een vorm

worden gegeven, dat dadelijk kan worden gezien, dat het is kaas uit melk beneden zeker procent vet.

De directeur van Noordwijk verklaarde zich tegen het voorstel, met, het oog op de toepassing ervan.

De grondgedachte van het voorstel is spr. niettemin sympathiek.

De voorzitter en de heer Huisman verdedigden nader het voorstel, terwijl de heer Boersma op spoed aandrong.

Er werd ten slotte gestemd. Vóór waren De Wilp, Grijpskerk, Middelstum, Hellum en Usquert. Tegen Marum, Noordwijk en *Stad en Lande*. 14 blanco, waarvan enkele fabrieken verklaarden, dat zij zóó gestemd hadden, omdat hun bestuursvergadering niet voltallig was geweest.

Er zal intusschen een modelcontract worden aangevraagd. Men zal zich na nader overleg, alsdan nog kunnen aansluiten. Iedere fabriek blijft echter vrij.

De voorzitter heette hierop den heer ten Hoopen welkom en werd vervolgens 't woord gegeven aan den heer Vink van Enumatil, om te spreken over het afmaaksysteem inzake *mond- en klauwzeer*. Spreker merkte op, dat Dinsdag in het café Scholtens ter teekening lag een circulaire van de fok- en contrólevereniging te Slaperstil aan den Minister, om te ageeren tegen het bekende systeem. 150 hebben er op geteekend. Vóór eenige jaren was spr. vóór het systeem. Zeker, spr. kan zich best begrijpen, dat er zijn voor het afmaaksysteem, omdat dan het gevaar wordt verminderd. Maar wanneer de regering er mee wil doorgaan, dan moeten hare adviseurs eerst uitmaken waar de ziekte, vandaan is gekomen. Spr. heeft de overtuiging - hij heeft die gekregen doordat in zijn stal drie jaren geleden de ziekte uitbrak - dat de ziekte, het vee wil. Zooals het nu echter gaat, mag het niet langer blijven, ons vee gaat ten gronde, ons waardevol vee, waaraan we zat zijn gehecht (applaus).

Verschillende aanwezigen waren het hiermee eens.

De voorzitter merkte op, dat de heer ten Hoopen zooveel mogelijk het vee dat niet aangetast is, wil sparen. Hij laat zoo weinig mogelijk aan anderen over en neemt zooveel mogelijk maatregelen, om besmetting te voorkomen.

De heer ten Hoopen zei, dat men het niet eens zal worden over het systeem. De ziekte valt niet uit de lucht; een koe krijgt niet mond- en klauwzeer, wanneer zij niet de smetstof in zich krijgt. Gaan we de gevallen in de noordelijke provinciën na. In Januari kwam er een geval te Zwiggelte voor. Spr. heeft de overtuiging dat daar de ziekte is gebracht door wilde ganzen, die ook aan de ziekte kunnen lijden. Dan 2 gevallen in de gemeente Delfzijl, waarvan 1 te Heveskus en 1 te Weiwerd. Vermoed wordt, dat daar de ziekte is veroorzaakt door bergeenden. Daarna 1 geval te Slochteren, waar veel wilde eenden en smienten werden gezien. Na een heel poos werden weer 20 gevallen geconstateerd.

Sprekers meening is, dat deze sporadische gevallen zij teweeg gebracht door trekvogels. De ervaring heeft spr. geleerd dat bij al de sporadische gevallen het heel goed mogelijk is met medewerking der veehouders de ziekte tot één geval te beperken.

De fabrieken weten nu, dat er een noodwetje is aangenomen om de pasteurisatie verplicht te stellen. Maar ondanks die wetenschap waren er fabrieken, die het pasteuriseren nalieten. Thans kan spr. het pasteuriseren opleggen. Men kan dit lastig vinden, maar spr. acht den maatregel gewenscht. Ook spr. vindt het afmaaksysteem wreed, maar hij wil er tegen waken. dat de besmetting wordt verbreid. Wordt er niet voldoende gepasteuriseerd, dan wordt de melk in beslag genomen. Nu is de ziekte ook te Glimmen uitgebroken. Spr kreeg er kennis van. Hij wilde echter niet te voorbarig zijn en noemde het geval voorlopig vermoedelijk. Later had hij zekerheid en gelastte daarom dat het beslag moest worden afgemaakt. De fabriek be-

loofde spr. te pasteuriseren, maar zij heeft aan die belofte niet voldaan. Er waren besmette melkbussen en besmette melk geweest. De fabriek moest dus stop worden gezet, om ontsmet te worden, wat dezen middag zou geschieden.

Nu verwondert het spr. dat hem uit de vergadering is gevraagd hoe lang moet worden gepasteuriseerd. Zoo gaat het met de hooggeroemde medewerking. Maar - spreker zal den maatregel in alle gestrengheid toepassen, teneinde iets te bereiken. Spr. verklaarde het persoonlijk jammer te vinden dat zoveel belastinggeld wordt besteed voor maatregelen waarvan de betrokkenen niet gediend is. Maar toch zal hij aan den Minister voorstellen om geen bedrijfschade uit te keren aan een veehouder, onder wiens vee mond- en klauwzeer is uitgebroken en die levert aan een fabriek die niet pasteuriseert.

De voorzitter dankte den spreker voor zijne toelichting en hoopte, dat men er zijn nut mee zal doen.

De directeur van Glimmen verklaarde, dat hij niet kon pasteuriseren.

De heer ten Hoopen was het daarmee niet eens en zeide, dat hij er voor zal zorgen dat al de betrokken leveranciers geen bedrijfsschade zullen ontvangen.

De voorzitter keurde de handelwijze van Glimmen ook af.

De directeur van Noordwijk deelde mede, dat hij nog steeds wacht op het briefje van den heer ten Hoopen om te pasteuriseren met het oog op het geval te Marum. Had hij het briefje gekregen, dan zou hij scherpere maatregelen hebben genomen. De schuld ligt niet aan spreker. De fabriek wordt er de dupe van. Er moesten f 54 kosten worden gemaakt. De inwoners kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor dingen, die zij niet wisten. De bekendmaking was onvoldoende.

De heer Huisman merkte op, dat de brandstoffenvoorziening eene lastige kwestie is voor de fabrieken. Vandaar, dat gevraagd wordt: hoe lang moet gepasteuriseerd worden?

De heer ten Hoopen antwoordde, dat de fabrieken zorgen moeten, dat zij geen verspreidster van de ziekte worden. Is er geen brandstof meer, dan houdt de zaak op.

Als het zoo doorgaat, wordt over 't gehele Land binnen 14 dagen de pasteurisatie verplichtend gesteld. Spr. heeft haar al lang aangevraagd. Werkelijk, hij doet het niet om de menschen te plagen.

De heer Vink vindt bewaken van het vee een goeden maatregel. Pasteurisatie is goed, maar let men op het een, iets anders wordt daarentegen vergeten, zoo wat betreft meelzakken en koe-kenkisten.

De voorzitter antwoordde, dat contróle niet mogelijk is, wel wat de pasteurisatie betreft. Spr. dankte nogmaals den heer ten Hoopen. In Noordwijk schijnt een abuis plaats gehad te hebben.

De heer ten Hoopen gelooft gaarne aan de goede trouw van den directeur. Het personeel wist echter wel van de zaak af.

De agenda werd nu verder afgehandeld

De begroting 1916 werd vastgesteld.

Over de agenda voor de Alg. vergadering van den FNZ. verlangde niemand het woord.

Ter spake kwam ten slotte de *melkvoorziening*, die nu, naar de secretaris van den FNZ. opmerkte, gewestelijk moet worden behandeld. Ook uit deze provincie zal men haar regelen. In een paar gedeelten is zij nog niet in orde. Spreker drukte allen op het hart er voor te zorgen, dat *spoedig* de regeling voor de gehele provincie in orde, in. Brengt gij, zei spr. haar zelf niet in orde, dan wordt zij voor u klaar gemaakt. Maar gewenscht is dat niet. Het moet vlug en vlot van stapel lopen. Er mag zelfs geen melkcrisisje zijn. Weliswaar zijn de belangen een beetje

uiteenlopend, maar toch hebben allen belang bij een vlotten afvoer van de boter, die niet voor het binnenland is.

De voorzitter deelde meede dat de volgende week Donderdag opnieuw zal worden vergaderd, om dan de melkvoorziening voorgoed in orde te brengen.

De heer Huisman verklaarde dat hij met een schriftelijk voorstel tot de fabrieken zal komen.

Wanneer allen willen medewerken kunnen de moeilijkheden worden overkomen. De zaak moet Donderdag in orde zijn.

De voorzitter onderstreepte dit nog. Wanneer de consenten voor onze provincie worden ingehouden, worden de fabrieken er de dupe van.

De heer Boersma vond het jammer, dat eene zekere hoek gedupeerd wordt door de nalatigheid van een anderen hoek.

De voorzitter vertrouwde, dat de zaak nog wel zal worden. De minderheid moet zich schikken naar de meerderheid.

Aan het bestuur werd overgelaten de benoeming van eene propaganda-commissie inzake de omzetting van naaml. vennootschappen in coöp. verenigingen.

De heer Vink kwam weer terug op de mond- en klauwzeer-kwestie. Spr. vond dat het een Janboel wordt. Spr. verwees naar het verslag in het „N.bld. v h. Noorden” van de Landbouwmij. “Duurswold” over de kwestie. We moeten optrekken naar den minister, om hem mede te delen hoe de veehouders over het, verschrikkelijke systeem denken. De deskundigen weten zelf nog weinig over den oorsprong der ziekte. Laat men zich eens wenden tot de Rijksseruminrichting, opdat die een onderzoek instelle. En verder is spr. er voor, om het oordeel der veehouders te vragen, en dan de lijst met de ondertekeningen aan den Minister op te zenden. Spr. gelooft wel, dat de zaak in orde zal komen, en zal een circulaire zenden aan de fabrieksbesturen, om dan met de afgevaardigden Dinsdag te vergaderen.

De voorzitter sloot hierop met een woord van dank de vergadering.

NvhN 1915-12-03

Verslag verg. Melkvoorziening prov. Groningen -1

Op eene gisteren gehouden vergadering van Zuivelfabrieken aangesloten bij het Botercontrolestation Groningen is besloten, voor zoover de bepalingen van Zijne Excellentie den Minister aanvulling, vroegen, dit voor gemeenschappelijke rekening te nemen.

In eene daarna gehouden verandering van de Commissie voor Melkvoorziening is besloten, dat de melk van de koemelkers, welke thans in fabrieken verwerkt wordt, zooveel mogelijk weder voor Consumptie ter beschikking gesteld moet worden. Deze koemelkers kunnen zelf den verkoop op straat ter hand nemen, ook zullen andere koemelkers die thans te weinig melk hebben bij de eerstgenoemden hun voorraad kunnen aanvullen. Belanghebbenden kunnen in dezen alles overleggen met den directeur van den Stedelijken Keuringsdienst.

NvhN 1915-12-04

Verslag verg. Melkvoorziening prov. Groningen -2

Omtrent de vergadering, Donderdag in 't *café Prins* gehouden ter zake der melkvoorziening vernemen wij nader nog het volgende:

Aanwezen waren een 70-tal aangesloten bij het botercontrolestation alhier, zulks op uitnodiging van het bestuur, om de melkvoorziening in deze provincie te regelen, 42 fabrieken zijn bij het B. C. G. aangesloten. De melkvoorziening ondervindt moeilijkheid in twee districten, n.l. Groningen en de Veenkoloniën.

Tot voorjaar 1915 geschiedde de melkvoorziening der stad o.a. door 192 koemelkers. Dit getal is verminderd met 20 door verschillende oorzaken. Daardoor is er melk tekort. De levering van dat tekort is opgedragen aan de melkinrichtingen. De maximumprijs is gesteld op 11 ct. Zij betalen, daar ze voor een groot deel de melk gekocht hebben tegen den melkprijs van Briltil (Lijempf) of Grijskerk (Coöp.), 13 à 14 ct. Hiervoor moet aan de, melkinrichtingen een vergoeding worden gegeven, door alle fabrieken gezamenlijk te betalen. Het bestuur stelde nu voor als grondslag voor die kostenberekening te nemen het aantal K.G. boter, waarvoor consent word gegeven; voor fabrieken, die alleen boter fabriceeren, dit getal 1 maal, boter en kaas 2 maal, boter, kaas en andere producten ook tweemaal.

Hierover was de vergaderen het echter niet eens en zal voorloopig een afwachtende houding worden aangenomen.

De drie fabrieken te dezer stede leverden in 1914 30.000 L. melk, van 8-14 Nov. in dit jaar 45.000 L. en van 14-20 Nov, reeds 55.000 L. Over medewerking dezer fabrieken is dus niet te klagen. 20 leveranciers uit de gemeente Groningen leverden tot nu toe aan de fabriek te Briltil, doch zullen dat vanaf Maandag niet meer mogen doen, doch hun melk op straat moeten verkoopen of aan de fabrieken leveren tegen 8½ ct. De fabrieken moeten deze melk weer afleveren à 9 ct., zoodat zij, de vracht er afgerekend, ¼ cent ontvangen voor de controle, die er door die fabrieken plaats heeft. Verder zal een prijs worden bepaald dien de fabrikanten aan hun leveranciers, van ween ze gekocht hebben, naar den melkprijs van Grijskerk of Briltil, moeten uitbetalen. Dit zal dan hun vergoeding zijn voor de levering van het tekort. De boeren mogen in twee jaar tijds niet aan een andere fabriek leveren, doch moeten of aan de zelfde fabriek blijven leveren of zelf gaan karnen, doch dan zullen ze geen consenten voor boter ontvangen, waardoor ze niet genoeg voor de melk maken.

Wat de vergoeding aangaat voor de melkinrichtingen, dit liet de vergadering aan de commissie over. Overigens werden de voorstellen van het bestuur, die we gisteren reeds mededeelden, aangenomen.

NvhN 1915-12-21

Verslag verg. prov. Geitenfokverenigingen Groningen

Door welwillende tusschenkomst van den heer J. J. Huisman, zuivelconsulent, ontvingen we een uitvoerig verslag van de vergadering welke Zaterdag in 't *café Prins* is gehouden door afgevaardigden van geitenfokverenigingen in deze provincie met de prov. vereeniging tot bevordering der geitenfokkerij. We ontleenen daaraan het volgende:

Aanwezig waren afgevaardigden van 15 vereenigingen het getal vereenigingen bedraagt in deze provincie 25. Op een vraag van Oostwold inzake het verkrijgen van jonge Sahnengeiten is toegezegd dat daarnaar zal worden getracht. Besloten werd aan te dringen op een verplichte keuring van bokken, waartoe een commissie de noodige stappen zal doen De P.R.C. houdt toezicht op de jonge bokjes die voor de fokkerij bewaard zullen blijven. Zij zal het plan om

jaarlijks in Mei te Groningen een keuring te houden van vaderdieren, zooveel mogelijk bevorderen.

Bij de keuring van geiten kunnen melklijsten worden ingezonden, waarmee bij de beoordeling rekening zal kunnen worden gehouden. De regeling dezer keuring zal zijn overgelaten aan de P. G. C., de vereenigingen kunnen fokkers tot juryleden voordragen.

Voorts werden nog enkele zaken, de fokkerij betreffende besproken. Bij het scheiden drong de voorzitter de heer J. W. Zantinga Jr., van Zuidhorn, er op aan de organisatie der verenigingen krachtig te bevorderen.

1916

NvhN 1916-03-15

Verslag verg. Groninger Coöp. Zuivelbond.

In 't café „De Unie” werd gisterenmiddag de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen.

De voorzitter de heer S. Rooda van Groningen, wees op den treurigen toestand door den oorlog veroorzaakt en den watersnood. Hij sprak de hoop uit, dat ook de zuivelfabrieken steun zullen verleen. De regeling der melkvoorziening kan spr. niet bekoren. Waarom wordt den zuivelfabrieken en veehouders de verplichting opgelegd de geheele bevolking te voorzien van goedkope melk tegen te lagen prijs. Omdat de fabrieken en veehouders thans hoge prijzen maken voor hun producten? Maar hebben dezen dan ook geen slechte jaren gehad en zijn ze toen ook gesteund? Neen, en dat behoefde ook niet! Onbillijk noemde spr. het, dat de nijvere veeboeren, soms met één of twee koeien, den welgestelden steun moeten verleen. Tegen het verstrekken van goedkope melk aan zieken, zwakken, armen, etc., zullen wij ons niet verzetten, zei spr. Wij zullen ons niet aan den plicht onttrekken, doch dan moet dit beschouwd worden als een gunst.

Aan het Jaarverslag, van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk van Usquert, ontleenen we het volgende:

Het jaar 1915 zal niet gauw door de zuivelfabrikanten worden vergeten. Wel was er soms een kleine stoornis wegens de verschillende maatregelen, die genomen moesten worden, maar de goede werking der fabrieken had er niet onder te lijden.

Door het opheffen der fabriek te Aduard verminderde het aantal aangesloten met één; er zijn thans 24. De hoeveelheid melk aan de fabrieken geleverd, overtrof weer verre die van vorige jaren. In 1913 werd geleverd 48 miljoen, in 1914 53 miljoen, in 1915 63 miljoen en 1 Jan. 1916 70 miljoen Kg.

Twee fabrieken, n.l. Loppersum en Winneweer. hebben zich als lid aangemeld. Op een enkele kleine fabriek na is de aansluiting thans algemeen.

Vanwege den Drentschen-Groningschen Zuivelbond is een technicus aangesteld, n.l. de heer **Geluk**.

De boterkeuringen werden evenals andere jassen in vereeniging met den Drentschen Zuivelbond zeer ten genoegen te Groningen gehouden.

De fabrieken Loppersum en Winsum werden als leden aangenomen

De desbetreffende commissie rapporteerde dat de rekening en verantwoording van den penningmeester in orde was bevonden.

De inkomsten bedroegen f 3972,84, de uitgaven f 1512,68, zoodat het batig saldo f 2459,56 is. Hieraan moet echter nog iets van worden betaald..

De ontvangsten van de „Aankoop” waren f 2691,31½, de uitgaven f 3056,62½; het tekort bedroeg f 365,31.

Vervolgens werd door de commissies voor coöperatieven aankoop en voor de boterkeuring verslag uitgebracht.

Verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrikanten Groningen.

GRONINGEN: Door het bestuur van den Groninger Zuivelbond waren gisternamiddag in 't café „De Unie”, namens de Vertrouwenscommissie al de zuivelfabrieken in de provincie Groningen ter vergadering opgeroepen.

De vergadering, die zeer druk bezocht was, werd bijgewoond door de heeren mr. Schönfeld, burgemeester van Winschoten, de Vries, burgemeester van Oldehove, U. G. Schilthuis van Groningen Jensema, burgemeester van Stedum.

De voorzitter de heer S. Rooda van Groningen zeide het te betreuren, dat nog steeds maatregelen moeten worden genomen, welke zoo zeer afwijken van de gewone. Waar nog niet is te voorzien, wanneer het einde van den treurigen toestand er zal zijn, mag niet langer worden toegestaan, dat melkboeren en melkinrichtingen consumptiemelk moeten verkoopen beneden den prijs, welke door de omliggende fabrieken wordt besteed. De melkinrichtingen gaan zo-doende ten gronde en de melkboeren worden ontevreden. Deze toestand mag niet bestendig warden.

Aangenomen werden zonder discussie de volgende punten:

- a. Het is gewenscht, dat degenen, die melk leveren voor de consumptie, op die melk een toeslag antvangen, waardoor de prijs voor de consumptiemelk gelijk wordt aan den prijs, dien de fabriek in elk ressort betaalt en
- b. Het is onbillijk, dat van de melk, die uitsluitend voor boterfabricage wordt gebruikt, hetzelfde bedrag per 100 K.G. melk wordt betaald als van de melk, die gebruikt wordt voor kaasbereiding, melkpoeder of gecondenseerde melk.
- c. Het voorstel wordt gedaan, dat van den toeslag en de verdere daaraan verbonden uitgaven de eene helft zal worden omgeslagen over de melk, die verwerkt wordt tot een der onder b. genoemde producten, terwijl de andere helft zal worden omgeslagen over de melk, die verwerkt wordt tot kaas melkpoeder, gecondenseerde melk in verhouding van de marktwaaarde dezer producten, na aftrek der voortbrengingskosten.

De heer Dijkstra vroeg of de fabrieken, die melk op de straat leveren, ook deelen in deze gunsten.

De antwoordde, dat de bedoeling is, dat zij, die consumptiemelk leveren, hetzelfde krijgen als zij, die aan de fabrieken leveren.

De heer Renkema wees op het gevaar, dat iemand wel meer voor de melk kan betalen, omdat, hij bij den verkoop toch den noodigen toeslag krijgt

Hierop werd door den voorzitter geantwoord, dat dit de bedoeling niet is. Als prijs zal worden genomen, het gemiddelde van die, welke betaald kan worden. Er zal geen rekening gehouden worden met melk, die voor vaste prijzen wordt verkocht.

De heer van Delden wilde de melk, welke op de straat wordt verkocht, ook onder den omslag zien gebracht.

De heer Bottema zou het niet goed vinden, dat de maatstaf genomen werd naar coöp. fabrieken en speculatieve fabrieken. Deze laatsten kunnen wel eens hooger prijs voor de melk betalen om de concurrentie en dan zou de maatstaf niet zuiver zijn. Wel wanneer de coöp. fabrieken alleen worden genomen.

De voorzitter was van oordeel, dat de speculatieve fabrieken niet kunnen worden uitgesloten; hij kon zich bijna niet voorstellen, dat speculatieve fabrieken te hogen prijs voor de melk zullen betalen, daar zij er dan geld zouden moeten bijleggen.

De heer Boersma van Grijpskerk wilde ook den tweede omslag ook over de melk laten lopen. De uitvoer van melkpoeder en gecondenseerde melk is verboden. Van deze artikelen is dus geen marktwaarde bekend en dan zou de omslag dus alleen op de kaas drukken. Blijkt straks, dat van die artikelen de marktwaarde weer bekend is en voor die artikelen hogere prijzen worden verkregen dan zal dat meerdere voor de distributie worden betaald. Dit zelfde geldt ook wanneer de kaas hoger in prijs wordt.

Dit bleek de bedoeling ook te zijn van het voorstel c, dat daarna werd aangenomen. Aangenomen werd eveneens, dat de bestaande vertrouwenscommissie zich belast met de uitvoering dezer regeling, terwijl al de fabrieken in deze provincie zich daaraan onvoorwaardelijk onderwerpen.

De heer Huttinga van Brittil (Lijempf) vroeg, of er genoeg melk in de provincie is; waarop de voorz. antwoordde dat waar voldoende melk is, gestreefd zal worden naar den toestand vóór Aug. 1914. Naar districten waar te kort is zal melk worden gerequireerd.

Hierna werd een lijst ter tekening gelegd, waarin de ondertekenaars zich verbinden tot onderwerping aan het besluit, der vergadering.

NvhN 1916-05-06

N.V. Noordlaren omzetten naar Coöp. – Lezing voorz. Rooda

NOORDTIAREN, 4 Mei Gisteren werd alhier een vergadering gehouden van aandeelhouders en leveranciers der N. V. „Zuivelfabriek Noordlaren”. Het doel der vergadering was, de vennootschap om te zetten in een coöperatieve vereeniging, en samenwerking te zoeken met alle veehouders in de gemeente Haren, teneinde te komen tot, de oprichting van één groote coöperatieve Zuivelfabriek voor de geheele gemeente. De heer S. Rooda voorzitter van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen, zette in zijn inleiding, de grote voordelen van een dergelijke samenwerking kort en bondig uiteen. Hij wees er daarbij op, hoe de belangen van de leveranciers het best behartigd worden, wanneer ze lid zijn van een coöperatieve vereeniging, en des hun melk leveren aan hen eigen fabriek.

Hoe de ervaring telkens weer geleerd heeft, dat oorlogstijden gevolgd worden door tijden van malaise. Dat het daarom zaak is voor onze veehouders, zich nu reeds te wapenen tegen de te verwachten moeilijke tijden, en dat ze zulks niet beter kunnen doen, dan door zich te vereenigen tot een zoo groot mogelijke vereeniging. Zo’n vereeniging is sterk genoeg, om in deze gemeente met zooveel veehouders een fabriek te stichten, die ingericht kan worden voor de bereiding van al die zuivelproducten, welke in de toekomst gevraagd zullen worden.

Zonder twijfel zal zo’n naar de eischen des tijds ingerichte fabriek meer voordeel kunnen geven dan de 4 kleine fabriekjes¹⁵ in deze gemeente, die alleen ingericht zijn voor de bereiding van boter. Ook zal zo’n groote fabriek beter de concurrentie kunnen doorstaan, die haar van speculatieve zijde dreigt, en waardoor de kleine fabriekjes ten ondergang zijn gedoemd. Dat de woorden van den heer Roods ingang hadden gevonden, bleek al spoedig, toen en, nadat de inleider nog enkele vragen en opmerkingen had beantwoord, tot stemming werd overgegaan.

15 Namen niet duidelijk; Haren, Onnen, Glimmen en Noordlaren hadden fabriekjes, maar naar mijn gegevens was Haren(1899) in 1912 al opgeheven, Glimmen (1896) was in 1914 omgezet naar coöperatie, Onnen (1899) was net in andere handen gegaan.....

Alle aanwezigen verklaarden zich vóór coöperatie van melkveehouders in de gemeente Haren en omgeving.

NvhN 1916-08-15

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen

Groningen: In 't café „De Unie” werd hedenmiddag de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen onder presidium van den heer S. Rooda te Groningen.

Medegedeeld werd, dat de fabriek te Baflo tijdelijk is stop gezet en dat die te Onnen als coöperatieve fabriek is opgeheven.

De zuivelfabriek te Lande (Laude ?) werd als lid aangenomen.

Door den voorzitter werden mededelingen gedaan omtrent de werkzaamheden der *melkvoorzieningscommissie*.

Verder wees de voorzitter erop, dat verschillende melkleveranciers in hun bedrijf belemmerd zijn. En is een toestand geschapen, die niet overeenkomt met het vrije zuivelbedrijf. Onbillijk achtte spr. het, dat de jongste maatregelen der regeering omtrent melkvoorziening en verwerking genomen zijn zonder den Bond daarin te erkennen.

De heer Busscher van Winschoten zeide, dat de jongste maatregelen op zuivelgebied in het Oldambt groote ontevredenheid, en onrust hebben gewekt, en zette een en ander nader uiteen. Het nemen dier maatregelen is, volgens spr., temeer te betreuren, omdat er weinig aanleiding voor was en zij onnoodig waren. In den Haag scheen de meening te heerschen, dat de fabriek te Winschoten van den oorlogstoestand gebruik maakte om kleinere fabrieken te vermoorden. Zonder eenigen grond werden naar termen gezocht om deze fabriek een gevoelige bestraffing toe te dienen; Winschoten werd als exporteur geschorst, spr. bestreed uitvoerig, dat Winschoten verkeerd zou hebben gehandeld. Met opoffering en heel wat kosten heeft de fabriek te Winschoten gezorgd, dat Winschoten en gedeeltelijk Oldambt voor melkgebrek bespaard bleven. Dit is door een zestal burgemeesters in het Oldambt bevestigd; tevens bevestigden zij, dat het opdoeken van een paar fabrieken in het Oldambt, niet lag aan handelingen, door de N.V. Zuivelfabriek „Oldambt” gepleegd.

Spr. noemde ten slotte een aantal nadeelige gevolgen van genoemde maatregelen. Men heeft, zei spr., heel wat anders bereikt, dan men bereiken wilde, doch dat is de straf er voor, dat men geen voeling met ons heeft gehouden.

De heer J. J. Huisman, zuivelconsulent te Groningen, zeide, dat herhaaldelijk beschuldigingen aan zijn adres worden gericht, als zouden bedoelde maatregelen zijn genomen op zijn advies. Spr. gaf ieder de vrijheid om die meening te delen, doch zoolang het bewijs daarvoor niet geleverd wordt, laten hem die beschuldigingen koud. Wèl wilde xxxx dat hij, wanneer hem van regeeringswege inlichtingen worden gevraagd, hij die naar waarheid geeft en niemand, door de vingers ziet. Wanneer men de eerste maatregelen goed opgevolgd had, waren er geen strenge maatregelen noodig geweest. Men heeft zich in Groningen echter dikwijls aan de maatregelen onttrokken; daarom moest men streng optreden.

De heer Busscher zeide te kunnen bewijzen, dat de heer Huisman reeds lang voordat de bewuste circulaire afkwam, in die richting heeft gestuurd.

Door den heer Huisman werd hierop geantwoord, dat zulks niet op zijn initiatief is geschied; het lag in de lijn der voorschriften, waaraan hij zich als ambtenaar moet houden.

De heer F. Reitsma, van den Haag, secretaris van den FNZ., zeide, dat zeker in Groningen de uitoefening van het zuivelbedrijf in hoge mate belemmerd wordt. Dit is echter niet alleen in Groningen, doch over geheel Nederland het geval en wel met verschillende bedrijven. Wanneer de zuivelbedrijven aan zichzelf werden overgelaten, zou dit bedrijf in hoge mate veranderen; de melkvoorziening zou zeer in gedrang komen, daar men veel winstgevende producten zou gaan produceeren. Verder zouden naar de boerderijen ontzettend veel minder voedingsstoffen terug gaan, hetgeen in dezen tijd vooral niet mag, met het oog op de beperkte hoeveelheid voederartikelen. Daarom moest worden ingegrepen. En de algemeene lijn der maatregelen is, dat het bedrijf moet worden uitgeoefend, zooals dit vóór 1. Aug. 1914 geschiedde. Spr. gaf toe, dat dit voor de provincie Groningen moeilijk is. Het verwijt, dat geen overleg is gepleegd, schoof spr. weg, doch hij betreurd het, dat het betuur van den Bond voor een desbetreffende vergadering niet is uitgenoodigd.

De voorzitter wees er nog eens op, dat men hier een weg heeft genomen, die niet de juiste is. Ware overleg gepleegd, dan zou wel iets anders gevonden zijn. Besloten werd aan den Minister van Landbouw een schrijven te richten, waarin de Bond verzoekt de genomen maatregelen in te trekken of in dien zin te wijzigen, dat bij een voldoende aanvoer van mais of gerst voor een prijs, dat het varkensfokkersbedrijf weer loonend wordt, onze fabrieken vrijwillig kunnen medewerken voor de levering van ondermelk of wei.

NvhN 1916-12-13

Verslag verg. *Bond van Zuivelfabrieken Groningen.*

GRONINGEN: In 't café „*De Unie*” werd gistermiddag de algemene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*, onder presidium van den heer S. Rooda van Groningen.

De voorzitter opende de vergadering en merkte op, dat we nog altijd in een toestand leven, waarin de vrijheid van onzen bedrijfsvorm aan banden is gelegd, zoowel de zuivelbereiding als de landbouw. Men moet zorg dragen, dat het bedrijf zoo rustig mogelijk in zijn alouden vorm wordt uitgeoefend. Doen wij dat niet, willen wij hier en daar belangrijke veranderingen aanbrengen dan zijn er ministeriële beschikkingen, die ons bezwarende bepalingen opleggen of een spaak in de wielen steken. Hiervan maken wij niemand een verwijt, doch wij worden onwillekeurig door die machteloosheid in een te rustigen toestand gebracht. Juist in de laatste 15 á 25 jaar is bij onze zuivelbereiding reusachtig werk verricht, niet alleen wat techniek betreft, doch bovenal op het gebied van organisatie, waarvan de groote voordeelen in deze troebele tijden zoo belangrijk zijn gebleken.

Wij moeten in het belang van onze zuivelbereiding werkzaam blijven om het product tot zijn hoogste waarde te brengen. Ook in de richting van de organisatie, en daarvoor is de tijd thans rijp, kunnen wij met vrucht werkzaam zijn.

Ten slotte pleitte spr. voor een pensioenregeling voor het personeel der zuivelfabrieken.

Medegedeeld werd door den voorzitter dat de stoomzuivelfabriek Usquert 1 Januari op houdt te werken omdat die overgaat tot de coöperatie Middelstum.

Tot technicus van de bonden van Groningen en Drenthe is benoemd de heer L. J. Vos te Rotterdam; tot controleur bij de fabrieken de heer Meelker te Thesinge.

Vervolgens werd door den voorzitter verslag uitgebracht van de *propaganda-commissie*.

Verschillende fabrieken zijn van naaml. vennootschap in coöperatie overgegaan en van een aantal fabrieken wordt zulks nog verwacht.

De heer v.d. Velde, directeur van de fabriek te Noordwijk, maakte aanmerking op de houding van de Commissie jegens hem en zijn, collega van de fabriek te Marum, toen gewerkt werd aan een coöperatie aldaar. Beide directeurs, die, resp. 11 en 16 jaar aan de fabrieken hebben gewerkt en dezen tot bloei maakten, werden in de zaak niet erkend.

De voorzitter antwoordde hierop, dat door de commissie steeds naar voren is gebracht, dat bij eventueele oprichting van de nieuwe coöp. fabriek voor beide directeurs moest worden gezorgd. Ze zouden een plaats aan de fabriek krijgen met een salaris, overeenstemmende met het tegenwoordige.

De heer v.d. Velde ontkende, dat hierover tegenover hem of zijn collega was gesproken, doch de woorden van den voorzitter werden bevestigd door een bestuurslid der nieuwe fabriek.

Tot bestuurslid werd herkozen de heer H. ten Have te Ezinge.

De fabriek te Loppersum werd gekozen als lid in den coöperatieven inkoop; die te Grijpskerk en De Wilp werden benoemd tot leden tot het nazien der rekening.

De ontwerp-statuten van de boterkeuringen werden goedgekeurd.

In de commissie voor de boterkeuring werden gekozen de fabrieken Grijpskerk, Loppersum en Winschoten, terwijl het bestuur een vierde lid zal aanwijzen.

De agenda FNZ. werd behandeld.

Ten slotte werd de begroting 1917 in ontvangsten en uitgaven vastgesteld op f 3255.

Verslag verg. *Groninger Bond van Zuivelbond.*

GRONINGEN: Onder voorzitterschap van den heer S. Rooda werd gistermiddag in 't café „*De Unie*” eene algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen*.

Door den secretaris, den heer S. K. Westerdijk, werd het jaarverslag uitgebracht. Daarin werd geconstateerd, dat de Bond zich in een vooruitgaande richting beweegt. In 1915 werd door de fabrieken verwerkt 70 miljoen K.G. melk en in 1916 ruim 85 miljoen. De fabriek te Laude heeft zich ook bij den Bond aangesloten. Usquert heeft zich opgelost in de coöperatie van Middelstum, zoodat het aantal fabrieken gelijk gebleven is, n.l. 24.

De inkomsten bedroegen totaal *f* 5752,33, de uitgaven *f* 2685,41½; saldo dus *f* 3066,92½. De rekening van den coöperatieven aankoop sluit met een nadeelig saldo van *f* 372,84½; inkomsten *f* 3398,13½, uitgaven *f* 3770,98.

Ingekomen was o.m. een schrijven van den heer J. Hilgenga. te Midwolda, houdende verzoek om betere arbeidsvoorwaarden voor de arbeiders in het zuivelbedrijf. Gevraagd wordt een minimum loon van *f* 16 per week, een uurloon op Zondag van 40 cent, een vacantie van 4 dagen, een pensioen- en ziekteverzekering.

Daar dit schrijven pas eenige dagen geleden is ingekomen, kon het bestuur daarover thans nog geen advies uitbrengen. In de volgende vergadering zal dit advies verwacht kunnen worden.

Daarna werd besproken de wenschelijkheid van de pensioensverzekering van het personeel. De heer Terpstra van Akkrum gaf een uiteenzetting van de geschiedenis der pensioenregeling van het personeel der Bondsfabrieken in Friesland.

Januari 1917 werd besloten tot de oprichting aldaar van een pensioenfonds. Spr. betoogde daarna de noodzakelijkheid, het nut en de wenschelijkheid van een pensioenregeling.

De voorzitter bracht den heer Terpstra dank voor zijn duidelijke uiteenzetting en drong eveneens aan op een spoedig oplossing dezer kwestie.

De heer Schuiringa van Grijpskerk deelde mee, dat aan de fabriek aldaar een pensioenregeling in werking is getreden. De werklieden krijgen *f* 2 pensioen op 65-jarigen leeftijd, benevens 10 cent voor ieder dienstjaar tot een maximum van 40, zoodat het hoogste pensioen *f* 6 bedraagt. Er is de grondslag gelegd van een fonds dat *f* 25.000 zal bedragen.

De heer Ten Have, te Ezinge, hoewel de daad van Grijpskerk toejuichende, betoogde de wenschelijkheid van een algemene regeling, waardoor het personeel ook gelegenheid krijgt te veranderen van fabriek.

De heer J. J. Huisman wees op dezelfde leemte. Een werkman aan de fabriek verbonden, die een pensioenregeling heeft, wordt aan die fabriek gebonden, ook al stort hij niet persoonlijk, zooals bij de fabriek Grijpskerk. Als de fabriek toch gaan organiseeren is het beter, dat ook Grijpskerk zich daarbij aansluit. Aansluiting bij een verzekeringsmaatschappij ontraadt spr., onderlinge verzekering acht spr. het beste.

Spr. gaf in ernstige overweging zich bij het Onderlinge Friesche Fonds aan te sluiten.

Besloten werd, dat de ieder voor zich de pensionering aan de hand van de Statuten der Friesche Onderlinge onder oogen zullen zien en het resultaat van het onderzoek aan het bestuur van den Bond zullen mededelen.

Het voorstel van het bestuur om de controle op de weegwerktuigen en vetgehalten geheel te doen geschieden door de Bond, kwam hierna in bespreking. Door den heer Westerdijk werd medegedeeld, dat thans reeds 60 millioen K.G. melk onder deze contróle staan, terwijl nog 25 millioen daar buiten vallen. Er is dus thans alles voor te zeggen de contróle van wege den Bond te doen bekostigen. Het voorstel werd daarna goedgekeurd.

Een diploma van de boterkeuringscommissie werd toegekend aan de fabrieken te Winschoten met 69, Grijpskerk met 68, Noorddijk met 67, Marum 66, Zuidbroek 66, Noordlaren 65 en Harkstede met 65½ punt.

NvhN 1917-04-06

Gegevens uit verslag Zuivelconsulentschap Huisman 1916

Aan het verslag van de werkzaamheden van den Rijks-zuivelconsulent voor de prov. Groningen over 1916 ontleenen we het volgende:

De Cursus voor controleurs, aangevangen Oktober 1915, werd in het begin van het verslagjaar vervolgd tot einde Maart. De lessen werden getrouw bezocht. Van de deelnemers wenschten 1 deel te nemen aan het examen voor een diploma voor fabriekscontroleur, 9 voor dat van controleur eener fokvereniging. Van dezen vielen op het practisch gedeelte van het examen resp. 0 en 1 af; een diploma verwierven 1 en 6 personen.

In 't begin van October 1916 werd aangevangen met een cursus voor botermaker met 17 deelnemers, waarvan na een paar *lessen 3 wegbleven*.

In het laboratorium werden 990 onderzoeken verricht.

De hoeveelheid hooi was zeer goed, de kwaliteit matig tot gewoon. Door het slechte weer is veel meer gras ingekuild dan noodig was. De prijzen van het hooi waren in October ongeveer: voor grashooi van f 60 tot f 70, voor klaverhooi van f 50 tot f 60. Op het eind van December werden bij flauwe stemming de prijzen wat lager.

De hoogste prijzen van het rundvee waren op de markt te Groningen:

	11 Jan.	4 April	2 Mei	6 Juni	4 Juli	25 Sept.	5 Dec.
Kalk- en melkkoeien	f 460	f 450	f 510	f 560	f 480	f 480	f 450
Vleesprijzen / K.g	f 0,83	f 1,10	f 1,10	f 1,35	f 1,30	f 1,20	f 1,30

De prijzen van schapen daalden in Juli erg, de prijs der vette lammeren was van f 28 tot f 20, in het najaar gingen de prijzen iets omhoog door vermeerderde consumptie en wat uitvoer naar Engeland.

De handel in zuivelproducten is dit jaar vrij geweest. Wat de boter betreft, bepaalde de *Rijks-Commissie van toezicht* iedere week welk procent van de productie, op door haar te geven consent, mocht worden uitgevoerd. In de eerste helft van het jaar ging deze boter naar Duitsland, door middel van de *Centrale Einkaufsstelle* in den Haag. De prijzen werden vastgesteld in een overleg van vertegenwoordigers van deze vereeniging niet vertegenwoordigers van de georganiseerde boterproducenten; alle qualiteiten werden met denzelfden prijs betaald. Die prijs liep van f 2,10 tot f 3.

In den loop van den zomer werd door het *Landbouw Export-Bureau*, aan Engeland een even groot procent van den uitvoer toegezegd als het vóór het uitbreken, van den oorlog uit ons land betrok, tegen de prijzen van de Engelsche markt, eventueel met een zekere schadeloosstelling; voor dit gedeelte der productie is niet de prijs gemaakt, welke Duitschland gaf.

Opmerkelijk is, dat een steeds toenemend gedeelte van de productie noodig, blijkt voor de behoefte van het binnenland. In Januari 1915 was 40 pct. der productie, hiervoor voldoende, in Januari 1916 2 weken 50 en 2 weken 65 pct. in de weken van Januari 1917 resp. 65, 70, 80, 85 en 100 pct. In Maart, April en Mei 1916 was 20 tot 35 pct. van de product voldoende, in Juni 35 pct, Juli 50 pct., Augustus 55 pct., September 60 pct., in de drie laatste maanden variërend van 30 tot 70 pct.

Voor deze **boter** was de maximum engros prijs in de eerste helft van Januari f 1,50, daarna tot einde Maart f 1,63, in April f 1,50, Mei f 1,45, Juni en Juli f 1,40, Augustus tot laatst van September f 1,50; de maximum detail prijs f 0,20 hoger, daarna werd de maximum engros prijs f 1,77, de detail prijs f 2,-.

Van de **kaas** mocht ook maar een zeker gedeelte van de productie uitgevoerd worden; dit gedeelte was steeds een grooter procent dan dat, van de boterproductie, n.l. de eerste maanden van het jaar ging de kaas overwegend naar Duitschland tegen prijzen ongeveer driemaal zoo hoog dan normaal. In den loop van den zomer moest ook een gedeelte van de kaas naar Engeland of Frankrijk.

Opgericht zijn de contrólevereeniging te Adorp en Haren.

Het aantal geitenfokvereenigingen vermeerderde met drie n.l. die te Eenrum, Lutjegast en Midwolda (O.) en bedraagt thans 28.

NvhN 1917-07-24

Verslag Groninger Bond van Zuivelfabrieken – 1

GRONINGEN: In 't *Café „De Unie”* werd hedennamiddag de algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*.

De Voorzitter de heer S. Rooda, van Groningen, wees er op, dat op het gebied van zuivel alles in die mate aan ministeriële besluiten en commissariale beschikkingen ondergeschikt is, dat lust en ijver om een uitstekend product te maken, meermalen op de proef worden gesteld. Toch moet de moed er in blijven, opdat wij na den oorlog sterk staan in en buiten de fabrieken, aldus spr.

Dit is noodig, omdat dan het hoofd moet worden geboden aan onderlinge concurrentie en de zuivelfabrikanten sterk moeten staan tegenover het buitenland. Leed heeft het de organisatie gedaan, dat de R. V. te Arnhem¹⁶ is ondermijnd, inplaats dat men bij deze vereeniging naar kwaliteitsverbetering had gestreeft.

Van voren af moet de bond weer met den boterverkoop beginnen, om zoo mogelijk weer tot een organisatie te komen. Vandaar, dat het bestuur het punt zuivelverkoopvereeniging op de agenda heeft geplaatst.

¹⁶ R.V. te Arnhem = Rechtstreekse Verkoop. In 1917 opgeheven om plaats te maken voor de (1e) Nederlandsche Coöperatieve Zuivelverkoopcentrale (N.C.Z.) – zie boek Zuivelcoöp. In Nederland – J. A. Geluk 1967

Hoe zal het straks gaan met de Export-Centrale? vroeg spr. Zullen wij daar onze mannen plaats zien nemen, opdat wij met vertrouwen de toekomst tegemoet kunnen xaan en zullen wij er gerust op kunnen zijn, dat derden, mannen buiten het bedrijf staande, onze belangen zullen behartigen?

Terecht is, volgens spr., gezegd, dat algemeene maatregelen, voorschriften, beschikkingen, besluiten, hoe men ze ook noemen wil, tot onbillijkheden leiden en het persoonlijke initiatief dooden. Hoe spoediger nu een, dergelijke op te richten export-centrale, altijd nog veronderstellende, dat ze noodig is, weer gaat likwideeren, hoe aangenamer ons dit zal zijn. Waarom het bestaande niet herzien, nu wij een ervaring van een paar jaren achter ons hebben zoowel ten opzichte van de voorschriften en besluiten als betreffende de menschen, die met de uitvoering daarvan zijn belast. Een nieuwe geschiedenis zal met een export-centrale weer moeten worden opgezet. Hoe het echter wordt, zeide spr. Ten slotte, onze arbeid mag in en buiten de fabrieken er niet onder te loor gaan.

NvhN 1917-07-25

Verslag Groninger Bond van Zuivelfabrieken – 2

Aan het verslag van de alg. vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken in ons no. van gisteren moet nog het volgende worden toegevoegd.

De agenda van den FNZ. werd behandeld.

Over het voorstel van het H.B., om een gedelegeerd bestuurslid te benoemen, ontspon zich een drukke discussie.

Met 14 stemmen tegen, 2 voor en 2 blanco werd besloten, dat de afgevaardigde tegen deze benoeming zal stemmen.

Vervolgens werd besproken het oprichten van een verkoop-vereeniging van zuivelproducten.

De heer J. J. Huisman, Zuivelconsulent, voelde er veel voor dat Groningen en Drenthe samen een goed georganiseerd export-vereniging oprichten.

Het bestuur zal concept-statuten opmaken, welke in een buitengewone algemeene vergadering zullen worden behandeld.

Inzake de pensioenregeling van het personeel, deelde de secretaris, de heer S. K. Westerdijk te Usquert mede, dat een 9-tal fabrieken zich bereid hebben verklaard tot die regeling mede te werken.

Op voorstel van het bestuur werd besloten het salaris van den controleur met *f*200 te verhogen

Door den heer Ten Have van Ezinge werd de wenschelijkheid betoogd van verplichte kaaskeuring in onze provincie. Spr. wees er op dat hier in den tegenwoordigen tijd en in 't algemeen in den zomer de kaas nog al slecht is. In 't buitenland wenscht men de minderwaardige kaas niet en de prijzen worden gedrukt. Men heeft hier in de provincie dringend behoefte aan een technisch, practisch en theoretisch ambtenaar, die de keuringen verricht.

Een beslissing over deze kwestie zal in de buitengewone vergadering worden genomen.

De heer J. J. Huisman deelde mede, dat de minister er bij hem op had aangedrongen, dat de fabrieken voorbereidingen treffen voor het pasteuriseren van de afvalproducten, aan de fabrieken. Deze hebben al een paar jaar geweten, dat het plicht is daarvoor te zorgen, zij hebben wel maatregelen, getroffen voor het pasteuriseren van de ondermelk en de karnemelk, maar voor het pasteuriseren van de wei is niets gedaan. Men zal dus nu aan de regering moeten tonen dat dit laatste niet kan of de wei moeten pasteuriseren.

Waar deze zaak thans in onderzoek is bij eene commissie door den FNZ. ingesteld, werd besloten voorlopig nog een afwachtende houding aan te nemen, vooral ook nu er toch niet voldoende kolen zijn om tot meerdere pasteurisatie over te gaan.

1918

NvhN 1918-01-16

Bond van Zuivelfabrieken.

GRONINGEN: Onder presidium van den heer S. Roorda van Groningen werd gisteren in 't hotel „Vogelzang” een algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

De voorzitter opende de vergadering met het uitspreken van de beste wenschen voor 1918. Spr. wees er op, dat in het afgelopen jaar verschillende fabrieken en daaronder de boterfabrieken ontzettend in den knel hebben gezeten. Het ontbreken van krachtvoeder heeft gemaakt, dat vooral de boeren op de zandstreken, geen beste resultaten hebben gekregen. In verband met de evenredige vertegenwoordiging sprak de voorzitter den wensch uit, dat mannen naar de kamer werden gezonden, die de belangen van consumenten en producenten zullen beartigen.

Van den Bond van Arbeiders in het Landbouw, Tuinbouw- en Zuivelbedrijf was ingekomen een verzoek om evenals in Drenthe en Friesland ook in deze provincie een z.g. model-instructie voor fabrieksarbeiders in te voeren.

In de commissie, welke deze zaak zal onderzoeken werden aangewezen de fabrieken te Garmerwolde Hellum, Middelstum, Grijpskerk en Winschoten.

In 1917 kregen de volgende fabrieken een diploma voor de boterkeuring Garmerwolde, Grijpskerk, Ezinge, Winschoten Loppersum, Zuidbroek, Hellum en Glimmen.

In plaats van den heer E. Botjes werd gekozen tot bestuurslid de heer F. Feldstra te Holtwierde.

Tot lid in de Commissie voor Coöperatieven aankoop werd inplaats van de aftredende fabriek te Marum aangewezen de fabriek te Winschoten.

In de commissie tot 't nazien der rekening over 1917 werd gekozen, eveneens wegens aftreden van de fabriek te Marum, die te Zuidbroek. Als lid van de commissie voor de boterkeuring werd bij acclamatie herkozen de heer S. Cornelissen.

Bij het punt benoeming van een adviserend lid voor de zuivelverkoopvereniging stelde Marum voor, die benoeming niet te doen geschieden.

Dit voorstel werd verworpen met 10 tegen 2 stemmen.

Als adviserend lid werd hierna gekozen de heer S. Rooda.

Vervolgens werd de agenda van den FNZ. behandeld.

De heer Ties van Marum maakte bezwaar tegen de wijze, waarop de heer Reitsma tot gedelegeerd bestuurslid is gekozen. 't Ging spr. niet om den persoon, wien hij voor diens werken in 't belang van den Bond gaarne hulde brengt.¹⁷

SCHAGER COURANT, 16/02/1918; P. 2/10

ALGEMEENE NEDERLANDSCHE ZUIVELBOND.
In de laatste gehouden vergadering werd in geheime bijeenkomst de heer Reitsma benoemd tot gedelegeerd bestuurslid, de heer Geluk tot secretaris. De heer Reitsma is oud-secretaris van den F.N.Z. en maakt thans met de heeren Kröller en Schimm v. d. Loeff de commissie van bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet uit.

De voorzitter dacht er anders over, roemde de capaciteiten en groote werkkraft van den heer Reitsma en kon zich heel best begrijpen dat het bestuur den heer R. bij de organisatie wilde houden.

¹⁷ Meer over dit besluit van het FNZ. bestuur in 'Boek Zuivelcoöperatie in Nederland' J.A. Geluk 1967 blz 223

Tevens feliciteerde spr. den heer J. A. Geluk ter vergadering aanwezig, met diens benoeming door het bestuur tot secretaris, voorlopig voor den tijd van 1 jaar, inplaats van den heer Reitsma.

De begroting 1918 werd vastgesteld in ontvangst en uitgaaf met *f* 5373.

Wegens den verhoogden omslag van den FNZ., alsmede de meerder uitgaven voor den controleur en technicus, is de omslag met 3 cent per 1000 L. verhoogd.

Op voorstel van den heer Holtrop van Marum zal het bestuur in overweging nemen om met een voorstel te komen tot salarisverhoging, van den secretaris.

De voorzitter stelde voor een commissie te benoemen, welke voor 1918 den productieprijs van de melk bepaalt en daarover rapport uitbrengt en in overleg treedt met de vaste commissie van den FNZ. Dit met het oog op de vaststelling van den melkprijs door den Minister. Verder stelde spr. zich voor, dat verschillende bonden dergelijke commissies benoemen.

Het voorstel werd aangenomen; als leden der commissie werden aangewezen de fabrieken te Ezinge, Loppersum, Winschoten, Zuidbroek en Hellum.

NvH 1918-12-12

Verslag verg Bond van Zuivelfabrieken Groningen

GRONINGEN: In 't café „Vogelenzang” werd Dinsdag gehouden de algemene vergadering van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*. De voorzitter, de heer S. Rooda opende met een woord van welkom. Spr. wees er op, dat in dezen tijd de menschen niet in een gunstig licht zijn geplaatst. Ook de fabrieken gaan niet helemaal vrij uit. Er zijn fabrieken, die niet geleverd hebben de kwaliteit, die ze konden leveren, ook al uit zucht naar winst. De voorzitter drukte tenslotte de hoop uit, dat de fabrieken zich weer, zullen gaan toeleggen, om een *goed* product te fabriceren.

Herkozen werd tot bestuurslid de heer P. H. Dijksterhuis te, Garmerwolde.

Verkozen tot lid voor het nazien der rekening de zuivelfabriek te Marum; tot lid in de commissie voor coöperatieven aankoop, de zuivelfabriek te Marum, tot lid in de commissie voor boterkeuring de heer J. Thies te Marum.

Aan de orde was daarna het voorstel van het bestuur, om in vereeniging met de zuivelverkoopvereniging een technicus te benoemen, die tevens als secretaris van den Bond kan fungeren. Over dit punt was enige discussie. Enige leden maakten bezwaar tegen dit voorstel, dat door den heer Geluk, secretaris van de FNZ. verdedigd werd. Tenslotte, werd het voorstel aangenomen met 59 tegen 15 stemmen. Het salaris van den l-en secretaris-technicus is vastgesteld op *f* 2000.

De begroting over het dienstjaar 1919 werd in ontvangst en uitgaaf vastgesteld op *f* 6940.

Aan de afgevaardigde naar de Algemene vergadering van de FNZ. werd vrij mandaat gegeven.

Omtrent de oprichting van een zuivelbank zal het Bestuur op de volgende vergadering in Februari met voorstellen komen. Het bestuur zal zich daartoe door deskundigen laten bijstaan.

Geuit werd in de vergadering de wenschelijkheid, om ook de medewerking te vragen van aardappelmeelfabrieken en stroocartonfabrieken. Met dezen wensch zal rekening worden gehouden.

Voor den controleur van den bond, de heer R. Meelker werd een invaliditeits- en, pensioen-verzekering vastgesteld.

De heer Meelker krijgt op 60-jarigen leeftijd f 6 pensioen per week, bij invaliditeit een uitkering van f 3000, bij overlijden van den heer Meelker ontvangt zijne vrouw deze uitkering.

In bespreking kwam een voorstel van het bestuur om de melk uit te betalen naar het vetgehalte. Na enige bespreking werd met 32 tegen 8 stemmen aangenomen een voorstel van den heer Veldstra te Holwierde om per percent vet 30 cent per 100 K.G. melk te korten of bij te betalen.

In bespreking kwam tenslotte een ingekomen schrijven van den FNZ., waarin de vraag gesteld, in hoeverre uitvoering van de Scheurwet nog wenschelijk is. Uitvoerig werd hierover gesproken. De meeste afgevaardigden waren van meening, dat in deze omstandigheden scheuren van grasland op groote schaal niet meer noodig of wenschelijk is.

Hiervan zal aan den zuivelbond kennis worden gegeven. Mocht de regeering niet genegen zijn, de Scheurwet te wijzigen; dan zal men zich tegen scheuren van grasland niet verzetten.

Verslag verg. Groninger Bond van Zuivelfabrieken.

GRONINGEN: In het hotel Vogelzang werd gistermiddag de alg. vergadering gehouden van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*, onder presidium van den heer S. Rooda te Groningen.

De voorzitter opende de vergadering, en wees er op, dat het thans weer in de goede richting gaat, talrijke bureaux ter uitvoering van ministeriële beschikkingen, zullen opdoeken. Onze producten hebben in de oorlogsjaren aan kwaliteit verloren. De kwaliteit deed immers niets af aan de rentabiliteit. De komende jaren zullen er zijn van inspanning; het product moet worden verbeterd. De arbeidsvoorwaarden moeten worden herzien, doch ook de eischen aan den arbeid worden grooter. Er moet geijverd werden om de concurrentie met het buitenland te kunnen doorstaan. De organisatie moet zorgen voor een afzetgebied in het buitenland, doch ook heeft zij nog veel te doen in het binnenland. Spr. zette uiteen, wat de Bond heeft gedaan en nog te doen heeft.

Aan het jaarverslag van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk, van Usquert, ontleen we het volgende:

Was het jaar 1917 wegens den oorlog een belangrijk jaar voor het zuivelbedrijf, in 1918 was het nog niet beter wegens de verschillende regeringsmaatregelen, die moesten genomen worden, om de geheele Nederlandsche bevolking eenigszins van melk kaas en boter te voorzien, vooral daar de melkaanvoer in 1918 belangrijk kleiner was dan de vorige jaren. Voor Groningen beteekende dat 24 miljoen. (Het vorige jaar 74 miljoen en nu 50 miljoen).

De financiële uitkomst van de fabrieken is echter goed te noemen, daar de regeering de zuivelproducten goed op prijs had gesteld.

Besloten werd het benoemen van een (secretaris)-technicus, voorloopig uit te stellen, daar het bedrag van f2000 daarvoor te laag is.

Het verslag van de commissie van coöp. aankoop werd goedgekeurd.

De financiële commissie rapporteerde, dat boeken en kas bij den penningmeester in orde waren bevonden. De aankoop-rekening gaf aan ontvangsten f3345,63 en aan uitgaven f4211,53, nadelig saldo f865,90, dat door de waarde der aanwezige goederen wordt gedekt. De algemene rekening stoot met een voordelig saldo van f2577,26; de ontvangsten bedroegen f9861,22.

Uit het rapport van de commissie der kaaskeuringen bleek, dat het geregeld kaaskeuren redenen van bestaan heeft. Gehouden werden 6 keuringen, waarvoor 83 kazen werden ingezonden. Besloten werd het salaris van den bondscontroleur te brengen op f 1300.

Langdurige discussies werden gevoerd over de vraag: Zijn de fabrieken genegen van ene eventueel op te richten Coöperatieve landbouwbank lid te worden. Verschillende fabrieken, o.a. Haren, Onnen en Garmerwolde gaven te kennen dat zij er niets voor gevoelden, omdat zij bij een boerenleenbank zijn aangesloten.

De heer Geluk, secretaris van den FNZ, en de voorzitter verdedigden met warmte het voorstel. Een Landbouwbank zal voor het doen van groote zaken, worden ingericht, terwijl de boerenleenbanken slechts plaatselijk werken.

Bij de stemming bleek dat zes fabrieken genegen zijn lid te worden, terwijl 9 fabrieken er tegen waren. Het bestuur werd gemachtigd te trachten het tal deelnemers uit te breiden, omdat van de 22 aangesloten fabrieken slechts 15 vertegenwoordigd waren.

Het voorstel van het bestuur om het nog te ontvangen saldo van de botervereniging voor zover de leden van den Bond daarop aanspraak kunnen doen gelden, te bestemmen voor het stichten van een eigen gebouw of voor het vast bezitten van een paar kamers in een of ander gebouw, werd in beginsel goedgekeurd. Een drietal fabrieken behielden hun stem voor, omdat zij een ander mandaat hadden, terwijl zij er nu wel iets voor gevoelden.

1920

NvhN 1920-12-08

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken prov. Groningen

GRONINGEN: Dinsdagnamiddag werd in het Landbouwhuis alhier de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

De voorzitter de heer S. Rooda, merkte in zijn openingswoord op, dat nog steeds geen eind gekomen is aan de verplichte melklevering voor de grote steden. Hij liet daartegen een woord van protest horen. Hij constateerde dat er met betrekking tot de kaasregeling enige verbetering was ingetreden.

Hij vestigde de aandacht op de moeilijkheden, die de invoering van den 8-urigen werkdag voor de zuivelfabrieken heeft megebracht. Hij twijfelde er echter niet aan of de fabrieken zouden een goede toekomst tegemoet gaan als er maar voldoende geproduceerd wordt.

De zuivelfabriek te Farmsum had bericht gezonden, dat zij voor het lidmaatschap van den bond had bedankt.

Aan de orde kwam de verkiezing van een bestuurslid, daar de voorzitter de heer S. Rooda, aan de beurt van aftreding was.

De heer Rooda deelde mede, dat hij het zich volkomen kon begrijpen als er leden waren die een andere voorzitter wenschten. Hoewel hij zich door het bestuur had laten overhalen zich opnieuw kandidaat te stellen had hij er geen bezwaar tegen dat de leiding aan anderen werd overgedragen. Vanuit de vergadering werd er op aangedrongen dat de heer Rooda den voorzitterszetel zou blijven innemen.

De uitslag, der stemming was dat de heer Rooda 40 stemmen kreeg, 8 stemmen waren uitgebracht in blanco en 4 op den heer Schuringa.

De heer Roode aanvaardde de benoeming onder dankbetuiging voor het in hem gestelde vertrouwen.

De fabriek te Holwierde werd aangewezen voor de benoeming van een lid tot het nazien der rekening, die te Glimmen voor de benoeming van een lid in de commissie voor coöperatieven aankoop.

Tot lid van de commissie voor de boterkeuring werd benoemd de heer F. Tjalma te Holwierde.

Bij Acclamatie werd besloten oud-minister Posthuma kandidaat te stellen voor het voorzitterschap van den FNZ.

Den controleur, den heer R. Mulder word over 1920 een duurtetoeslag, verleend van f 500.

De begroting voor het dienstjaar 1921 werd in ontvangsten en uitgaven vastgesteld op f 8375.

De heer J. J. Huisman, zuivelconsulent alhier, hield een lezing over: Melkwinning aan de boerderij.

Voor al in de laatste jaren zegt spr., heeft een groote wijziging plaats gehad in onze fabriekmatige melkverwerking, het aantal fabrieken is beduidend verminderd, de fabrieken zijn heel wat verbeterd, en aan de fabrieken hebben wij de beschikking over behoorlijk geschoolde personeel. Deze ingrijpende veranderingen zijn niet van toevalligen aard, doch zijn het gevolg van de gevoelde noodzakelijkheid om boter, kaas en melkproducten te kunnen bereiden van even hoogstaande hoedanigheid als elders in ons land opdat zij gemakkelijk en goed afgenomen worden door de handelaren en consumenten.

Wij weten, zegt spr., dat de ongewenste hoedanigheidsvermindering veroorzaakt wordt door bacteriën en tevens dat de melk niet bacterie-vrij gewonnen kan worden, hoewel wij heel

wat kunnen doen om besmetting te voorkomen. Vele soorten van ongewenste bacteriën kunnen sporen vormen en zijn door pasteuriseren niet voldoende te bestrijden. Bij de kaasbereiding kan de pasteurisatie niet toegepast worden en komt de hoedanigheid dus dadelijk in ernstig gevaar, wanneer de gebruikt wordende melk niet deugdelijk is. In tijden van een groote vraag naar producten vallen de financiële nadelen niet erg op, maar wanneer in de toekomst weer normale omstandigheden terug keren zijn er grotere financiële nadelen in de prijzen der producten te verwachten.

Het verspreiden van kennis over de melkwinning op de boerderij in zijn vollen omvang is tot nu toe niet behoorlijk aangepakt. Deze kennis is niet rechtstreeks gebracht bij het verplegend personeel, de melkers en de melksters. In Friesland worden dikwerf cursussen en melkwedstrijden voor het personeel georganiseerd. In de fabrieken is zeer goed waar te nemen, welke personen niet en welke wel een cursus volgden. Hieruit volgt dat het verspreiden van algemene kennis over de melkwinning wenschelijk is. De schare personen die echter bereikt moet worden is zeer groot. In een provincie op een enkele plaats een cursus te geven helpt niet, de daarvoor bestemde personen zouden ze niet kunnen bezoeken. In Gelderland heeft men daarvoor een middel gevonden. Men wenscht daar op een centraal punt cursussen te organiseren waarvan de deelnemers bij gebleken geschiktheid leiders worden van plaatselijke cursussen.

Spr. zou het op prijs stellen, dat deze aangelegenheid in den kring van elk fabrieksbestuur besproken werd. Verklaarden zich enige fabrikanten bereid tot het verlenen van financiële medewerking, dan is er wel een weg te vinden om personen op te leiden voor het geven van plaatselijke cursussen.

Spr. eindigde met den wensch dat er spoedig voldoende instemming mag blijken voor het verkrijgen van een goed omschreven werkplan.

1921

Het Vaderland 1921-06-07

LANDBOUW

S. Rooda. †

Te Groningen is plotseling overleden de heer S. Rooda, in landbouwkringen een zeer bekende persoonlijkheid. Als landbouwer muntte hij vooral uit op het gebied van de veeteelt. Zijn veestapel te Middelstum trok zeer de aandacht van de vreemdelingen.

Hij was mede-oprichter en bestuurslid van de zuivelfabriek te Middelstum en lid van het dagelijksch bestuur van het Nederl. Rundveestamboek.

Mede door zijn initiatief is opgericht het Gron. Blaarkop-rundveestamboek, waarvan hij eenige jaren het voorzitterschap heeft bekleed. Lange jaren was de heer Rooda de secretaris van de commissie tot verbetering van de rundveefokkerij in deze provincie.

Van den Bond van Zuivelfabrieken was hij van de oprichting af tot op heden voorzitter en vertegenwoordigde hij dezen bond bij het bestuur van den Alg. Zuivelbond (F.N.Z.). Ook is hij eenige jaren voorzitter van de afdeling Groningen van de Groninger Maatschappij van Landbouw geweest.

Alg. Handelsblad 1921-06-07

Gisteren overleed plotseling onze lieve Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer **SEEBE ROODA**, in den ouderdom van bijna 70 jaren. (33003) Groningen, 5 Juni 1921. N. Stationstraat 33.

L. ROODA—BUNSINK.
J. W. EELKMAN
L. **ROODA**—**ROODA** } Zuidbroek.
VAN CINGEL,
J. STIGTER—ROODA.
H. J. STIGTER.
G. FRASER—
ROODA, } Schoondijke.
J. FRASER,
B. H. EELKMAN ROODA, de Wijk
J. EELKMAN
ROODA, } Middelstum.
H. ROODA—
TIESENS, }
en Kleinkinderen.

De teraardebestelling zal plaats hebben a.s. Woensdag op de begraafplaats te Middelstum. Vertrek van den lijkstoet om twee uur vanaf Hôtel van Lacum.

Alg. Handelsblad 1921-12-21

Verslag verg. Bond van zuivelfabrieken in Groningen.

GRONINGEN: In de gisteren te Groningen gehouden algemene vergadering van den *Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen*, hield de voorzitter, de heer de Boer, eenige retrospectieve beschouwingen over de ontwikkeling van het zuivelbedrijf, welke geleid heeft tot de oprichting van coöperatieve zuivelfabrieken en tot de oprichting van de FNZ.

Er werden enige besprekingen gevoerd over de werkzaamheden van den bondscontroleur, wiens ambtsvervulling lijdt onder de omstandigheid, dat zijn tijd voor een belangrijk deel in beslag genomen wordt door onderzoekingen voor veehouders.

Met betrekking tot den melkcursus werd medegedeeld, dat er 1 (?) personen aan deelnemen. De praktische lessen zijn afgelopen, de theoretische duren nog, voort.

De zuivelconsulent de heer J. J. Huisman, wees op het grote nut van deze cursussen, die moeten brengen het inzicht, dat bij het melken door allen dezelfde gedragslijn worde gevolgd.

De secretaris wekte de afgevaardigden en fabrieksdirecteuren met aandrang op algemeen gebruik te maken van den coöperatieven aankoop.

De secretaris van den FNZ. besprak de actie, die wordt voorbereid tegen de Arbeidswet. Men stuit bij die actie op de moeilijkheid, dat de zuivelbedrijven in de onderscheidene provinciën van aard nog al verschillen.

Verlangt mag worden, dat voor dit zuivelbedrijf meer vrijheid van beweging krijgt, omdat het als seizoenbedrijf des zomers een langere, des winters een kortere werkdag kan hebben. Ook werden mededelingen gedaan over de actie van den FNZ. tegen het ontwerp van wet nopens den uitvoer van boter en kaas.

1922

NvhN 1922-05-03

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen

Gistermiddag hield bovengenoemde Bond in het Landbouwhuis alhier, onder voorzitterschap van den heer R. F. de Boer van Siddeburen zijne jaarlijksche vergadering.

De voorzitter heette de aanwezigen welkom en wekte hen op de onverschilligen voor de organisatie warm te maken en te wijzen op het nut ervan.

Medegedeeld werd, dat het Ned. Rundveestamboek zich in den laatsten tijd nogal bezig houdt met de contróle. Een missive is ingekomen bij den FNZ. om mee te werken tot bestendiging en uitbreiding van de contróle, die van zoo groot belang is. De FNZ. wendde zich tot de provinciale bonden. Er is een vergadering geweest van de rundveeverenigingen alhier, waarin een en ander is, besproken. De meeningen verschilden nog al omtrent de wijze waarop de contróle moet geschieden. Algemeen was men echter van meening, dat belanghebbenden goed op de hoogte worden gesteld van het nut ervan. In kleinere kringen zal deze zaak nog nader worden besproken. Aan de fabrieken is dan ook geadviseerd, om - wanneer deze zaak in hun omgeving wordt besproken - bestuur en directie daarbij, zooveel mogelijk tegenwoordig te doen zijn en moreel en financieel te steunen.

Tevens werd medegedeeld, dat pogingen werden aangewend om ook voor dit jaar een soepeer toepassing van de Arbeidswet toe te staan. Eventuele aanvragen bij de arbeidsinspectie zullen worden toegestaan.

Uit de hieruit ontstane discussie bleek wel, dat alle leden nog niet van alles goed op de hoogte zijn en men nog niet algemeen op de hoogte is van de toepassing van genoemde vergunning. Algemeen was men het er over eens, dat het niet billijk is dat melkfabrieken en fabrieken van melkproducten achtergesteld worden in de wet bij kaas- en boterfabrieken, vooral met het oog op de gemengde bedrijven, die soms onder de eersten worden gerangschikt en dus kleinere werktijden worden toegestaan.

Besloten werd er bij den FNZ. op aan te dringen, dat deze er voor werkt, dat aan alle fabrieken in de provincie Groningen een 55-urigen werkweek zal worden toegestaan.

Meegedeeld werd nog, dat de FNZ. heeft geprotesteerd bij de Tweede Kamen tegen het voorstel-Fleskens c.s, tot het instellen van invoerverbodeu, als zijnde tegen het belang van het algemeen.

Het bureau van het *Kon. Ned. Landb. Comité* belegt op 9 Mei een vergadering in Utrecht om over de crisisbepaling aangaande uitvoerverboden en de daarvan gewenschte opheffing, te spreken en heeft o.m. ook den bond van zuivelfabrieken in de prov. Groningen uitgenoodigd.

De vergadering betoonde haar instemming met het adres van den F. N. Z.

Aan het jaarverslag 1921 van den secretaris, den heer S. K. Westerdijk van Usquert, ontlene wij: Het aantal leden bedraagt 15, evenals het vorige jaar, die verwerkten 48.241.190 K.G. melk. Het aantal buitengewone leden is verminderd met 1 en bedraagt nu 20. Het jaarverslag wijdde nog eenige woorden aan het overlijden van den S. Rooda, die zoveel voor den Bond heeft gedaan.

De gehouden melkcursus had veel succes, al kostte het ook heel wat geld.

De voorzitter wees er evenwel op, dat de cursisten bij hem geklaagd hadden, dat zij geen werk konden krijgen en hun de gelegenheid, om hun verworven bekwaamheid verder mee te delen,

niet werd gegeven, Spr. wekte de aanwezigen nog eens op, om toen (?) vooral hiervan wel gebruik te maken, het zal den Bond ten goede komen.

Een van de bestuursleden van de Oldambster zuivel- en melkinrichting (Winschoten) deelde mede, dat er bij hen wel degelijk gebruik wordt gemaakt van deze cursussen. Ook in de Leek is dit het geval.

De voorzitter verheugde zich hierover zeer, en hoopte, dat het elders evenzoo zou gaan.

Het jaarverslag van den secretaris werd vervolgens ander dankbetuiging goedgekeurd.

De directeur der fabriek van Holwierde rapporteerde gunstig namens de desbetreffende commissie over de boeken en bescheiden van den penningmeester, den heer S. K. Westerdijk.

De inkomsten van den Bond bedroegen f 11.246, 67½, de uitg. f 12.443,04½. Het nadelig saldo was dus f 1016,37. De bedragen van den aankoop waren: inkomsten f 1953,55 en uitgaven f 2652,46, zoodat er een nadeel is van f 698,91. Na aftrek van de goederen in eigendom blijft dit bedrag plm. f 475. Het verlies is hoofdzakelijk te wijten aan prijsdaling van goederen. Getracht zal worden bij den FNZ, een restitutie te krijgen.

De commissie tot nazien van rekeningen etc., van den penningmeester, werd een woord van dank gebracht. De penningmeester werd onder dank gedechargeerd.

Aan de orde was nu het verslag van de boterkeuringscommissie. Men is tevreden over den loop van de boterkeuring. Aan beambten en den Rijkszuivelconsulent werd een woord van dank gebracht voor hun werk.

De voorzitter bracht den heer ten Have dank voor zijn, verslag en voor wat hij als voorzitter der commissie heeft gedaan.

Ook het verslag van de kaaskeuringscommissie was optimistisch, terwijl hierin eveneens de rijks-consulent gedankt werd voor zijn bemoeiingen. De keuringen maken steeds meer opgang

Beide verslagen werden goedgekeurd.

De heer Westerdijk bracht rapport uit over den Centralen Aankoop (Zie boven bij financieel verslag).

Het bestuur diende een voorstel in om voor f 250 deel te nemen in het waarborgfonds voor de tentoonstelling op 28 Augustus. Dit voorstel is ingediend naar aanleiding van een verzoek van het tentoonstellingsbestuur.

Na eenige discussie werd over deze zaak stemming aangevraagd. Verschillende leden wezen er n.l. op, dat eerst bij particulieren en later bij organisaties steun is aangevraagd en er zodoende van de boeren wat te veel wordt gevergd. Andere leden - w.o. het bestuur - waren van tegenovergestelde mening, n.l. dat de zuivel goed vertegenwoordigd moest zijn op deze tentoonstelling. Tenslotte werd de aanvraag tot stemming ingetrokken en werd het voorstel. z.h.s. toegestaan.

Na rondvraag werd de vergadering gesloten.

NvhN 1922-05-11

Verslag Rijkszuivelconsulent voor Groningen – Huisman

Met aansluitend enige gegevens van het Botercontrolestation Groningen

Aan het verslag van den Rijkszuivelconsulent voor de provincie Groningen over zijne werkzaamheden gedurende het jaar 1921 is ontleend, dat in het laboratorium zijn onderzocht 580

monsters melk. De uitkomsten zijn zeer bevredigend. Eenige keeren is controle ingesteld op het juist zijn van pipetten, butyrometers, maatkolven, en een paar melkpoeder-monsters onderzocht op vochtgehalte.

Vanwege den Zuivelbond worden wekelijksch boterkeuringen gehouden, af en toe gevolgd door besprekingen en ook periodiek kaaskeuringen welke steeds gevolgd worden door een bespreking. Bij deze keuringen is de consulent jurylid en hij beschouwt het als zijn taak duidelijk te doen uitkomen welke veranderingen in het product de jury wenschelijk acht en op welke wijze dit verkregen kan worden. Deze massale behandeling die steeds door een behoorlijk aantal vakmensen met ijver gevolgd wordt, beperkt zeer het geven van adviezen ter, plaatse maar het werk werpt daardoor meer nut af en leidt tot groote tijdsbeperking.

Ten aanzien van de boter sukkelt men nog steeds met metaalsmaak als gevolg van gebruik van ijzerhoudend waschwater, door gebrek aan voldoende inrichtingen. Wel heeft men bij meerdere fabrieken, groote regenbakken, maar bij langdurige droogte helpt dit ook niet veel.

Bij de kaas bleken nog een witte rand en te zware korst af en toe voor te komen, maar verschillende fabrieken namen proeven waaruit bleek dat niet zwaar pekelen, bij betrekkelijk zwakke pekelen en spoedig wateren in staat zijn om deze minder aangename eigenschappen weg te nemen. De korst van de kazen had soms wat bloem, bij doelmatige behandeling bleek dit niet te hinderen, zelden ontaardde het in kanker. Zuivel was soms wat nesterig, waarschijnlijk een gevolg van het vormen van de kaas uit verschillende stukken, waarbij de kleine gaatjes en het meer sponzige deel zich openbaren op de oorspronkelijke grensvlakken. Bij een fabriek word het deeg van de kaas opzettelijk taai gemaakt opdat het zuivel niet los zou worden bij de slechte kwaliteit van de aangevoerde melk.

Gemeenschappelijk werden wijzigingen in de bewerking aangegeven, waardoor bij volgende keuringen de afwijking zonder nadeel voor het zuivel, beduidend beperkt werd, zelfs afwezig bleek. Bij de najaarskeuring kon er eigenlijk niet op gebreken gewezen worden ook het model van de kazen had een bevredigende uniformiteit, overlegd werd om nog tot grotere gelijksoortigheid te komen bij de kleur van het zuivel. Bij de keuring in November bleek duidelijk de invloed van de slechte kwaliteit der melk op het zuivel, de geur en smaak.

Bij de schrale weide het bijvoederen valt dikwijls in bederf verkerend bietenloof of pulp, het droog zijn van de sloten, waardoor de koeien niet in het land waren te houden en zich vuil maakten, kon het winnen van de melk niet zoo gunstig zijn als gewoon, en was het begrijpelijk dat de gevolgen niet uitbleven. Ook bleek bij de keuringen dat bijna alle fabrieken tegen het los worden salpeter gebruiken, werd eene meer dan gewone hoeveelheid aangewend dan meende men daaraan te mogen toeschrijven het voorkomen van groote witte plekken in het zuivel en het zich vormen van een taaie, dikke en gele korst.

Het melkvee van drie bij elkaar wonende leveranciers eener fabriek kreeg mand- en klauwzeer, de melk mocht aan de fabriek geleverd worden mits zij afzonderlijk werd afgehaald, dadelijk gepasteuriseerd en verwerkt na de andere melk. Daarmede was het gevaar voor het overbrengen der smetstof nog niet geheel overwonnen, met den directeur werd overeengekomen welke voorzorgen genomen zouden worden opdat de persoon, die de melk ophaalde en de bussen behandelde, de bussen zelf en de kar hiervoor geen aanleiding konden geven.

Aan het verslag van het Botercontrolestation Groningen ontleen wij:

Aan boeten werd in 1921 wegens overschrijding van vochtgehalten bij 7 overtredingen en één voor niet goed beheer der Rijksmerken, opgelegd en ontvangen f 383,83.

In 1922 werd behandeld een verzoek van het Departement van Landbouw om te willen medewerken tot het herstellen van ene fout in het berekenen van de prijs der Rijksmerken over 1920. Deze werden berekend tegen kostprijs en dewijl de gemaakte fout voldoende verklaard kon worden hebben de stations toegestemd in nabetaling. Het totaal bedrag is weder verrekend in verhouding tot de geleverde merken.

In den loop van het jaar zijn uitgetreden de fabriek te Meeden, welke is stopgezet en de fabriek te Middelstum.

De totale productie bedroeg 2.366.623 Kg. boter en de totale hoeveelheid bijgekochte boter bedroeg 89.138 Kg.

Gedurende het jaar 1921 werden totaal onderzocht: 769 monsters op vochtgehalte, 780 monsters op vluchtige vetzuren, 779 monsters op refractie.

Van de aangeslotenen werden tweemaal per maand botermonsters onderzocht.

NvhN 1922-07-19

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken Groningen.

GRONINGEN: Gisteren vergaderde bovengenoemde Bond in het Landbouwhuis onder presidium van den heer R. F. de Boer van Siddeburen. De voorzitter heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder den heer Geluk, secretaris van de FNZ.

Ingekomen was een schrijven van den zuivelconsulent inzake het toekennen van een subsidie, om deel te nemen in de tentoonstelling te Groningen voor het winnen van zindelijke melk. De schrijver hoopte, dat de bond hierin mee wilde werken.

Het bestuur doet ter dezer zake een voorstel om f 200 bij te dragen.

Voor de behandeling hiervan deed de heer Geluk nog eenige mededeelingen over kaasuitvoer met lager vetgehalte, daar de landen met lage valuta de kaas van 20 pct niet kunnen koopen. De FNZ heeft te dezer zake een adres gericht tot den minister van landbouw. Voor Gouda of Edammer kaas is deze toestemming niet gevraagd, daar men den naam van het Nederlandsche product hoog wil houden.

De heer Geluk deelde mee, dat er besprekingen hebben plaats gehad tot het oprichten van een internationale organisatie van landbouw-werkgevers. In Nederland bestaat er zelfs geen nationaal verband. Verschillende organisaties in ons land hebben te dezer zake besprekingen gehouden.

Vervolgens deelde de heer Geluk nog mede dat in 1923 in Amerika een wereldzuivelconferentie zal worden gehouden. De voorzitter dezer conferentie heeft bij zijn wereldreis, die hij van te voren maakt, ook ons land bezocht. De FNZ. heeft hem verschillende inlichtingen verschaft.

Verder werd nog meegedeeld, dat de FNZ. mee deelneemt aan de tentoonstelling te Kopenhagen. De heer Geluk waarschuwde er voor, dat men de quitantie's boven 10 gulden vooral zegt, Hier wordt tegenwoordig zeer streng op gelet en de boete is hoog.

Inzake het loopende proces, of registratiekosten voor de coöperatieve verenigingen schuldig zijn zeide de heer Geluk, dat men wel moet teekenen een bewijs, dat men afstand doet van de verjaring, maar niet een bewijs, dat men de kosten na het proces zal betalen, wanneer dit in het nadeel van belanghebbenden afloopt.

Vervolgens behandelde de voorzitter de bovengenoemde subsidie van plm. f 200. De zuivel-consulent de heer Huisman verstrekke nog enige mededeelingen. Men wil op deze tentoonstelling een aanschouwelijke voorstelling geven van het zindelijk winnen. Ook zal men aantonen, dat de fabrieken wel degelijk kunnen zien of de winning zindelijk is. Bovendien zal goed naast slecht materiaal worden tentoongesteld. Er zal iemand bij zijn tot toelichting. De kosten zijn zeer gering. De heer Huisman meende, dat men met betrekkelijk kleine kosten een goed werk zou doen.

Het voorstel van het bestuur word bij acclamatie aangenomen.

Enige besprekingen hadden nog plaats aangaande de techniek van het melken, zoals de cursisten dat verleden jaar op den melkcursus hebben geleerd en zoals deze dat nu weer in de locale cursussen leeren. Sommige heeren meenden, dat de methode van den heer Heida niet al te sterk moet worden doorgevoerd, al was men het er algemeen ever eens, dat men daarom deze methode toch wel als maatstaf moet gebruiken. Zindelijkheid en zóó melken, dat de koe het aangenaam vindt, zijn echter de hoofdzaak, zooals de heer Huisman ook nog aantoonde. Ook moeten verschillende koeien op verschillende wijze gemolken worden. Men moet van het melken geen dogma maken, aldus de voorzitter.

Op vragen van den heer Boersema deelde de heer de Boer mee dat het bestuur heel gaarne, waar dat gevraagd wordt, eens zal gaan zien, of de cursussen succes hebben opgeleverd. Volgens zijn mening is de nieuwe methode weliswaar vooral voor hen, die nog moeten leeren melken, aan te bevelen, maar daar ook vooral gewezen wordt op zindelijke wijze van melken, zijn deze cursussen toch voor de anderen ook van belang.

Aan de orde was nu de behandeling van de algemene vergadering van de FNZ. te houden op 12 September a.s. te 's-Gravenhage. Toelichtingen werden niet gevraagd.

Aan het slot der vergadering feliciteerde de heer Geluk namens het bestuur der FNZ. den heer R. F. de Boer met zijn verkiezing tot lid der Tweede Kamer. Door een luid applaus gaf de vergadering haar instemming daarmede te kennen. Nadat de heer de Boer met enige hartelijke woorden zijn dank had uitgesproken, sloot hij de vergadering.

NvhN 1922-11-22

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in de Prov. Groningen

Gistermiddag vergaderde onder presidium van den heer L. Britsel de Bond van Zuivelfabrieken in de Provincie Groningen. De opkomst was goed in tegenstelling met de voorlaatste keer.

Mededeeling werd gedaan van representatie's van den Bond door voorzitter en secretaris bij verschillende gelegenheden. Tevens werd meegedeeld, dat de inschrijving van den Bond in het waarborgfonds van de gehouden landhouwtentoonstelling en feesten niet behoeft te worden aangesproken.

De voorzitter deed mededeling van een verzoek van de arbeidersorganisaties om even als verleden jaar weer besprekingen te houden. Op een conferentie is besloten een commissie samen te stellen uit bonden aangesloten bij de FNZ. en vertegenwoordigers uit de organisaties. Al-

leen de technische questies zullen hier worden besproken, zoals bijv. of het practisch mogelijk is, dat de achturendag wordt toegepast.

Naar aanleiding hiervan ontstond eenige discussie, waarbij er van de bestuurstafel uitdrukkelijk op werd gewezen, dat er hier alleen zuiver technische quaesties zullen worden behandeld.

De voorzitter deelde nog mee, dat er 5 October in den Haag een vergadering is gehouden door de FNZ. en de zuivelconsulenten, waar de quaestie van de melkcontrole word besproken. Een bepaald besluit werd er in dezen niet genomen op die vergadering. Men zag echter de toekomst donker in en meende, dat er wellicht eventueel een beroep op den steun van zuivelfabrieken en zuivelbonden zal moeten worden gedaan. De secretaris der FNZ., de heer Geluk, deelde nog een en ander mee in deze quaestie.

Ingekomen wan een schrijven van de FNZ., die meedeelde, dat er een Ned. Ver. voor Exportbelangen zal worden opgericht, waaraan de FNZ. zal deelnemen. De secretaris deed meedeeling van verschillende ingekomen verslagen en eenige boeken, die voor belangstellende leden ter lezing zullen worden gelegd. Een en ander werd voor kennisgeving aangenomen.

De heer J. Thies was aan de beurt van aftreding als bestuurslid. De heer Thies word met op vier na algemene stemmen herbenoemd.

De fabriek Holwierde trad af als lid van de commissie tot nazien der rekening.

De heer Schuitinga stelde voor, dat het bestuur in dezen voortaan met een voordracht zou komen. De vergadering ging hierin mee waarna het bestuur als zoodanig voorstelde de fabrieken te Laude en Harkstede. Verkozen werd de fabriek te Harkstede.

Wegens aftreding van de fabriek van Glimmen als lid van de commissie voor Coöperatieven aankoop stelde het bestuur als dubbeltal voor de fabriek te De Wilp en Winschoten. De eerste werd verkozen.

Tot lid in de commissie voor de boterkeuring werd gekozen in de vacature ontstaan door het aftreden van den heer J. D. Boersema, de heer J. Thies.

Vervolgens was aan de orde het vaststellen der begrooting 1923, sluitende in ontvangsten en uitgaven met een bedrag van f 7280. De begrooting werd z.h.s. goedgekeurd.

Behandeld werd voor do agenda van die vergadering van de FNZ. op 28 Nov. a.s.

Ingekomen was een schrijven van de Mij. van Landbouw, waarin gewezen wordt op de gezondheidsdienst van het vee die te Friesland bestaat. Daar wordt deze door de zuivelfabrieken in stand, gehouden. Genoemd bestuur verzoekt den bond deze ook te willen bestudeeren.

De voorzitter wees erop, dat het bestuur hiertegen zeer sympathiek staat. Maar in Friesland is een veel krachtiger, bond, die er veel geld oor beschikbaar kan stellen. Spr. stelde voor om te besluiten in dezen eens nader onderzoek te laten doen door het bestuur in vereeniging met de *Mij. van Landbouw*.

Aldus werd besloten.

1923

NvhN 1923-05-02

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen.

GRONINGEN: Bovengenoemde bond vergaderde gisteren in het Landbouwhuis alhier onder presidium van den heer R. F. de Boer, van Siddeburen, die de aanwezigen welkom heette en zich verheugde over de talrijke opkomst. In het bijzonder heette spr. den secretaris van den Frieschen Bond, den heer Kooistra, welkom en memoreerde, dat deze Bond met den Groninger Bond de catastrofe van *Stad en Lande* heeft weten te voorkomen. Ook den spreker, den heer A. H. Veenbaas, directeur van den Gezondheidsdienst van het Vee van den Frieschen bond werd welkom geheten.

Verschillende verslagen zijn ingekomen, terwijl enige mededelingen werden gedaan. De heer S. K. Westerdijk te Usquert, bracht het jaarverslag uit, waaraan wij het volgende ontlenen:

Het jaar 1922 was niet ongunstig en de productie 10 pct. hooger dan in 1921. Het Aantal leden bleef 15, verwerkt werd 57.219.169 liter. Ook het aantal buitengewone leden bleef constant en bedraagt 20.

Het verslag werd goedgekeurd.

Op voorstel van de commissie van rapporteurs, bestaande uit vertegenwoordigers der fabrieken te Zuidbroek, Harkstede en Holwierde werd het financieel verslag van den penningmeester, den heer S. K. Westerdijk goedgekeurd.

De uitgaven bedroegen f 8053,86, de inkomsten f 8468,29, zoodat er een nadelig saldo was van f 414,43.

De heer H. ten Have van Ezinge bracht verslag uit namens de Boterkeuringscommissie. Verschillende fabrieken ontvingen het diploma. Er werden 3 openbare boterkeuringen gehouden, die goed bezocht werden. Een woord van dank werd gebracht aan den heer J. J. Huisman den zuivelconsulent, voor netgeen hij in belang van de boterkeuringscommissie deed. Door een der leden werd aanmerking gemaakt over de ranglijst, die alleen samengesteld wordt naar het gemiddelde. Met afwijkingen wordt geen rekening gehouden, zoodat een fabriek met 7 afwijkingen komt dan boven een met geen afwijkingen. Dit lid stelde voor voor iedere afwijking 10 punten af te trekken. De commissie zal dit overwegen..

Den voorzitter was het opgevallen dat bij de keuringen Groningen niet het puntenaantal heeft kunnen halen, dat Drenthe heeft gehaald. Waar de verzorging van het vee en de stalinrichting niet minder is dan in Drenthe, is de vraag opgekomen, waar dit verschil in zit. De zuivelconsulent meende, dat het in het bij de boterbereiding gebruikte water zit. Dit verschil moet opgehaald worden. Spr. gaf in overweging om eens bij Grijpskerk te informeren, waar na langdurige proeven goed water is gevonden met behulp van een deskundige.

De heer Huisman zette zijn meening uiteen over het punt of het werkelijk zit in het water. De bereiding is in Groningen zeker niet minder dan in Drenthe. Spr. is van meening, dat het zeker aan het water ligt, dat een teveel aan ijzer- en kalkgehalte heeft.

De heer Schuringa, vertegenwoordiger van de fabriek Grijpskerk, deelde een en ander mee omtrent de genomen proeven. Sedert de oprichting der fabriek heeft men met de kwaliteit van het water gesukkeld. Door middel van een Duitscher, die met de wichelroede werkte, heeft

men water gevonden op verschillende plaatsen en heeft bij tweede proef goed water gevonden, maar nog geen voldoende hoeveelheid, wat echter ondervangen zal worden door het plaatsen van regenbakken. Waar de proef nog in een beginstadium verkeert, kon spr. zich nog niet voldoende uitlaten, al zijn de eerste resultaten bevredigend.

Over dit punt werd nog eenigen tijd gediscussieerd, waarna het verslag onder dankzegging werd goedgekeurd.

Vervolgens hield de heer A. H. Veenbaas directeur van den Gezondheidsdienst van het vee in Friesland, een lezing over dezen dienst. Spr. wees er op, dat voor bevordering van de uniformiteit van het zuivelproduct een medewerking van de boerderij noodig was en dat alleen melk van gezonde dieren geleverd werd en deze melk op een bepaalde wijze behandeld werd. De melk, ook die voor de consumptie moet dienen, moet zuiver zijn. Uierontsteking en uiertuberculose zijn de groote vijanden van het winnen van goede melk. Vooral in een beginstadium kan de melker deze tuberculose niet ontdekken, hoewel het aantal afgescheiden levende tuberkelbacillen dan reeds enorm is en deze melk vooral voor kinderen zeer gevaarlijk is. De zuivelfabriek kan in dezen zeer veel doen. Ook voor den veehouder is een Gezondheidsdienst van belang, daar hij van de fabriek de gemengde melkproducten voor het jongvee krijgt en niet meer als vroeger de producten van zijn eigen misschien melkzuivere stal geeft. Hoe nu zonder pasteurisatie deze bijproducten onschadelijk te maken. Hiervoor is de gezondheidsdienst van het vee in Friesland voornamelijk op gericht.

Wanneer alle dieren gezond zijn, zullen de bijproducten ook onschadelijk zijn. Beesten met open tuberculose werden door de fabrieken onteigend en een taxatieprijs, ongeveer f 100 à f 150 boven den slachtprijs werd er voor betaald. Zodoende kon de medewerking van een ieder worden gekregen. De dieren werden niet verkocht maar geslacht. Door de tuberculine kon men later direct de besmette en tuberculosevrije dieren direct scheiden en werd het klinisch onderzoek zeer vergemakkelijkt tot het zoeken van de dieren met open tuberculose. Voor deze zaak moet de medewerking van alle veehouders verkregen worden. Op deze wijze moet men automatisch tot geheel zuiver en tuberkelvrij vee komen.

Spr. hoopte, dat men ook hier een dergelijken gezondheidsdienst zou inrichten, misschien evenals met de botercommissie het geval is in samenwerking met Drenthe. Door praten bestrijdt men het gevaar niet, er moeten daden geschieden. Evenals in Friesland zou men samen kunnen werken met de Provinciale keuringsdiensten.

Tenslotte sprak de heer Veenbaas nog over het lot der besmette dieren zonder open tuberculose. In andere provinciën is er heel wat op gescholden, dat Friesland deze dieren naar andere markten bracht en dus de tuberculose slechts verplaatste. Spr. wees er op dat wanneer een gezondheidsdienst in alle provinciën werd opgericht, met het opfokken dan steeds met al dit rekening zou kunnen worden gehouden. Al behoeven de besmette dieren niet minder te zijn dan onbesmette, toch moet men er niet mee fokken. Is overal een dergelijke dienst, dan zal men geen besmette dieren koopen. Een wettelijke regeling is dan ook niet meer nodig (applaus)

Den spreker word een woord van dank gebracht. De voorzitter hoopte, dat binnen niet al te langen tijd men tot een praktische, oplossing zou kunnen brengen. Een aangename discussie volgde, waarbij verschillende sprekers het woord voerden. Gewezen werd op de moeilijkheid om het benodigde geld te krijgen, voldoende medewerking van zuivelfabrieken en vooral van de boeren.

Gevraagd werd, of niet open maar wel besmette dieren geen besmette melk leveren. Dit is inderdaad het, geval. Gewezen werd op, dat waar men hier met kleinere bedrijven werkt, de uit-

breiding niet zoo groot is en gemakkelijker bestreden kan worden dan daar, waar opkoppingen van vee plaats hebben. Waar men hier bezig is het veemateriaal op hooger peil te brengen zal de tuberculoseverbreiding gemakkelijker toenemen en is het zaak om met de bestrijding zoo spoedig mogelijk te beginnen.

De heer S. K. Westerdijk las het verslag van de kaaskeuringscommissie voor. In het geheel werden 6 keuringen gehouden met veel inzendingen en groot bezoek. De kaasbereiding ging veel vooruit. Het verslag werd onder dankzegging goedgekeurd.

De heer Meelker, bondscontroleur, bracht hierna zijn verslag uit. Het wegen ging dit jaar beter dan het vorige, al werden nog afwijkingen geconstateerd. Er werden over het algemeen meer monsters genomen. Met het verduurzamen der monsters ging het beter, evenals bij het onderzoek hij uitbetaling. Het, aantal bezoeken bedroeg. 286; 2135 monsters werden onderzocht. De voorzitter wees er op, dat de controle gunstig werkt. Een uitbreiding er van, die vroeger strandde op de financiën, is noodzakelijk. Het bestuur zal te zijner tijd met voorstellen komen. Den heer Meelker werd dank voor zijn verslag gebracht.

Hierna. werd behandeld de agenda der FNZ. De vergadering er van wordt gehouden op 8 Mei a.s. te Utrecht.

Bij rondvraag vroeg een der leden om ook de boterfabrieken te berichten, wanneer de kaaskeuringen worden gehouden. Dit zal geschieden.

In een schrijven van de coöp. zuivelfabriek te Harkstede wordt de vraag gedaan of veehouders, die niet lid van de coöperatie's willen worden, toch moeten worden toegelaten.

De voorzitter meende dat men het wel kon doen en dan nog eens bij den leverancier aandringen na eenigen tijd van levering om lid te worden.

Uit de vergadering kwamen stemmen om alleen leden aan te nemen, om niet twee categorieën: leden en uitsluitend leveranciers te krijgen. De verschillende meeningen werden door enige sprekers verdedigd. Ook de heer Kooistra, secretaris van den Frieschen Bond, gaf hierover zijn mening te kennen na eenige woorden van hartelijken dank voor de vriendelijke ontvangst.

Spr. was van meening, dat het aanvaarden als stelsel: het aannemen van losse leveranciers voor de coöperatie doodelijk is. Er kunnen echter gevallen zijn, waar het wel eens nuttig kan zijn. Doet men het teveel, dan zullen de gevolgen niet uitblijven en zal de coöperatie er onder lijden. De coöperatie moet zich zelf hoog houden, zoodat de boeren het als een eer beschouwen er lid van te zijn (applaus).

De onderlinge verhoudingen tusschen de fabrieken moeten ook in dezen zoo goed mogelijk zijn en vliegenafvangerij uitgesloten. Ten koste van zijn buurman kan men toch niet leven. Ook andere leden voerden er nog het woord over. Door een der wel losse leveranciers aannemende fabrieken werd er op gewezen dat dit toch soms een taktiek kan zijn, vooral tegenover de speculatieve fabrieken. Toch staan dergelijke fabrieken op hetzelfde standpunt en meenen alleen hierdoor tenslotte leden te kunnen krijgen. Men blijft echter af van leden en leveranciers van andere fabrieken. De voorzitter zegde toe dat het bestuur in dezen actief zal blijven en deze zaak nog eens onder oogen zien.

Hierna sluiting.

Gegevens uit Jr.-verslag Zuivelconsulent J. J. Huisman 1922

In het verslag van den Rijkszuivelconsulent voor de provincie Groningen, den heer J. J. Huisman, over zijne werkzaamheden gedurende het jaar 1922 wordt gezegd, dat het laboratorium ook over 1922 in de eerste plaats gebruikt voor het practisch bekwamen van deelnemers aan den zuiveleersussen het melkonderzoek. Vervolgens voor controle op het melkonderzoek van de fok- en controle- vereemigingen.

Blijkens de tabel kwam 10 pct. der monsters over in gedeeltelijk uitgekarden toestand. Het is noodig dat de controleurs zoo spoedig mogelijk verduurzamen en alleen de laatst onderzochte monsters laten staan; als het niet vrijwillig gebeurt, dan zal de *prov. commissie tot bevordering van de veeteelt* daarvoor wel een voorschrift willen maken. Overigens kloppen de onderzoekingen zeer bevredigend.

Verschillende adviezen werden uitgebracht, lezingen gehouden. Gememoreerd wordt wat gedaan is voor de landbouwtentoonstelling in Augustus, meer speciaal de afd. Verenigingsleven en de afd. Zuivel. Toegelicht wordt welk direct voordeel in den vorm van meer melk en hooger vetgehalte, de controle den veehouders gebracht heeft van den aanvang af tot het laatste normale jaar 1916.

Het voorjaar van 1922 was ongunstig voor den grasgroei, het ongunstige weder bleef voortduren tot ongeveer 20 Juni toen ving een natte periode aan. Na den regentijd herstelde zich de grasgroei, in het tweede gedeelte van dan zomer is meer gras gegroeid dan normaal, het tekort in de eerste helft is er door verminderd, maar niet opgeheven.

De hooioogst was schraal. Op stal zijn aardappels gevoederd door hun lage verkoopwaarde, veel hakvruchten, die een overweldigende oogst gaven. Bietenloof en pulp zijn minder gevoederd dan in andere jaren, doordat minder bieten verbouwd zijn. Men is zelfs dikwerf zuinig geweest met haverstroo doordat de prijzen opliepen van f 15 tot f 40 per 1000 Kg.

In de veeprijzen kwam gedurende de eerste maanden eene groote daling, ongeveer van 30 pct. In den loop van dit jaar herstelde zich dit voor een klein gedeelte. De kleinste daling kwam in het vette vee, doordat de veeprijzen bij de aanvang van den weidegang ongeveer het laagst waren maakten de vetweiders eene behoorlijke rekening.

In verhouding tot de prijzen van de andere landbouwvoortbrengselen hielden de zuivelprijzen zich goed. Wat de boterprijzen betreft, werk in den wintervan 21-22 de oude voorraad Australische boter in Engeland, welke in verschillende landen werd opgeruimd, nadeelig.

De laagste boterprijzen hadden in Februari en Maart, ook in Mei kwam eene inzinking waarbij telkens de prijs daalde tot f 1,90,¹⁸ maar sedert heeft het zich de prijs op f 2 of wat hooger vrij stabiel kunnen handhaven. Toch wijst dit op eene verminderende koopkracht, want in den zomer van 1922 zal geen boter in koelhuizen geplaatst zijn, van concurrentie met Australische boter hoort men weinig, de productie zal wel wat hooger zijn dan een jaar geleden, maar er is bepaald veel minder geconsumeerd.

In den winter van 20-'21 was eene beduidende hoeveelheid graskaas, van den zomer van '22 op verschillende pakhuizen aanwezig. Voor deze kaas is nooit goede vraag gekomen, zij is het

¹⁸ Stond f 4.90, gezien vervolgttekst en gemiddelde boterprijs van 1922 – f 2,10- lijkt f 1,90 juister! (ZHN.)

gehele jaar door opgeruimd moeten worden, waardoor in Maart de prijs beduidend begon te dalen en in Mei nog met de halve prijs besomd kon worden welke verkregen werd in Januari.

Door de dure les met opzetkaas opgedaan zal weinig of geen graskaas tot den winter bewaard zijn; de oude kaas is zoo goed als verdwenen, zoodat de vooruitzichten voor de kaas gunstiger zijn geworden. Kaas moet voor een groot deel worden uitgevoerd, de koopkracht van de kaas afnemende landen blijft een vooraf niet te bepalen factor bij de toekomstige prijzen.

De moeilijkheden van de oorlogsjaren zijn bij de consumptiemelkvoorziening voor goed voorbij. Wel verneemt men nog sporadisch dat lokaal nog te hooge prijzen genomen worden de gewone concurrentie komt op den duur ook hier te hulp, want de prijzen, de de fabrieken kunnen betalen als zij producten maken moedigen vanzelf den verkoop van consumptie aan als voor zulke melk hoge prijzen genomen worden. In de stad Groningen en in de Veenkoloniën zijn de gewone **koemelkers** in de oorlogsjaren van de straat verdwenen, door de tijdsomstandigheden is de marge tusschen den prijs, dien de fabrieken aan leveranciers betalen, en dien zij nemen aan de karretjes beduidend vergroot, waardoor de lust om de melk zelf te verkoopen weder sterk is opgewekt.

Behalve dat dit waarneembaar is, merkte de heer Huisman het ook uit de belangstelling door **koemelkers**, betoond bij de demonstratie over het zindelijk winnen van melk op de tentoonstelling, en de vragen over oorzaken van te laag gehalte, die hem af en toe bereiken en die wel hare oorsprong zullen vinden in eene ontvangen waarschuwing van den Provincialen keuringsdienst. De oorzaken liggen gewoonlijk in het verstrekken van te veel waterrijk voedsel en te weinig eiwit.

In de bemoeiingen op het gebied der melkcontrole kwam geene wijziging.

De *cursus in melkonderzoek* werd aangevangen met 19 deelnemers, waarvan bij het sluiten nog 17 over waren. Van dezen ontvingen van de Zuivelcommissie, welke vooraf met de vorderingen in kennis was gesteld door een verslag, 4 personen een getuigschrift met goeden uitslag, 10 met voldoende uitslag, terwijl aan drie deelnemers geen getuigschrift werd uitgereikt.

Het was eigenlijk de bedoeling aan de botermakers en kaasmakers, gezamenlijk les te geven, omdat aanvankelijk de leerstof voor beide groepen dezelfde is. Doordat zich 37 deelnemers aanmeldden, moest de cursus wel gesplitst worden. Ofschoon de deelnemers overwegend grote afstanden hebben af te leggen per fiets, worden de lessen getrouw bezocht.

Er zijn wekelijksche onderzoeken gedaan van melkmonsters van een groot aantal veehouders over drie jaar; een zeer omvangrijke arbeid. De conclusie is dat, wanneer het Vetgehalte der melk met 1 pct. stijgt, het gehalte aan vetvrije droge stof met 0.30 stijgt.

In 1922 zijn ook die resultaten van drie controleverenigingen over een tiental jaren verwerkt met de bedoeling aan te kunnen geven of en, zo ja, hoeveel verbetering hun werk bracht bij de opbrengsten van koeien van verschillende leeftijd.

De afdeling „*Welgelegen*” van de coöperatieve stoomzuivelfabriek „*Stad en Lande*” onderging eene belangrijke verbouwing. De fabriek te Meeden kwam weder, nu als particuliere fabriek, in exploitatie. Twee fabrieken kregen regeneratiefapparaten vooral voor het pasteuriseren van consumptiemelk en voor het teruggeven van gepasteuriseerde afvalproducten, terwijl ene fabriek eene installatie kreeg voor fabriekmatige kaasbereiding

Bond van Zuivelfabrieken in de Provincie Groningen.

GRONINGEN: Bovengenoemden bond hield gistermiddag in het Landbouwhuis een algemene vergadering.

De voorzitter, de heer R. F. de Boer te Siddeburen heette in zijn openingswoord welkom den heer J. Geluk uit 's-Gravenhage, secretaris van den Alg. Ned. Zuivelbond FNZ.

Vervolgens zeide spreker geconstateerd te hebben dat de bond niet is op het pad waar de leden van den bond dezen graag zouden willen zien. Spr. wees in verband hiermede op het tekort aan arbeidsvermogen van den bond. Dit is een belangrijk punt in de historie van dezen bond. Spr. gaf de leden in overweging, dit vraagstuk grondig onder de oogen te willen zien.

Bij het punt mededeelingen vestigde de heer Geluk de aandacht op bezuinigingsmaatregelen van de regering ten aanzien van de zuivelconsulentschappen. Drie zuivelconsulentschappen zouden diensgevolge worden opgeheven. Voordat hiertoe wordt overgegaan wordt het advies van den FNZ. dienaangaande afgewacht.

De voorzitter besprak daarna de beteekenis van de onlangs tot stand gekomen commissie die tot taak heeft de belangen van de melkproductenbedrijven te behartigen en aan de FNZ. daarover advies uit te brengen. Spr. zette voorts uiteen dat zich in den laatsten tijd een nieuw arbeidsveld heeft geopend n.l. een voortdurende contrôle te verkrijgen op de werktuigen in de fabrieken, aangesloten bij de FNZ. Men zou daarvoor dienstbaar moeten stellen de ambtenaren van het technisch bureau en den leeraar-machinist.

In verband hiermede zal rekening gehouden worden met de resultaten van een uiteenzetting welke over deze zaak heden gegeven wordt in een vergadering van den Frieschen Zuivelbond.

In een vorige vergadering heeft de heer O. Veenbaas uit Leeuwarden een bespreking gehouden over den gezondheidsdienst van het vee. Deze zaak is door den bond aanhangig gemaakt bij de *Gron. Mij. van Landbouw* die den bond verzocht heeft op verschillende fabrieken te informeerden hoe men daar staat tegenover een dergelijken dienst. Het plan is op de fabrieken niet onwelwillend doch ook niet enthousiast ontvangen.

De heer K. Homan uit Harkstede, directeur van de coöp. zuivelfabriek aldaar deelde mede, dat het bestuur van zijn fabriek een brief heeft gezonden aan den secretaris van den bond, met verzoek, zich te willen wenden tot de verschillende veeverzekeringen.

De voorzitter antwoordde daarop dat misschien verbinding gezocht kon worden met de veeverzekerings-organisatie. Spr. zeide de zaak in ernstige overweging te zullen geven aan de besturen van de aangesloten zuivelfabrieken.

Het aftredende bestuurslid de heer P. H. Dijksterhuis werd met meerderheid van stemmen herkozen.

Voor de verkiezing van een lid tot nazien der rekening werd door het bestuur voorgesteld de fabrieken Bedum en Glimmen. Na stemming werd Bedum daarvoor aangewezen.

Na, stemming verkreeg Harkstede de opdracht een lid voor den coöperatieven aankoop aan te wijzen.

Als lid voor de boterkeuring werd met algemeene stemmen aangewezen de heer S. Kornelis van Winschoten.

Aan de orde was daarna de bespreking van een vraag, ingezonden door de fabriek Winschoten betrekking hebbende op de minder goede controle op de boekhouding van de fabrieken Winschoten gaf daarbij in overweging voor gezamenlijke rekening een accountant aan te stellen. De heer I. S. v. d. Wal te Beerta, bestuurslid van de fabriek te Winschoten lichtte de vraag neder toe. Men heeft ingezien dat het wenschelijk is, dat er een accountant in dienst worden gesteld teneinde een nauwkeurig toezicht op de boekhouding uit te oefenen. De fabriek te Winschoten achtte het meest wenschelijk een accountant aan te stellen die in staat is oordeelkundig in het belang van de zuivelfabriek op te treden. Een accountant-dienst, ingesteld door de fabrieken gezamenlijk leek de Winschoter fabriek het ideaal.

De voorzitter deelde hierna mede, dat aanstelling van een ambtenaar door den bond voor financiële moeilijkheden zou komen te staan. Spr. voelde persoonlijk niet voor aanstelling van een ambtenaar.

Verschillende aanwezigen spraken eveneens de wenschelijkheid er van uit dat het werk van den Groninger bond in andere banen wordt geleid.

De gebeurtenissen op „*Stad en Lande*” demonstren dit duidelijk.

Besloten werd binnen korten tijd opnieuw een algemene vergadering uit te schrijven, waarin het bestuur een voorstel zal doen ten aanzien van het aanstellen van een ambtenaar vanwege den bond, belast met het secretariaat en de controle op de boekhouding.

Voorts werd de begroting voor 1924 vastgesteld. De inkomsten werden geraamd op f7480, waarbij de post 70.000.000 K.G. melk á 10 cent = f7000 de uitgaven werden geraamd op f7480.

Vervolgens besprak de heer J. Geluk de verschillende wijzen van verzekering tegen ongevallen-, brand- en inbraak door de fabrieken. Spr. gaf daarbij tevens een bespreking van de verzekering op beurspolis en van de brand-risico-verzekering, daarbij de risico gezamenlijk door de daarbij aangeslotenen wordt gedragen. Over het punt ziekte-verzekering zal de heer Geluk bij een latere gelegenheid een bespreking geven. Evenzoo werd de bespreking door den heer J. J. Huisman alhier omtrent het droogstofgehalte in de karnemelk, uitgesteld tot een volgende gelegenheid.

Tenslotte wees de voorzitter nogmaals op de ernstige omstandigheden waaronder de bond verkeert en wekte de aanwezigen op deze kwestie ernstig onder de ogen te zien en een eventuele contributie-verhoging welwillend te aanvaarden.

1924

NvhN 1924-05-01

Over jaarverslag – 1923 – werkzaamheden zuivelconsulent J. J. Huisman

Wij ontvingen het verslag van den zuivelconsulent, den heer J. J. Huisman over zijn werkzaamheden in het afgelopen jaar waaraan het volgende is ontleend:

Het laboratorium is over 1923 gebruikt voor eenige lessen, telkens aan eene groep cursisten, in het practisch melkonderzoek.

Vervolgens voor het onderzoeken van monsters welke reeds onderzocht zijn door controleurs van fok- en controlevereenigingen, totaal 382 monsters. Over het geheel klopten de resultaten der onderzoekingen zeer goed.

Overigens zijn onderzocht 2 monsters melk van veehouders, die last kregen met de keuringsdienst, 7 van veehouders om onbekende redenen, 61 bij en voor de cursussen. 6 ingezonden door een controleur, 15 voor de bichromaatproef, 1 van schapenmelk om uit te vinden hoeveel boter van die melk verkregen kan worden en 48 van stamboekgeiten. Verder is een densimeter gecontroleerd van een fabriek

Er zijn gegeven 383 schriftelijke adviezen. Op het spreekuur kwamen 155 personen

Met den voorzitter van den Groninger- en den secretaris van den Frieschen Zuivelbond, vormde de zuivelconsulent een commissie van vertrouwen bij *Stad en Lande*. Deze bemoeiingen vingen aan in Maart, waren aan het einde van het jaar nog niet afgelopen.

Bij de wekelijksche boterkeuringen aan den Groninger en Drentschen Zuivelbond bleek over dit jaar eens weder duidelijk, de invloed van het voeder op de kwaliteit van het product en de onwaarschijnlijkheid om door pasteuriseeren en koelen de geur en smaakstoffen voldoende onschadelijk te maken. In het voorjaar van 1923 was het een naar „olieachtig” hellende smaak welke veroorzaakt werd door het voederen van te veel van de toen haast onverkoopbaar zijnde aardappelen. In het najaar was het een voedersmaak veroorzaakt door het in te ruime mate voederen van te veel versch en ingekuild bietenloof dat het product beduidend minder van kwaliteit maakte bij verschillende groote en uitstekend ingerichte fabrieken. Daarentegen heeft het voortdurend wijzen op den slechten invloed van ijzerhoudend waschwater waarneembare resultaten gehad, er is veel gedaan om aan dit kwaad te ontkomen .

Bij de kaaskeuringen van den Groninger-Zuivelbond is door proeven gebleken, dat witrandigheid is te bestrijden door ter bekwaamer tijd te wateren of de korst met slappe pekels te behandelen. Bij de keuring in November bleek, hoe de kwaliteit van het product kan worden benadeeld, indien te vroeg de melk eenmaal per dag wordt opgehaald.

In de laatste jaren worden overal pogingen aangewend om te verkrijgen dat door het personeel niet alleen goed gemolken wordt, maar ook zoo zindelijk mogelijk. De groote cursus, voor het vormen van personen geschikt om kleine cursussen te geven, is geheel bekostigd door den Groninger Zuivelbond, verschillende fabrieken zonden een of meer personen voor het volgen van de lessen, zoodat acht cursusleiders verkregen werden.

Er is overvloed van melk, van een tekort is dus geen sprake meer. De prijzen blijven echter hoog, omdat de zuivelwaarde van de melk hoog, was en ook het werkloon, vallende op de distributie, al trad in het laatste eene geringe verbetering in door het lager worden der loonen en iets langer worden der werktijden.

Bij de groote stoomzuivelfabrieken viel weinig voor dat in de termen valt om gememoreerd te worden. In de stad Groningen kwamen twee nieuwe melkinrichtingen, één in het Noorden, en één in het westen der stad. De levering van melk voor distributie door koemelkers, nam beduidend toe.

Aan het verslag zijn eenige tabellen toegevoegd, betrekking hebbend op het resultaat van de controle op het melkonderzoek bij de controle vereenigingen en het verloop der zuivelprijzen in 1923.

BOTERCONTROLESTATION

Aan het ons toegezonden verslag van het botercontrolestation Groningen over 1923, is het volgende ontleend:

Aan boeten werd in 1923 wegens overschrijding van vochtgehalten bij 16 overtredingen f 938,69 en 2 voor het niet goed aanwenden en bewaren van rijksmerken f 30 ontvangen.

Voor het bestrijden van de kosten moest aan de aangeslotenen eene contributie worden gevraagd van 17 cent per 100 kg. geproduceerde en 8½ ct. per 100 k.g. bijgekochte boter, met een minimum van f 25 voor de fabrieken en van f 15 voor de handelaren.

De totale boterproductie bedroeg 3.225.940 k.g. en de totale hoeveelheid bijgekochte boter bedroeg 71.255 k.g.

De exploitatierekening 1923 sluit in uitgaven en inkomsten met f 9052,92. Gereserveerd wordt f 2820,85. De begroting 1924 sluit in uitgaven en inkomsten met f 9649,21.

Voorgesteld wordt den heer Huisman met ingang van 1 Mei te benoemen tot directeur van het B. C. Groningen en van het Groninger Landbouwhuis te zijnen behoeve te huren de vertrekken, waarover hij als zuivelconsulent beschikte..

Het pensioenfonds van den controleur sluit in ontvangsten en uitgaven met f 700,36.

Bij den penningmeester van het algemeen bestuur waren op 1 Januari berustende: 1 pandbrief Nederland-Amerikaansche Hypotheekbank 4½ pct. á f 100, 30 aandelen in de N. V. „Het Landbouwhuis”, á f 500.

Gedurende het jaar 1923 werden totaal onderzocht 748 monsters; hiervan 739 op vochtgehalte, 742 op in water oplosbare vluchtige vetzuren, (R. M. W. getal) en 746 op retractive bij 40 gr. C.

Tot bijzondere opmerkingen gaven deze onderzoeken geen aanleiding. De controle der aangeslotenen geschiedde twee maal per maand. Ter wederzijdsche controle worden beurte- lings door een der stations monsters bij de andere stations rondgezonden.

Over het gebruik van een ijkvloei- stof, voor den refractometer hebben mondelinge en schriftelijke uiteenzettingen tusschen de directeuren der stations plaats gevonden.

Aan het verslag zijn eenige statistieken toegevoegd.

1924-05-20 Opheffing Zuivelconsulentschap

NvhN 1924-03-05

Groninger Maatschappij van Landbouw.

In de onder voorzitterschap van den heer E. H. Ebels gehouden vergadering van het hoofdbestuur der Groninger Maatschappij van Landbouw.

Met betrekking tot de opheffing van het **zuivelconsulentschap** werd mededeeling gedaan van een briefwisseling tusschen Gedep. Staten der Prov. Groningen en het Dag. Bestuur. Er bleek o.m. uit, dat de pogingen om het **zuivelconsulentschap** te Groningen te krijgen gefaald hebben en dat ook de pogingen van den Alg. Nederl. Zuivelbond om op andere wijze dan door ontslag van een drietal zuivelconsulenten bezuiniging te verkrijgen, grootendeels mislukt zijn. Verder bleek dat het niet mogelijk is den heer Huisman evenals vroeger in dienst der Gron. Mij. v. L. te nemen, o.a. omdat de zuivelorganisaties er niet toe wenschen mede te werken, dat het rijk op deze wijze ambtenaren schuift op het dak van particuliere organisaties. Het ligt in de bedoeling den heer Huisman met ingang van zijn ontslag als rijkszuivelconsulent te benoemen tot directeur van het Botercontrolestation. Uit de vergadering ging een stem op om te trachten de f 500 subsidie, die de provincie tot nu toe voor den zuivelconsulent gaf, in anderen vorm te behouden.

NvhN 1924-05-20

Wegens opheffing der betrekking van **Rijkszuivelconsulent** is bij Kon. besluit met ingang van 1 Mei a.s. aan den heer J. J. Huisman te Groningen als zodanig eervol ontslag verleend.

NvhN 1924-06-17

Dl. uit verslag verg GMvL

De pogingen tot het behoud van het **zuivelconsulentschap** hebben geen succes gehad. De heer Huisman is thans benoemd tot directeur van het Botercontrolestation. Dit station kan op een voorspoedig jaar terug zien.

NvhN 1924-07-15

Prov. Staten Groningen

Rijkszuivelconsulent.

Mededeeling betreffende de opheffing van het Rijkszuivelconsulentschap in deze provincie met ingang van 1 Mei 1924.

Ofschoon ook Ged. Staten het feit van de opheffing van het zuivelconsulentschap betreuren, hebben zij toch gemeend, dat pogingen hunnerzijds om te trachten dezen maatregel ongedaan te maken in de gegeven omstandigheden geen zin zouden hebben. Aangenomen.

NvhN 1924-12-17

Bond van Zuivelfabrieken in de prov. Groningen.

GRONINGEN: Gistermiddag vergaderde in het Landbouwhuis alhier, bovengenoemde bond, onder presidium van den heer R. F. de Boer van Siddeburen, die de vergadering opende met een woord van welkom, speciaal tot den heer Geluk, secretaris der FNZ.

Mededeeling werd gedaan van een ingekomen schrijven van den Frieschen Zuivelbond, waarin deze nogmaals er op wijst, dat hij de administraties van de zuivelfabrieken te Marum, De Wilp en *De Ommelanden* controleerd, en de noodzakelijkheid en wenschelijkheid betoogt, dat de organisatie in Groningen zodanig wordt, dat zij dit zelf kan doen.

De voorzitter sprak de hoop uit, dat de organisatie zich inderdaad in deze richting zal ontplooiën.

De heer De Boer bracht hierna, nogmaals ter sprake de quaestie van „*Stad en Lande*” en mededeelde hoe thans met medewerking der oud-leden en velen, die buiten deze organisatie stonden, is opgericht „*De Ommelanden*”. Het feit, dat velen, die geen lid van „S. en L.” waren, wel lid van „*De Ommelanden*” werden, moet ons - aldus spr. - aanleiding geven om de nieuwe coöperatie te steunen. Het gaat hier om het bestaan van de coöperatie in het algemeen. Met de oprichting was echter nog niet het laatste woord gesproken. Er moet geld zijn en de commissie, bestaande uit de heeren Kooistra, Huisman en spreker, heeft gemeend door een obligatieleening het geld bijeen te krijgen, waartoe over geheel Nederland circulaires zijn verspreid. Het is echter niet gegaan als met sommige buitenlandsche leeningen, die pondpondsgewijze werden toegekend. Er is niet voldoende geteekend.

Spr. deed een beroep op hen, die nog geen blijken van hun sympathie gaven, dit alsnog te doen daar spr. gelooft, dat de harde les, die men gehad heeft, en de controle van den Frieschen Zuivelbond verzekeren, dat iets dergelijks, als met *Stad en Lande* gebeurde met geen coöp. fabriek weer zal voorkomen.

De heer Homan, van Harkstede, zei, dat het bezwaar in zijn bestuur was geweest de beperkte aansprakelijkheid, hoewel men er anders wel voor voelde.

De voorzitter meende, dat de beperkte aansprakelijkheid hier voldoende waarborgen gaf. In den laatsten tijd komt men van zekere zijde tot de conclusie, dat de onbeperkte aansprakelijkheid, de voorzichtigheid tot goede reserveering en dergelijke niet altijd ten goede komt. Spr. wilde echter niet deze quaestie op zichzelf in debat brengen.

De heer Redeker, secretaris van „*De Ommelanden*” wees er op, dat de beperkte aansprakelijkheid een zekerheid van f 200.000 geeft.

De heer Timmermans, directeur van de coöp. Zuivelfabriek te Marum, werd z.s. toegelaten als buitengewoon lid.

Het periodiek aftredend bestuurslid, de heer R. F. de Boer, werd met op een na algemene stemmen herbenoemd. De heer J. D. Bosma, directeur van de zuivelfabriek van Grijpskerk werd met algemeene stemmen benoemd tot bestuurslid wegens vertrek van den heer J. Thies. Tot lid der commissie tot nazien der rekening van 1925, werd benoemd de fabrik te Glimmen, id. voor de coöperatieve verkoop de fabriek te Holwierde. De heer Okkinga, te Bedum werd verkozen tot lid van de commissie voor de boterkeuring.

Alle benoemden namen hun functies aan. De heer Ten Have, voorzitter van de Boter, keuringscommissie, deed nog enkele mededelingen omtrent verplaatsen der controle van Groningen naar het bondsgebouw te Assen.

Bij de behandeling van de agenda van de algemeene vergadering der FNZ., te houden op 23 December a.s. wees de voorzitter nog even op de suppletoire begroting ad f 14590, voor reclame van het vaderlandsche product, wat een omslag betekent van f 10 per millioen K.G. verwerkte melk. Spr. wees op het nut van deze reclame, waarmee de vergadering door applaus haar instemming betoonde.

De heer Geluk lichtte de begroting der FNZ, toe, waarbij hij er op wees, dat men er met succes naar streeft, dat de zakelijke onderafdeelingen (als het officieel orgaan, examens e.d.) zich zelf bedruipen. De raming van het Technisch Bureau is zoodanig, dat men mag verwachten, dat de rekening en verantwoording niet met een tekort zal sluiten (er wordt f 5000 uit de algemeene kas toegekend).

Spr. vestigde nog eens de aandacht op het instituut van de Centrale Aankoop en wekte op tot afname van dit bureau, waardoor het des te beter kan functioneeren. Verder bracht spr. nog ter sprake de zuivering van afvalwater van fabrieken, voor zoover geloosd wordt in openbaar water. Het Rijksinstituut heeft de FNZ. gelden gevraagd voor proefneming in den afgeloopen zomer tot het Vinden van een goed en niet te duur systeem, ook geschikt voor zuivelfabrieken. Hiervoor is f 3000 toegekend, waarvan f 1.000 op de begroting staat om niet de omslag te moeten verhoogen. De resterende gelden zullen over volgende jaren worden omgeslagen.

Voor herdenking van het 25-jarig bestaan is f 3000 uitgetrokken. De reclame voor natuurboter en rijksmerk zal op denzelfden voet worden voortgezet, waarvoor f 10 per 1.000.000 K.G. verwerkte melk wordt omgeslagen. Evenals voor den oorlog zullen weer centrale boterkeuringen worden gebouwd, daar men meent op deze wijze meer eenheid te krijgen in de beoorde-

lingen der keurmeesters van de verschillende bonden. Het is de bedoeling een dergelijke keuring weer reeds in Januari of Februari te houden.

Naar aanleiding van een door een der leden gestelde vraag, zei de heer Geluk nog, dat men waar proeven worden genomen voor de reiniging van afvalwater, aan de gemeente op grond hiervan uitstel kan vragen. Gewoonlijk wordt dit wel toegestaan. Op het resultaat der proeven kon spr. niet vooruitlopen.

De heer Homan bracht de wenschelijkheid ter sprake van reclame op autobussen. Men heeft reeds - aldus de heer Geluk - in deze richting zijn gedachten laten gaan, maar de moeilijkheid zit in de vele maatschappijen en ondernemers, die er zijn.

Bij de behandeling van de begroting van den Groningschen Bond bracht de voorzitter ter sprake de post ad f 2000 voor feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan van dezen bond. Tot definitieve plannen is men nog niet gekomen.

De heer Schuiringa van Grijpskerk, zei, dat zijn bestuur onverschillig tegenover dit punt stond en meende, dat een dergelijke uitgave misschien niet geheel gemotiveerd was. Een der andere leden liet zich in denzelfden geest uit. De fabriek te Zuidbroek is voor de feestelijke herdenking.

De voorzitter verheugde zich er over, dat geen feitelijke tegenstand bestaat en hoopte, dat men algemeen zou meewerken tot het doen slagen van de feestelijke herdenking.

De heer Van der Wal, bestuurslid van „De Oldambster” zou gaarne zien, dat er een stemming werd gehouden Het bestuur van „De Oldambster” zelf staat onverschillig tegenover deze zaak.

In principe werd besloten tot de herdenking Drie fabrieken stemden blanco en Grijpskerk ~ was tegen.

De begroting 1925 werd gekeurd z. s. in uitgaven en inkomsten met een bedrag ad f 10.260.

Da heer Homan vroeg of al iets gedaan is voor den Gezondheidsdienst voor het vee.

De voorzitter stemt toe, dat de zaak urgent is, maar tot dusver heeft het bestuur nog, niets gedaan.

De heer Hooman bracht verder ter sprake de wenschelijkheid van het bezien van eventueele pensioenning van het personeel der fabrieken.

Het bestuur zal deze zaak nog eens onder oogen zien.

4.371 bedrijven zijn 3.841 geheel vrij van t.b.c. bevonden of wel 87.8 pct, tegen het vorige jaar 85.9 pct.

In het afgelopen boekjaar werd de proefneming inzake de bestrijdingsmogelijkheden van de Bangsche bacil voortgezet. In totaal werden 13 stallen met 292 dieren onderzocht tegen vorig jaar 12 met 249 dieren.

Het bedrag der geldelijke omzet van de afdeeling coöperatieve aankoop bedroeg in 1940 f188.942,50 t.o.v. in 1939 f172.726,64.

De balans van den bond sluit in totaal met f50.529,40. De rekening van het secretariaat met f17.486, voordeelig saldo f637.72½.

De rekening van den Gezondheidsdienst geeft een totaal aan van f22.550,25 (voordeelig saldo f62,47).

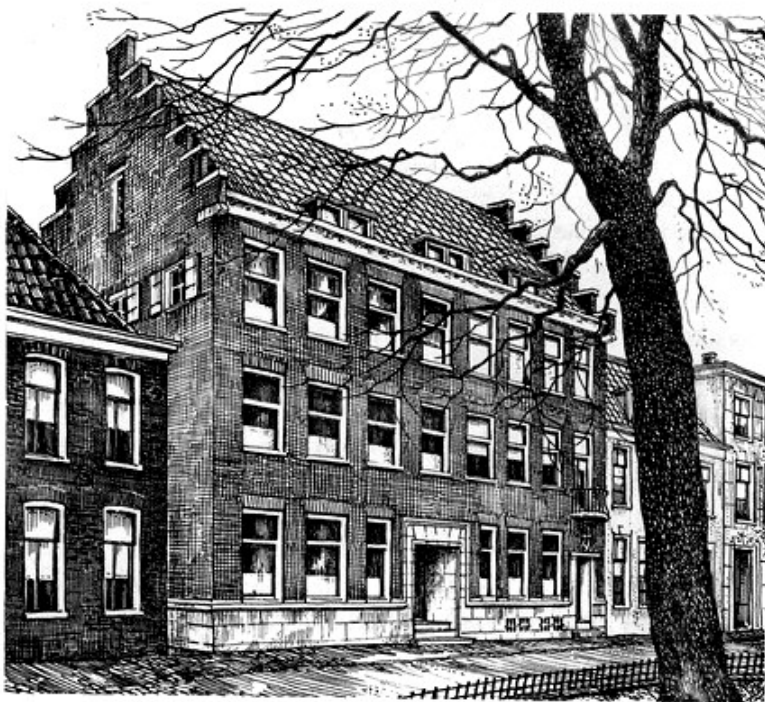
De rekening van den Coöp. Aankoop sluit met een voordeelig saldo van f906.30 op f199.572,83.

Bijlage-2

HET GRONINGER LANDBOUWHUIS DE ZETEL DER G. M. L.

Het oude gebouw; afgebroken 1936

Het nieuwe gebouw; gesticht 1937

522

Het Landbouwhuis was een NV.

*Wat onderdak bood aan "Botercontrole Groningen" (1920)
, De Groninger Zuivelbond (1927), De Rijkszuivelconsulent
(1920-1924) Groninger Maatschappij van Landbouw
(1920) e.a.*

Bijlage-3

Botercontrolestation

Met ingang van 1 Juli 1904 werden benoemd: tot directeur de heer J. J. Huisman, tot scheikundige de heer M. J. van 't Kruys en tot controleur de heer G. Stel.

Zoo ving het B. C. G., dat gevestigd werd in het gebouw van het Rijkslandbouwproefstation, op 1 Juli 1904 voorloopig zijn werkzaamheden aan, om vervolgens op 1 September d.a.v. officieel in werking te treden, tellende dit toen 29 aangeslotenen.

Ter voldoening aan de inmiddels gewijzigde „Rijksvoorschriften betreffende de Botercontrolestations”, werd in 1908 het reglement van het B. C. G. herzien en daarbij ook zijn bestuursinrichting gewijzigd. En wel in dier voege, dat er voortaan zou zijn een „Algemeen Bestuur”, gevormd door het D. B. (Gecommitteerden) der G. M. L. N., aangevuld met twee door de aangeslotenen gekozen leden en een „Dagelijksch Bestuur”, bestaande uit den secretaris der G. M. L. N. (voorzitter), den Directeur van het Rijkslandbouwproefstation te Groningen (lid) en den Zuivelconsulent voor de Provincie Groningen (secretaris).

Dienovereenkomstig werd het D. B. van het B. C. G. voortaan gevormd door de heeren H. D. Ebbens, voorzitter, J. G. Maschhaupt (die in 1907 den heer Dr. B. Sjollema was opgevolgd als Directeur van het Rijkslandbouwproefstation), lid en J. J. Huisman, secretaris.

De Commissie van Toezicht werd nu opgeheven, doch de beide daarin door de aangeslotenen benoemde leden kregen zitting in het Algemeen Bestuur.

Eveneens werd formeel opgeheven de functie van Directeur, doch in feite bleef de Zuivelconsulent, de heer J. J. Huisman, die tevoren Directeur van het B. C. G. was, ook voor het vervolg met de dagelijksche leiding daarvan belast.

Bij komst Groninger Landbouwbond.¹⁹

Ingevolge besluit van het Hb. der G. M. L. N. van 19 October 1910 werd het beheer van het B. C. G. voor het vervolg overgedragen aan den inmiddels in werking getreden G. L.

In wezen bracht dit evenwel geen wijziging in de bestuursinrichting daarvan en alleen in het Algemeen Bestuur persoonswisseling.

Het D. B. bleef vooreerst uit dezelfde personen samengesteld, aangezien de heer H. D. Ebbens, die tevoren, als secretaris der G. M. L. N., daarvan amtsshalve voorzitter was, nu als tijdelijk secretaris van den G. L. deze functie bleef vervullen.

Op 21 Juli 1914 overleed evenwel de heer Ebbens, waarna zijn opvolger als waarnemend secretaris van den G. L., de heer G. Minderhoud, amtsshalve als voorzitter van het D. B. van het B. C. G. optrad, om met ingang van 1 October 1915 als zoodanig te worden vervangen door den toen in zijn plaats als waarnemend secretaris van den G. L. opgetreden heer J. D. Koeslag.

Bij de reglementsherziening van het B. C. G., die in 1916 plaats vond, werd bepaald, dat in zijn D. B. zitting zouden hebben de secretaris van den G. L. en twee door het Algemeen Bestuur gekozen leden, terwijl de voorzitter van het D. B. door zijne leden uit hun midden zou worden aangewezen; de Rijkszuivelconsulent voor de Provincie Groningen zou als adviseerend lid optreden.

¹⁹ G. L. heeft bestaan van 1909 - 1918

Dienovereenkomstig werd het D. B. van het B. C. G. met ingang van 1917 gevormd door de heeren S. K. Westerdijk, voorzitter, J. G. Maschhaupt, lid en J. D. Koeslag, secretaris, met den heer J. J. Huisman als adviseerend lid.

Met ingang van 1 April 1917 werd de heer Koeslag, wegens zijn aftreding als waarnemend secretaris van den G. L., ook als secretaris van het D. B. van het B. C. G. vervangen door zijn opvolger in eerstgenoemd ambt, den heer J. H. Engelhardt.

Inmiddels was met ingang van 1 Mei 1914 aan den heer M. J. van 't Kruys op zijn verzoek eervol ontslag verleend als scheikundige van het B. C. G., waarna achtereenvolgens als zodanig waren opgetreden de heeren:

D. J. de Jong 1 Mei 1914 – 31 Mei 1915.

J. J. L. Zwikker 1 Juni 1915 – 31 Jan. 1917.

B. Kapma 1 Febr. 1917 – 31 Aug. 1917.

K. R. Labberté sedert 1 Sept. 1917.

Als controleur was onafgebroken werkzaam gebleven de heer G. Stel, sedert de oprichting als zoodanig in dienst.

In 1917 moest het B. C. G. de localiteiten in het Rijkslandbouwproefstation, waarin het tot dusver huisvesting had gevonden, ontruimen, waarna dit met ingang van 1 Mei van dat jaar elders in de stad en wel in een perceel aan het Zuiderdiep, werd gevestigd.

Groninger Maatschappij v. Landbouw ²⁰

Ingevolge besluit eener gecombineerde vergadering van het D. B. van den G. L. met dat der G. M. L., gehouden 4 Mei 1918, werd het beheer van het B. C. G. voor het vervolg overgedragen aan en overgenomen door de G. M. L. (die op 22 April tevoren hare werkzaamheden was aangevangen), zoodat het B. C. G. voortaan een instelling der G. M. L. zou zijn.

Hoewel het doel van het B. C. G. in wezen nagenoeg gelijk was gebleven, was de omschrijving daarvan in den loop der jaren gewijzigd en luidde deze thans als volgt:

„Het B. C. G. heeft ten doel voor zijne aangeslotenen de gelegenheid te scheppen, zich te plaatsen onder een onder Rijkstoezicht staande contróle, overeenkomstig de bepalingen van de voor de Botercontrolestations geldende Rijksvoorschriften, teneinde aan hunne afnemers zekerheid te kunnen geven voor het ontvangen van onvervalschte Nederlandsche boter, zonder voor de gezondheid schadelijke bederfwerende stoffen, en met een normaal watergehalte.”

Bij zijn overgang naar de G. M. L. bleef de bestuursinrichting van het B. C. G. in beginsel ongewijzigd, zoodat het Algemeen Bestuur voortaan werd uitgeoefend door het D. B. der G. M. L., aangevuld met twee door de aangeslotenen gekozen leden.

Het D. B. van het B. C. G. werd nu gevormd door de heeren S. K. Westerdijk, voorzitter, Ir. J. G. Maschhaupt, lid en G. Minderhoud l.i., secretaris, terwijl de heer J. J. Huisman adviseerend lid bleef.

Met ingang van 1 Juni 1927 werd de heer Dr. G. Minderhoud, wegens zijn aftreding als secretaris der G. M. L., ook als secretaris van het D. B. van het B. C. G. vervangen door zijn opvolger in eerstgenoemd ambt, den heer A. P. Minderhoud l.i.

Op 22 April 1932 bedankte de heer S. K. Westerdijk als lid en voorzitter van het D. B. van het B. C. G., waarna de heer H. D. Louwes, voorzitter van het Algemeen Bestuur, tijdelijk het voorzitterschap van het D. B. waarnam, tot in de vacature zou zijn voorzien.

²⁰ G. M. v. L 1917 – 1993 (ging 1 jan 1993 op in NLTO)

Op 27 Juli 1932 werd nu in de vacature Westerdijk tot lid van het D. B. van het B. C. G. benoemd de heer J. Pz. Boekel, die daarna tot voorzitter van dat college werd aangewezen.

Op 4 Augustus 1934, overleed de heer J. J. Huisman, waardoor aan het D. B. van het B. C. G. zijn „zuiveldeskundig” adviseerend lid ontviel.

Met ingang van 22 November d.a.v. werden nu de beide door de aangeslotenen benoemde leden van het Algemeen Bestuur, zijnde de heeren W. Pasma l.i. en S. van der Wal, tot adviseerend lid van het D. B. aangewezen.

In verband met de opheffing van het Rijkszuivelconsulentschap voor Groningen, met ingang van 1 Mei 1924., waarbij de heer J. J. Huisman tegelijk op wachtgeld werd gesteld, - werd deze, bij besluit van het Algemeen Bestuur van het B. C. G. van 23 April 1924, wederom tot Directeur dezer instelling benoemd, zoodat de heer Huisman ook verder, als vanouds, met de dagelijksche leiding daarvan belast bleef.

De heer Huisman bleef het directoraat van het B. C. G. vervullen tot zijn overlijden op 4. Augustus 1934, waarna de secretaris der G. M. L., de heer A. P. Minderhoud l.i., eerst voorlopig en met ingang van 22 November 1934. definitief tot Directeur van het B. C. G. werd benoemd.

Inmiddels was de scheikundige van het B. C. G., de heer K. R. Labberté, op 11 Juni 1929 overleden, waarna met ingang van 9 Juli 1929 als zoodanig werd benoemd de heer J. Labberté, die sedert in functie is gebleven.

Als controleur bleef ook verder de heer G. Stel als vanouds werkzaam.

De administratie van het B. C. G. werd sedert 15 Juli 1915 verzorgd door Mej. A. M. W. G. Huisman, die tot 1 Februari 1935 als boekhoudster in functie bleef en toen werd opgevolgd door den heer H. G. Venema.

Vermeld zij nog, dat met ingang van 1 September 1929 het B. C. G. gevestigd werd in het bijgebouw van het Landbouwhuis, staande aan de Jacobijnerstraat.

Tenslotte moge hier een overzicht worden gegeven van de ontwikkeling der werkzaamheden van het B. C. G., sedert dit een instelling werd van de G. M. L.'

OVERZICHT DER ONTWIKKELING VAN HET B. C. G.

Jaar	Aantal aangesloten fabrieken	Door aangeslotenen geproduceerde boter in kg	Aantal onderzochte monsters	Aantal opgelegde boetes
1918	41	1.733.986	924	5
1919	37	2.116.404	770	10
1920	33	2.070.797	802	14
1921	32	2.366.623	780	8
1922	31	3.053.119	777	14
1923	29	3.225.940	748	18
1924	29	3.216.646	747	32
1925	28	3.477.425	715	25
1926	28	4.772.923	780	33
1927	29	4.583.243	795	39
1928	29	4.774.761	788	17
1929	29	5.315.017	800	15
1930	29	5.300.507	782	19
1931	28	5.435.302	879	15
1932	28	6.080.455	906	27
1933	28	6.325.449	849	19
1934	26	6.573.834	851	17
1935	26	6.537.078	858	25
1936	26	6.994.790	867	35

(1) De gegevens hiervoor zijn verschaft door het B. C. G.

Bijlage-4

Zuivelconsulent J. J. huisman

NvhH 1934-08-07

NvhN 1934-08-06

DINSDAG 4 Augustus. J. J. HUISMAN †

Zooals gemeld is hier ter stede in den ouderdom van ruim 70 jaar overleden de heer J. J. Huisman, oud-Rijkszuivelconsulent.

De heer Huisman werd in 1864 te Grouwedijk onder Schildwolde geboren. Hij bezocht het gymnasium te Winschoten en studeerde vervolgens van 1878 tot 1881 aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen.

Hierna werkte hij twee jaren lang op de boerderij van zijn vader om praktische ervaring op te doen. In 1883 werd hij bestuurder van de boerderij „Op ter Borg” te Wirdum.

Dit bleef hij tot 1889, in welk jaar hij werd benoemd tot onder-directeur van de Zuivelfabriek te Kuinre. Van 1890 tot 1900 was hij directeur eener kaas- en boterfabriek te Sloten.

Toen benoemde het bestuur der *Groninger Maatschappij van Landbouw en Nijverheid* hem tot Zuivelconsulent voor de provincie Groningen.

In 1914 ging deze functie aan het Rijk over.

Tien jaren later werd de heer Huisman op wachtgeld gesteld. (60. jr.) Van 1900 tot 1924 was hij leraar in de zuivelbereiding aan de Rijkslandbouwwinterschool en van 1912 af ook leraar in het zelfde vak aan de Middelbare Landbouwschool. Verder gaf hij onderwijs aan de opleidingscursussen in het landbouwonderwijs te Groningen en te Veendam.

Ook aan de landbouwhuishoudcursus van Rijkslandbouwwinterschool te Veendam was hij verbonden.

Veel heeft de heer Huisman gedaan voor de opleiding van het personeel in zuivelfabrieken, zijn streven was steeds gericht op betere organisatie en inrichting dezer fabrieken

De kwaliteit en productie had steeds zijn onverdeelde aandacht, daarvoor organiseerde hij boter- en kaaskeuringen. Hij was eerst directeur en later adviserend lid van het bestuur van het Boter Controlestation, welke functie hij ook na zijn vertrek als Consulent bleef vervullen.

Op het gebied der veeteelt was de heer Huisman een gezaghebbende persoonlijkheid. De Regering droeg hem de voorbereiding van de Groninger *Crisis Melk Centrale* op, waarvan hij tijdelijk voorzitter was. De heer Huisman was directeur van de *Crisis Zuivel Centrale* te Groningen.

De teraardebestelling zal morgen plaats hebben op Esserveld. Vertrek van het sterfhuis 11 uur.

HvhN 1934-08-08

WOENSDAG 8 Augustus 1934. Teraardebestelling J. J. Huisman

Op de begraafplaats Esserveld werd hedenmorgen ter ter aarde besteld het stoffelijk overschot van wijlen den heer J. J. Huisman oud-Rijkszuivelconsulent hier ter stede.

Tal van autoriteiten op het gebied van landbouw en veeteelt waren aanwezig om den overledene de laatste eer te bewijzen. Onder hen bevonden zich hoofdbestuursleden van de *Groninger Maatschappij van Landbouw*, vertegenwoordigers van het *Botercontrôlestation*, van de *Crisis Melk Centrale* en den *Groninger Zuivelbond* verschillende directeuren en bestuursleden van zuivelfabrieken, de heer L. F. Britzel, Usquert, voorzitter van de F.N.Z., de heeren J. Heidema en J. Kok, respectievelijk directeur van de landbouwscholen te Groningen en te Veenendam, de heer J. G. Maschaupt, directeur *Landbouwproefstation* en de hoofdcontroleur hier ter stede van de *Crisis Zuivel Centrale*, de heer J. Vogelzang.

Het lid der Tweede Kamer, de heer H. D. Louwes, voorzitter van de *Groninger Mij. van Landbouw* en Van het *Botercontrôlestation „Groningen”* sprak, mede namens den *Groninger Zuivelbond* en de *Crisis Zuivel Centrale* als volgt :

De Groninger landbouw heeft alle reden om met een warm gestemd woord aan het graf van Jan Jacob Huisman zijn grote dankbaarheid te uiten voor den onvermoeiden arbeid, welke hij verrichtte. Wij weten, dat er in Huisman school een warm medelijdend hart, dat hij graag hielp waar hij kon, dat een anders leed ook vaak zijn eigen leed werd. Maar ik heb hier meer het levenswerk dan dan den mens Huisman te gedenken.

Jan Jacob Huisman was een landbouwvoorlichter van het echte ras; zelf boerenzoon, kende hij het bedrijf waaraan hij moest werken door en door, kende ook de gehele omgeving en de mensen.

Hij arbeidde met grote ijver, met grote toewijding. Dat de zuivelbereiding in dit gewest op steeds hoger peil kwam, dat de veehouderij op menig bedrijf en in menig gebied tot een belangrijk en winstgevend onderdeel van dat bedrijf werd, is mede Huisman's werk. En dat hij vruchtdragend werkzaam kon zijn is toch ook weer een gevolg van zijn vertrouwenwekkende persoonlijkheid. Want het gaat bij de landbouw-voorlichting tenslotte niet alleen om kennis ook om persoonlijke contact om vertrouwen. En Huisman wekte dat vertrouwen op; hij werd op menige fabriek een gaarne geziene vertrouwensman, aan wien en het Bestuur en de Directeur gaarne allerlei bedrijfsleed en bedrijfszonden soms opbiechtten. Om dat te worden moet men zijn wetenschap meester zijn, moet men echter ook de praktijk kennen en zeker ook een vertrouwenwekkend karakter hebben.

Gaarne gedenk ik in Huisman ook den docent. Zelf had ik het voorrecht aan onze Rijkslandbouwwinterschool les van hem te ontvangen in de zuivelbereiding; hij gaf ons die lessen met een ambitie en overtuiging alsof wij allen in opleiding waren om directeur van een zuivelfabriek te worden.

Toen zijn ambtelijk leven als zuivelconsulent een einde had genomen, gaf hij al zijn tijd aan ons Botercontrôlestation „Groningen” in de functie van directeur. Geregeld als de wijzers om de klok ging hij naar en van zijn kantoor op ons Landbouwhuis. Met grote nauwgezetheid volbracht hij ook hier zijn werk en hij schrikte er niet voor terug zich in te werken in de vele nieuwe regelingen, die de uitvoering der *Crisis-Zuivelwet* hier meebracht. Op het kantoor van ons B.C.G. heerschte de sfeer van een goed gezin.

Met volle recht kan van Jan Jacob Huisman gezegd worden, dat hij heeft gewerkt zolang het dag voor hem was. Wij hebben hem in het leven hooggeacht, wij zullen een dankbare herinnering aan hem bewaren.

De zoon van d overledene de heer W. J. Huisman te Gouda, dankte voor de bewezen eer. Een groot aantal bloemstukken dekte de baar.

